

Бестселър на всички времена

ЛУИЗА ДЪОЛАВАЛИЕР

АЛЕКСАНДЪР ДЮМА

**АЛЕКСАНДЪР ДЮМА
ВИКОНТ ДЪО БРАЖЕЛОН,
ИЛИ ДЕСЕТ ГОДИНИ ПО-
КЪСНО
ЛУИЗА ДЪО ЛА ВАЛИЕР
ТОМ I**

Превод: Владимир Гергов

chitanka.info

Александър Дюма е роден на 24.VII.1803 година в семейство на генерал републиканец. Това е времето, когато току-що е роден Виктор Юго, предстои да се родят Дьо Сент-Бьов и Жерар дьо Нервал, а Бонапарт вече назначава префекти. Като младеж Дюма служи при нотариус, става секретар на херцог Орлеански, замисля „Съвременни новели“. Те излизат на бял свят през 1826 година. Вече се играят пиесите „Анри III и неговият двор“ (1820) и „Карл VII при своите васали“ (1831).

В дните, когато Балзак публикува във в. „Деба“ „Модест Миньон“, читателите са отегчени и желаят страстно публикацията на „Граф Монте Кристо“ като подлистник. Годината е 1844. Франция вече чете „Тримата мускетари“. Едно ново литературно величие е изгряло. В житеописанието на великите френски писатели от това време не се споменава Дюма да е прекарвал обезателно всяка вечер в компанията на Юго, Готие и Ламартин, но това не е попречило той да завладее сърцата на читателите от цял свят и с последвалите си романи „Кралица Марго“ (1845), „Двадесет години по-късно“ и „Виконт Дьо Бражелон“ (1848–50) (в две части). Когато последната част от трилогията за тримата мускетари е завършена, умира Балзак и по пътя до енорийската църква краищата на плащеницата на ковчега му държат Виктор Юго и Александър Дюма, който вече не само е член на обществото на писателите, но е и един от най-знаменитите сред тях, независимо от злобата и завистта на десетките седящи по кафенетата „творци“, обвиняващи го, че съчинявал за пари леки, приключенски четива.

ГЛАВА ПЪРВА

БЕЗПОЛЕЗНИ УСИЛИЯ

Пристигайки при Дьо Гиш, Раул завари Дьо Вард и Маникан. След историята с дуела Дьо Вард си даваше вид, че не познава Раул.

Дьо Гиш го посрещна. Горещо стискайки ръката на приятеля си, Раул хвърли бегъл поглед към гостите му, като се стараеше да отгатне от какво са загрижени.

Дьо Вард беше хладен и непроницаем. Маникан сякаш беше погълнат да съзерцава мебелировката на стаята.

Дьо Гиш отведе Раул в съседния кабинет и го накара да седне.

— Изглеждаш чудесно!

— Странно — отвърна Бражелон, — настроението ми е заникъде.

— Както и моето. Любовните ми работи не вървят.

— По-добре, графе. Щях много да съм огорчен, ако всичко ти вървеше добре.

— Нещастен съм и в добавка наоколо виждам само щастливци.

— Не те разбирам — отвърна Раул. — Моля те, приятелю, обясни ми.

— Сега ще разбереш. Напразно се борих с чувството си, то растеше и постепенно ме обхвана целия. Спомних си твоите съвети, виках на помощ всички свои сили. Добре разбирам къде отивам. Знам, че това е гибелно. Нека! Все пак ще вървя напред.

— Безумецо! Още първата ти крачка ще те погуби.

— Да ме погуби! Каквото има да става — да става!

— Изглежда, разчиташ на успех... мислиш, че принцесата ще те обикне?

— Не съм уверен, Раул, но се надявам, защото без надежда не може да се живее.

— Да допуснем, че имаш щастие, тогава гибелта ти е сигурна.

— Умолявам те, Раул, не спори с мен, не можеш да промениш решението ми, а и аз не искам това. Толкова дълго се мъчих, че вече не

мога да отстъпя. Толкова силно страдах, че смъртта би ми се сторила благодеейние. Не само съм безумно влюбен, но ме терзае страшна ревност.

Раул стисна юмруци. Можеше да се помисли, че е разгневен.

— Тогава добре! — каза той.

— Добре или зле, все ми е едно. Ето какво искам от теб, приятелю мой, братко мой. Последните три дни принцесата непрекъснато е опиянена от възхищение. Първия ден не се решавах да погледна към нея — мразех я за това, че не страда като мен. На другия ден не можех да откъсна очите си от нея и тя, забелязах го..., тя, Раул, гледаше на мен ако не със състрадание, то с известна благосклонност. Но между нас застана трети човек. Неговата усмивка предизвиква нейната. Редом до нейния кон постоянно препуска конят на другия, в ухото ѝ звучи неговият ласкав глас. Главата ми гори през всичките тези три дни. По жилите ми се разлива огън. Длъжен съм да прогоня тази сянка, да загася тази усмивка, да заглуша този глас!

— Ти се каниш да убиеш принца! — възкликна Раул.

— Не, не. Не я ревнувам от принца. Не я ревнувам от съпруга, а от любовника!

— От любовника?

— Да... Нима сега нищо не забелязваш? Когато пътувахме, беше по-проницателен.

— Ти ревнуваш от херцог Бъкингам?

— Умирам от ревност!

— Пак ли?

— Този път нещата лесно могат да се уредят, вече му изпратих писмо.

— Значи ти си му писал?

— А ти откъде знаеш?

— Той сам ми събщи това. Ето виж.

Раул протегна на Дьо Гиш писмото, получено почти едновременно с неговото. Графът жадно го прочете и забеляза:

— Това е писмо на благороден и, най-главното, на учтив човек.

— Разбира се, херцогът е възпитан човек. Надявам се, твоят отговор е съставен с такива изрази.

— Ще ти прочета всичко, ако отидеш при него от мое име.

— Това е почти невъзможно.

— Защо?

— Херцогът се обръща към мен за съвети така, както и ти.

— Да, но се надявам, че твоите предпочитания са към мен. Слушай какво ще те помоля да му кажеш... Не е трудно... През някой от следващите дни, днес, утре, вдругиден, с една дума — когато пожелае, бих искал да се срещна с него във Венсанската гора.

— Херцогът е чужденец. Освен това неговото особено положение не му позволява да приеме твоето предизвикателство. Не забравяй, че Венсанската гора е разположена недалеч от Бастилията.

— Всички последствия засягат само мен.

— Но какъв е поводът за това... Какъв повод ще представя?

— Бъди спокоен, той няма да те попита за това... Аз го нервирам по същия начин, както и той мен. Моля те, иди при херцога. Готов съм да го умолявам да приеме предизвикателството ми.

— Това не е нужно. Херцогът ме предупреди, че иска да поговорим. Той играе карти при краля... Да отидем там. Ще го извикам в галерията. Ти ще стоиш настрана. Достатъчни са ми две думи. Да вървим!

По пътя Раул, който единствен знаеше тайните на двете страни, трескаво мислеше как да ги помири.

Влизайки в залятата от светлина галерия, където с блясъка на звезди от небесния свод се движеха най-известните придворни красавици, Раул за миг забрави за Дьо Гиш и се загледа в Луиза. Намирайки се сред своите приятелки, тя като омагьосана гълъбица не сваляше очи от блестящата група, наобиколила краля. На десет крачки от принца херцог Бъкингам пленяваше французите и англичаните с величествен си вид и разкошно облекло.

Някои от старите придворни си спомняха за баща му, но сравнението не беше във вреда на сина.

Бъкингам разговаряше с Фуке. Последният му разказваше някаква история за Бел-Ил.

— Сега не мога да се приближа до него — забеляза Раул.

— Потърси удобен момент, но те моля да свършим днес. Целият Горя.

— Ето кой ще ни помогне — каза Раул, забелязвайки Д'Артанян в новия му блестящ мундир на капитан на мускетарите.

Той се отпрати към него.

— Граф Дьо ла Фер ви търсеше, господине — каза той.

— Току-що говорих с него — отвърна Д'Артанян, гледайки разсеяно наоколо.

Изведнъж погледът му стана напрегнат, като на орел, забелязал плячка.

Раул го проследи и видя, че Дьо Гиш се покланя на Д'Артанян, но не можа да разбере към кого е обърнат надменният изпитателен поглед на капитана.

— Кавалере — каза Раул, — бихте ли могъл да ми окажете една голяма услуга?

— Каква, мили виконте?

— Нужно ми е да кажа две думи на херцог Бъкингам, но той разговаря с господин Фуке и не е възможно да прекъсна разговора им.

— Така ли? С господин Фуке? Той тук ли е? — попита Д'Артанян.

— Нима не виждате? Ето там.

— Значи мислиш, че за мен е по-удобно да се приближа до него, отколкото за теб?

— Вие сте човек с по-високо положение.

— Да, това е вярно. Аз съм капитан на мускетарите. Този чин получих толкова скоро, че постоянно забравям за него.

— Вижте, той гледа към вас... ако не греша.

— Не, не грещиш, именно на мен той оказва тази чест.

— Значи сега е най-подходящият момент.

— Така ли мислиш?

— Моля ви, вървете.

— Отивам.

Дьо Гиш не сваляше очи от Раул. Той му направи знак, че нещата са уредени.

Д'Артанян се отправи направо към групата около херцога и вежливо размени поклони с господин Фуке и с останалите.

— Здравейте, господин Д'Артанян. Разговаряхме за Бел-Ил — започна Фуке с непринудения тон на светски човек, който голяма част от хората не могат да овладеят цял живот.

— За Бел-Ил? Ето какво било! — учуди се Д'Артанян. — Нали той ви принадлежи, господин Фуке?

— Господин суперинтендантът едва сега ми каза, че го е подарил на краля — каза Бъкингам. — Много се радвам да ви видя, господин Д'Артанян.

— А вие познавате ли Бел-Ил, кавалере? — попита Фуке мускетаря.

— Бил съм там само веднъж, господине — любезно отвърна Д'Артанян.

— Дълго ли прекарахте там?

— Един ден, монсеньор.

— И какво видяхте?

— Всичко, което може да се види в течение на един ден.

— С вашите очи, господине, за един ден могат да се видят доста неща.

В същото време Раул направи знак на Бъкингам.

— Господин суперинтендант — каза Бъкингам, — оставям ви вместо себе си капитана, който по-добре от мен се ориентира в бастиони, ескарпи, контраескарпи. Вика ме приятел.

Бъкингам тръгна към Раул, спирайки се по пътя до масата, около която бяха седнали и играеха принцесата, кралицата майка, младата кралица и кралят.

— Погледни, Раул, погледни! — подтикна приятеля си Дьо Гиш. — Ето го... побързай!

След като направи комплимент на принцесата, Бъкингам отново тръгна към Раул. Той също тръгна към него. Дьо Гиш остана на мястото си, като внимателно продължи да наблюдава.

В момента, когато трябваше да се срещнат, към херцог Бъкингам се приближи принцът.

По начервените му устни играеше очарователна усмивка.

— Боже мой! — произнесе той с приятелски тон. — Какво чувам, мили ми херцоже.

Бъкингам се огледа. Не беше забелязал приближаването на принца.

Херцогът трепна неволно. Бузите му се покриха с лека бледост.

— Какво сте чули, ваше височество? Кое ви изненада толкова?

— Дори ме хвърли в отчаяние, господине! — отвърна принцът. — Това известие огорчи целия двор.

— Ваше височество е много благосклонен към мен — поклони се Бъкингам. — Досещам се, че става въпрос за моето заминаване.

— Именно.

— Уви, ваше височество, аз съм в Париж само пет-шест дни и моето заминаване може да огорчи единствено мен.

Дьо Гиш чу последното изречение и на свой ред трепна.

— Неговото заминаване! — промърмори той. — Но какво говори той?

Филип продължи с предишния си любезен тон:

— Напълно разбирам, че кралят на Великобритания ви вика, господине. На всички е известно, че негово величество Чарлз II не може да мине без вас. Но ние също не можем така лесно да се разделим. Приемете моето искрено съжаление.

— Ваше височество — каза херцогът, — повярвайте ми, напускам френския двор...

— Защото такава е волята на краля. Разбирам това. Но ако мислите, че моето желание има някаква тежест пред краля, то аз се наемам да изпрося от негово величество Чарлз II да ви остави във Франция още известно време.

— Безкрайно съм поласкан, ваше височество — отвърна Бъкингам. — Но аз получих категорична заповед. Не мога повече да остана във Франция, тъй като и така пресрочих времето и рискувам да предизвикам недоволството на господаря си. Едва днес си спомних, че бях длъжен да замина преди четири дни.

— Така ли? — възкликна принцът.

— Да — добави Бъкингам, повишавайки глас така, че да го чуят принцесата и кралицата. — Аз приличам на онзи източен човек, който сънувал чуден сън и за няколко дни загубил разсъдък си. В едно прекрасно утро се събудил здрав, тоест, със здрав разсъдък. Френският двор опиянява като този сън, ваше височество, но в края на краищата човек трябва да се събуди и да си замине. Не мога повече да остана тук, както любезно ми предлагате, ваше височество.

— Кога ще тръгнете? — загрижен попита Филип.

— Утре, ваше височество... От три дни моите екипажи са готови.

Принцът наведе глава, сякаш искаше да каже: «Какво пък, щом нещата са решени, няма за какво да говорим повече». Бъкингам

погледна към кралиците. Ана Австрийска му благодари с поглед.

Той се усмихна в отговор, криейки зад веселостта си своето вълнение.

Принцът се отдалечи.

В този миг от другата страна на залата към Бъкингам тръгна Дьо Гиш.

Раул се изплаши, че нетърпеливият младеж може да хвърли сам предизвикателството, и му прегради пътя.

— Не, не, Раул, вече няма от какво да се безпокоиш — каза Дьо Гиш, протягайки двете си ръце на херцога. Той го увлече зад колоните.

— О, херцог, херцог! — възкликна той. — Простете ми за моето писмо, аз бях луд. Върнете ми го.

— Това е истина — отвърна младият херцог с тъжна усмивка. — Няма за какво да ми се сърдите. Напускам я и повече никога няма да я видя.

Чувайки тези приятелски думи, Раул разбра, че присъствието му е излишно, и отстъпи встрани.

Той се сблъска с Дьо Вард, който говореше с Дьо Лорен за заминаването на Бъкингам.

— Това заминаване е своевременно — подхвърли Дьо Вард.

— Защо?

— Защото предпазва милия херцог от удар с шпага. Те се изкикотиха.

Раул се обърна с негодувание, мръщейки вежди и изчервявайки се до корена на косите си. Дьо Лорен отиде някъде, но Дьо Вард чакаше спокойно.

— Уважаеми господине — обърна се Раул към Дьо Вард, — вие, изглежда, не можете да се отучите от навика си да оскърбявате отсъстващи. Вчера засегнахте господин Д'Артанян, а днес нападате херцог Бъкингам.

— Уважаеми господине — отвърна Дьо Вард, — вие отлично знаете, че понякога оскърбявам и присъстващи.

Дьо Вард почти докосваше с рамото си Раул. Те си размениха погледи на омраза.

Изведнъж около тях се чу изискано вежлив глас:

— Счу ми се, че тук се произнася моето име.

Двамата младежи се обърнаха. Беше Д'Артанян, който с усмивка сложи ръка на рамото на Дьо Вард. Раул отстъпи, за да направи място на мускетаря. Дьо Вард затрепери с цялото си тяло, побледня, но не помръдна.

Продължавайки да се усмихва Д'Артанян застана до Дьо Вард.

— Благодаря, мили Раул — каза той. — Господин Дьо Вард, бих искал да поговоря с вас. Не си тръгвайте, Раул, всички могат да чуят какво ще кажа на този господин.

Усмивката изчезна от лицето му, а погледът стана студен и остър като стоманено острие.

— На вашите услуги, господине — промълви Дьо Вард.

— Уважаеми господине — продължи Д'Артанян, — отдавна търся възможност да поговоря с вас, но едва днес ми се удаде. Действително, мястото не е много удобно. Може би ще дойдете при мен? Съвсем близко е.

— Слушам ви, господине — каза Дьо Вард.

— Сам ли сте?

— Не, с мен са господата Маникан и Дьо Гиш.

— Добре — одобри Д'Артанян. — Но двама са малко. Ще намерите още някого, нали?

— Разбира се — каза младият човек, без да му стане ясно какво иска Д'Артанян. Колкото пожелаете.

— Приятели?

— Да, господине.

— Тогава запасете се с тях, моля ви. Елате и вие, Раул. Доведете също господин Дьо Гиш и херцог Бъкингам.

— Боже мой, господине, за какво е този шум — отвърна Дьо Вард, усмихвайки се насила.

Капитанът направи знак, който го приканваше към търпение, и се отпрати към стаята си, където седеше в очакване граф Дьо ла Фер.

— Е, какво? — попита той, виждайки Д'Артанян.

— Господин Дьо Вард ми оказва честта да ме посети в обществото на няколко свои и наши приятели.

Действително, след мускетаря се показаха Дьо Вард и Маникан. След тях идваха учудените Дьо Гиш и Бъкингам, които не разбираха какво искат от тях. Последен влезе Раул с неколцина придворни. Той забеляза графа и застана до него.

Д'Артанян прие гостите си колкото се може по-любезно. Извинявайки се пред всеки от тях за причиненото безпокойство, той се обърна към Дьо Вард, който въпреки самообладанието си не можеше да скрие своето смесено с тревога учудване.

— Уважаеми господине — започна Д'Артанян, — сега, когато не сме в кралския дворец и можем да говорим високо, без да нарушаваме приличието, искам да ви съобщя защо се осмелих да ви поканя заедно с всички тези господа. Узнах от граф Дьо ла Фер, мой приятел, че разпространявате за мен оскърбителни слухове. Казаха ми, че сте ме считали за свой смъртен враг на основание, че съм бил враг на вашия баща.

— Това е истина, уважаеми господине, казвал съм това — отвърна Дьо Вард и бледността му се смени с леко изчервяване.

— И така, вие ме обвинявате в престъпление или в подлост? Моля ви по-точно да формулирате вашето обвинение.

— Пред свидетели ли, уважаеми господине?

— Разбира се, че пред свидетели. Виждате, че нарочно съм ги избрал за съдии в това дело на честта.

— Вие не цените моята деликатност, господине. Аз ви обвинявах, вярно е, но подробностите за своето обвинение държах в тайна. Задоволявах се с това, да изразя омразата си пред хора, които не можеха да не ви разкажат за нея. Вие не взехте предвид моята съдържаност, макар че бяхте заинтересован от моето мълчание. Къде остана обичайното ви благоразумие, господин Д'Артанян?

Д'Артанян започна да хапе мустаците си.

— Уважаеми господине — каза той, — вече имах честта да Ви помоля да формулирате по-точно обвинението, дето ми отправяте.

— На глас ли?

— Разбира се.

— Дори ако става въпрос за срамна постъпка?

— Непременно.

Свидетелите на тази сцена започнаха тревожно да се споглеждат, но след като видяха, че Д'Артанян не проявява никакво вълнение, се успокоиха.

Дьо Вард запази мълчание.

— Говорете, уважаеми господине — помоли мускетарят. — Нали виждате, всички чакат.

— Добре, слушайте. Моят баща обичаше една жена, една благородна жена, и тя обичаше баща ми.

Д'Артанян и Атос се спогледаха. Дьо Вард продължи:

— Господин Д'Артанян се сдобива с писмо, в което се определя среща, и преоблечен се явява вместо този, когото очакват. После се възползва от тъмнината...

— Това е вярно — потвърди Д'Артанян. В стаята се чуха леки упреци.

— Да, извърших тази лоша постъпка. Длъжен бяхте да добавите, уважаеми господине, след като сте толкова безпристрастен, че по времето, когато ставаха тези събития, аз нямах още двадесет и една година.

— Въпреки това тази постъпка е срамна — каза Дьо Вард. — За пълнолетен благородник такава неделикатност е непростима.

Този път в стаята шумът означаваше учудване и дори съмнение.

— Действително, това беше лоша постъпка — съгласи се Д'Артанян. — Без да дочакам упреците на господин Дьо Вард, аз сам горчиво се упреквах за нея. С течение на времето станах по-разумен и по-честен и изкупих своята вина с безкрайни съжаления. Обръщам се към вашия съд, господа. Това се случи през 1626 година, в такива времена, за които, господа, знаете само по разкази. Времена, когато любовта беше невзискателна и не избираше средствата, а съвестта не служеше както сега за източник на мъки и радости. Ние бяхме млади бойци, вечно в сражения, вечно с извадена шпага. Всяка минута ни заплашваше смърт. Войната ни направи груби, а кардиналът ни караше да бързаме. С две думи, аз се разкаях за своята постъпка, нещо повече — и досега се разкайвам за нея, господин Дьо Вард.

— Това е разбираемо, господине, такава постъпка не може да не предизвика разкаяние. Въпреки това вие погубихте тази жена. Тази, за която говорите, не можа да понесе срама и обидите и избяга от Франция. Оттогава никой не знае какво е станало с нея.

— Вие грешите — мрачно се усмихна граф Дьо ла Фер, протягайки ръка към Дьо Вард, — виждали са я, уважаеми господине. Сред нас дори има хора, които ще я познаят по моето описание. Това беше двадесет и пет годишна слаба и бледа блондинка, която беше омъжена в Англия.

— Омъжена? — попита Дьо Вард.

— Нима не знаехте това? Виждате ли, ние по-добре сме осведомени. А знаете ли, че я наричаха обикновено миледи, без да прибавят към тази титла никакво име?

— Да, господине, знам това.

— Боже мой! — прошепна Бъкингам.

— И така, тази жена, родом от Англия, се върна там, след като три пъти устройваше заговори срещу господин Д'Артанян! Според вас е била права? Съгласен съм, господин Д'Артанян я беше оскърбил. Но не беше хубаво, че в Англия тази жена съблазни един млад човек, наричащ се Фелтън и намиращ се на служба при лорд Уинтър. Защо побледняхте, милорд Бъкингам? Очите ви горят от гняв и скръб. В такъв случай завършете тази история, милорд, и кажете на господин Дьо Вард коя беше тази жена, поставила нож в ръката на убиеца на вашия баща.

Всички извикаха. Херцогът изтри челото си с кърпа. За известно време се възцари мълчание.

— Виждате ли, господин Дьо Вард — каза Д'Артанян, на когото този разказ направи дълбоко впечатление, тъй като думите на Атос събудиха у него заспалите спомени. — Вие виждате, че не аз съм бил причината за гибелта на тази жена, защото душата ѝ отдавна беше погубена. Сега, когато всичко е ясно, на мен ми остава, господин Дьо Вард, смирено да поискам от вас прошка за срамната си постъпка, както на времето бих я поискал от вашия баща, ако той беше жив, когато се върнах във Франция след екзекуцията на Чарлз I.

— Това е прекалено, господин Д'Артанян — извикаха всички присъстващи.

— Не, господа — каза капитанът. — Сега господин Дьо Вард, надявам се, че между нас всичко е свършено. Повече няма да ви се налага да разпространявате слухове, които ме обиждат. Разчистихме си сметките, нали?

Дьо Вард се поклони, промърморвайки нещо.

— Надявам се също така — продължи Д'Артанян, приближавайки се до младия човек, — че занапред въобще ще се откажете от своя лош навик да злословите. Ако сте толкова съвестен и чувствителен, че обвинявате мен, стария войник, след тридесет и пет години за една глупава юношеска постъпка, ако, повтарям, сте такъв рицар на честта, то с това вие самият поемате задължението никога да

не извършвате подобна постъпка, нищо, което противоречи на честта и съвестта. Затова, пазете се до ушите ми да не стигне някоя история, в която сте замесен!

— Милостиви господине — изчерви се Дьо Вард, — вашите заплахи са излишни.

— Не съм свършил, господин Дьо Вард! — прекъсна го Д'Артанян. — Ще се наложи да ме изслушате.

Всички се приближиха, за да чуят по-добре.

— Току-що прокламирахте на висок глас честта на една жена и вашия баща. Това звучеше много добре. Приятна е мисълта, че нашите деца притежават тази порядъчност и деликатност, която така не ни достигаше. Приятно е, когато млад човек във възрастта, когато се похищава честта на жените, обратно, се стреми да я защитава.

Дьо Вард стисна юмруци и прехапа устни. Беше очевидно, че не знае накъде клони мускетарят, а началото на думите му не предвещаваше нищо добро.

— Как тогава сте си позволили да упрекнете виконт Дьо Бражелон, че не познава майка си?

Очите на Раул заблестяха.

— Това си е моя лична работа, господин Д'Артанян — извика той, пристъпвайки напред.

Дьо Вард се усмихна злобно. Д'Артанян отстрани Раул с ръка.

— Не ме прекъсвайте, млади човече! — продължи той, без да сваля властния си поглед от Дьо Вард. — Засегнах тук въпрос, който не се решава с шпага. Разговаряме на тази тема сред хора, които неведнъж са вадили шпаги в защита на честта си. Затова съм ги поканил тук. Тези господа знаят, че тайна, заради която се дуелират, престава да бъде тайна. И така, господин Дьо Вард, повтарям въпроса си: защо оскърбихте този млад човек, засягайки неговите баща и майка?

— Струва ми се — отвърна Дьо Вард, — че можем да говорим каквото си поискаме, ако успеем да подкрепим думите си с всички средства, намиращи се на разположение на порядъчния човек.

— Какви средства може да има порядъчния човек, за да потвърди едно оскърбление?

— Шпагата!

— Грешите не само против логиката, но и против религията и честта. Вие рискувате живота на няколко души, включително вашия, който, струва ми се, е в голяма опасност. За да бъдете последователен в рицарските си идеи, сте длъжен да се извините на господин Дьо Бражелон веднага. Ще му кажете, че лекомислено сте го оскърбили, че благородството и чистотата на произхода му се отразяват във всичките му постъпки. Ще направите това, което направих току-що аз, старият капитан, пред вас, пеленачето!

— А ако не го направя?

— Тогава...

— Ще се случи това, на което искате да попречите — усмихна се Дьо Вард. — Логиката ви ще доведе до дуел, който е забранен от краля.

— Не, уважаеми господине, заблуждавате се.

— Какво тогава ще се случи?

— Ще отида при краля, който има добро отношение към мен — имах щастието да му окажа няколко дребни услуги навремето, когато вас още ви е нямало на този свят, вследствие на което по моя молба той ми изпрати попълнена и подписана заповед до коменданта на Бастилията, господин Безмо дьо Монлезен. Ще кажа на краля: «Господарю, един човек дълбоко засегна честта на господин Дьо Бражелон, като обиди майка му. Аз написах името на този човек върху заповедта, която ваше величество благоволи да ми даде, и по този начин господин Дьо Вард ще лежи в Бастилията три години». Д'Артанян извади от джоба си заповедта и я показа на Дьо Вард.

Виждайки, че младият човек приема думите му на шега, мускетарят сви рамене и спокойно тръгна към масата с огромна мастилница и още по-огромно перо, което би стреснало дори Портос.

Едва сега Дьо Вард осъзна, че това не бе празна заплаха. В тези времена Бастилията плашеше всички. Той направи крачка към Раул и едва чуто произнесе:

— Господине, поднасям ви извиненията си, току-що продиктувани от господин Д'Артанян. Принуден съм да направя това.

— Почакайте, господин Дьо Вард — прекъсна го мускетарят с невъзмутимо спокойствие, — вашите изрази са неточни. Аз не съм казвал: «Принуден съм да ви поднеса извиненията си». Казах: «Моята

съвест ме кара да ви поднеса извиненията си». Така ще е по-добре, повярвайте ми. Това изречение ще изразява по-добре вашите чувства.

— Приемам — каза Дьо Вард, — но се съгласете, господа, че е по-добре да получиш удар от шпага, отколкото да си подложен на такава тирания.

— Не, господине — намеси се Бъкингам, — защото ударът с шпага не доказва дали сте прав или не. Той само показва ловкостта ви.

— Уважаеми господине! — викна Дьо Вард.

— Пак ли се каните да кажете някоя мръсотия? — прекъсна го Д'Артанян. — По-добре млъкнете!

— Това ли е всичко, господине? — попита Дьо Вард.

— Всичко! — отвърна Д'Артанян. — Тези господа и аз сме удовлетворени.

— Бъдете уверен, господине — поде отново Дьо Вард, — че опитът да ни помирите е не особено успешен.

— Защо?

— Защото се разделяме с господин Дьо Бражелон още по-големи врагове отпреди.

— Що се отнася до мен, грешите — каза Раул. — Аз не изпитвам никаква злоба към вас.

Дьо Вард беше смазан. Огледа присъстващите с помътнял поглед.

Д'Артанян любезно се поклони на придворните, които присъстваха на сцената, и всички си тръгнаха, стискайки му ръката един по един.

Към Дьо Вард не погледна никой.

— Нима няма някой, на когото да излея обидата си? — извика побеснял младият човек.

— Има, господине — прошепна му на ухото глас, пълен със заплаха.

Дьо Вард се обърна и видя херцог Бъкингам, който нарочно беше изостанал.

— Вие? — извика Дьо Вард.

— Да, аз. Не съм поданик на Франция и не оставам на френска територия, тъй като заминавам за Англия. Аз също съм насъбрал достатъчно горчивина и злоба и трябва да ги излея върху някого. Принципите на господин Д'Артанян ми харесват, но не съм склонен да

ги прилагам спрямо вас. Аз съм англичанин и ви предлагам това, което вие така неуспешно предлагаете на другите.

— Херцог!

— И така, драги Дьо Вард, вие се задушавате от злоба, излейте я върху мен. След тридесет и шест часа ще бъда в Кале. Да тръгнем заедно. Така пътят няма да ни се стори толкова дълъг. Ще извадим шпаги на морския бряг, когато го залее приливът. Всеки шест часа брегът принадлежи на Франция, а следващите шест — на Бога.

— Добре, приемам вашето предизвикателство.

— Ако ме убиете — каза херцогът, — ще ми направите голяма услуга.

— Ще направя всичко, което е по силите ми, за да ви доставя това удоволствие, херцог! — отвърна Дьо Вард.

— Ваш покорен слуга, господин Дьо Вард. Утре сутринта моят камердинер ще ви съобщи часа на тръгването ни. Ще тръгнем заедно като двама приятели. Обичам да яздя бързо. Сбогом.

Бъкингам се поклони и се върна при краля.

Силно раздразнен, Дьо Вард се отправи към дома си.

ГЛАВА ВТОРА

БЕЗМО ДЪО МОНЛЕЗЕН

След като дадоха урок на Дьо Вард, Атос и Д'Артанян се спуснаха на двора.

— Знаете ли — каза Атос, — Раул няма да избегне дуела с Дьо Вард. Той е храбър и лош.

— Познавам това семейство — отвърна Д'Артанян, — доста работа имах с таткото. Доста работа ми създаде, макар че тогава мускулите ми бяха добри, а увереност имах в излишък. Струваше си да се види как се справих с него. Ех, приятелю, днес никой не прави такива удари, ръката ми не спираше да работи нито за секунда. Впрочем вие сте ме виждали, Атос, как действам. Шпагата ми като змия се извиваше на всички страни, за да ухапе някого. Никой не можеше да устои на този натиск. Дьо Вард баща доста ме измори. Помня, че към края ръката ми беше изтръпнала.

— Затова ви казвам, Дьо Вард син непременно ще търси начин да се дуелира с Раул и ще постигне своето. Раул няма да го отбягва.

— Не споря, но Бражелон е пресметлив. Той каза, че не се сърди на Дьо Вард, и ще изчака противникът да го предизвика. Тогава всички преимущества ще са на негова страна. Кралят няма да се разсърди, а има средство да го успокоим, ако се наложи. Но откъде тези страхове? Вие не сте човек, който лесно се тревожи.

— Как да не се тревожа! Раул утре ще отиде при краля, за да чуе неговата дума за женитбата му. Раул ще бъде бесен и ако срещне Дьо Вард в това състояние, взривът е неизбежен.

— Няма да допуснем това, приятелю.

— Само без мен! Искам да се върна в Блоа. Всички тези придворни интриги са ми противни. Вече не съм на възраст да се примирявам с тази пошлост. С една дума, като ви няма в Париж, ми е скучно. А тъй като вие не може да сте непрекъснато с мен, реших да замина.

— Колко не сте прав, Атос! Вашият дар и произход не се нуждаят от това. Хората с вашата закалка не трябва да зариват в земята таланта си. Погледнете старата ми ларошелска шпага. Погледнете испанското ѝ острие. Тя ми служи вярно тридесет години, докато веднъж не падна счупена върху мраморните стълби на Лувъра. Направихме от парчето ловджийски нож, който ще ми служи още сто години. С вашата честност, искреност, хладнокръвие, мъжество и образование сте най-подходящият съветник и ръководител за кралете. Останете, господин Фуке не е толкова дълговечен като шпагата ми.

— Не, драги мой! — с усмивка отвърна Атос. — Моето честолюбие се простира по-високо и по-далече. Да бъда министър, да бъда роб? Нима не стоя по-високо от всички министри? Нима не ме наричахте великия Атос? Ако бях министър, кълна се, не бихте го казали. Не съм за тази работа.

— В такъв случай да прекратим разговора. Д'Артанян здраво стисна ръката на Атос:

— Не се безпокойте. Раул ще се оправи без вас. Нали съм в Париж!

— Тогава тръгвам към Блоа. Тази вечер ще се простя с вас, а утре, щом съмне, ще препусна.

— Как ще отидете сам в хотел? Защо не взехте със себе си Гримо?

— Гримо спи. Той си ляга рано. Старецът бързо се изморява. Аз го пазя.

— Ще ви дам мускетар да ви осветява пътя с факел. Ей, да дойде някой тук!

На зова му се появиха седем мускетари.

— Ще се намери ли сред вас някой, който да съпроводи граф Дьо ла Фер?

— С удоволствие, но трябва да поговоря с господин Д'Артанян — обади се някакъв глас.

— Кой говори? — Д'Артанян се помъчи да различи говорещия в тъмнината.

— Аз, любезни ми Д'Артанян.

— Господи, това е Безмо!

— Той самият, господине.

— Какво правите тук?

— Чакам разпорежданията ви, господин Д'Артанян.

— Колко досадно — въздъхна Д'Артанян, — вярно е, казах ви, че трябва да приемете арестант, но защо дойдохте сам?

— Трябва да поговорим.

— Защо не ме предупредихте?

— Аз чаках — смирено каза Безмо.

— Тогава тръгвам. Довиждане, Д'Артанян! — Атос се прости с приятеля си.

— Разрешете ми преди това да ви представя господин Безмо дьо Монлезен, коменданта на Бастилията.

Безмо се поклони. Атос отвърна на поклона му.

— Това е онзи кралски гвардеец, с когото пирувахме по времето на кардинала.

— Разбира се, помня много добре — тръгвате си Атос.

— Граф Дьо ла Фер, с прозвище Атос — прошепна мускетарят на ухото на Безмо.

— Да, един от знаменитата четворка.

— Именно. Но какво ви води насам, драги ми Безмо? Между другото, кралят се отказа от ареста.

— Толкова по-зле — въздъхна комендантът.

— Как по-зле? — засмя се Д'Артанян.

— Разбира се, че е по-зле, нали затворниците са моят доход!

— Вярно. Не съм гледал на нещата от тази страна.

— Ето, вашето положение е завидно, вие сте капитан на мускетарите.

— Не е лошо. Но вие сте комендант на Бастилията. Първият затвор на Франция.

— Добре знам това — печално промълви Безмо.

— С какъв унил глас го казвате. Хайде да си сменим местата. Искате ли?

— Не ме огорчавайте, господин Д'Артанян! Бих желал да говорим на четири очи.

— Тогава ме хванете под ръка и да се разходим. Луната свети чудесно и вие ще ми поверите вашите скърби в дъбовата алея.

Д'Артанян помъкна тъжния комендант към дъното на двора, говорейки с ласкаво-назидателен тон.

— Хайде, разказвайте по-смело, господин Безмо.

— Това е дълга история.

— Да не би да предпочитате да хленчите? Тогава всичко ще трае по-дълго. Басирам се, че получавате поне петнадесет хиляди ливри от вашите птички.

— От вашите уста в божиите уши, господин Д'Артанян.

— Учудвате ме, Безмо. Правите се на сираче. Я се огледайте в огледалото. Вижте колко сте охранен и закръглен като холандско сирене. Вече сте на шестдесет, а човек не би ви дал и петдесет!

— Това е така, но...

— Дявол го взел! Знам, че е така, както знам и за вашите петдесет хиляди доход със сигурност.

Нисичкият Безмо тропна с крак.

— Почакайте — викна Д'Артанян, — сега ще ви докажа: в Бастилията сте сит, квартирата ви е безплатна, получавате шест хиляди заплата.

— Да предположим.

— Имате поне петдесет затворници, всеки от които ви носи поне по хиляда ливри.

— И с това не споря.

— Ето ви петдесет хиляди годишно. Вече три години сте комендант, значи имате сто и петдесет хиляди ливри.

— Изпускате една дреболия, господин Д'Артанян.

— Каква?

— Това, че вие получихте вашата длъжност от ръцете на краля.

— Да, разбира се.

— А аз получих моята от господата Трамбле и Лувиер.

— Вярно е, Трамбле не е човек, който ще даде нещо даром.

— Лувиер също. Като резултат трябваше да дам седемдесет и пет хиляди на Трамбле и още толкова на Лувиер.

— Дявол го взел! Значи сто и петдесет хиляди са им паднали в ръцете?

— Именно.

— И какво още?

— Петнадесет хиляди екю, или петдесет хиляди пистола, както предпочитате, платими на три пъти. Доходите за три години, като израз на моята признателност.

— Но това е чудовищно!

— И не е всичко!

— Какво искате да кажете?

— Ако не изпълня едно от тези условия, тези господа си взимат длъжността обратно. Сделката е подписана от краля.

— Невероятно!

— Представете си.

— Жал ми е за вас, бедни ми господин Безмо. В такъв случай, защо кардинал Мазарини ви е оказал такава разорителна услуга? По-добре да ви беше отказал.

— Да, разбира се. Но за това го помоли моят покровител.

— Вашият покровител? Кой е той?

— Как кой? Вашият приятел Дербле!

— Той самият. Арамис. Беше много любезен с мен.

— Любезен? Като ви заставя да приемате такива условия?

— Виждате ли, бях оставил службата при кардинала. Господин Дербле каза за мен добра дума на Лувиер и на Трамбле, но те се дърпаха. Много ми се искаше, тъй като знаех какво дава тази длъжност. Разказах за своите мъки на господин абата и той предложи да ми стане поръчител при всички плащания.

— Как? Арамис? Вие ме смаяхте! Арамис ви е станал поръчител?

— Да, той беше много внимателен. Взе необходимите подписи и господата Трамбле и Лувиер си подадоха оставката. Аз се задължих да плащам на всеки ежегодно по двадесет и пет хиляди ливри. Всяка година през май господин Дербле лично се явяваше в Бастилията и ми донасяше по две хиляди и петстотин пистола за моите крокодили.

— Значи дължите на Арамис сто и петдесет хиляди ливри.

— Там е нещастие то, че дължа само сто хиляди.

— Не ви разбирам.

— Естествено! Той идва само две години. Днес е тридесет и първи май, а него го няма. Утре в дванадесет часа изтича последният срок на платежа. Значи, ако утре не платя, съгласно условията те могат да си вземат длъжността обратно. Ще бъде разорен и ще излезе, че съм работил три години даром и отгоре на всичко съм заплатил двеста и петдесет хиляди ливри за нищо, драги ми господин Д'Артанян.

— Любопитна история.

— Разбира се. Ясно е сега защо съм загрижен.

— Като бял ден!

— Ето затова дойдох при вас, защото само вие можете да ме извадите от затрудненото положение.

— По какъв начин?

— Вие се познавате с абата Дербле, нали?

— Разбира се.

— Можете да ми съобщите адреса на неговата енория, нали? Защото аз го търсих в Ноази льо Сек, но там го няма.

— Разбира се, че го няма. Той сега е вански епископ.

— Ван, това е Бретан, нали?

— Да.

Нисичкият Безмо започна да си скубе косите.

— Тогава съм загинал. Ван! Ван! — викаше Безмо.

— Вашето отчаяние ме натъжава. Но епископът не живее в своята епархия като затворник! Господин Дербле може би е по-близко, отколкото мислите.

— Мисля, че можете да ми кажете адреса му, моля ви!

— Не го знам, приятелю.

— Всичко е свършено! Аз съм загинал. Ще се хвърля в краката на краля!

— Безмо, вие ме учудвате. Бастилията носи петдесет хиляди доход. Защо не изстискахте от нея още петдесет хиляди?

— Аз съм честен човек, драги господин Д'Артанян, и държа своите затворници като царе.

— Ей богу, жал ми е за вас... Слушайте, Безмо, може ли да се вярва на честната ви дума?

— Що за въпрос, капитане?

— Тогава ми обещавайте, че жива душа няма да узнае това, което ще ви кажа.

— Никой! Нито една жива душа!

— Нали искате на всяка цена да откриете Арамис?

— На всяка цена!

— Тогава идете при господин Фуке.

— Какво общо има тук господин Фуке?

— Колко сте недосетлив!... Къде се намира Ван?

— Дявол да го вземе!

— Ван се намира в епархията на Бел-Ил. Бел-Ил принадлежи на господин Фуке. Той е уредил на Арамис тази епархия.

— Вие ми отваряте очите и ме връщате към живота.

— Толкова по-добре. Отивайте направо при господин Фуке и му кажете, че трябва да поговорите с господин Дербле.

— Каква блестяща идея! — с възхищение възкликна Безмо.

— Но помнете — каза Д'Артанян, поглеждайки го строго, — помнете, че сте ми дали честна дума.

— Да, свещена дума — отвърна закръгленият човек, канейки се да се затича.

— Къде отивате?

— При господин Фуке.

— Господин Фуке сега е при краля. Ще трябва да отложите своето посещение до утре.

— Тръгвам! Благодаря!

— Желая ви успех!

— Благодаря!

«Ето ти една интересна история — каза си Д'Артанян, бавно качвайки стълбата. — Каква ли изгода има Арамис, че прави подобни услуги на Безмо? Хм!... Рано или късно ще узнаем.»

ГЛАВА ТРЕТА

ИГРАТА ПРИ КРАЛЯ

Д'Артанян беше прав. Фуке играеше на карти при краля.

Изглежда, заминаването на Бъкингам беше разляло балсам във всички сърца.

Принцът сияеше и се разтапяше от любезности пред майка си.

Граф Дьо Гиш нито за момент не се отделяше от Бъкингам, разпитвайки го за предстоящото пътешествие. Херцогът беше приветлив и замислен като човек, направил решителна крачка. Той слушаше графа, като от време на време хвърляше към принцесата тъжни и нежни погледи.

Опиянена от успеха си, принцесата делеше вниманието си между краля, който играеше с нея, принца, който се подсмиваше над крупните ѝ печалби, и Дьо Гиш, който не скриваше детинската си радост.

Що се отнася до Бъкингам, той я занимаваше много малко. Този беглец, този изгнаник, се превръщаше вече за нея в блед спомен. Харесваха ѝ усмивките, ухажванията, комплиментите на Бъкингам, докато беше тук. Но след като си тръгва: далеч от очите — вън от сърцето!

Херцогът не можеше да не забележи тази промяна. Тя болезнено го нараняваше. Той беше по природа деликатен, горд и способен на дълбока привързаност човек. Херцогът проклинаше деня, в който тази страст беше овладяла сърцето му. Студеното равнодушие на принцесата действаше върху Бъкингам. Той не беше в състояние да я презира, но вече беше способен да усмирява поривите на сърцето си.

Принцесата се досещаше за настроението на херцога и с удвоена енергия се стараше да се възнагради за изплъзващия се поклонник. Тя даде пълна воля на своето остроумие, решавайки, че на всяка цена трябва да затъмни всички, да засенчи самия крал.

Постигна своето. Двете кралици, въпреки достойнството си, и кралят, независимо от всеобщото преклонение пред него, бяха

изместени на втори план.

Намръщените кралици малко по малко станаха разговорливи и дори започнаха да се смеят. Кралицата майка беше заслепена от блясъка, който отново озаряваше кралския род благодарение на ума на внучката на Хенрих IV.

Людовик, който завиждаше като младеж и като крал на всеки успех, не можеше да остане равнодушен към това изящно френско остроумие, което английският хумор правеше още по-привлекателно. Той като дете се поддаваше на очарованието от блестящия водопад шеги.

Очите на принцесата искряха, когато някой от ухажорите и поднесе цветете. От алените ѝ устни се лееше веселие, както назидателни речи от устата на стареца Нестор.

Тази вечер Людовик XIV оцени у принцесата женствеността. Бъкингам видя в нея кокетка, достойна за най-жестоко наказание. Дьо Гиш започнала гледа на нея като на божество, а придворните като на възходяща звезда, чиято светлина трябва да стане източник на всякакви облаги.

А само преди няколко години по време на танците Людовик дори не благоволи да подаде ръка на тогавашното грозноватичко момиче. Доскоро Бъкингам изгаряше от страст към тази кокетка. Дьо Гиш гледаше на това божество като на жена. Придворните не смееха дори крадешком да похвалят тази звезда, страхувайки се да не разсърдят краля, на когото тя някога не се беше харесала.

Ето какво ставаше в тази паметна вечер при играта на карти у краля.

Младата кралица, макар че беше испанка и племенница на Ана Австрийска, обичаше краля и не умееше да скрива чувството си.

Ана Австрийска, наблюдателна като жена и властолюбива като кралица, почувства бързо, че принцесата набира сила, която не е за пренебрегване. Тя отстъпи пред нея.

Това накара младата кралица да стане и да се отдалечи в покоите си. Кралят не обърна внимание на излизането ѝ, макар че кралицата показваше, че не се чувства добре.

Установеният от Людовик XIV етикет му даваше право да не проявява никакво вълнение. Той предложи ръка на принцесата и без да погледне към брат си, я изпрати до нейните покои.

Беше забелязано, че на прага на стаята ѝ кралят въздъхна дълбоко.

Жените, от чието внимание нищо не се изплъзваше, и най-вече Монтале, не пропуснаха да прошепнат на приятелките си:

— Кралят въздъхна.

— И принцесата въздъхна. Беше истина.

Принцесата въздъхна беззвучно, но придружи въздишката си с такъв изразителен поглед на своите красиви черни очи, че лицето на краля се покри с доста забележима червенина.

С една дума, Монтале беше допуснала нескромност и тази нескромност, изглежда, подейства силно на приятелката ѝ, тъй като госпожица Дьо ла Валиер побледня силно, когато кралят се изчерви, и цяла трепереща, влезе в стаята на принцесата, забравяйки дори да вземе от нея ръкавиците, както изискваше етикетът.

Вярно е, че тази провинциалистка можеше да се оправдае за несръчността, която я беше овладяла в присъствието на краля. Действително, затваряйки вратата, тя не свалеше очи от краля, който излизаше заднишком от стаята на принцесата.

Кралят се върна в залата, където вървеше играта. Искаше му се да започне разговор, но скоро стана ясно, че мислите му се оплитат.

Той няколко пъти сбърка при изчисленията, което беше добре дошло за някои придворни, ползващи се от подобни грешки още от времето на Мазарини.

Така Маникан, със свойствената му разсеяност (да не си помисли читателят нещо лошо за него), Маникан, най-честният човек на света, прибра падналите на килима двадесет хиляди ливри, сякаш нищо не се бе случило. Собственикът им остана неизвестен.

Господин Дьо Вард, развълнуван от току-що станалите събития, остави печалбата си от шестдесет луидора на херцог Бъкингам, а той пък, подобно на баща си, не обичаше да си цапа ръцете с пари и ги остави до един свещник, сякаш той беше живо същество.

Кралят постепенно се овладя и тогава до него се приближи Колбер, който през цялото време търсеше случай да поговори с него. С най-почтителни изрази, но и с най-голяма настойчивост той започна нещо да съветва краля.

Людовик внимателно изслуша Колбер и като се огледа, попита:

— Нима господин Фуке още не си е тръгнал.

— Не, господарю, аз съм тук — отзова се суперинтендантът, който беше зает в разговор с Бъкингам.

Той веднага се приближи до краля. Людовик също направи няколко крачки насреща му и каза с очарователна небрежност:

— Извинете, господин суперинтендант, че ви попречих, но аз обикновено ви викам, когато сте ми нужен.

— Винаги съм на услугите на краля! — отвърна Фуке.

— По-точно, на мен са ми нужни услугите на вашата хазна — каза кралят, усмихвайки се с неохота.

— Моята хазна още повече е на услугите на краля — хладно отговори Фуке.

— Работата се състои в това, че искам да устроя празник във Фонтенбло. Вратите ще бъдат отворени цели две седмици. Нужни са ми...

Той погледна косо към Колбер.

Фуке спокойно дочака края на изречението.

— Четири милиона — каза кралят в отговор на злорадата усмивка на Колбер.

— Четири милиона! — повтори суперинтендантът с нисък поклон.

Ноктите му се бяха впили в гърдата и през ризата издраскаха кожата до кръв, но лицето му с нищо не издаде вътрешното му вълнение.

— Да, господине — каза кралят.

— В какъв срок, господарю?

— Е, когато можете... Впрочем... не... колкото може по-скоро.

— Необходимо е време...

— Време! — възкликна Колбер тържествуващ.

— Време, за да се преброят парите — продължи суперинтендантът, хвърляйки към Колбер поглед, пълен с презрение.
— На ден могат да се претеглят и преброят само един милион, господарю.

— Значи, четири дни — заключи Колбер.

— Ах — прекъсна го Фуке, обръщайки се към краля, — моите служители правят чудеса, когато трябва да се угоди на ваше величество! Четирите милиона ще бъдат готови само след три дни.

Дойде ред на Колбер да побледнее. Людовик го погледна с учудване.

Фуке спокойно се отдалечи, усмихвайки се по своя път на многочислените си приятели, в чиито очи четеше искрено разположение, граничещо със състрадание. Не по усмивката трябваше да се съди за настроението му. Всъщност той беше напълно отчаян.

Няколко капки кръв бяха изцапали ризата му, но дрехите ги скриха, както усмивката скри неговия бяс.

По това, как Фуке седна в каретата, и слугите се досетиха, че техният господар е разстроен. Затова всичките му заповеди се изпълняваха с такава точност, както командите на разгневения капитан на военен кораб по време на буря.

Каретата полетя като стрела. По пътя Фуке едва успяваше да приведе в ред мислите си.

Той се отправи към Арамис, който още не си беше легнал.

Що се отнася до Портос, той вечеря отлично с печено овнешко, два печени фазана и цяла планина раци, след което като античен борец разпореди да натъркат тялото му с ароматни масла, да го завият в чаршафи и да го занесат до затоплената постеля.

Както вече казахме, Арамис още не си беше легнал. Облякъл удобен кадифен халат, той пишеше писмо след писмо със своя бърз ситен почерк, който можеше да помести четвърт книга само върху една страница.

Вратата се отвори бързо и суперинтендантът влезе бледен, развълнуван, загрижен.

Арамис вдигна глава.

— Добър вечер, драги ми Дербле — каза Фуке. Наблюдателният поглед на прелата веднага забеляза угнетеното състояние на влезлия.

— Добра ли беше играта при краля? — попита Арамис, за да започне разговор.

Фуке седна и със знак заповяда на придружилия го лакей да излезе от стаята. Когато последният изчезна, той отвърна:

— Прекрасна!

Арамис, който през цялото време го наблюдаваше внимателно, забеляза как приятелят му се облегна нервно на креслото.

— Загубихте както обикновено? — поинтересува се Арамис, без да изпусне от ръка перото.

— Даже свръх обикновеното! — отвърна Фуке.

— Но вие винаги така спокойно се отнасяте към своите загуби.

— Понякога да!

— Какъв лош играч сте!

— Всяка игра е различна, господин Дербле.

— Колко загубихте, монсеньор?

Фуке мълча няколко секунди, за да се овладее напълно, и отвърна без никакъв признак на вълнение в гласа:

— Днешната вечер ми струва четири милиона.

Той горчиво се изсмя. Арамис, който никак не очакваше подобна цифра, изпусна перото от ръката си.

— Четири милиона! — каза той. — Вие сте загубили четири милиона? Възможно ли е?

— Господин Колбер държеше моите карти — отвърна суперинтендантът със същия зловец смях.

— Ах, разбирам. Значи ново искане на пари?

— Да, приятелю.

— От краля ли?

— От неговата собствена уста. Не е възможно да убиеш човек с по-очарователна усмивка.

— Дявол да го вземе!

— Какво мислите за това?

— Мисля, че просто искат да ви разорят. Това е ясно като бял ден.

— Значи убежденията ви не са се променили?

— Да. Впрочем тук няма нищо чудно, защото ние и по-рано го бяхме предвидили.

— Вярно, но не съм очаквал, че ще стане въпрос за четири милиона.

— Ако знаехте състоянието на моята хазна, скъпи Дербле, нямаше да разсъждавате толкова спокойно.

— Обещахте ли ги?

— Какво ми оставаше?

— Вие сте прав.

— В деня, когато аз откажа, Колбер ще намери тази сума. Къде? Не знам. Но той ще я намери и тогава съм загубен!

— Без съмнение. След колко дни обещахте тези четири милиона?

— След три дни. Кралят много бързаше.

— След три дни!

— Ах, приятелю мой — продължи Фуке, — помислете си само, сега, когато пътувах по улицата, минавачите си викаха: «Ето, минава богаташът Фуке!». Наистина, скъпи мой, от това човек може да полудее.

— Не, монсеньор, не си струва! — флегматично отвърна Арамис, посипвайки с пясък току-що написаната страница.

— Тогава ми дайте лекарство против тази неизлечима болест.

— Единственото лекарство е да заплатите.

— Но аз едва ли мога да събера такава сума. Ще трябва да събера всичко. Колко погълна Бел-Ил! Колко погълнаха пенсиите! Сега парите станаха рядкост. Да допуснем, че този път ще намерим пари, а по-нататък? Повярвайте ми, с това нещата няма да спрат. Кралят, у когото се пробуди вкус към златото, прилича на тигър, който е опитал месо: и двамата са ненаситни. В един прекрасен ден все пак ще се наложи да кажа: «Това е не възможно, господарю». В този ден аз съм загинал. Арамис само сви рамене.

— Човек във вашето положение, монсеньор, загива само когато поиска.

— Частно лице, каквото и положение да заема, не може да се бори с краля.

— Ха! Когато бях млад, се борех със самия кардинал Ришельо, който освен че управляваше Франция, беше и кардинал!

— Нима имам армия, войници, съкровища? Дори Бел-Ил вече не е мой.

— Нуждата ще ви научи на всичко. Тъкмо когато ви се стори, че всичко е загубено, изведнъж ще се намери някакво решение и ще ви спаси.

— Кой ще намери това решение?

— Вие самият.

— Аз? Аз не съм изобретателен.

— В такъв случай аз.

— Хващайте се за работа още тази минута.

— Има още много време.

— Вие ме убивате със своята флегматичност, Дербле! — каза суперинтендантът, изтривайки с кърпа челото си.

— Нима сте забравил какво ви говорих някога?

— Какво?

— За нищо не се безпокойте, ако имате смелост. Имате ли я?

— Мисля, че да.

— Тогава не се безпокойте.

— Значи всичко е решено: в последната минута ще се явите на помощ, Дербле?

— Аз само ще се разплатя с вас за всичко, което направихте за мен, монсеньор.

— Да се поддържат хора като вас, господин Дербле, е задължение на финансистите.

— Ако предпазливостта е типична за финансистите, то милосърдието е добродетел за духовниците. Този път действайте сам, монсеньор. Още не сте стигнали до върха. Когато настъпи този момент, ще видим.

— Това ще стане много скоро.

— Прекрасно. А в настоящия момент ми позволете да кажа, че паричните ви затруднения много ме огорчават.

— Защо именно в настоящия момент?

— Защото аз сам се канех да искам от вас пари.

— За себе си?

— За себе си или за своите, или за нашите.

— Каква сума?

— Успокойте се! Сумата е достатъчно кръгла, но не чудовищна.

— Кажете я!

— Петдесет хиляди ливри.

— Дреболия.

— Наистина ли?

— Разбира се, петдесет хиляди ливри винаги ще се намерят. Ах, защо този интригант Колбер не се задоволява с такива суми? Щеше да ми е много по-лесно. За кога са ви нужни парите?

— За утре сутринта. Утре е първи юни.

— Какво от това?

— Крайният срок на едно от нашите поръчителства!

— Нима имаме такива?

— Разбира се. Утре изтича срокът за плащане на последната третина.

— Каква третина?
— Сто и петдесетте хиляди ливри на Безмо.
— Безмо? Кой е той?
— Комендантът на Бастилията.
— Вярно. Вие искате да заплатя сто и петдесет хиляди ливри за този човек?
— Да.
— Но за какво?
— За длъжността му, която той купи, или по-точно, която ние купихме от Лувиер и Трамбле.
— Много смътно си спомням за това.
— Не е чудно, толкова работа имате. Аз обаче мисля, че по-важно за нас от тази работа няма.
— Тогава кажете ми за какво купихме тази длъжност?
— Първо, за да му помогнем.
— А после?
— После, да помогнем и на самите себе си.
— Как така на самите себе си? Вие се шегувате.
— Идват времена, монсеньор, когато познанството с коменданта на Бастилията може да бъде много полезно.
— За щастие, не разбирам думите ви, Дербле.
— Монсеньор, ние имаме свои поети, инженер, архитект, свои музиканти, свой печатар, свои художници. Трябва да имаме и свой комендант на Бастилията.
— Мислите ли?
— Монсеньор, нека се избавим от илюзиите си. Като нищо можем да попаднем в Бастилията, драги Фуке — каза епископът, усмихвайки се и показвайки белите зъби, които преди тридесет години бяха пленили Мари Мишон.
— И вие мислите, че сто и петдесет хиляди ливри не са много висока цена за това познанство, Дербле? Обикновено вие по-добре влагате капиталите си.
— Ще дойде време, когато ще разберете своята грешка.
— Драги ми Дербле, когато попаднеш в Бастилията, няма какво да се надяваш на помощта на старите си приятели.
— Защо, след като разписките са в ред? А освен това, повярвайте ми, сърцето на този добряк Безмо не е като на придворните. Уверен

съм, че той винаги ще ми бъде благодарен за тези пари, а да не говорим, че пазя всичките му разписки.

— Що за дяволии! Някакво лихварство под вид на благотворителност?

— Господине, моля ви, не се бъркайте в тези неща. Ако тук има лихварство, то отговарям за него единствено аз. Ползата от него е за двама ни, това е всичко.

— Това някаква интрига ли е, Дербле?

— Може би.

— И Безмо участва в нея?

— Защо да не участва? Срещат се и по-лоши участници. Значи мога да разчитам, че ще получа утре пет хиляди пистола?

— Може би ще ги искате тази вечер?

— Би било още по-добре. Искам да тръгна на път по-рано. Бедният Безмо не знае къде съм и сигурно се пече на горещи въглени.

— Ще получите парите след час. Ах, Дербле, процентите за вашите сто и петдесет хиляди ливри никога няма да изкупят моите четири милиона — добави Фуке, ставайки от креслото.

— Кой знае, монсеньор.

— Спокойна нощ! Преди да си легна, трябва да поговоря с моите служещи.

— Спокойна нощ, монсеньор!

— Дербле, вие ми пожелавате невъзможното.

— Значи ще получа петдесет хиляди ливри днес?

— Да.

— Тогава спете съня на праведник! Лека нощ, монсеньор! Въпреки уверения тон, с който беше произнесено това пожелание, Фуке си тръгна, клатейки глава и въздишайки дълбоко.

ГЛАВА ЧЕТВЪРТА

ДРЕБНИТЕ СМЕТКИ НА ГОСПОДИН БЕЗМО ДЪО МОНЛЕЗЕН

Камбанарията на църквата Свети Павел удари седем часа, когато Арамис, облечен като обикновен гражданин със затъкнат в пояса ловджийски нож, мина, яздейки, по улица Пти-Мюси и се спря пред вратата на Бастилията.

Двама караулни пазеха тази врата.

Те безпрепятствено пропуснаха Арамис, който, без да слиза от коня, влезе в двора и тръгна по тесния проход към подвижния мост, което ще рече, към истинския вход на затвора.

Мостът беше спуснат, а отстрани стоеше стража. Тя охраняваше моста отвън. Арамис спря и доста грубо го попитаха за какво е дошъл.

Абатът със своята обичайна вежливост обясни, че би желал да разговаря с господин Безмо дьо Монлезен.

Първият караулен извика другия, който стоеше на отсрещната страна на рова, в будка. Той се подаде през прозореца и внимателно разгледа новопристигналия. Арамис повтори молбата си.

Тогава часовоят извика младшия офицер, който се разхождаше по достатъчно широкия двор. Офицерът, след като узна каква е работата, отиде да доложи на един от помощниците на коменданта.

След като изслуша молбата на Арамис, помощник-комендантът го попита за името му и му предложи да почака малко.

— Не мога да ви кажа името си, господине — каза Арамис, — ще ви кажа само, че трябва да предам на господин коменданта извънредно важно известие, и мога да ви гарантирам, че той много ще се зарадва да ме види. Ще кажа нещо повече: ако му предадете, че аз съм човекът, когото очаква на първи юни, той сам ще се яви пред мен.

Офицерът не можеше да допусне, че такова важно лице като коменданта ще се безпокои заради някакъв гражданин, дошъл на кон.

— Много добре. Комендантът се кани да заминава някъде. Виждате, че в двора има запрегната карета, следователно няма да му се наложи специално да излиза за вас. Той ще ви забележи, когато мине покрай вас.

Арамис кимна с глава в знак на съгласие. Самият той не искаше да се представя за важно лице. Прелатът търпеливо зачака, подпрял се отпред на седлото.

След около десет минути каретата на коменданта се приближи към входа. Безмо се показа, след което седна в каретата.

Началникът на крепостта трябваше да се подлага на същите формалности, както и страничният човек. Караулният отиде до екипажа, когато той се приближи до подвижния мост и комендантът отвори вратата, изпълнявайки по този начин установените от него правила. Поглеждайки в каретата, часовоят можеше да се увери, че никой не напуска Бастилията тайно.

Конете затропаха по подвижния мост.

В минутата, когато отваряха решетката, офицерът се приближи до каретата, която спря за втори път, и каза няколко думи на коменданта. Той веднага се подаде от каретата и видя Арамис на коня. Радостно извика и излезе, по-точно излетя от каретата, приближи се до Арамис, хвана го за ръка и започна да се извинява. Малко остана да му целуне ръка.

— Колко мъки трябва да се изтърпят, за да се добере човек до Бастилията, господин комендант. Навярно тези, които ги изпращат тук насилствено, попадат на мястото значително по-лесно.

— Извинете ме, моля. Ах, монсеньор. Колко се радвам, че виждам ваше преосвещенство!

— Шшт! Вие не мислите какво говорите. Бог знае какво могат да си въобразят, ако видят епископа в такова облекло.

— Простете, извинете, действително не помислих!... Заведете в конюшната коня на този господин! — извика Безмо.

— Не трябва, не трябва! — запротестира Арамис.

— Защо не трябва?

— Защото в тази чанта има пет хиляди пистола.

Комендантът така засия, че ако в този момент го бяха видели затворниците, щяха да си помислят, че при него е пристигнал истински принц.

— Да, да, прав сте. Заведете коня до дома на коменданта. Ще пожелаете ли, драги ми Дербле, да седнете в каретата, за да отидем у нас?

— Да седна в каретата, за да мина през двора? Нима ме мислите за такъв инвалид, господин комендант? Не, не, ще тръгнем пеш, непременно пеш.

Тогава Безмо предложи ръката си, но прелатът отказа. Така те стигнаха до дома на коменданта: Безмо потриваше ръце и поглеждаше косо към коня, а Арамис съзерцаваше голите черни стени.

Доста обширен вестибюл и права стълба от бял камък водеха към стаята на Безмо.

Домакинът премина през антрето и столовата, след което отвори тайна врата и се затвори със своя гост в голям кабинет, чиито прозорци гледаха към двора и конюшните.

Безмо настани прелата с тази подobaваща вежливост, тайната на която знаят само много добрите или признателни хора. Кресло, възглавница под краката, масичка на колела — всичко това комендантът приготви сам. Той го правеше с особена грижа, сякаш свещенодействаше. Безмо сложи на масичката чувалчето със злато, което един от войниците му внесе в стаята с такова благоговение, с каквото свещеникът носи светите дарове.

Войникът излезе. Безмо затвори след него вратата, дръпна завесата на прозореца и погледна Арамис в очите, за да види не се ли нуждае прелатът от още нещо.

— И така, монсеньор — каза той, без да сяда, — вие както винаги сте верен на своята дума?

— Делата, драги ми Безмо, и акуратността не са добродетел, а задължение.

— Да, делата и акуратността... разбирам, но нима ние с вас имаме такива отношения... Вие просто ми оказвате услуга, монсеньор.

— Добре, драги Безмо! Признайте си, че въпреки цялата ми акуратност сте се безпокоили...

— Само за вашето здраве — промърмори Безмо.

— Искях да дойда още вчера, но не можах, защото бях много изморен.

Безмо постави още една възглавница зад гърба на госта си.

— Затова днес реших да дойда при вас по-рано — продължи Арамис.

— Вие сте чудесен човек, господине.

— Само че, доколкото виждам, напразно съм бързал.

— Защо?

— Вие се канехте някъде да излизате. Безмо се изчерви.

— Действително, канех се.

— Значи ви попречих. Ако знаех, за нищо на света не бих дошъл — продължи Арамис, пронизвайки с поглед бедния комендант.

— Ах, ваше преосвещенство, вие никога не можете да ми пречите!

— Признайте си, че тръгнахте да търсите пари?

— Не — мънкаше Безмо, — кълна се... че отивах...

— Ще тръгва ли господин комендантът при господин Фуке или не? — разнесе се нечий глас от двора.

Безмо се спусна като ужилен към прозореца.

— Не, не! — отчаяно завика. — Кой глупак говори за господин Фуке? Пияни ли сте? Кой смее да ме безпокои, когато съм зает?

— Вие сте тръгвали към господин Фуке? При суперинтенданта или абата?

На клетия човек страшно му се искаше да излъже, но не посмя.

— При господин суперинтенданта.

— Значи са ви били нужни пари, щом сте се канили да ходите при човека, който ги дава?

— Кълна ви се, никога не бих поискал пари от господин Фуке! Само исках да узная адреса ви.

— Адреса ми от Фуке? — извика Арамис, безкрайно учуден.

— Но разбира се! — смутен каза Безмо, притеснен от погледа на прелата. — Естествено, че от господин Фуке!

— В това няма нищо лошо. Само не мога да разбера защо ще искате адреса ми от господин Фуке!

— За да ви пиша.

— Това е разбираемо, но мен ме интересува защо ще търсите моя адрес от суперинтенданта!

— Защото Бел-Ил му принадлежи.

— Какво от това?

— Бел-Ил се намира в епархията на Ван, а след като вие сте епископ на Ван...

— Като знаете това, защо направо не ми писахте, а тръгнахте да търсите адреса ми от господин Фуке?

— Може би съм постъпил неправилно — окончателно се обърка Безмо — или нетактично. Моля за извинение.

— Хайде, хайде. Каква нетактичност...

Арамис гледаше с усмивка коменданта, като в същото време си задаваше въпроса: как Безмо, без да знае адреса му, знае, че е епископ във Ван.

«Ще се опитаме да получим отговор» — каза си той.

— Слушайте, господин комендант, нека направим нашите малки изчисления.

— На вашите услуги, ваше преосвещенство. Но кажете ми... — Какво?

— Няма ли да ми окажете честта да закусите с мен?

— С удоволствие.

— Чудесно.

Безмо позвъни три пъти.

— Какво значи това позвъняване?

— Това значи, че имам гост и трябва да се направят известни приготовления.

— Моля ви, не се безпокойте толкова.

— Но какво говорите! Считам за свой дълг да ви нагостя добре. Никой принц не би направил за мен това, което направихте вие.

— Да оставим това. По-добре кажете как вървят работите ви в Бастилията?

— Нелошо.

— Значи от затворниците идва някакъв приход?

— Слабичък...

— Така ли?

— Кардинал Мазарини не се отличаваше с голяма строгост.

— Значи бихте предпочели по-сурово правителство, както при предишния кардинал?

— Да. При Ришельо всичко вървеше прекрасно. Братът на негово преосвещенство направи цяло състояние.

— Повярвайте ми, драги коменданте — каза Арамис, приближавайки се към Безмо, — младият крал струва колкото стария кардинал. Ако на старостта са присъщи омраза, подозрителност и страх, то на младостта са присъщи гняв, страсти, недоверчивост. През тези три години вие внасяхте вашите доходи при Лувиеер и Трамбле, нали?

— Уви.

— Значи нямате никакви спестявания?

— Ах, ваше преосвещенство! Плащайки на тези господа петдесет хиляди ливри, аз им давам всичко, което изкарвам. Вчера казах същото и на господин Д'Артанян.

— Така ли? — очите на Арамис светнаха, но веднага угаснаха. — Значи вчера сте видели господин Д'Артанян? Как се чувства той?

— Превъзходно.

— И какво му казахте?

— Казах му — продължи комендантът, без да забележи пропуската си, — че твърде добре храня затворниците си.

— А колко са те?

— Шестдесет.

— Кръгличка цифра.

— Ех, господине, случвало се е да имам по двеста.

— При шестдесет също може да се живее без оплакване.

— На друг комендант всеки затворник би носил най-малко ПОСТО и петдесет пистола.

— Сто и петдесет пистола?

— Ами как? Смятайте: на принц по кръв петдесет ливри на ден.

— Но тук няма такива, нали? — попита Арамис със слабо трепнал глас.

— Слава богу, няма. Искам да кажа, за нещастие!

— Как... за нещастие?

— Разбира се, иначе доходите ми щяха да пораснат.

— Това е справедливо. И така, на принц по кръв — петдесет.

— На маршал на Франция по тридесет и шест.

— Но при вас няма маршал.

— Уви, няма. Наистина, на генерал-лейтенанти и на бригадни генерали се полагат по двадесет и четири, а тук имам двама.

— Така ли?

— След това идват съветниците от парламента. За тях петнадесет ливри.

— Колко са?

— Четирима.

— Не знаех, че за съветници се дава толкова много.

— Да. На обикновени съдии, адвокати и духовни лица по десет ливри.

— Те са седем, нали? Прекрасно!

— Не, лошо е!

— Защо?

— Но това не са обикновени хора, с какво са по-долу от съветниците?

— Прав сте. Не виждам основание да бъдат оценявани пет ливри по-евтино.

— Разбирате ли? За добра риба плащам четири или пет ливри, а за хубаво пиле ливра и половина. Да предположим, че ги развъждам тук, но трябва да купувам фураж, а тук е пълно с плъхове.

— Защо не си вземете половин дузина котки?

— Да не мислите, че котките ще ядат плъхове. Принудих се да се откажа от тях. Разбирате ли... плъховете изядат фуража ми. Принудих се да внеса от Англия териери, за да душат плъховете. Но тези кучета имат ужасен апетит, като арестанти пета категория. Без да смятаме, че понякогадушат зайци и кокошки.

Не можеше да се разбере дали Арамис го слуша или не. Наведените очи свидетелстваха за вниманието му, а нервното движение на пръстите — че е погълнат от някаква мисъл.

— И така — продължи Безмо, — добрата птица ни излиза ливра и половина, а добрата риба — четири-пет ливри. В Бастилията храна се полага три пъти на ден. Затворниците няма какво да правят и само ядат. Човек, за когото са отпуснали десет ливри, ми излиза седем и половина.

— А току-що ми казахте, че тези, които храните за десет ливри, ги храните по същия начин, както и тези за петнадесет ливри.

— Да.

— Значи от последните печелите седем и половина ливри?

— Трябва и аз да изкарам нещо! — измърмори Безмо, виждайки, че се е хванал на въдицата.

— Вие сте прав. Нали имате и такива арестанти, за които се отпускат по-малко от десет ливри?

— Разбира се: гражданите и занаятчиите.

— Колко се отпуска за тях?

— По пет ливри.

— А те добре ли похапват?

— Разбира се. Вярно е, че не всеки път им дават камбала, гъска или испанско вино, но три пъти на седмица имат хубаво ядене.

— Но това е филантропия, драги коменданте. Вие ще се разорите.

— Не. Ако петнадесетливровият не си е изял пилето или нещо е останало от десетливровия, аз го изпращам на петливровия. За тези бедняци това е цяло угощение. Какво да се прави! Трябва да бъдем състрадателни.

— А колко приблизително ви остава от петливровия?

— Тридесет су.

— Какъв честен човек сте, Безмо!

— Благодаря ви, ваше преосвещенство. Струва ми се, че сте прав. Но знаете ли за кого най-много се грижа?

— За кого?

— За дребните търговци и писарите, за които се отпускат по три ливри. Не им се случва често да видят шарани от Рейн или есетри от Ламанша.

— А нима от петливровите не остава по нещо?

— Ах, монсеньор, не мислете, че съм толкова стиснат. Тези клетници са много щастливи, когато им дам гъшо крилце, козе филе или парче баница с трюфели, с една дума, такива ястия, каквито и на сън не са виждали. Те ядат, пият, викат след десерта «да живее кралят» и благославят Бастилията. Всяка неделя ги угощавам с две бутилки шампанско, които ми излизат по пет су. Тези бедняци ме превъзнасят и с голямо съжаление излизат от затвора. Знаете ли какво забелязах?

— Какво?

— Забелязах нещо, което ме устройва. Забелязах, че някои затворници, след като излязат на свобода, много скоро попадат отново тук. И всичко това е заради моята кухня. Ей, богу!

Арамис недоверчиво се усмихна.

— Но вие се усмихвате?

— Да.

— Уверявам ви, че някои имена се срещат в нашия списък по три пъти в разстояние на две години.

— Искате ми се да погледна този списък.

— Защо не! Макар че е забранено да се показват такива документи на външни лица.

— Естествено.

— Но ако вие, монсеньор, желаете да видите със собствените си очи...

— С голямо удоволствие.

— Ето, вижте!

Безмо се приближи до шкафа и извади оттам дебела книга. Арамис чакаше с голямо нетърпение. Безмо се върна, сложи книгата на масата и се спря на буквата М.

— Ето, вижте: Мартиние, януари хиляда шестстотин петдесет и девета и юли хиляда шестстотин и шестдесета. Мартиние, март хиляда шестстотин шестдесет и първа — памфлети, мазаринади и т.н. Нали разбирате, това е само предлог. Кой попада в Бастилията за мазаринади? Просто юначагата сам се е наклепал, за да попадне тук. А с каква цел? За да си похапне от моята храна за три ливри!

— За три ливри! Нещастник!

— Да, ваше преосвещенство, поетите също принадлежат към последния разряд. Полага им се същата храна, както и на дребните търговци и писарите. Но аз вече ви казах, че за тях се грижа най-много.

В това време Арамис машинално прелистваше страниците, правейки се, че имената съвсем не го интересуват.

— Както виждате, в хиляда шестстотин шестдесет и първа са записани осемдесет имена. В хиляда шестстотин петдесет и девета също осемдесет.

— А, Селдон! — каза Арамис. — Изглежда ми познато име. Не сте ли ми разказвали за този юноша?

— Разказвах ви. Беден студент, който е съчинил... Как се наричат двата латински стиха, които се римуват?

— Дистих.

— Именно.

— Бедният! За дистих!

— Колко леко гледате на това. А знаете ли, че той е съчинил това двустийше срещу йезуитите.

— Все едно, наказанието е много строго.

— Не го жалете! Миналата година ми се стори, че се интересувахте от него.

— Да.

— А тъй като вашето внимание е по-важно от всичко за мен, то веднага го включих на петнадесет ливри.

— Значи на същата издръжка като този — каза Арамис, продължавайки да прелиства и спирайки се на едно име редом с Мартиние.

— Именно.

— Този Марчиали италианец ли е? — попита Арамис, показвайки с палец фамилията, която привлече вниманието му.

— Шшт! — прошепна Безмо.

— Защо е тази тайнственост? — сниши глас Арамис, неволно стискайки юмрук.

— Мисля, че вече ви говорих за този Марчиали.

— Не, за първи път чувам за него.

— Възможно е. Говорих ви за него, без да назовавам имена.

— И какъв е той, стар грешник? — опита се да се усмихне Арамис.

— Не, напротив, той е млад.

— Значи е свършил голямо престъпление?

— Непростително.

— Убил ли е някого?

— Какво говорите!

— Подпалил ли е нещо?

— Опазил бог!

— Клеветил ли е срещу някого?

— Не! Не! Той...

Безмо сложи ръка на устата си и прошепна на ухото на Арамис:

— Осмелил се е да прилича на...

— Да, спомням си! — каза Арамис. — Действително ми разказвахте за него, но неговото престъпление ми се видя толкова нищожно.

— Нищожно?

— По-точно, не умишлено...

— Ваше преосвещенство, такава прилика никога не е неумишлена.

— Вярно, забравих! Но драги ми коменданте — каза Арамис, затваряйки книгата, — изглежда ни викат.

Безмо взе книгата, бързо я сложи в шкафа, заключи го и скри ключа в джоба си.

— Ще желаете ли да закусим сега, монсеньор? Действително чухте добре. Викат ни за закуска.

— С голямо удоволствие, драги Безмо. Те се запътиха към столовата.

ГЛАВА ПЕТА

ЗАКУСКА ПРИ ГОСПОДИН БЕЗМО

Арамис бе винаги въздържан в храненето, но този път оказа чест на великолепната закуска на Безмо. Само от виното пи съвсем малко.

През цялото време Безмо бе оживен и весел. Петте хиляди пистола, към които той поглеждаше от време на време, радваха душата му. Той поглеждаше с умиление към Арамис.

Епископът се бе разположил в креслото, отпивайки малки глътки вино като познавач.

— Какви глупости говорят за лошата храна в Бастилията! — каза той, намигайки. — Щастливци са тези затворници, ако всеки ден им се дава дори и само по половин бутилка от това бургундско.

— Всички петнадесетливрови пият от него. Старо, отлежало вино.

— Значи и бедният Селдон също пие от тази превъзходна напитка?

— А, не!

— А на мен ми се счу, че го държите на петнадесет ливри.

— Него? Никога! Човек, който съчинява дистрикти... Как им казвахте?

— Дистих.

— На петнадесет ливри! Много ще му дойдат! Съседът му действително е на петнадесет ливри. Този от втората Бертоди, ера.

— Драги коменданте, простете ми, но вашият език не е съвсем разбираем за мен.

— Да, наистина. От втората Бертодиера — това означава, че арестантът се намира на втория етаж в Бертодиеровата кула.

— Следователно Бертодиера се казва една от бастилските кули? Да, чувал съм, че тук всяка кула си има име. Къде е тази кула?

— Ето, погледнете тук — Безмо показва, приближавайки се до прозореца, ето там, на двора, втората отляво.

— Виждам. Значи в нея лежи затворник, за когото се отпускат по петнадесет ливри.

— Да.

— А отдавна ли лежи?

— Отдавна. Седем или осем години.

— Нима нямате точни сведения?

— Но той не е бил затворен по мое време.

— А нима нищо не ви казаха Лувиер и Трамбле?

— Драги ми... извинете, ваше преосвещенство.

— Нищо. И така, вие казахте...

— Казвам, че тайните на Бастилията не се предават заедно с нейните ключове.

— Това ли било? Значи този тайнствен затворник е държавен престъпник?

— Не, не мисля. Просто пребиваването му в Бастилията е обгърнато в тайна. Както всичко тук.

— Да допуснем — каза Арамис. — Но защо говорите свободно за Селдон, а за този.

— За втората Бертодиера?

— Да.

— Защото престъплението на човек, съчинил дистих, е несъизмеримо с това на този, приличащ на...

— Да, разбирам. А тъмничарите? Те разговарят със затворниците, нали?

— Разбира се.

— В такъв случай, сигурно арестантите им казват, че не са виновни.

— Те непрекъснато повтарят това. Все една и съща песен си пеят.

— А не би ли могла приликата, за която говорите, да им направи впечатление?

— Ах, драги ми Дербле! Трябва да си придворен, за да се занимаваш с такива дреболии.

— Хиляди пъти сте прав, драги Безмо. Бъдете добър, още малко вино.

— С удоволствие, но не малко, а пълна чаша.

— Не, не! Вие сте си останал мускетар до мозъка на костите. А аз станах епископ. Капка за мен и чаша за вас.

— Нека бъде по вашему. Арамис и комендантът се чукнаха.

— А освен това — добави прелатът, вдигайки чашата и присвивайки очи към искрящото вино, — там, където намирате прилика, някой друг може въобще да не я забележи.

— Не може да бъде! Всеки, който е видял колко прилича този затворник...

— А на мен ми се струва, че това е само игра на въображението.

— Не. Това е така и аз ви давам дума!

— Вижте — възрази Арамис, — срещал съм мнозина, които в лице приличат на този, за когото говорим, но никога не съм им отдавал значение.

— Просто защото има различни степени на прилика. Приликата на моя затворник е поразителна и ако вие го видите, напълно ще се съгласите с мен.

— Ако го видя... — равнодушно каза Арамис. — Но по всяка вероятност това никога няма да стане.

— Че защо?

— Защото, ако кракът ми стъпи в тези ужасни килии, ще имам чувството, че съм погребан там завинаги.

— О, не. Помещението съвсем не е лошо.

— Разкажете ми...

— Не бива да говорите така за втората Бертодиера! Там има разкошна килия, чудесно обзаведена, с килими.

— Какво говорите!

— Да! Да! На този юноша му е провървяло. Получил е най-добрата килия в Бастилията!

— Хайде, хайде — хладно го прекъсна Арамис, — никога няма да повярвам, че в Бастилията има хубави килии. Що се касае до килимите, те вероятно съществуват само във въображението ви. Представям си паяци, жаби, плъхове...

— Жаби! В карцерите може би, не отричам...

— Най-жалка мебел и никакви килими.

— А на очите си ще повярвате ли? — каза Безмо, ставайки все по-възбуден.

— Не, за бога! Не трябва!

— Дори да се убедите в това сходство, което отричате, както и килимите?

— Сигурно това е привидение, призрак, жив труп!

— Ни най-малко! Здрав младеж.

— Печален, замислен?

— Напротив, веселяк.

— Не може да бъде!

— Да вървим.

— Къде?

— С мен.

— Защо?

— Ще направим обиколка на Бастилията.

— Какво?

— Ще видите всичко със собствените си очи.

— А правилата?

— Това са дребни неща. Днес моят майор е свободен, лейтенантът обхожда бастионите, ние сме пълни господари.

— Не, не, драги коменданте! Тръпки ме побиват при мисълта за грохота на ключалките и резетата, които ще трябва да отключвате.

— Хайде!

— А ако случайно ме забравите някъде и остана заключен в третата или четвъртата Бертодиера, а?... Бррр...

— Вие се шегувате.

— Не, говоря съвсем сериозно.

— Вие се отказвате от неповторима възможност. Знаете ли, че за да я постигнат, някои принцове са ми предлагали по петдесет хиляди ливри?

— Нима е толкова интересно?

— Забранената ябълка, ваше преосвещенство. Забраненият плод. Вие като духовно лице добре знаете това.

— Ако нещо действително ме интересува, то е бедният студент, съчинил дистиха.

— Добре. Ще го видим и него. Той е съвсем наблизо, в третата Бертодиера.

— Защо казвате наблизо?

— Защото, ако бях любопитен, на първо място бих се интересувал от прекрасната килия с килимите и нейния обитател.

— Чудо невиждано! Килими! Сигурно и обитателят е съвсем невзрачна личност.

— Петнадесетливров, ваше преосвещенство, петнадесетливров! Такива личности винаги са интересни.

— Точно щях да ви попитам. Защо на този човек се отпускат петнадесет, а на бедния Селдон само три ливри?

— Тези различия са тънка работа, господине. Тук кралят прояви известна доброта...

— Кралят?

— По-точно, кардиналтът. «Този нещастник до смъртта си е обречен да гние в тъмницата!» — каза Мазарини.

— Защо?

— Защото престъплението му е вечно, значи и наказанието трябва да бъде вечно.

— Вечно?

— Разбира се! Освен ако не се разболеете от едра шарка, нали разбирате... Но за това има малка надежда. В Бастилията въздухът е чист.

— Вие сте удивително находчив, драги Безмо.

— Нали?

— С две думи, искате да кажете, че този нещастник е обречен да страда тук до края на живота си?

— Не съм казал да страда, монсеньор. Петнадесетливровите не страдат.

— Е, да се измъчва в затвора.

— Такава му е съдбата, но на него по всякакъв начин се стараят да му облекчат условията на живот. Освен това мисля, че този юначага не се е родил на този свят, за да яде такива вкусни гозби. Вижте тази неначената баница и раците, до които не се е докоснал. Марнски раци, големи като лангусти. Всичко това заедно с бутилка бургундско отива във втората Бертодиера. Мисля, че вече не бива да се съмнявате.

— Не, драги Безмо, няма. Но всичко това се отнася за петнадесетливровите, а вие забравихте бедния Селдон.

— Моля! В чест на вашето посещение ще получи бисквити, мармалад и тази бутилчица портвайн.

— Вие сте превъзходен човек, казвам ви го и пак го повтарям, драги Безмо.

— Да вървим, да вървим — подкани комендантът, чиято глава се беше замаяла от виното или от похвалите на Арамис.

— Помнете, че идвам само за да изпълня вашата молба — каза прелатът.

— Ще ми бъдете благодарен за тази разходка.

— Тогава да вървим.

— Първо да предупредя...

Безмо звънна два пъти. На вратата се показва тъмничар.

— Отивам в кулата. Никакви стражи, барабани и въобще шум!

— Ако не бях оставил тук плаща си, щях да имам чувството, че аз самият отивам в затвора — престори се на уплашен Арамис.

Тъмничарят тръгна напред, комендантът и Арамис след него, ръка за ръка. Няколко войници по пътя им се изпънаха като струна при вида на коменданта.

Безмо преведе госта си през малък площад, откъдето те тръгнаха към подвижния мост, по който часовите ги пропуснаха безпрепятствено, познавайки началството.

— Господине — високо попита комендантът, за да може всяка дума да бъде чута от караулните, — имате ли добра памет? Имам предвид плановете и чертежите, тъй като дори на архитектите е забранено да влизат с хартия, перо или молив.

«Колко интересно! — помисли Арамис. — Сега пък станах архитект. Това прилича на шегата с Д'Артанян, който ме видя в Бел-Ил като инженер.»

Напрягайки гласа си, заяви:

— Бъдете спокоен, господин комендант! Достатъчно е да видя с очите си нещо, за да го запомня.

На Безмо дори веждите му не помръднаха. Стражата взе Арамис за архитект.

— Да започнем от Бертодиерата! — викна Безмо, за да го чуят всички.

— Добре — отвърна Арамис. Безмо се обърна към надзирателя:

— Използвай случая и отнеси в номер две отделените от мен лакомства.

— В трети номер, драги Безмо, в трети номер! Вечно грешите.

— Вярно.

Те започнаха да се изкачват по стълбата.

Само в този двор имаше толкова решетки, резета и ключалки, че биха стигнали за целия град.

Арамис не беше нито мечтател, нито чувствителен човек, макар че на млади години бе писал стихове. Сърцето му беше възприемчиво като на всеки петдесетгодишен човек, който е любил много жени, точно, бил е любим на много.

Когато започна да се качва по каменните стъпала, изтрита от толкова нещастници, когато го облъхна влагата на мрачните сводове, сърцето му омекна видимо, той наведе глава и със замъглени очи последва Безмо.

ГЛАВА ШЕСТА

ЗАТВОРНИКЪТ ОТ ВТОРАТА БЕРТОДИЕРА

Когато се качиха на втория етаж, Арамис не знаеше дали се задъхва от умора или от вълнение. Облегна се на стената.

— Искате ли да започнем оттук? — попита Безмо. — Понеже ще посетим две килии, струва ми се, че е все едно дали ще се качим първо на третия етаж и после ще се спуснем на втория или пък обратно. Освен това в тази килия трябва да се направи известен ремонт — побърза да добави той, за да може стоящият недалеч тъмничар да чуе думите му.

— Не, не — запротестира Арамис, — да се качим нагоре, нагоре, коменданте! Там работата е по-неотложна.

Те продължиха да се изкачват още по-нагоре.

— Поискайте ключовете от надзирателя — прошепна Арамис на спътника си.

— Веднага.

Безмо взе ключовете и собственоръчно отключи вратата на третата килия. Надзирателят влезе първи и сложи на масата ястията, които добрият комендант наричаше лакомства.

После се отдалечи.

Затворникът дори не се помръдна.

Тогава Безмо влезе сам в килията, като помоли Арамис да го почака до вратата.

Прелатът можеше спокойно да разгледа младия човек, по-скоро юноша на около осемнадесет години, който, виждайки влизащия комендант, се хвърли по корем на кревата с несвързани вопли:

— Майко, майчице!

В тези вопли се чувстваше такава безнадеждна мъка, че Арамис неволно трепна.

— Драги ми гостенино — обърна се Безмо към затворника, опитвайки се да се усмихне, — ето ви десерт и развлечение. Десертът

е за тялото, а развлечението за душата. Ето този господин ще ви успокои.

— Ах, господин комендант! — възкликна юношата. — Оставете ме сам цяла година, давайте ми само хляб и вода, но кажете, че след година ще ме пуснат оттук, кажете, че след година отново ще видя майка си!

— Приятелю мой — каза Безмо, — вие сам казвахте, че вашата майчица е много бедна, че живеете лошо, а вижте тук какви удобства има!

— Да, тя е бедна, господине. Значи колкото може по-скоро трябва да ѝ се върне кърмилецът. Лоша ни била къщата? Ах, господине, когато човек е на свобода, навсякъде му е добре!

— Значи, както твърдите, освен този нещастен дистих...

— Съчиних го без всякаква зла умисъл, кълна ви се. Дойде ми в главата, когато четях Марциал. Ах, господине, нека ме накажат както искат, дори да отсекаят ръката, която е писала, аз ще работя с другата, само ме върнете при майка ми!

— Дете мое — продължи Безмо, — вие знаете, че това не зависи от мен. Аз мога само да увелича вашата дажба. Мога да дам чашка портвайн или да добавя парче баничка.

— Боже мой, боже мой! — изстена юношата, падайки на земята и търкаляйки се по пода.

Арамис повече не можеше да понася тази сцена и излезе в коридора.

— Нещастният младеж! — прошепна той.

— Да, той е много нещастен, но за всичко са виновни неговите родители — каза тъмничарят, който стоеше до вратата на килията.

— Защо?

— Разбира се... Защо са го карали да учи латински?... Да си пълниш главата с науки е вредно... Аз едва умея да чета и да пиша и, както виждате, не съм попаднал в затвора.

Арамис огледа човека, който смяташе, че надзирателят не е затворник.

Безмо също се появи в коридора, виждайки, че нито утешенията, нито виното действат. Той беше разстроен.

— А вратата, вратата! — викна надзирателят. — Забравихте да заключите вратата.

— Наистина, ето, вземи ключовете.

— Ще се опитам да ходатайствам за това дете — каза Арамис.

— Ако вашите ходатайства са неуспешни — каза Безмо, — то поне помолете да го преведат на десет ливри, и двамата с него ще спечелим.

— Ако и другият затворник вика майка си, няма да влизам при него, а ще направя измерванията си отвън.

— Не се бойте, господин архитект — успокои го надзирателят, — той е мирничък като агънце и все мълчи.

— Тогава да вървим — съгласи се с неохота Арамис.

— Нали вие сте архитектът на затвора? — попита го надзирателят.

— Да.

— Как досега не сте свикнали на такива сцени? Странно! Арамис разбра, че за да избегне всякакви подозрения, трябва да извика на помощ цялото си самообладание.

Безмо отвори килията.

— Остани и почакай на стълбата — заповяда той на тъмничаря.

Последният се подчини.

Безмо мина напред и сам отвори втората врата.

В килията, осветена от слънчевите лъчи, проникващи през затворения с решетки прозорец, се намираше красив юноша, невисок, с къси коси и небръснат. Беше седнал на табуретка, опрян с лакът на креслото. На кревата се търкаляше неговият костюм от тънко черно кадифе. Самият той беше с прекрасна батистена риза.

При звука на отварящата се врата младият човек небрежно обърна глава, но като позна Безмо, стана и вежливо се поклони. Когато очите му се срещнаха с погледа на Арамис, който стоеше в сянка, епископът побледня и изпусна шапката си, сякаш беше получил удар.

Нито един мускул не трепна по лицето на привикналия със своя квартирант Безмо. Старателно като усърден слуга той започна да сервира върху масата баницата и раците. Зает с това, не забеляза вълнението на своя гост.

Свършвайки да сервира, комендантът се обърна към младия затворник.

— Днес изглеждате много добре.

— Благодаря ви, господине — отвърна юношата.

Като чу този глас, Арамис едва се удържа на крака. Все още мъртвобледен, той неволно направи крачка напред.

Това движение не се изплъзна от вниманието на Безмо, независимо от заниманията му.

— Това е архитектът, който е дошъл да види дали не дими вашата камина — каза Безмо.

— Не, тя никога не дими, господине.

— А вие казахте, господин архитект, че е невъзможно да бъдеш щастлив в затвора — каза комендантът, потривайки ръце, — обаче пред вас е затворник, който е щастлив. Надявам се, не се оплаквате от нищо...

— Никога.

— И не ви е скучно? — попита Арамис.

— Не.

— Какво ви казвах? — прошепна Безмо.

— Не мога да повярвам на очите си. Ще разрешите ли да му задам няколко въпроса?

— Колкото желаете.

— Тогава бъдете добър да го попитате знае ли защо е попаднал тук.

— Господин архитектът пита — строго се обърна към затворника Безмо — знаете ли защо сте попаднали в Бастилията.

— Не, господине — спокойно отвърна младият човек, — не знам.

— Но това е невъзможно! — възкликна Арамис, обзет от вълнение. — След като не знаете причината за арестуването си, би трябвало да сте бесен.

— Отначало беше така.

— Защо престанахте да се възмущавате?

— Поумнях.

— Странно — каза Арамис.

— Нали е удивително? — намеси се Безмо.

— Какво ви накара да поумнеете? — заинтересува се Арамис. — Мога ли да узная?

— Дойдох до извода, че след като нямам никаква вина, значи, че Бог не ме наказва.

— Но какво е затворът, ако не наказание?

— Сам не зная — отвърна младият човек. — Мога само да кажа, че мнението ми е съвсем различно от това преди седем години.

— Слушайки ви, господине, и виждайки вашата покорност, човек може да помисли, че вие дори обичате Бастилията.

— Примириявам се с нея.

— Имате ли някаква увереност, че някога ще бъдете свободен?

— Нямам увереност господине, имам една надежда само и признавам, че с всеки изминал ден тази надежда гасне.

— Защо да не излезете на свобода? Нали по-рано сте бил свободен?

— Именно здравият смисъл не ми позволява да очаквам освобождение. Защо е нужно да ме затварят, след като после ще ме пуснат?

— А на колко сте години?

— Не зная.

— Как се казвате?

— Забравих името, което ми дадоха.

— Кой са вашите родители?

— Никога не съм ги познавал.

— А хората, които ви възпитаваха?

— Те никога не ме наричаха свой син.

— Обичали ли сте някога някого, преди да ви затворят?

— Обичах своята дойка и цветята.

— Това ли е всичко?

— Обичах и своя лакей.

— Жал ли ви е за тези хора?

— Много плаках, когато умряха.

— Те умряха, преди да ви арестуват, или след това?

— Те умряха в навечерието на деня, когато ме взеха.

— Двамата едновременно ли?

— Да, едновременно.

— А как ви взеха?

— Някакъв човек дойде, качи ме в една карета, заключи вратата и ме доведе тук.

— Бихте ли познали този човек?

— Той беше с маска. Струва ми се, че го бях виждал с тая маска да поднася цвете на някаква жена, също с маска, някъде... облечен

маскарадно.

— Нали това е много необикновена история? — шепнешком каза Безмо.

Дъхът на Арамис беше спрял.

— Да, необикновена.

— Но най-удивителното е, че той никога не ми е съобщавал толкова подробности.

— Може би защото никога не сте го питали — отвърна Арамис.

— Възможно е, аз не съм любопитен. Е, как намирате килията, нали е чудесна?

— Великолепна.

— Килимът...

— Разкошен.

— Хващам се на бас, че той не е имал такъв, преди да го затворят.

— Аз също мисля така.

На това място Арамис отново се обърна към младия човек:

— А не помните ли да ви е посещавал някой непознат човек?

— Разбира се. Три пъти идва една жена с гъст воал на лицето, който тя повдигаше само когато ни затваряха и оставахме сами.

— Помните ли тази жена?

— Разбира се.

— За какво говорехте с нея?

Юношата се усмихна тъжно.

— Тя ме питаше същото, което питате и вие: дали ми е скучно и дали ми е добре.

— А какво правеше, когато идваше и когато си тръгваше?

— Прегръщаше ме, притискаше ме до сърцето си и ме целуваше.

— Помните ли я?

— Прекрасно.

— Искам да ви попитам помните ли чертите на лицето ѝ.

— Да.

— Значи, ако случаят ви събере, бихте я познали?

— О, разбира се!

Върху лицето на Арамис премина доволна усмивка.

В тази минута Безмо чу крачките на тъмничаря, който се изкачваше по стълбата.

— Не е ли време да тръгваме? — прошепна той на Арамис. Последният беше узнал всичко, което му беше необходимо.

— Както обичате.

Виждайки, че се канят да си тръгнат, юношата вежливо се поклони. Безмо отвърна с леко кимване, а Арамис, видимо трогнат, се поклони ниско на затворника.

Излязоха. Безмо заключи вратата.

— Е, какво мислите? — попита на стълбата Безмо. — Какво ще кажете за всичко това?

— Открих една тайна, драги коменданте — отвърна Арамис.

— Нима? Що за тайна?

— В дома на този юноша е било извършено убийство.

— Хайде, хайде!

— Ами как! Лакеят и дойката са умрели в един и същи ден. Очевидно от отрова.

— Ай, ай, ай!

— Какво ще кажете за това?

— Ще кажа, че прилича на истина... Нима този юноша е убиец?

— Кой ви казва това? Как можете да заподозрете нещастното дете в убийство?

— Да, да, това е нелепо.

— Престъплението е било извършено в дома, където той е живял. Това е ясно. Може би е видял престъпниците и сега се опасяват да не ги издаде.

— Дявол да го вземе, ако знаех, че е било така, бих удвоил наблюдението над него.

— Но той няма никакво желание за бягство.

— О, вие не знаете що за народ са тия арестанти!

— Има ли при него книги?

— Нито една. Най-строго е забранено да му се дават.

— Най-строго?

— Забранено е от самия Мазарини.

— При вас ли е тази забрана?

— Да, монсеньор. Искате ли да ви я покажа, когато се върнем вкъщи?

— Много ми се иска, аз съм голям любител на автографите.

— За оригиналността на този аз отговарям. Има само една поправка.

— Поправка! Какво е поправено?

— Една цифра.

— Цифра?

— Отначало е било написано: «издръжка за петдесет ливри».

— Значи като на принцовете по кръв?

— Но както разбирате, кардиналът е забелязал своята грешка. Той е зачеркнал нулата и е поставил единица пред петицата. Впрочем...

— Е?

— Нищо не ми казахте за приликата?

— По много проста причина, драги Безмо: такава няма!

— Хайде сега пък!

— А ако има, то тя е само във вашето въображение. Ако тази прилика съществува някъде извън вашето въображение, добре ще направите на никого да не казвате това.

— Вие сте прав.

— Крал Людовик XIV сигурно би се разгневил, ако изведнъж узнае, че разпространявате слух, съгласно който някакъв поданик има дързостта да прилича на него.

— Да, да, вие сте прав — забърза се изплашеният Безмо, — но аз съм го казвал само на вас, а аз изцяло се доверявам на вашата дискретност, монсеньор.

— Бъдете спокоен.

Разговаряйки по този начин, те се върнаха в жилището на Безмо. Комендантът извади от шкафа книга, приличаща на тази, която вече беше показвал на Арамис, но заключена с катинар.

Ключът от този катинар Безмо винаги държеше при себе си на отделна връзка.

Поставяйки книгата на масата, той я разтвори на буквата М и показа на Арамис следната добавка в графата за забележки:

Да не се дават никакви книги, най-фино бельо, изящни костюми, никакви разходки, никаква смяна на тъмничарите, никакви контакти с външния свят.

Разрешават се музикални инструменти, всевъзможни удобства и комфорт, за продоволствие петнадесет ливри. Господин Дьо Безмо може да поиска повече, ако петнадесетте ливри се окажат недостатъчни.

— Наистина — каза Безмо, — трябва да поискам добавка. Арамис затвори книгата.

— Да — потвърди той, — написано е от ръката на Мазарини, познах почерка му. А сега, драги ми коменданте — продължи той, сякаш темата на предшестващия разговор беше изчерпана, — да преминем, ако ви е угодно, към нашите малки сметки.

— Кога ще разпоредите да се разплатим с вас? Определете си сами срок.

— Няма нужда от дата. Просто ми напишете разписка, че сте получили сто и петдесет хиляди франка.

— С изплащане при предявяване на разписката?

— Да. Но вие разбирате, че аз ще чакам дотогава, докато сам пожелаете да ми заплатите.

— Аз не се безпокоя — с усмивка каза Безмо, — но вече съм ви дал две разписки.

— Сега ще ги скъсам.

Арамис показва на Безмо разписките и ги скъса пред него.

Убеден от тази проява на доверие, комендантът без колебание подписа разписка за сто и петдесет хиляди франка, като се задължаваше да ги заплати при първото поискване от прелата.

Арамис, който наблюдаваше през рамото на коменданта, докато последният пишеше, прибра разписката в джоба си, без да я чете, с което окончателно успокои своя длъжник.

— Сега — каза епископът, — няма да ми се сърдите, ако открадна от вас някой затворник?

— По какъв начин?

— Като изпрося за него помилване. Аз казах, че господин Селдон много ме интересува.

— Ах, да!

— Какво ще кажете за това?

— Това е ваша работа. Постъпете, както искате. Виждам, че имате дълги ръце.

— Сбогом, коменданте, сбогом!

Арамис си тръгна съпроводен от добрите пожелания на коменданта.

ГЛАВА СЕДМА

ДВЕТЕ ПРИЯТЕЛКИ

В същото време, когато господин Дьо Безмо показваше на Арамис затворниците в Бастилията, пред вратата на дома на госпожа Дьо Белиер спря карета и от нея слезе облечена в коприна млада жена.

Когато съобщиха на домакинята, че е пристигнала госпожа Ванел, тя беше погълната от четенето на някакво писмо, което бързо скри, и изтича да посрещне гостенката.

Маргарита Ванел се хвърли да я целува, стискаше ѝ ръцете, без да ѝ даде възможност да каже нито дума.

— Скъпа моя — каза тя, — ти съвсем ме забрави! Съвсем се загуби по тези придворни празници.

— Та аз дори не съм присъствала на сватбените тържества.

— С какво толкова си заета?

— Приготвям се за заминаването си в Белиер.

— Да не би да искаш да станеш селска жителка? Харесва ми, когато у теб се появяват такива желаниа. Но ти си бледна!

— Не, чувствам се прекрасно.

— Толкова по-добре, защото аз се изплаших. Знаеш ли какво ми казаха?

— Какво ли не говорят!

— Готова съм всичко да ти разкажа, но ме е страх, че ще се разсърдиш.

— Това никога няма да стане! Нали ти сама си се възхищавала от спокойния ми характер.

— Ето какво, скъпа маркизо, казват, че от известно време си започнала много по-малко да тъгуваш за бедния господин Дьо Белиер!

— Това са зли сплетни, Маргарита, аз скърбя и винаги ще скърбя за мъжа си, но откакто той почина, изминаха вече две години, а аз съм само на двадесет и осем и скръбта за покойника не може да изпълва всичките ми мисли. Ти първа не би повярвала на такава скръб, Маргарита.

— Защо пък не? Ти имаш такава нежно сърце! — злъчно възрази госпожа Ванел.

— Но нали и ти имаш също нежно сърце, а аз не намирам, че сърдечните скърби съвсем са те убили.

В тези думи се усещаше явен намек за раздялата на Маргарита с господин Фуке и доста прозрачен упрек в лекомислие.

Тези думи окончателно извадиха Маргарита от равновесие и тя извика:

— Тогава ще ти кажа! Говори се, че си влюбена, Елиза. При това тя не сваляше очи от госпожа Дьо Белиер, която неволно избухна:

— Нещастните жени! Всеки гледа да ги оклевети — повиши глас маркизата след минута мълчание.

— О! Тебе, Елиза, не те клеветят.

— Как да не ме клеветят, след като казват, че съм влюбена?

— Преди всичко, ако е истина, то не е клевета, а само злословие, после — ти не ми даваш да довърша, — говорят, че макар да си влюбена, със зъби и нокти защитаваш своята добродетелност. Казват, че живееш зад седем ключалки и при теб е по-трудно да се проникне, отколкото при Даная, макар че тя е била в кула от бронз.

— Много си остроумна, Маргарита — каза, треперейки, госпожа Дьо Белиер.

— Ти винаги си ме хвалела, Елиза... С една дума, имаш репутация на непреклонна и недостъпна. Виждаш, че ни най-малко не те клеветя. За какво се замисли?

— Ако казват, че съм влюбена, то вероятно споменават нечие име.

— Разбира се, че споменават.

— Учуди ме твоето изказване за Даная. Това име неволно ми напомня за златния дъжд. Не е ли така?

— Искаш да ми кажеш, че Зевс се е превърнал заради Даная в златен дъжд? Значи моят възлюбен... Този, когото ми приписваш...

— Извини ме, моля те, но аз съм твоя приятелка и не ти приписвам никого.

— Да допуснем... Тогава враговете.

— Добре, ще ти кажа името. Само не се плаши, той е много влиятелен човек.

— По-нататък...

Като осъдена, която очаква екзекуцията си, маркизата до болка стисна ръце, така че нейните добре гледани нокти се забиха в дланта ѝ.

— Това е един много богат човек — продължи Маргарита, — може би най-богатият, с една дума, казва се...

Маргарита дори затвори очи.

— Херцог Бъкингам — каза най-после Маргарита с висок смях. Стрелата попадна в целта. Името Бъкингам, произнесено вместо това, което очакваше маркизата, подейства като лошо наточената секира, която вместо да обезглави Дьо Шале и Дьо Ту, когато ги качиха на ешафода, само им нарани шията. Тя бързо се съвзе.

— Ти наистина си остроумна жена. Достави ми голямо удоволствие. Шегата ти е прелестна... Никога не съм виждала господин Бъкингам.

— Нито веднъж? — каза Маргарита, старейки се да остане сериозна.

— Не съм излизала, откакто херцогът е в Париж.

— Може да не се виждате, но да си пишете — възрази госпожа Ванел, закачливо протягайки крак към парчето хартия, което се търкаляше по килима.

Маркизата изтръпна. Това беше пликът от писмото, което бе зачала преди пристигането на приятелката ѝ. Носеше печата и герба на суперинтенданта.

Госпожа Дьо Белиер се премести незабелязано до дивана и покри плика с пищните дипли на роклята си.

— Чуй ме — заговори накрая тя, — чуй ме, Маргарита, нима си дошла при мен толкова рано, за да ми разказваш всичките тия нелепици?

— Не, преди всичко дойдох да се видим и да ти напомня едновременните ни навици, нашите малки радости. Помниш ли, ходехме на разходка във Венсанската гора и там, под дъба, на нашето тайно място, водехме разговори за онези, които ни обичат и които ние обичаме.

— Предлагаш ми да се разходим ли?

— Чака ме каретата и съм свободна почти целият ден.

— Не съм облечена, Маргарита... а ако искаш да побъбрим, то и без Венсанската гора ще намерим в моята градина и дърво да се

скрием, и цял килим от маргаритки и момини сълзи, чийто аромат стига чак до тук.

— Драга маркизо, неприятно ми е, че се отказваш от моето предложение... толкова ми се искаше да излея душата си пред теб.

— Повтарям ти, Маргарита, моето сърце еднакво ти принадлежи в тази стая и под липата в моята градина, както и там — в гората под дъба.

— За мен не е едно и също... приближавайки се към Венсанската гора, чувствам, че моите въздишки ще се чуват по-добре там, за където са предназначени в тези последни дни.

При тези думи маркизата застана нащрек.

— Ти се учудваш, нали... че аз все още мисля за Сен-Манде?

— Сен-Манде! — не можа да се сдържи госпожа Дьо Белиер. Погледите на двете жени се кръстосаха като шпаги в началото на дуел.

— Ти, която си толкова горда?... — каза маркизата с пренебрежителна усмивка.

— Аз... горда!... — отвърна госпожа Ванел. — Такава е моята природа... не прощавам забравата, не търпя измяната. Когато захвърлям някого и той плаче, мога да го залюбя отново, но когато мен ме захвърлят и се смеят, съм готова да полудея от любов.

Маркизата се надигна от дивана.

«Тя ревнува!» — мярна се в главата на Маргарита.

— Значи — каза маркизата — ти безумно обичаш господин Бъкингам, тоест... господин Фуке?

Маргарита болезнено усети удара и цялата кръв се качи в лицето ѝ.

— Затова ти се канеше да отидеш във Венсан... тоест, Сен-Манде!

— Аз самата не знам къде искам да отида. Мислех, че ти ще ме посъветваш нещо.

— Не мога. Не умея да прощавам. Може би не умея да обичам така, както ти, но ако моето сърце е оскърбено, това е завинаги.

— Но господин Фуке не е оскърбявал твоите чувства — с подчертана наивност забеляза госпожа Ванел.

— Ти прекрасно разбираш какво искам да кажа. Господин Фуке не е оскърбявал моите чувства. Аз не съм се ползвала от благосклонността му и не съм търпяла обиди от него. Но ти имаш

повод да се оплакваш. Ти си моя приятелка и аз не бих те съветвала да постъпваш така, както се каниш да постъпиш.

— Но какво си си помислила?

— Тези въздишки, за които спомена, говорят достатъчно красноречиво.

— Започваш да ме дразниш! — извика изведнъж младата жена, събрала всички сили като борец, който се готви да нанесе последния удар. — Мислиш само за моите страсти и слабости, а забравяш за чистите и великодушни подбуди. Ако в тази минута чувствам симпатия към господин Фуке и дори правя крачка за сближение с него, признавам си откровено, то е поради това, че съдбата му дълбоко ме вълнува и според мен той е един от най-нещастните хора на света.

— Защо? — попита маркизата, слагайки ръка на гърдите си. — Нима се е случило нещо?

— Случило се е това, скъпа моя, че кралят прехвърли милостта си от господин Фуке към господин Колбер.

— Да, чух това.

— Това е разбираемо, след като се разкри историята в Бел-Ил.

— А мене ме уверяваха, че това в края на краищата е послужило за запазване честта на господин Фуке.

Маргарита се разсмя толкова злобно, че госпожа Дьо Белиер с удоволствие би ѝ забила кинжал в сърцето.

— Скъпа моя — продължи Маргарита, — сега не става въпрос за честта на господин Фуке, а за спасението му. Няма да минат и три дни, и ще стане очевидно, че министърът на финансите е окончателно разорен.

— О! — възкликна маркизата, усмихвайки се на свой ред. — Вижда ми се много бързо.

— Казах три дни, защото обичам да лелея надежди. Но има голяма вероятност бурята да се разрази още днес.

— Защо?

— По най-простата причина: господин Фуке няма повече пари.

— Във финансовия свят, драга Маргарита, се случва така, че днес човек няма нито грош, а утре си играе с милиони.

— Това би могло да стане с господин Фуке по времето, когато имаше двама богати и ловки приятели, които събираха за него пари, измъквайки ги от всички сандъци. Само че тези негови приятели

умряха и той няма откъде да черпи милионите, които кралят поиска от него вчера.

— Милиони? — с ужас възкликна маркизата.

— Четири милиона... четно число.

«Подла жена» — прошепна на себе си госпожа Дьо Белиер, измъчена от злорадството на приятелката си. Събра всички сили и отвърна:

— Мисля, че господин Фуке ще намери четири милиона.

— Ако той има четирите милиона, които кралят иска днес, сигурно няма да ги има след месец, когато кралят му поиска отново.

— Кралят пак ли ще иска от него пари?

— Естествено. Затова казвам, че разорението на господин Фуке е неминуемо. Той ще дава безотказно пари от самолюбие, а когато се свършат, ще бъде разорен.

— Това е истината! — каза маркизата с треперещ глас. — Планът е добре замислен... Кажете ми, моля те, господин Колбер много ли мрази господин Фуке? Мисля, че никак не го обича... Господин Колбер сега е в своя зенит. Засега печели и ако го познаваш по-отблизо, той има гигантски замисли, голяма издръжливост, внимателен е. С една дума, ще отиде далеч.

— Той ли ще бъде министър на финансите?

— Възможно е... Ето защо, скъпа моя маркизо, толкова съжалявам този беден човек, който ме обичаше, дори ме обожаваше. Ето защо, виждайки колко е нещастен, в душата си аз му простих измяната... за която той се разкайва, ако се съди по някои факти. Ето защо съм склонна да го утеша и да му дам добър съвет. Той навярно ще разбере моята постъпка и ще ми бъде благодарен.

Маркизата, унищожена от този натиск, пресметнат с точността на добър артилерийски огън, не знаеше нито какво да мисли, нито какво да отговори.

— Тогава защо — каза тя накрая с тайната надежда, че Маргарита няма да доубива победения враг, — защо да не отидеш при господин Фуке?

— Действително започвам сериозно да се замислям над това. Не, не е прилично аз да правя първата крачка. Разбира се, господин Фуке ме обича, но той е много горд. Не искам да се подхвърлям на такъв

риск. Освен това трябва да внимавам и за мъжа си. Ти не казваш нищо... В такъв случай ще се посъветвам с господин Колбер.

Тя стана с усмивка, като се канеше да си тръгне. Краката на маркизата не я държаха.

Маргарита направи няколко крачки, наслаждавайки се на унижението и на мъката на своята съперница, но изведнъж попита:

— Няма ли да ме изпратиш?

Маркизата тръгна след нея, бледа и студена, забравила за плика, който така грижливо се бе старала да скрие под роклята си по време на разговора. Тя отвори вратата към молитвената стая и без да погледне Маргарита Ванел, влезе там и се заключи.

Щом маркизата изчезна, нейната завистлива съперница се хвърли като пантера към плика ѝ го вдигна.

— Каква лицемерка! — изсъска тя, скърцайки със зъби. — Разбира се, че е чела писмо от Фуке, когато аз пристигнах!

Тя на свой ред изтича от стаята.

В същото време маркизата, след като се оказа в безопасност зад вратата, почувства, че силите я напускат. Тя стоя побледняла и вкаменена почти цяла минута, след което като статуя, разклатена от ураган, се полюшна и падна безчувствена на килима.

ГЛАВА ОСМА

СРЕБРОТО НА ГОСПОЖА ДЪО БЕЛИЕР

Ударът беше толкова по-силен, тъй като беше неочакван. Измина доста време, преди маркизата да се оправи. Идвайки на себе си, тя започна да размисля за назряващите събития. Маркизата прехвърли в ума си всичко, което ѝ бе съобщила нейната безжалостна приятелка.

Скоро природният ум на тази енергична жена взе връх над чувството на безплодно състрадание.

Не принадлежеше към жените, които плачат и нареждат над нещастieto, вместо да се опитат да действат. Притискайки слепоочието си с изстинали пръсти, тя седя така, размишлявайки, около десет минути. После вдигна глава и с твърда ръка натисна звънеца.

Решението беше взето.

— Всичко ли е готово за отпътуването? — обърна се към влязлата камериерка.

— Да, госпожо, но ние мислехме, че ще заминете за Белиер не по-рано от три дни.

— Но вие сте опаковали скъпоценностите и среброто.

— Да, госпожо, но обикновено оставяме тези неща в Париж. Вие никога не вземате със себе си скъпоценностите на село.

Маркизата помълча, след което каза със спокоен тон:

— Изпратете някого да повика бижутера ми. Камериерката тръгна да изпълни заповедта, а маркизата влезе в кабинета си и започна внимателно да разглежда своите скъпоценности.

Никога преди не беше обръщала толкова внимание на богатствата си. Разглеждаше скъпоценностите само когато избираше нещо от тях. А сега се любуваше на големината на рубините и чистотата на брилянтите. Изпадаше в отчаяние от най-малкото петънце или недостатък. Златото ѝ се струваше недостатъчно тежко, а камъните — малко.

Влезият в стаята бижутер я завари над това занимание.

— Господин Фоше! Нали вие ми доставихте всички тези скъпоценности?

— Да, маркизо.

— Не мога да си спомня колко струваше това сребро.

— Госпожо, вазите, купите и чиниите с техните калъфи, приборите за хранене, купите за лед и съдовете за варене на сладко — всичко това ви струваше навремето шестдесет хиляди ливри.

— Господи, само толкова ли?

— Госпожо, едно време намирахте, че е много скъпо...

— Наистина, наистина. Действително си спомням, че беше скъпо. Тук се оценява работата, нали?

— Да, госпожо, гравирването, изчукването и отливането.

— А каква част от стойността съставлява работата?

— Една трета.

— Имаме и друго сребро, старинно, на моя мъж.

— Госпожо, то не е такава тънка работа. За него могат да се вземат само тридесет хиляди ливри. Стойността на самия метал.

— Значи деветдесет — прошепна маркизата. — Но, господин Фоше, имам още и среброто на майка ми, нали си спомняте, цяла планина. Държах го само като спомен.

— Госпожо, това сребро е цяло състояние за хора, по-малко обезпечени от вас. По онова време нещата се правеха доста масивни, не като днес. Но такива прибори не е прието да се слагат на масата. Много са масивни.

— Точно това ми е нужно. Колко тежат?

— Около петдесет хиляди ливри. Без да говорим за огромните вази за бюфет. Само те струват по десет хиляди ливри чифтът.

— Сто и петдесет — възкликна маркизата. — Уверен ли сте в цифрата, господин Фоше?

— Разбира се, госпожо. Не е трудно да бъдат претеглени.

— Да видим другите неща.

Тя отвори ковчежето със скъпоценности.

— Познавам тези изумруди — каза бижутерът. — Сам съм ги слагал в украшенията. Това са най-хубавите изумруди в двора, тоест, простете, най-хубавите са на госпожа Дьо Шатилъон, тя ги има от фамилията Гиз, но вашите са втори след тях.

— Колко струват? Има ли възможност да ги продадем?

— Госпожо, вашите скъпоценности ще бъдат купени с удоволствие. Всички знаят, че имате най-добрите камъни в цял Париж. Вие не сте от тези дами, които сменят купеното. Винаги купувате най-хубавото и умеете да го запазите.

— Колко може да се вземе за тези изумрудни?

— Сто и тридесет хиляди ливри.

Маркизата записа цифрата в тефтерчето си.

— А за тази огърлица? — попита тя.

— Отлични рубини. Не знаех, че са у вас.

— Оценете ги.

— Двеста хиляди ливри. Само средният струва сто хиляди.

— Да, така и мислех. Сега брилянтите. Ах, имам маса брилянти. Пръстени, верижки, обици, закопчалки. Оценявайте ги по-скоро, господин Фоше!

Въоръженият с лупа бижутер извади везните и започна да мери и да разглежда, пресмятайки наум.

— Всичките тези камъни могат да ви осигурят рента от четиридесет хиляди ливри на година.

— Значи според вас струват осемстотин хиляди?

— Около това.

— Така и мислех. Без да смятаме обковките, нали?

— Да, госпожо. Ако ми бяха дадени тези вещи за продажба, щях да се задоволя само със златния обков като комисионна. Бих изкарал поне двеста и пет хиляди ливри.

— Тогава бихте ли се заели с продажбата, при условие че ще ми заплатите сега за всичко в брой?

— Какво говорите, госпожо! Нима се каните да продадете своите скъпоценности!

— По-тихо, господин Фоше. Моля ви, не се безпокойте. Просто ми отговорете. Вие сте честен човек. От тридесет години сте доставчик на нашия дом. Познавахте баща ми и майка ми, които са поръчвали бижута още на вашите родители. Говоря с вас като с приятел. Съгласен ли сте да вземете златния обков, при условие че ми заплатите в брой.

— Осемстотин хиляди ливри! Това е огромна сума! Толкова трудно е да бъде събрана!

— Зная.

— Помислете, госпожо, какви слухове ще плъзнат, когато се разчуе за продажбата на вашите скъпоценности!

— Никой няма да разбере това. Вие ще ми изготвите същите, но с фалшиви камъни. Не ми възразявайте. Така искам. Продайте ги на части. Продайте камъните без обкова.

— Камъните е по-лесно да се продадат. Принцът търси скъпоценности за тоалета на принцесата. Вече е обявен конкурс. Лесно мога да му продам вашите камъни за шестстотин хиляди ливри. Уверен съм, че ще бъдат по-хубави от останалите.

— За колко дни можете да го уредите?

— За три дни.

— Добре, останалото продайте на частни лица.

— Госпожо, умолявам ви да помислите добре! Ако бързате, ще загубите сто хиляди ливри...

— Готова съм да загубя и двеста. Искам всичко да бъде оформено още тази вечер. Съгласен ли сте?

— Съгласен, но не искам да крия, че от тази сделка ще спечеля пет хиляди пистола.

— Толкова по-добре. Как ще извършите плащането?

— В злато или ценни книжа на Лионската банка, които могат да се реализират при господин Колбер.

— Със съдовете ще излезе милион — прошепна маркизата. — Господин Фоше, вземете също златото и среброто. Ще кажете, че искам да се претопи на модели, които повече ми харесват.

— Слушам, госпожо маркизо.

— Златото, което ми се полага за съдовете, сложете в сандък и заповядайте на един от вашите служители да тръгне с него, така че моите хора да не го видят. Нека ме чака в каретата.

— В каретата на жена ми ли?

— Ако желаете, може да пътувам и с нея.

— Добре, маркизо.

— Среброто ще превозите с помощта на трима мои хора.

— Слушам, госпожо.

Маркизата позвъни.

— Наредете да се докара фургон за господин Фоше. Бижутерът се поклони и си тръгна. По пътя той разказваше, че маркизата е

решила да претопи старите си съдове и да направи нови в по-съвременен стил.

След три часа маркизата отиде при господин Фоше и получи от него за осемстотин хиляди ливри ценни книжа на Лионската банка и двеста и петдесет хиляди ливри в златни монети, поставени в сандък, който чиновникът с труд донесе до каретата.

Тази карета, или по-точно къща на колела, беше предмет на възхищение за целия квартал. От горе до долу беше покрита с алегорични рисунки и облаци, осеяни със златни и сребърни звезди. Знатната дама седна в тази недодялана барака заедно с чиновника, който се беше свил в ъгъла от страх да не повреди роклята на маркизата.

Човечецът извика на кочияша:
— В Сен Манде!

ГЛАВА ДЕВЕТА

ЗЕСТРАТА

Конете на господин Фоше бяха от мощната першеронска порода, чиито крака приличаха на хълмове. Както и каретата, те се бяха появили на този свят в първата половина на столетието. Естествено, не можеха да препускат толкова бързо като английските коне на господин Фуке и затова им бяха нужни почти два часа, за да преодолеят разстоянието до Сен-Манде.

Маркизата спря пред вратата, която ѝ беше добре позната, макар че я беше виждала само един път.

Тя извади от джоба си ключ, постави го в ключалката, отключи и бутна вратата, която се отвори безшумно. След това се разпореди на чиновника да качи сандъка на втория етаж. Но той се оказа толкова тежък, че човекът беше принуден да прибегне до помощта на кочияша.

Сандъкът беше поставен в стаичка, изпълняваща функциите на антре или будоар, до залата, в която видяхме господин Фуке в краката на маркизата.

Госпожа Дьо Белиер даде на кочияша един луидор, подари на чиновника най-прелъстителната си усмивка, след което освободи и двамата. Сама заключи след тях вратата и остана в стаичката сама.

Макар че не се виждаха слуги, всичко беше приготвено за евентуален гост. В камината гореше огън, в свещниците бяха поставени свещи, на етажерката имаше закуски, вина и плодове, на масата — книги, а в японските вази — букети живи цветя.

Всичко беше като в някаква вълшебна къща.

Маркизата запали свещите, вдъхна аромата на цветята, седна и се замисли.

Размишляваше как да остави на господин Фуке тези пари, за да не може да се досети откъде са. Реши да използва първата дошла ѝ в главата идея.

Да позвъни, да извика господин Фуке и да избяга. Давайки му този милион, тя щеше да бъде толкова щастлива, колкото ако го беше

намерила. Но Фуке щеше да се досети и сигурно да откаже да приеме това, което би приел като заем, а не като подарък. По такъв начин цялата идея щеше да пропадне.

За да можеше да се постигне пълен успех, трябваше сериозно да се обмисли тази крачка, да бъде убеден суперинтендантът в безизходността на положението, да се пусне в ход цялото красноречие на приятелството, а ако и това се окажеше малко, да се събуди у него страст, на каквато никой не може да устои.

Суперинтендантът беше известен като много чувствителен и горд човек. За нищо на света той не би допуснал една жена да се разори заради него. Той щеше с всички сили да се бори и само любимата жена би могла да сломи упорството му.

Но обичаше ли я той?

Способен ли бе този лекомислен и увличащ се човек да се ограничи с една жена, та била тя и ангел?

— Длъжна съм да изясня това — прошепна маркизата. — Кой знае, може би сърцето, което така жадувам да овладея, ще се окаже при това изпитание пошло и низко. Хайде, хайде! — възкликна тя. — Стига съмнения, стига колебания, време е да започне изпитанието! Време е!

Погледна часовника.

Беше седем, той трябваше да си е вкъщи. Сега бе неговото работно време. По-смело!

С трескаво нетърпение младата жена приближи към огледалото, усмихна се на отражението си, завъртя тайната пружина и натисна звънеца. После, сякаш беше останала без сили от тази борба, падна на колене пред огромното кресло и обхвана главата си с ръце.

След десет минути се раздаде звук на отваряща се врата. Фуке влезе. Беше бледен. Тежки мисли помрачаваха лицето му.

Сигурно беше много угрижен, след като толкова бавно откликна на този любовен зов. Той, човекът, за когото наслажденията бяха всичко на този свят!

След безсънната нощ и мъчителните размисли лицето му беше състарено. Свойственото за него безгрижно изражение беше изчезнало и около очите му се забелязваха дълбоки тъмни кръгове.

Но той беше красив както преди. Осанката му излъчваше благородство, а тъжната гънка около устните му, която толкова рядко

се появяваше, придаваше на лицето му някакъв нов, привлекателен оттенък.

В черен костюм с бели дантели на гърдите, суперинтендантът се спря замислен на вратата на стаята, в която толкова пъти бе намирал търсеното щастие.

Мрачното му спокойствие и печалната му усмивка направиха на госпожа Дьо Белиер огромно впечатление.

Очите на жената винаги разпознават по лицето на любимия гордостта или страданието. За да възнагради жените за тяхната слабост, природата ги е надарила с неповторима чувствителност. При първия поглед към господин Фуке тя разбра, че той е дълбоко нещастен.

Разбра, че е прекарал нощта без сън, а денят му е донесъл само разочарование.

Силите ѝ се възвърнаха, тя почувства, че го обича повече от живота си.

Стана, приближи се до него и каза:

— Вие ми писахте тази сутрин, че започвате да ме забравяте и че след като не ви виждам, значи съм престанала да мисля за вас. Дошла съм да опровергая подобни твърдения, още повече че виждам по очите ви...

— Какво виждате, маркизо? — попита учуденият Фуке.

— Че никога по-силно не сте ме обичали, отколкото в тази минута, и че виждате в моята постъпка доказателство, че не съм ви забравила.

— Ах, маркизо — отвърна Фуке и благородното му лице се огря от радост, — вие сте ангел и мъжете нямат право да се съмняват във вас. Остава им само да се преклонят пред нозете ви и смирено да очакват вашето благоволение.

— В такъв случай това благоволение ще ви бъде дадено.

Фуке поиска да падне на колене пред нея.

— Не — спря го тя, — седнете до мен. Ах, ето че сега ви идва една лоша мисъл.

— Защо говорите така?

— Издаде ви усмивката. Кажете, какво си помислихте? Кажете, бъдете откровен. Между приятели не бива да има тайни!

— Отговорете, защо бяхте толкова сурова към мен през тези три или четири месеца!

— Сурова?

— Разбира се. Нали ми забранихте да ви посещавам!

— Уви, приятелю мой — дълбоко въздъхна госпожа Дьо Белиер, — вашето посещение при мен ви донесе дълбоко нещастие. Моят дом е следен от същите очи, които тогава ви видяха. Могат да ви видят пак. По-безопасно за нас е аз да идвам тук. Толкова сте нещастен, че не искам да станете още по-нещастен... заради мен.

Фуке трепна.

Тези думи му напомниха за паричните проблеми, докато той се беше вече потопил в любовни мечти.

— Аз ли съм нещастен? — насили се да се усмихне той. — Вие говорите с такъв скръбен тон, че ще ме накарате да повярвам в думите ви. Нима тези красиви очи могат да ме гледат само жалостиво? Така ми се иска да прочета в тях друго чувство!

— Не аз съм печална. Погледнете се в огледалото.

— Действително съм малко бледен, но това е от много работа. Кралят вчера поиска пари...

— Зная. Четири милиона.

— Нима ви е известно? — изненада се Фуке. — Откъде разбрахте? Това стана, след като кралиците се оттеглиха в покоите си. Само един човек беше там, когато кралят.

— Достатъчно е, че знам, нали? Продължете, приятелю, кралят поиска от вас пари...

— Така че, нали разбирате, маркизо, трябваше да се намерят пари и да се преброят, да се запишат в книгите, за това е нужно време. Откакто Мазарини е мъртъв, финансовите работи са занемарени и объркани. Моите чиновници са затрупани от работа, затова не съм спал тази нощ.

— Значи имате тази сума? — обезпокои се маркизата.

— Е, маркизо, хубав министър на финансите щях да бъда, ако не можех да намеря някакви си жалки четири милиона!

— Аз съм уверена, че ги имате или ще ги имате.

— Как така, ще ги имам?

— Съвсем наскоро той поиска два милиона.

— Напротив, оттогава ми се струва, че е минала цяла вечност. Нека не говорим за пари.

— Напротив, точно за това ще говорим, приятелю!

— Така ли!

— Послушайте! Аз дойдох точно за това тук.

— Какво искате да кажете? — в очите на Фуке блесна тревожно любопитство.

— Кажете, господине, министърът на финансите несменяемо лице ли е?

— Учудвате ме, маркизо! Говорите като спестител с мен!

— Точно такава е причината. Искам да вложа при вас капитал и, естествено, трябва да зная дали фирмата е надеждна.

— Наистина не мога да разбера накъде клоните.

— Говоря съвсем сериозно, скъпи ми господин Фуке. Имам капитал, който ме притеснява. Омръзна ми да купувам земя и бих искала някой от моите приятели да пусне тези пари в оборот.

— Но мисля, че не е толкова спешно, нали?

— Напротив. Дори е много спешно.

— Добре. Ще поговорим за това после.

— Не бива да отлагаме, тъй като донесох парите тук.

Тя посочи сандъка, след което го отвори и пред изумените очи на Фуке се показаха връзки банкови книжа и купища злато.

Той стана от стола едновременно с нея. За момент се замисли, после отстъпи, рухна в креслото и закри лицето си.

— Ех, маркизо, маркизо!

— Какво има?

— Интересно какво е мнението ви за мен, за да ми предлагате подобни неща!

— Но кажете какво си въобразихте?

— Тези пари... вие ги донесохте, защото сте чули за моето затруднено положение. Не отричайте! Нали отгатнах? Нали познах?

Познавам сърцето ви!

— Чудесно тогава! След като сте толкова проникателен, знайте, че ви ги предлагам!

— Значи познах! — възкликна Фуке. — Наистина, госпожо, никога не съм ви давал повод да ме оскърбявате.

— Да ви оскърбявам! — побледня тя. — Колко странни са хората! Казвате, че ме обичате. Искате в името на тази любов да се лиша от репутацията и честта си! А когато ви предлагам пари, отказвате!

— Вие имате пълната свобода да отстоявате това, което наричате чест и репутация. Дайте и на мен свободата да защитя своето достойнство. Нека бъда разорен. Нека да падна под тежестта на собствените си грешки, дори заради угризения на съвестта, но ви заклевам, не ми нанасяйте този последен удар!

— Говорите безразсъдно, господин Фуке! — каза маркизата.

— Възможно е.

— И безжалостно!

Фуке се хвана за гърдите, сякаш искаше да задуши някакво вътрешно вълнение.

— Обсипвайте ме с упреци, маркизо — простена той, — няма да ви отговарям.

— Вие не искате да приемете от мен този знак на дружеското ми разположение към вас?

— Не искам.

— Погледнете ме, господин Фуке. Очите на маркизата заблестяха.

— Предлагам ви любовта си!

— О, маркизо! — единствено успя да каже Фуке.

— Чувате ли? Аз ви обичам, обичам ви отдавна. У жените, както и при мъжете, съществува лъжлива срамежливост, лъжлива чувствителност. Аз отдавна ви обичам, но не се решавах да ви призная.

— Ах! — едва успя да каже Фуке, пляскайки с ръце.

— Ето че ви признавам... Вие на колене ме молехте за любов, а аз ви отказвах. Бях толкова сляпа, както сте вие в тази минута. А сега сама ви предлагам своята любов.

— Любов, но само любов!

— И любов, и живота си, и самата себе си! Всичко, всичко!

— Това е огромно щастие за мен!

— Ще бъдете ли щастлив? Кажете, ако съм ваша... изцяло ваша...

— Това ще бъде най-висше блаженство!

— Тогава... завладейте ме! Но ако заради вас се лишавам от предразсъдъците си, то и вие трябва да се лишите от вашата чувствителност.

— Маркизо, не ме изкушавайте!

— Фуке, една дума само, едно «не», и аз отварям тази врата, която води към улицата. Никога повече няма да ме видите. Но ако е «да», то ще тръгна след вас навсякъде, със затворени очи, сама, без защита, без съжаление, безропотно. Това ще бъде зестрата ми!

— Това ще е вашето разорение — каза Фуке, изсипвайки на пода съдържанието на сандъка. По пода се затъркаляха златни монети. — Тук има милионно състояние.

— Точно един милион... Тук са скъпоценностите ми, които няма да ми трябват вече, ако ме обичате. Няма да ми трябват и ако не ме обичате.

— Това е твърде голямо щастие за мен! Твърде голямо! — възкликна Фуке. — Отстъпвам, предавам се, сразен от любовта ви! Приемам вашата зестра!

— А ето и годеницата! — засмя се маркизата и се хвърли в прегръдките му.

ГЛАВА ДЕСЕТА

ЗЕМЯТА БОЖИЯ

В същото това време Бъкингам и Дьо Вард пътуваха по пътя от Париж за Кале като добри приятели.

Бъкингам толкова бързаше, че отмени голяма част от визитите си.

Той направи обща визита на принца, принцесата, вдовстващата кралица и младата кралица.

Херцогът се разцелува с Дьо Гиш и с Раул, като увери първия в пълното си уважение към него, а втория — в своята преданост и вечно приятелство, които са неподвластни на времето и разстоянията.

Фургоните с багажа тръгнаха напред. Бъкингам потегли същата вечер придружен от цялата си свита.

Дьо Вард беше обиден, че англичанинът сякаш го влачеше след себе си на буксир. Той прехвърляше в изобретателния си ум всевъзможни средства, за да избегне тези вериги, но не намираше нищо подходящо. По неволя трябваше да плаща за злия си език и лошия характер.

Накрая, след като прецени всички обстоятелства, той постави вещите си в куфар, нае два коня и в съпровод само на един лакей тръгна към станцията, където трябваше да седне в каретата на Бъкингам.

Херцогът прие неприятеля си колкото може по-добре. Той се премести, за да му даде възможност да се настани по-удобно, предложи му бонбони и покри колената му със скъпа кожа. После започнаха разговор за двора, без да споменават нито принцесата, нито принца, без да говорят за семейството му, за краля, като премълчаваха снаха му, за кралицата майка, премълчавайки дъщеря ѝ, за английския крал, без да говорят за сестра му.

Ето защо пътуването, съпроводено с продължителни спирания, беше очарователно.

Бъкингам, който беше французин по образование и ум, остана във възторг от такъв интересен спътник.

По пътя закусваха, опитваха коне по прекрасните поляни, ходиха на лов за зайци, тъй като Бъкингам водеше със себе си своите хрътки. Времето течеше неусетно.

Напускайки Франция, херцогът тъгуваше най-много за новата французойка, която беше довел до Париж. Мислите му бяха пълни със спомени и съжаления.

Когато той ставаше замислен, Дьо Вард млъкваше и се стараеше да не му пречи.

Тази чувствителност сигурно би накарала Бъкингам да промени отношението си към Дьо Вард, ако последният не запазваше своята ехидна усмивка и зъл поглед.

Инстинктивната омраза е неунищожима. Нищо не може да я загаси. Понякога я покрива слой пепел, но под него тя тлее още по-силно.

Изчерпвайки целия си запас от попътни приключения, те стигнаха най-после до Кале.

Беше към края на шестия ден от тяхното пътуване.

Хората на херцога бяха изпратени напред, за да наемат лодка за прехвърлянето им до малката яхта, която маневрираше, разпънала белите си крила на разстояние два-три пушечни изстрела от брега.

Екипажът на части бе превозен до яхтата. На Бъкингам бе доложено, че всичко е готово и той може да се прехвърли, когато поиска, заедно със своя спътник, френския благородник.

На никого и през ум не минаваше, че те двамата са смъртни врагове. Бъкингам се разпореди да предадат на капитана на яхтата да я държи в готовност. Морето беше тихо, всичко предвещаваше великолепен залез и херцогът реши да отпътува през нощта, а вечерта искаше да се разходи по песъчливия бряг.

Той обърна внимание на прекрасната гледка: небето на хоризонта аленееше със своя пурпур, а пухкавите облаци се издигаха като амфитеатър от слънчевия диск до неговия зенит като наслагани един върху друг планински хребети.

Топлият въздух, соленият мирис на море, ласкавото подухване на ветреца, а в далечината тъмните очертания на яхтата с преплитащите се като дантела корабни въжета на фона на аленеещото небе, тук и там

по хоризонта платната, които приличаха на крила на чайки, реейки се над морето, — на тази картина действително можеше да се любоваш. Тълпа зяпачи съпровождаше лакеите в позлатени ливреи, вземайки управителя и секретаря за домакина и неговия приятел.

Що се отнася до Бъкингам, той беше облечен обикновено, със сива копринена жилетка и лилав кадифен камизол, с шапка, нахлупена над очите, без ордени и отличителни знаци, така че не бяха забелязани нито той, нито Дьо Вард, който беше облечен в черно като чиновник.

Хората на херцога бяха получили заповед да държат лодката готова, но да не се приближават до брега, преди да ги извика херцогът или неговият приятел.

— Запазете спокойствие, каквото и да видите — каза херцогът, умишлено натъртвайки на последните думи.

Минавайки няколко крачки по брега, Бъкингам се обърна към Дьо Вард:

— Струва ми се, господине, че е време... Приливът започва и след десет минути водата така ще намокри пясъка, по който ходим, че няма да чувстваме под краката си земята.

— Милорд, аз съм на вашите услуги, но...

— Искате да кажете, че още сме на кралска земя, нали?

— Разбира се.

— В такъв случай да отидем по-далеч. Виждате ли това парче земя, което от всички страни е обкръжено с вода? Водата се качва и скоро ще залее островчето. То сигурно не принадлежи на никого, освен на Господ Бог, защото не е нанесено на картите. Виждате ли го?

— Виждам, но няма да можем да стигнем до него сега, без да си намокрим краката.

— Ще ни бъде много удобно на тази малка сцена. Как ви се струва?

— Ще се чувствам навсякъде добре, където моята шпага ще има честта да се кръстоса с вашата, милорд.

— Да отидем там тогава! Аз съм отчаян, че заради мен ще намокрите краката си, господин Дьо Вард, но пък ще можете да кажете на краля: «Господарю, не се бих върху земята на ваше величество». Може би това е прекалено, но такива сте по природа вие, господа французите. Не се обиждайте, това придава особена прелест на вашия ум, прелест, свойствена само на вашата нация. Знаете ли, трябва да

побързаме, господин Дьо Вард. Водата се вдига и нощта скоро ще настъпи.

— Аз не бързам, за да не ви изпреваря. Кажете, милорд, краката ви още ли не са се намокрили?

— Засега не. Погледнете нататък. Виждате ли, моите хора ни гледат и се боят да не потънем. Вижте как забавно танцува лодката върху гребена на вълните, но от това зрелище получавам; морска болест. Разрешете ми да се обърна към тях с гръб.

— Но, милорд, тогава слънцето ще бие право в очите ви.

— Вечер лъчите му са слаби, а освен това то скоро ще залезе, така че не се безпокойте.

— Както ви е угодно, милорд.

— Разбирам ви, господин Дьо Вард, и съм ви много признателен. Желаете ли да свалите камизола си? Ще ви бъде по-удобно.

— Съгласен съм.

Бъкингам съблече камизола си и го хвърли на пясъка. Дьо Вард последва примера му.

Очертанятията на двете фигури, които от брега приличаха на бели призраци, ясно се откरोиха на фона на червено-виолетовата мъгла, която се спускаше от небето към земята.

— Честна дума, херцог, сега вече не можем да отстъпваме! — каза Дьо Вард. — Чувствате ли, че краката ни затъват до глезените?

— Да.

— На вашите услуги съм, херцог.

Дьо Вард и херцогът извадиха шпагите си.

— Господине — започна херцогът, — една последна дума... Бия се с вас, защото не ми харесвате, защото измъчихте сърцето ми с подигравки над моята страст, която действително изпитвам в тази минута и съм готов да дам живота си за нея. Вие сте зъл човек, господин Дьо Вард, и аз ще направя всичко възможно, за да ви убия, защото чувствам, че ако не загинете сега от моята шпага, то в бъдеще ще причините много зло на моите приятели. Ето какво исках да ви кажа, господин Дьо Вард.

Бъкингам се поклони.

— А аз, милорд, от своя страна ви отговарям така: до този момент просто не ми допадахте, но сега, когато ме демаскирахте, ви мразя и ще направя всичко възможно, за да ви убия.

Дьо Вард също се поклони.

В тази минута шпагите се кръстосаха и в тъмнината светнаха мълнии. Двамата противници владееха изкусно оръжието, така че първите атаки бяха безрезултатни. Нощта се спускаше бързо над земята, затова се налагаше да се нанасят удари слепешком.

Изведнъж Дьо Вард почувства, че шпагата му удари в нещо твърдо. Той бе попаднал в рамото на Бъкингам. Шпагата на херцога се отпусна заедно с ръката му.

— Ох! — изстена той.

— Засегнах ви, нали, милорд? — попита дьо Вард, отстъпвайки две крачки назад.

— Да, господине. Но леко.

— Но вие свалихте шпагата си.

— Това стана неволно, от допира със студената стомана. Вече съм добре. Да започнем отново, ако ви е удобно, уважаеми господине.

Той направи отчаяна атака напред и рани маркиза в гърдите.

— Аз също ви засегнах.

— Не — каза Дьо Вард, без да се помръдне.

— Но виждам, че ризата ви е в кръв.

— Добре тогава — викна побеснелият Дьо Вард. — Ето ви... Напрягайки силите си, той прониза ръката на Бъкингам при лакътя. Шпагата мина между две кости. Бъкингам почувства, че дясната му ръка се обезсилва напълно. Той премести шпагата в лявата и преди Дьо Вард да успее да заеме отбранителна позиция, го прободде в гърдите.

Той се залюля, краката му се подкосиха и без да успее да измъкне шпагата си, която беше заседнала в ръката на херцога, се строполи в червената от светлината вода, която вече се оцвети в истински червен цвят.

Дьо Вард беше още жив. Той съзнаваше, че се приближава към него смъртна опасност. Водата се изкачваше бързо. Херцогът също видя това. Той събра всичките си сили и измъкна шпагата от рамото си, след което се обърна към Дьо Вард:

— Жив ли сте, маркизе?

— Да — отвърна Дьо Вард едва чуто, той се задавяше от кръвта, която заливаше гърлото му, — но силите ми отслабват.

— Какво да правим? Можете ли да ходите? Бъкингам го повдигна на коляно.

— С мен е свършено — изстена Дьо Вард и падна отново. — Повикайте хората си — помоли той, — иначе ще се удавя.

— Ей, вие! — викна Бъкингам. — Лодката насам! По-живо, елате!

Моряците веднага заработиха с веслата. Но водата се качваше по-бързо, отколкото се движеше лодката.

Бъкингам видя, че водата всеки момент ще покрие Дьо Вард, тогава с лявата си, здрава ръка хвана противника през кръста и го повдигна. Вълната заля херцога до пояса, но той не се помръдна. После тръгна към брега. Но едва беше направил и десет крачки, когато нова вълна, по-висока и по-яръстна, го заля до гърдите, събори го и едва не го удави.

След като тя премина, на пясъка останаха херцогът и загубилият съзнание Дьо Вард.

В същата минута четирима моряци, виждайки опасността, се хвърлиха от лодката в морето и за секунди се оказаха до херцога. Техният ужас бе неописуем, когато видяха, че господарят им е целият в кръв. Поискаха да го отнесат.

— Не, не! — протестираше херцогът. — Първо занесете маркиза на брега!

— Смърт, смърт на французина! — раздаде се глухият протест на англичаните.

— Назад! — извика херцогът, гордо изправяйки се на крака. — Веднага изпълнете заповедта ми. Веднага закарайте господин Дьо Вард на брега или всички ви ще обеса.

В същото време лодката пристигна. Управителят и секретарят скочиха и се приближиха до маркиза. Той не проявяваше никакви признаци на живот.

— Поверявам ви този човек — каза херцогът, — отговаряте за него с главите си. Към брега! Закарайте господин Дьо Вард на брега!

Те взеха внимателно тежко ранения на ръце, пренесоха го върху сухия пясък, докдето не стигаше морският прилив. Няколко любопитни и десетина рибари се бяха събрали на брега, привлечени от необичайното зрелище: двама мъже до пояс във вода се бяха дуелирали.

Англичаните им предадоха ранения в минутата, в която той дойде на себе си и отвори очи. Секретарят на херцога извади от джоба

си добре натъпкана кесия и я подаде на най-почтения на вид рибар.

— Това е от моя господар, херцог Бъкингам — добави той, — грижете се внимателно за маркиз Дьо Вард.

Той се върна, съпроводен от хората си, в лодката, в която трудно се прехвърли Бъкингам, убеден предварително, че господин Дьо Вард е въвн от опасност. На Дьо Вард сложиха камизола на херцога и го понесоха на ръце към града.

ГЛАВА ЕДИНАДЕСЕТА

ТРОЙНАТА ЛЮБОВ

След като Бъкингам си замина, Дьо Гиш си въобрази, че целият свят му принадлежи.

Принцът нямаше ни най-малък повод да ревнува, а освен това кавалерът Дьо Лорен го владееше съвършено и принцът предостави на всички в дома пълна свобода.

Кралят, увлечен от принцесата, измисляше все нови развлечения, за да направи приятно пребиваването ѝ в Париж, така че не минаваше и ден без празненство в Пале Роял или прием у принца.

Кралят се разпореди във Фонтенбло да бъде направена подготовка за приема на двора и всички се стараеха да попаднат в числото на поканените. Принцесата беше заета от сутрин до вечер. Езикът и перото ѝ работеха без почивка. Разговорите ѝ с Дьо Гиш ставаха все по-оживени, което често е предвестник на страстта.

Когато погледът става замислен при обсъждането на цвета на някакъв плат, когато цял час преминава в спорове за качеството или аромата на някаква саксия или цвете, естествено е, че думите от подобни разговори могат да бъдат чути от всички, но въздишките и жестовете са недостъпни за тях.

След като се наприказваше до насита с господин Дьо Гиш, принцесата си бърбореше с краля, който всеки ден я посещаваше акуратно. Времето минаваше в игри, съчиняване на стихове, всеки си избираше някакъв девиз, емблема. Тази пролет не беше само годишно време, тя беше младостта на народа, оглавяван от Людовик XIV. Кралят си съперничеше с всички по красота, младост и любезност. Той беше влюбен във всички красиви жени, дори и в съпругата си — кралицата.

При цялото си могъщество обаче в началото винаги беше срамежлив. Тази срамежливост го задържаше в границите на обикновената вежливост и нито една жена не можеше да се похвали, че е предпочетена пред другите. Можеше да се предскаже, че денят, в

който той ще обяви своите предпочитания, ще стане изгрев на нова ера, но той мълчеше и господин Дьо Гиш, възползвайки се от това, оставаше крал на любовните интриги на целия двор.

Малко по малко той зае определено място в двора на принца, който го обичаше и се стареше колкото може повече да го приближи до себе си. Затворен по природа, преди пристигането на принцесата той прекалено се усамотяваше, а след това не се отделяше от нея.

Всички наоколо бяха забелязали това, а най-вече злият му гений — кавалерът Дьо Лорен, към когото принцът беше прекалено привързан заради веселието му, макар че имаше зли помисли. Дьо Лорен засукваше мустак пред красавици с букет зад гърба твърде често. Но ето че виждайки Дьо Гиш да заема мястото му при принца, прибегна до крайна мярка. Той просто избяга, оставяйки принца в крайно недоумение.

Първия ден принцът почти не забеляза отсъствието му, защото Дьо Гиш беше тук и часовете на нощта и деня, които не беше посветил на принцесата, самоотвержено посвещаваха на принца.

На другия ден принцът, след като видя, че около него няма никой, попита за местонахождението на кавалера. Отговориха му, че никой не знае нищо.

Дьо Гиш, който беше прекарал цялата сутрин с принцесата в избиране на цветове и кройки, дойде да утеши принца. Следобед трябваше да се заеме с оценката на лалета и аметисти и Дьо Гиш отново отиде в стаята на принцесата.

Принцът остана сам. Беше време за тоалета му, той се чувстваше най-нещастният човек на света и отново попита дали някой не знае къде се намира Дьо Лорен.

— Никой нищо не знае за него — гласеше все същият отговор.

Тогава принцът, който не знаеше какво да прави от скука, тръгна, както си беше по халат, към жена си. Там той откри цяло сборище от младежи, които се смееха и си шепнеха по ъглите. На едно място група жени бяха заобиколили мъж и едва сдържаха смеха си, а на друго — Маникан и Маликорн бяха обсадени от Монтале, госпожица Дьо Тоне-Шарант и други девици.

Недалеч от тези групи седеше принцесата, а пред нея на колене Дьо Гиш беше изсипал върху дланите си бисери и скъпоценни камъни, които тя подбираше с тънките си бели пръсти.

В другия ъгъл се беше настанил китарист, който свиреше испанска сегидиля, любимата музика на принцесата, откакто младата кралица я пееше — с някакъв особено тъжен оттенък. Разликата беше само, че думите, които испанката произнасяше с трептящи върху ресниците сълзи, англичанката ги пееше с усмивка, позволяваща да се видят ослепително белите ѝ зъби.

Този кабинет, натъпкан с младежи, беше едно изключително весело зрелище.

Влизайки, принцът беше поразен при вида на толкова хора, които се веселят без него. Овладея го такава завист, че той възкликна без да ще като дете:

— Какво става тук! Вие се забавлявате, а аз скучая отгатък самичък!

Всички утигнаха, както при гръмотевица млъква чуруликането на птиците.

Дьо Гиш моментално скочи на крака. Маликорн се скри зад полата на Монтале. Маникан се изправи и застана в церемониална поза. Китаристът скри китарата под масата и я покри с килима.

Единствено принцесата не се помръдна и усмихвайки се, отвърна на съпруга си:

— Нали си правите тоалета по това време!...

— А вие нарочно сте го избрали, за да се веселите — процеди през зъби принцът.

Това изречение послужи като сигнал за всеобщо бягство. Жените се разлетяха като ято изплашени птици. Китаристът се стопи като сянка. Маликорн, без да престава да се крие зад полата на Монтале, се вмъкна зад драпериите. Що се отнася до Маникан, той се притече на помощ на Дьо Гиш, който през цялото време стоеше около принцесата, и двамата храбро удържаха началния натиск. Графът беше твърде щастлив, за да се сърди на принца, но последният беше много ядосан на съпругата си.

Беше му нужен повод за кавга и за такъв му послужи изчезването на цялата тълпа, която се веселеше преди неговото идване.

— Защо всички се разбягаха, щом влязох? — обидено и надменно каза той.

Принцесата отвърна хладно, че когато се появява главата на къщата, всички от уважение се стараят да се държат по-далече.

Казвайки това, тя направи такава забавна физиономия, че Дьо Гиш и Маникан не можаха да сдържат смеха си. Принцесата се засмя също, а общото веселие заразително подейства и на самия принц, така че му се наложи да седне: когато се смееше, фигурата му губеше важността и достойнството си.

След като престана да се смее, той се разсърди още повече. Ядосваше го фактът, че не бе могъл да запази сериозния си вид.

Гледаше със зли очи към Маникан, без да смее да излее гнева си на Дьо Гиш.

При даден от него знак двамата излязоха от стаята. Принцесата, останала сама, започна тъжно да прехвърля перли, като мълчеше и не се смееше повече.

— Колко мило — наду се принцът, — посрещате ме като чужд.
Излезе ядосан до крайност.

На пътя му попадна Монтале, която беше дежурна в стаята пред кабинета на принцесата.

— Много е приятно да ви гледа човек, но само иззад вратата. Монтале направи дълбок реверанс:

— Не разбирам напълно какво иска да каже ваше височество.

— Повтарям, госпожице, че когато се смееете заедно с всички в стаята на принцесата, то всеки външен, ако не остане зад вратата, се оказва излишен.

— Разбира се, ваше височество не говори за себе си?

— Напротив, госпожице, казвам «излишен» именно за себе си. Срещата, която ми устроихте, не беше много любезна. И още как! Именно по времето, когато при моята жена — тоест, в моя дом — свирят и се веселят и когато аз поискам да се развеселя, всички бягат!... Какво означава това? Вероятно в мое отсъствие става нещо много лошо...

— Но днес беше същото, както вчера и по-рано! — оправдаваше се Монтале.

— Нима? Значи всеки ден си хихикат така, както днес!...

— Разбира се, ваше височество.

— И всеки ден става едно и също?

— Едно и също, ваше височество.

— Всеки ден ли има такава дрънкане?

— Ваше височество, китарата беше само днес. Когато я няма, свирят на цигулка и на флейта. На жените е скучно без музика.

— Дявол да го вземе! А на мъжете?

— Какви мъже, ваше височество?

— Господин Дьо Гиш, господин Дьо Маникан и останалите.

— Но те са приближени на ваше височество.

— Да, да, права сте, госпожице.

Принцът се прибра в своята половина. Седна замислен в креслото, без дори да се погледне в огледалото.

— Къде може да е пропаднал Дьо Лорен? — каза той. До креслото стоеше лакей.

— Никой не знае къде е той, ваше височество.

— Пак този отговор!... Първият, който пак каже «не знам», ще го уволня.

При тези думи на принца всички се разбягаха по същия начин, както когато бе влязъл при принцесата. Принцът побесня, ритна с крак някаква масичка, която се разлетя на парчета.

После тръгна към галерията и хладнокръвно хвърли на земята ваза от емайл, кехлибарена чаша и бронзов свещник. Вдигна се страшен шум. Отвсякъде тичаха хора.

— Какво ще заповяда ваше височество? — страхливо се реши да запита началникът на стражата.

— Занимавам се с музика — отвърна принцът, скърцайки със зъби.

Началникът на стражата изпрати да повикат придворния лекар. Преди да пристигне той, се появи Маликорн и доложи на принца:

— Ваше височество, кавалерът Дьо Лорен идва след мен. Принцът погледна Маликорн и се усмихна. Действително в стаята влезе кавалерът.

ГЛАВА ДВНАДЕСЕТА

РЕВНОСТТА НА ГОСПОДИН ДЪО ЛОРЕН

Херцог Орлеански извика от удоволствие, виждайки кавалера Дъо Лорен.

— Ах, колко се радвам! — каза той. — Откъде идвате? Всички казват, че сте пропаднали някъде.

— Да, ваше височество.

— Това някакъв каприз ли е?

— Каприз? Смя ли да капризнича, когато се намирам до ваше височество? Дълбокото уважение...

— Добре, да оставим уважението. Всеки ден ми доказваш обратното. Но аз ти прощавам. Защо изчезна?

— Защото не съм нужен на ваше височество.

— Как така?

— Около ваше височество има толкова интересни хора. Чувствах, че нямам сили да се състезавам с тях. Затова се отдалечих.

— Във всичко това няма нито капка здрав смисъл. Какви са тези хора, с които не искаш да се състезаваш? Гиш?

— Не споменавам имена.

— Но това са глупости! Какво ти пречи Гиш?

— Не съм казал това, ваше височество. Не ме насилвайте. Вие знаете, че Гиш е мой добър приятел.

— Тогава кой?

Кавалерът прекрасно знаеше, че любопитството се усилюва както жаждата, когато отнемат протегнатата чаша.

— Искам да знам къде изчезна.

— Забелязах, че притеснявам...

— Кого?

— Принцесата.

— Как така? — учудено попита херцогът.

— Много просто. Може би нейно височество изпитва нещо като ревност, виждайки благоразположението, което проявявате към мен.

— Тя даде ли ти да разбереш това?

— Ваше височество, от известно време принцесата не разменя с мен дори и една дума.

— От колко време?

— Откакто господин Дьо Гиш ѝ харесва повече от мен и тя започна да го приема по всяко време.

Херцогът се изчерви.

— По всяко време... Какво казахте, кавалере? — строго произнесе той.

— Виждате ли, ваше височество, вече си навлякох вашето неудоволствие. Така си и знаех.

— Работата не е в неудоволствието — вие употребявате странни изрази. В какво принцесата оказва предпочитание на Дьо Гиш пред вас?

— Аз млъквам — отвърна кавалерът с церемониален поклон.

— Напротив, настоявам да говорите. Ако заради това сте се отдалечили, значи сте много ревнив.

— Който обича, винаги е ревнив, ваше височество. Нима вие самият не благоволявате да ревнувате нейно височество? Нима вие самият няма да станете мрачен, ако постоянно виждате около нея някой, към когото тя показва явно предпочитание? А нали дружбата е същото чувство като любовта? Ваше височество понякога ми оказва великата чест да ме нарича свой приятел.

— Да, да... Ето пак говорите двусмислено. Знаете ли, кавалере, вие не умеете да разговаряте.

— Каква двусмисленост, ваше височество?

— Вие казахте: показва явно благоволение... Какво разбирате под благоволение?

— Нищо особено, ваше височество — каза кавалерът с възможно най-благия тон. — Например когато мъжът вижда, че жената кани при себе си някакъв мъж и го предпочита пред другите. Когато този мъж винаги се намира до възглавницата ѝ или до вратата на каретата ѝ. Когато краката на този мъж винаги са до роклята на тази жена. Когато двамата все се оказват един до друг, макар че според хода на разговора това съвсем не е нужно. Когато букетът на жената се оказва в еднакъв цвят с лентите на мъжа. Когато заедно се занимават с музика, сядат един до друг на вечеря, когато при появяването на мъжа разговорът им

секва, когато човекът седмица преди това е бил съвършено равнодушен към съпруга, а внезапно се оказва най-добрият му приятел... тогава...

— Тогава... доизкажи се де!

— Тогава, ваше височество, струва ми се, че съпругът има право да ревнува. Но тези неща нямат никакво отношение към нашия разговор.

Принцът видимо се вълнуваше и вътрешно се бореше със себе си, докато накрая каза:

— Все пак вие не ми обяснихте защо избягахте. Сега ми заявихте, че не сте искали да притеснявате принцесата, като добавихте, че сте забелязали от нейна страна пристрастие към компанията на Дьо Гиш.

— Ваше височество, не съм казвал това!

— Не, казахте.

— Ако съм казал, то е защото не съм видял нищо особено.

— Значи все пак нещо сте видели?

— Ваше височество, поставяте ме в затруднено положение.

— Съвсем не, продължавайте. Ако говорите истината, защо ще се смущавате!

— Аз винаги говоря истината, ваше височество, но се колебая, когато трябва да повтарям това, което говорят другите.

— Да повтаряте? Значи все пак нещо се говори?

— Признавам, че е така.

— Кой?

Кавалерът изобрази негодувание.

— Ваше височество — каза той, — вие ме подхвърляте на истински разпит, като някакъв подсъдим... А всеки истински благородник се стареа да забравя слуховете, които долитат до ушите му. Ваше височество иска да превърна празното дърдорене в цяло събитие.

— Обаче — извика принцът с досада — вие сте избягали заради слуховете, нали?

— Трябва да кажа истината. Казвах ми, че господин Дьо Гиш постоянно се намира в компанията на принцесата, това е всичко. Повтарям, това е най-невинното и напълно позволено развлечение. Не

бъдете несправедлив, не стигайте до крайност, не преувеличавайте. Вас това не ви засяга.

— Как! Как да не ме засягат слуховете за постоянните посещения на Дьо Гиш при жена ми?

— Не, ваше височество, не. Каквото казвам на вас, бих го казал и на самия Дьо Гиш, до такава степен го считам невинен. Същото бих казал и на нея самата. Но вие разбирате от какво се страхувам? Страхувам се да не излезе, че съм ревнивец по задължение, по силата на вашата благосклонност към мен, докато аз ревнувам от приятелство към вас. Зная вашата слабост. Когато обичате, от нищо да не се интересувате освен от любовта си. Вие обичате принцесата. И може ли да не я обичате? Вижте в какво безизходно положение се оказах. Принцесата избра от вашите приятели най-красивия и най-привлекателния. Тя така ви повлия в негова полза, че вие започнахте да пренебрегвате останалите. Вашето пренебрежение е смърт за мен. Стига ми немилостта на нейно височество. Ето защо реших да отстъпя място на фаворита, на чието щастие завиждам, макар че изпитвам към него предишната дружба и възхищение. Кажете, може ли да се възрази против такива разсъждения? Нима моето поведение не може да се нарече поведение на добър приятел?

Принцът се хвана за главата и започна да роши косите си. Мълчанието трая достатъчно дълго, така че кавалерът можа да оцени въздействието на ораторското си изкуство. Накрая принцът каза:

— Слушай, кажи всичко, бъди откровен. Ти знаеш, че вече забелязах подобно нещо от страна на тоя луд Бъкингам.

— Ваше височество, не обвинявайте принцесата, иначе ще ви напусна. Как! Нима вие я подозирате!

— Не, не, кавалере, в нищо не подозирам моята жена. Но все пак... виждам... съпоставям...

— Бъкингам беше просто луд.

— Луд, за чието поведение ти ми отвори очите.

— Не, не — каза живо кавалерът, — не аз ви отворих очите, а Дьо Гиш. Не бива да бъркате.

Той се разсмя язвително, със смях, напомнящ съскане на змия.

— Е, да, ти каза само няколко думи. Гиш прояви повече настойчивост.

— И още как, мисля аз! — продължи кавалерът със същия тон.

— Той отстояваше светостта на олтара и домашното огнище.

— Какво? — заплашително произнесе принцът, възмутен от тази насмешка.

— Разбира се. Нима на господин Дьо Гиш не принадлежи първото място във вашата свита?

— С една дума — каза с известно успокоение принцът, — тази страст на Бъкингам е била забелязана?

— Разбира се.

— Е, добре! А страстта на господин Дьо Гиш също ли се забелязва от всички?

— Ваше височество, вие пак грешите. Никой не е казвал, че господин Дьо Гиш изгаря от страст.

— Е, добре, добре!

— Вие виждате сам, ваше височество, че беше сто пъти по-добре да ме оставите в моето уединение, отколкото да се раздухvat разни нелепи подозрения, които принцесата с право ще счита за престъпление.

— Какво трябва да се прави според теб?

— Не трябва да се обръща никакво внимание на тези нови епикурейци. Тогава всички слухове постепенно ще затихнат.

— Ще видим, ще видим.

— Време имаме много, а опасността е нищожна. Главното за мен е да не загубя вашето приятелство. За друго не искам и да мисля.

Принцът поклати глава, сякаш искаше да каже: «Ти не желаеш да мислиш за нищо, а аз съм затрупан от грижи».

Дойде време за обяд и принцът изпрати да повикат принцесата. Донесоха му отговор, че нейно височество няма да слезе на масата, а ще обядва в кабинета си.

— Вината е моя — каза принцът. — Показах се ревнивец и сега ми се сърдят.

— Ще обядваме сами — въздъхна кавалерът. — Жалко за Дьо Гиш.

— Гиш няма дълго да се сърди. Той е добър.

— Ваше височество — изведнъж каза кавалерът, — дойде ми една добра идея. По време на нашия разговор, изглежда, разстроих ваше височество. Значи аз трябва да уредя всичко. Ще потърся графа и ще го доведа.

— Каква добра душа имаш, кавалере.

— Така го казахте, сякаш много сте учуден от това.

— Колко си злопамятен.

— Може би, но все пак си признайте, че умея да изглаждам причиненото от мен зло.

— Да, признавам.

— Ваше височество, ще благоволите ли да ме почакате няколко минути?

— Добре, върви... Дотогава ще премеря някои нови костюми.

Кавалерът излезе, събра слугите и им даде разпореждания. Всички тръгнаха нанякъде. Остана само един камердинер.

— Върви да разбереш дали Дьо Гиш не е при принцесата. Можеш ли да го направиш?

— Много лесно, ваша милост. Ще попитам Маликорн, а той ще узнае от госпожица Монтале. Няма смисъл да разпитваме, цялата прислуга на господин Дьо Гиш се разотиде, тя сигурно знае, но с нея е тръгнал и той самият.

— Все пак разузнай по-добре.

Не бяха минали и десет минути, когато камердинерът се върна. Той извика господаря си с тайнствен вид на черната стълба и го заведе в някаква стаичка с прозорец към градината.

— Какво има? — попита кавалерът. — Защо са тези предпазни мерки?

— Погледнете под онзи кестен.

— Е?... Ах, боже мой, това е Маникан... Какво чака той? — Сега ще видите. Минутка търпение. Виждате ли сега?

— Виждам... един, двама... четирима музиканти с инструменти, а зад тях самият Дьо Гиш. Но какво прави той тук?

— Чака да отворят вратата към стълбата на придворните дами. Тогава ще се качи при принцесата и тя ще има за обяд нова музика.

— Това е прекрасно, че го казваш.

— Така ли мислите, ваша милост?

— Господин Маликорн ли ти го каза?

— Той самият.

— Значи той те обича?

— Той обича негово височество принца.

— Защо?

— Ииска да постъпи на служба при него.

— Дявол да го вземе, ще трябва да го приемем. Интересно, колко ти е дал за това?

— Тайна! Но тя може да бъде продадена, ваша милост.

— Плащам ти за нея сто пистола. Дръж!

— Благодаря, ваша милост! Вижте, вратата се отваря и една жена пуска музикантите.

— Това Монтале ли е?

— По-тихо, господине, не произнасяйте на висок глас това име. Да кажеш Монтале е все едно да кажеш Маликорн. Ако не си добре с единия, няма да си добре и с другия.

— Добре. Нищо не съм видял.

— А аз нищо не съм получавал — каза камердинерът, прибирайки кесията.

След като се убеди, че Дьо Гиш влезе при принцесата, Дьо Лорен се върна при принца, който беше успял да се облече великолепно и сияеше целият.

— Казват — извика кавалерът, — че кралят е избрал слънцето за свой герб. Всъщност той подхожда повече на вас.

— Какво става с Гиш? — попита принцът.

— Няма го! Избягал е, изпарил се е. Сигурно вашата сутрешна постъпка го е изплашила. Никъде го няма.

— Дявол да го вземе, този празноглавец е способен да се качи на коня и да се прибере в имението си. Бедният младеж! Нищо, ще го повикаме обратно. Хайде да обядваме.

— Почакайте, ваше височество, днес е такъв ден, че в главата ми се раждат разни щастливи мисли. Ето сега имам една нова.

— Каква?

— Принцесата ви се сърди. И е права. Трябва с нещо да я зарадвате. Идете при нея да обядвате.

— Но тя може да го вземе за слабост!

— Каква слабост! Това е доброта! Принцесата тъжи, рони сълзи в чинията си. Очите ѝ са зачервени, а съпругът не трябва да разплаква жена си.

— Но аз наредих да сервират тук.

— Какво от това, ваше височество! Тук ще умрем от скука. Сърцето ми не може да понесе, че принцесата там е сама. Вие също

няма да се чувствате добре, макар че си придавате суров вид. Вземете ме и мен. Ще бъде прелестно. Обзалагам се, че ще се повеселим. Тази сутрин вие сте се провинили.

— Кавалере, кавалере! Лош съвет ми даваш!

— Давам ви добър съвет. Още повече че сега сте неотразим. Така ви отива лилавият костюм, обшит със злато. Вашата външност ще учуди принцесата повече, отколкото постъпката ви. Вие ще я очаровате. Хайде, решавайте се!

— Ти ме убеди.

Принцът тръгна с кавалера към половината на принцесата. Дьо Лорен успя да прошепне на ухото на лакея:

— Постави хора при запасния изход. Никой да не може да избяга! По-живо!

Той влезе в приемната на принцесата зад гърба на херцога.

Лакеите искаха да доложат за пристигането им, но кавалерът каза с усмивка:

— Не докладвайте. Негово височество иска да бъде изненада.

ГЛАВА ТРИНАДЕСЕТА

ПРИНЦЪТ РЕВНУВА ОТ ДЪО ГИШ

Принцът шумно разтвори вратите като човек, влизащ с най-добри намерения, който не се съмнява, че ще достави удоволствие.

Принцесата, покорена от звуците на музиката, беше оставила започнатия обяд и танцуваше, забравила за всичко на света.

Неин кавалер беше Дьо Гиш. Той стоеше на едно коляно, вдигнал ръце, полузакрил очи, като испански танцьор с горящ поглед и ласкав жест. Принцесата пърхаше около него усмихната, съблазнителна. Монтале се възхищаваше. Ла Валиер седеше в ъгъла и замечтано гледаше танцуващите.

Невъзможно е да се опише как подейства на тези щастливи хора появата на принца. И също така трудно е да се опише как подейства на Филип видът на тези щастливи хора.

Граф Дьо Гиш нямаше сили да стане. Принцесата замря, без да довърши стъпката, неспособна да промълви нито дума. Кавалерът Дьо Лорен се беше облегал на вратата и спокойно се усмихваше, като човек, който изпитва най-обикновено възхищение.

Бледността на принца, конвулсивните потрепвания на ръцете и краката му поразиха всички присъстващи. Звуците на музиката се смениха с дълбока тишина.

Възползвайки се от всеобщото мълчание, кавалерът Дьо Лорен почтително приветства принцесата и Дьо Гиш, като се стараяше да ги представи с този поздрав като домакини.

Принцът приближи до тях и каза пресипнало:

— Много се радвам, много се радвам. Идвах към вас, като мислех, че ще ви заваря болна и тъжна, а ви заварвам в разгара на удоволствието. Радвам се да го видя. Изглежда, моят дом е най-веселата къща на света!

После се обърна към Дьо Гиш:

— Не знаех, че сте такъв прекрасен танцьор, графе. Отново се обърна към жена си и продължи:

— Бъдете по-любезна с мен. Когато устройвате такива веселби, канете и съпруга си. А то аз съм съвсем изоставен.

Дьо Гиш вече беше успял да се овладее и с вродената си гордост, която толкова му отиваше, каза:

— Ваше височество, вие знаете, че животът ми е на ваше разположение. Когато потрябва да го дам, аз винаги съм готов. Сега трябва само да танцуваме под звуците на цигулката и аз танцувам.

— Вие сте прав — хладно каза принцът. — А вие не виждате, принцесо, че вашите дами отвличат моите приятели. Господин Дьо Гиш е не ваш приятел, а мой. Ако искате да обядвате без мен, си имате дами. А когато аз обядвам сам, моите кавалери трябва да са при мен. Не ме ограбвайте съвсем.

Принцесата почувства и упрека, и урока. И се изчерви.

— Ваше височество — възрази тя, — преди пристигането ми във Франция не знаех, че принцесите заемат тук същото положение, каквото жените в Турция. Не знаех, че е забранено да се виждат с мъже. Но ако такава е вашата воля, аз ще ѝ се покоря. Може би ще поискате да преградите прозорците ми с железни решетки, моля, не се стеснявайте!

Тази реплика предизвика усмивка у Монтале и Дьо Гиш, но отново изпълни с гняв сърцето на принца.

— Много мило! — започна той, сдържайки се с усилие. — Как почтително се отнасят с мен в собствения ми дом!

— Ваше височество, ваше височество — шепнеше на ухото му Дьо Лорен, така че всички да виждат, че го успокоява.

— Да вървим! — отвърна му принцът и се обърна толкова рязко, че едва не събори принцесата.

Кавалерът го последва в кабинета му, където принцът даде воля на яростта си.

— Твоето мнение?

Кавалерът беше скръстил ръце и гледаше към небето:

— Ваше височество, положението е много сериозно.

— Това е ужасно! Такъв живот не може да продължава повече!

— Какво нещастие наистина! — допълни Дьо Лорен. — А ние мислехме, че със заминаването на палавия Бъкингам всичко ще стане спокойно.

— Стана още по-зле.

— Не съм казвал това, ваше височество.

— Ти не го казваш, но аз го казвам. Бъкингам никога не би се осмелил да стори и четвърт от това, което видяхме.

— Какво именно...

— Но как?... Да се криеш, за да танцуваш, да се правиш на болна, за да обядваш насаме с него!

— Не, не, ваше височество!

— Да, да — принцът започваше да реагира като малко дете. — Но аз няма да търпя това!

— Ще стане скандал...

— Дявол го взел! С мен не се церемонят, та аз ли да се церемоня! Почакайте ме, кавалере. Ей сега ще се върна.

Принцът мина в съседната стая и запита лакея дали се е върнала от параклиса кралицата майка.

Ана Австрийска беше щастлива. В семейството ѝ цареше съгласие, народът беше във възторг от младия крал, държавните доходи растяха, външният мир беше обезпечен, с една дума, очертаваше се спокойно бъдеще. Понякога се упрекуваше, че бе приела бедния юноша като майка, а го отхвърляше като мащеха.

Неочаквано при нея влезе херцог Орлеански.

— Майко — викна той, затваряйки след себе си вратата, — така повече не може да продължава!

Ана Австрийска вдигна към него прекрасните си очи и въздъхна.

— За какво говорите?

— За принцесата.

— Сигурно лудият Бъкингам ѝ е изпратил някое прощално писмо?

— Не, майко, работата въобще не е в Бъкингам. Принцесата вече му е намерила заместник.

— Филип, какво говорите? Вашите думи са много лекомислени.

— Нима не сте забелязала, че господин Дьо Гиш постоянно е при нея, дори когато не е нужно?

Кралицата плесна с ръце и се разсмя.

— Филип — каза тя, — вие положително сте болен.

— От това не ми става по-леко, майко, аз страдам много.

— Вие искате да ви лекуват от болест, която съществува само във вашето въображение? Вие желаете, ревнивецо, да ви поддържат, да

одобряват поведението ви, макар че вашата ревност не почива на никакви основания.

— Ето, започвате и за този да говорите същото, което говорехте за онзи.

Принцът се поклони засегнат.

— Но ако ви представя факти, ще повярвате ли?

— Сине мой, във всичко останало освен ревността бих ви повярвала без всякакво позоваване на факти, но за нея това не ви обещавам.

— Значи да разбирам вашите думи така: ваше величество ми заповядва да мълча и да забравя за всичко.

— В никакъв случай, вие сте мой син и мой майчински дълг е да бъда към вас снизходителна.

— Доведете до край своята мисъл: вие сте снизходителна към мен, защото аз съм безумец.

— Не преувеличавайте, Филип, и недейте да представяте жена си като развалено същество.

— Но фактите!

— Слушам ви.

— Днес сутринта в десет часа при принцесата свиреше музика.

— Невинно забавление.

— Господин Дьо Гиш разговаряше с нея насаме... Да пропуснах да ви кажа, че последната седмица той я следва като сянка.

— Сине мой, ако те правеха нещо лошо, щяха да се скрият.

— Прекрасно! — извика херцогът. — Само това и чаках, да го кажете. Запомнете го добре. Днес сутринта ги изненадах и съвършено ясно изразих своето недоволство.

— Бъдете уверен, че това е напълно достатъчно, ако не сте прекалили в своето недоволство. Тези млади жени са много обидчиви. Да ги упрекна в грешка, която не са извършили, понякога е все едно да кажа, че са могли да я направят.

— Добре, добре, почакайте. Запомнете какво казахте, майко: «Днешният урок е достатъчен и ако те правеха нещо лошо, щяха да се крият».

— Да, ще го запомня.

— Ето тогава, разкайвайки се, че сутринта се бях поразгорещил, и въобразявайки си, че Дьо Гиш е сърдит и седи вкъщи, аз отново се

върнах при принцесата. Познайте какво намерих там? Отново музика, танци и Дьо Гиш. Той се е криел там.

Ана Австрийска смръщи вежди.

— Това не е хубаво — каза тя. — Какво каза принцесата?

— Нищо.

— А Гиш?

— Също... впрочем не... измърмори някаква дързост...

— И какъв извод направихте, Филип?

— Че аз съм измамен и че Бъкингам е бил само прикритие, а истинският герой е Дьо Гиш.

Ана сви рамене.

— По-нататък?

— Искам да отдалеча Гиш, както Бъкингам, и ще моля краля за това, освен ако...

— Освен ако?

— Освен ако вие, майко, сама не се заемете с това, вие сте толкова умна и добра.

— Не, няма.

— Какво говорите, майко!

— Послушайте, Филип, нямам намерение всеки ден да казвам на хората неприятни неща. Младежите ме слушат, но това влияние може много лесно да се загуби... А главното е, че нищо не доказва вината на Дьо Гиш.

— Той не ме харесва.

— Това е ваша лична работа.

— Добре тогава, знам какво трябва да направя — разгорещено повиши глас принцът.

Ана го погледна с безпокойство.

— Какво сте намислили?

— Ето какво: щом се появи у нас, ще наредя да го удавят в басейна.

Изричайки тази свирепа закана, принцът очакваше, че кралицата ще се ужаси, но, Ана остана напълно спокойна.

— Ами какво пък, удавете го — каза тя.

Филип беше слаб като жена. Той започна да се оплаква, че никой не го обича и че дори майка му е преминала на страната на враговете му.

— Вашата майка просто гледа по-далеч от вас и престана да ви уговаря, защото вие не я слушате.

— Аз ще отида при краля! — извика той.

— Тъкмо се канех да ви предложа същото. Сега чакам негово величество, той винаги ме посещава по това време.

Още не беше завършила, когато Филип чу шум от отваряща се врата в съседната стая и бързите стъпки на краля. Принцът се изплаши и избяга през страничната врата, оставяйки майка си сама. Ана Австрийска се закикоти и продължи да се смее до влизането на краля.

Като грижовен син Людовик идваше да се осведоми за здравето на майка си. Освен това трябваше да ѝ съобщи, че приготовленията за заминаването за Фонтенбло са завършени.

Чувайки смеха ѝ, той се успокои и сам се засмя.

Ана го взе за ръка и весело каза:

— Знаете ли, ужасно се гордея, че съм испанка.

— Защо, ваше величество?

— Защото испанките са по-добри от англичанките.

— Не ви разбирам.

— Кажете, откакто сте се оженили, случвало ли ви се е да упреквате кралицата?

— Нито веднъж.

— А мина доста време от сватбата ви. Вашият брат е женен от две седмици...

— И какво?

— Вече втори път се оплаква от принцесата.

— Как, пак ли Бъкингам?

— Не, сега Гиш.

— Значи принцесата е голяма кокетка.

— Боя се, че е така.

— Бедното братче!

— Виждам, че прощавате кокетството.

— Когато става въпрос за принцесата, прощавам, тъй като по природа тя не е кокетлива.

— Може би, но вашият брат от това губи ума си.

— Какво иска?

— Кани се да удави Гиш.

— Колко жестоко!

— Не се смейте. Той действително е отчаян. Измислете нещо.

— С удоволствие ще направя всичко, за да спася Гиш.

— Ако ви чуе брат ви, ще направи заговор против вас, както чичо ви против баща ви.

— Не, Филип ме обича и аз го обичам. Няма да се караме с него. Но какво ще стане?

— Трябва да забраните на принцесата да кокетничи, а на Гиш да я ухажва.

— Само това! Брат ми има много високо мнение за кралската власт... шега ли е да промениш характера на жена! На мъж както и да е...

— Какво мислите да правите?

— Гиш е благоразумен човек. Ще го убедя сам.

— А принцесата?

— С нея ще бъде по-трудно. Тук думите не са достатъчни. Ще трябва да съчиня цяла проповед.

— Трябва да се побърза.

— Обещавам да направя всичко възможно. Но днес следобед има репетиция на балета. Може да се възползвам.

— Ще проповядвате, танцувайки?

— Да, майко.

— Обещавате ли да я върнете в правия път?

— Ще изкореня ереста с убеждение или с огън.

— На добър час! Само не ме намесвайте в тази работа. Принцесата не би ми простила за нищо на света. Аз съм свекърва и трябва да съм в добри отношения със снаха си.

— Госпожо, кралят ще поеме всичко върху себе си. Знаете ли, аз размислих. По-добре да ида сега и да поговоря с нея.

— Това е прекалено тържествено.

— Какво от това? За проповедта е нужна тържественост. Цигулките могат да заглушат половината от доводите ми. Освен това трябва да попреча на брат ми да осъществи свирепите си замисли. Принцесата у дома ли е?

— Мисля, че да.

— Какви са главните точки на обвинението?

— С две думи: вечно музика... постоянни посещения на Гиш... Подозрение, че се крият от съпруга...

— Доказателства?

— Никакви.

— Добре. Тръгвам.

Кралят прецени в огледалото своя параден костюм и бледото си лице, по-красиво от всякога.

— Принцът пак ли се сърди и се крие?

— Да, огънят и водата не бягат така стремително един от друг, както тези двамата.

— Майко, целувам ви ръцете, най-красивите във Франция.

— Желая ви успех, господине... Бъдете миротворец.

— Аз не прибягвам до пратеници, значи ще успея — отвърна Людовик.

Той излезе със смях и през цялото време оправяше ту костюма, ту перуката си.

ГЛАВА ЧЕТИРИНАДЕСЕТА ПОСРЕДНИКЪТ

Когато кралят се появи у принцесата, всички усетиха най-голямо безпокойство. Надвисваше буря и Дьо Лорен, сновейки из групата придворни, с оживление и радост виждаше и оценяваше първите ѝ признаци. Както предвещаваше Ана Австрийска, присъствието на краля придаде на събитието тържествен характер.

В тези времена, през 1662 година, скарването между брата на краля и съпругата му и намесата на краля в семейните работи бяха немаловажно събитие. Не беше за учудване, че най-смелите хора, които бяха около Дьо Гиш, се разбягаха в ужас на всички страни. Самият граф, поддал се на общата паника, се уедини в дома си.

Колкото и да беше зает кралят с предстоящата задача, това не му попречи да огледа с око на познавач двата реда млади красиви придворни дами, които се бяха построили в галерията и скромно бяха свели очи пред него.

Всички се изчервяваха, почувствали върху себе си кралския поглед. Само една от тях, с дълги копринени коси и нежна кожа, побледня и се олюля, макар че приятелката ѝ я подпираше с лакът. Беше Ла Валиер, която, подкрепена по този начин от Монтале, вече не страдаше от липса на храброст.

Кралят се огледа неволно. Всички глави, които се бяха изправили, веднага се сведоха. Само русата главичка на Дьо ла Валиер остана изправена. Сякаш всичките ѝ сили се бяха изчерпали.

Влизайки при принцесата, Людовик я завари полулегнала на възглавниците. Тя стана и направи дълбок реверанс, измърморвайки няколко думи за честта, която ѝ оказват. След това седна, но явно беше, че слабостта и безсилието, което показваше, са изкуствени, тъй като по бузите ѝ играете очарователна руменина, а очите ѝ, леко зачервени от пролетите неотдавна сълзи, заблестяха още по-силно.

Кралят седна и благодарение на своята наблюдателност забеляза следите от безпорядък в стаята и от вълнение — по лицето на снаха си.

Той си придаде весел и безгрижен вид.

— Мила сестро — каза той, — в колко часа ще започне репетицията на балета?

Принцесата бавно и грациозно поклати очарователната си главица.

— Ах, господарю — каза тя, — бъдете милостив, извинете ме този път. Току-що се канех да ви съобщя, че не съм в състояние да участвам в репетициите.

— Как? — учуди се кралят. — Нима не сте добре?

— Да, господарю.

— Тогава ще повикам лекаря.

— Не, лекарите са безсилни против моята болест.

— Вие ме плашите.

— Господарю, искам да ви помоля за разрешение да се върна в Англия.

Кралят се учудваше все повече.

— В Англия! Какво говорите, сестро моя!

— Принудена съм да моля за това — решително каза внучката на Хенрих IV.

Прекрасните ѝ черни очи засвяткаха.

— Много ми е тъжно, че се обръщам с такава молба към ваше величество. Но аз съм много нещастна в този двор. Искам да се върна в родината си.

— Сестро, сестро!

Кралят се приближи до нея.

— Изслушайте ме, господарю — продължаваше младата жена, малко по малко завладяваща събеседника с красотата си. — Аз съм свикнала да страдам. Още в ранно детство съм била пренебрегвана и унижавана. О, не възразявайте, господарю! — рече тя с усмивка.

Кралят се изчерви.

— Искам да кажа, че Бог ме е създал на този свят за това. Мен, дъщерята на могъщ крал, но както той е лишил баща ми от живот, така е могъл да ме лиши от гордостта ми. Аз много страдах и причиних с това големи страдания на майка си. Но дадох клетва, че ако достигна някога независимо положение, макар и положението на обикновена жена, изкарваща с ръцете си насъщния, няма да търпя унижение! Това време настъпи. Достигнах положението, принадлежащо ми по

рождение. Приблжих се до трона. Аз мислех, че като се омъжа за френски принц, ще намеря у него родственик, приятел, равен, но виждам, че съм намерила само господар. Това ме възмуцава, господарю. Майка ми нищо не знае за това. Вас, когото така обичам и почитам...

Кралят трепна. Нито един женски глас досега не го беше вълнувал така.

— Вие, господарю, знаете всичко, след като сте дошъл тук. Може би ще ме разберете. Ако не бяхте дошъл, аз сама щях да дойда при вас. Искам да ми позволят да замина. Надявам се, вие сте толкова деликатен, че ще ме разберете и ще ме покровителствате.

— Сестро, сестро! — кралят се беше объркал от този стремителен натиск. — Помислили ли сте за последствията от тази крачка?

— Господарю, не мисля за нищо, просто се подчинявам на чувствата си. Нападат ме и аз инстинктивно се защитавам.

— Но какво са ви сторили? Кажете, моля ви!

Както виждаме, принцесата прибегна до обичайния женски трик — от обвиняема се превърна в обвинител. Този трик е неоспорим признак за вина, но жените винаги умеят да извлекат от него изгода.

Кралят дори не забеляза, че въпросът, с който беше дошъл: «Какво сте направили на брат ми?» се превърна в «Какво са ви сторили?»

— Какво са ми сторили? — повтори принцесата. — О, господарю, трябва да си жена, за да го почувстваш! Накараха ме да лея сълзи.

Тя избърса замъглените си очи със своето бисернобяло пръстче и отново започна да плаче.

— Сестро моя, успокойте се, умолявам ви — каза кралят, доближавайки се до нея и хващайки влажната и трепереща ръчица.

— Господарю, първо ме лишиха от моя брат. Милорд Бъкингам беше приятен и весел гост, мой сънародник, познаващ всичките ми навици, приятел, с когото в кръга на останалите наши близки сме прекарвали толкова щастливи дни в моя чуден парк Сент-Джеймс.

— Но той беше влюбен във вас, сестро!

— Празен повод! Какво значение има — каза тя със сериозен тон — влюбен ли е бил в мен Бъкингам или не? Нима за мен е опасен

влюбеният?... Ах, господарю, далеч не е достатъчно мъжът да бъде влюбен...

Тя се усмихва толкова нежно, така ласкаво, че сърцето на краля отначало заби учестено, но после се успокои.

— Позволете, но нали брат ми ревнуваше? — прекъсна я кралят.

— Добре, разбирам. Това е повод... Той ревнуваше и Бъкингам беше изгонен.

— Защо изгонен?

— Е, отдалечен, отстранен, уволнен, наречете го както искате, господарю. Така или иначе, един от първите благородници на Европа беше принуден да напусне френския двор на Людовик XIV като селски ерген, заради някакъв поглед или букет цветя. Това е недостойно за този най-галантен двор... Извинете, господарю, забравих, че като казвам това, посягам на вашата върховна власт.

— Повярвайте ми, сестро, съвсем не аз отдалечих херцог Бъкингам... Той ми е много симпатичен.

— Не вие? — ловко подхвана принцесата. — Толкова по-добре!

Тя така съумя да подчертае думите по-добре, сякаш искаше да каже по-зле. Настъпи дълго мълчание.

След това принцесата отново заговори:

— И така, господин Бъкингам замина... сега знам защо е бил отдалечен и от кого... струваше ми се, че най-после ще настъпи спокойствие, но не... принцът намира нов предлог. И ето...

— И ето — оживено каза кралят, — появява се друг. Неща съвсем естествени. Вие сте красива и винаги ще бъдете обичана.

— В такъв случай — извика принцесата, — около мен винаги ще бъде пустиня. О, аз знам, че това искат и това ми готвят. Но не, предпочитам да се върна в Лондон. Там ме познават и ценят. Там няма да се страхувам, че моите приятели ще бъдат наричани мои любовници. Ха, какво недостойно подозрение! Принцът загуби в моите очи целия си престиж, след като видях в него тиранина.

— Престанете, успокойте се! Цялата вина на моя брат е в това, че ви обича.

— Обича ме? Принцът ме обича? Ах, господарю!... Хенриета гръмко се разсмя.

— Принцът никога няма да обикне жена! — каза тя. — Принцът прекалено много обича себе си. Не, за мое голямо нещастие, принцът

принадлежи към най-лошия вид ревнивци: той ревнува, без да обича.

— Признайте си — каза кралят, който чувстваше явна възбуда от този вълнуващ разговор, — признайте си, че Гиш ви обича.

— Ах, господарю, аз наистина не знам!

— Вие трябва да сте го видели. Влюбеният винаги се издава.

— Господин Дьо Гиш с нищо не се е издал.

— Сестро, сестро, твърде усърдно защитавате господин Дьо Гиш.

— Аз? Бог да ви е на помощ, господарю, остава само и вие да започнете да ме подозирате.

— Не, не, принцесо — живо възрази кралят, — не се огорчавайте, не плачете! Успокойте се, моля ви.

Тя плачеше и по ръцете ѝ се стичаха едри сълзи. Кралят започна да ги изсушава с целувки.

Принцесата го погледна толкова тъжно и нежно, че Людовик беше улучен право в сърцето.

— Значи не изпитвате никакви чувства към Дьо Гиш? — попита той с безпокойство, което никак не подхождаше на ролята му на посредник.

— Никакви, абсолютно никакви.

— Значи, мога да успокоя брат си.

— Ах, господарю, той с нищо не може да бъде успокоен. Не му вярвайте, че ревнува. Той просто се е наслушал на лоши съвети. Характерът му е такъв. Неспokoен.

— Когато нещата ви засягат, нормално е да бъдете неспокоен. Принцесата наведе очи и замълча. Кралят също. Той все още държеше ръката ѝ.

Както се стори на двамата, това мълчание трая цяла вечност.

Принцесата внимателно освободи ръката си. Тя беше уверена в победата. Битката беше спечелена.

— Принцът се оплаква — плахо каза кралят, — че вие предпочитате компанията на другите пред неговата.

— Господарю, принцът само се гледа в огледалото и заедно с кавалера Дьо Лорен измисля интриги против жените. Наблюдавайте го сам, господарю.

— Добре, ще го наблюдавам. Но какъв отговор да му предам?

— Отговор? Моето заминаване!

— Пак повтаряте тази дума! — невнимателно възкликна кралят, сякаш десетминутният разговор задължително трябваше да промени намеренията на принцесата.

— Господарю, аз не мога да бъда щастлива тук! — каза тя. — Господин Дьо Гиш пречи на принца. Какво, и него ли ще изгонят?

— Ако е необходимо, защо не? — каза с усмивка Людовик XIV.

— А след господин Дьо Гиш... за когото ще съжалявам, предупреждавам ви, господарю...

— Ще съжалявате за него?

— Няма съмнение. Той е любезен, различен е, отнася се към мен приятелски.

— Знаете ли, ако брат ми ви слушаше — каза леко засегнат кралят, то аз не бих се заел да ви помирявам, дори не бих опитал.

— Господарю, можете ли да попречите на принца да ме ревнува от първия срещнат? А господин Дьо Гиш съвсем не е първият срещнат.

— Пак! Предупреждавам ви, че и аз като добър брат ще се изпълня с предубеждение към господин Дьо Гиш.

— Ах, господарю, ах! — каза принцесата. — Умолявам ви, не се заразявайте нито от симпатиите, нито от предубежденията на принца. Останете си крал. Така ще бъде по-добре за всички.

— Вие сте очарователна присмехулница, сестро, и аз разбирам защо дори тези, на които се смеете, ви обожават.

— Затова ли, господарю, вие, когото избрах за свой защитник, се каните да преминете на страната на моите преследвачи?

— Аз? Ваш преследвач! Опазил ме бог!

— В такъв случай — тъжно продължи тя, — изпълнете молбата ми. Пуснете ме в Англия.

— Не, никога! — възкликна Людовик XIV.

— Значи тук съм пленница?

— Да, вие сте в плен на Франция.

— Какво да правя тогава?

— Ще ви кажа.

— Слушам ви, ваше величество.

— Вместо да се оградите с вятърничави приятели... вместо да ни смущавате с вашата самота, бъдете винаги с нас, да живеем като дружно семейство. Не ще и дума, господин Дьо Гиш е много любезен кавалер, но ние, макар че нямаме неговия ум...

— Господарю, защо е тази скромност?

— Не, казвам истината. Можеш да бъдеш крал и в същото време да разбираш, че имаш по-малко шансове да се харесаш, отколкото този или онзи придворен.

— Готова съм да се закълна, господарю, че вие не вярвате на нито една дума, казана от вас.

Кралят я погледна нежно.

— Можете ли да ми обещаете да не прекарвате времето си във вашата стая с чужди хора и да ни подарите свободното си време? Искате ли да подпишем настъпателен и отбранителен съюз против общия враг?

— Да, господарю. Но вие верен съюзник ли сте?

— Ще видите.

— Откога започва нашият съюз?

— От днес.

— Аз сама ще съставя договора!

— Добре.

— А вие ще подпишете ли?

— Без да го чета.

— Ако е така, господарю, обещавам ви чудеса. Вие сте светилото на двора и когато се появите на нашия небосклон...

— Е?...

— Всичко ще засияе.

— О, принцесо, принцесо! — възкликна Людовик. — Вие знаете, че слънцето сте вие. Наистина, аз го избрах за своя емблема, но това е само символ.

— Господарю, вие хвалите вашата съюзница, значи се каните да я измамите — каза принцесата, заплашвайки краля с тънкото си пръстче.

— Как! Считате, че ви мамя, уверявайки ви в своята дружба?

— Да.

— А какво ви кара да се съмнявате?

— Едно нещо.

— Едно-единствено?

— Да.

— Какво е то? Ще бъде нещастен, ако не бих могъл да се справя с едно-единствено нещо.

— Това нещо не е във ваша власт, господарю, то е по-силно дори от Господ Бог.

— Какво е то?

— Миналото.

— Не ви разбирам, принцесо — каза кралят именно защото прекрасно беше разбрал.

Принцесата го хвана за ръка.

— Господарю — усмихна се тя, — аз имах нещастieto толкова дълго да не ви се харесвам, че често си задавам въпроса, как можахте да ме изберете за своя снаха.

— Вие не сте ми харесвали?

— Хайде, не отричайте!

— Позволете!

— Не, не, аз помня добре.

— Нашият съюз започва от тази минута! — възкликна кралят с истинска жар. — Да не си спомняме за миналото нито вие, нито аз. Пред моите очи е само настоящето. Ето го. Вижте!

Той отведе принцесата до огледалото и в него се отрази румена красавица, пред която не би устоял дори светец.

— Но все пак аз се боя — прошепна тя, — че нашият съюз няма да бъде здрав.

— Искате ли да положим клетва? — попита кралят, възбуден от начина, по който се развиваше техният разговор.

— О, не бих се отказала от клетва — каза принцесата. — С нея нещата ще бъдат по-истински!

Кралят преви коляно, а тя с усмивка, която не можеха да опишат нито художник, нито поет, му подаде двете си ръце, към които той притисна разгорещеното си лице. И на двамата не достигаха думи.

Кралят почувства, че принцесата издърпва ръцете си, които леко го погалиха по бузите. Той веднага стана и излезе от стаята.

В очите на придворните се хвърли неговата ярка руменина и те си направиха извода, че сцената е била бурна. Но кавалерът Дьо Лорен побърза да забележи:

— Успокойте се, господа! Когато негово величество е разгневен, той побледнява!

ГЛАВА ПЕТНАДЕСЕТА

СЪВЕТНИЦИТЕ

Кралят си тръгна от принцесата възбуден по неизвестна за самия него причина. Наистина, необяснимо е как понякога се запалва тайната игра на симпатия между две същества без всякаква причина, как се залюбват сърцата, останали много години равнодушни едно към друго.

Защо Людовик по-рано почти мразеше принцесата? Защо сега той намираше същата тази жена толкова красива, толкова желана? Защо принцесата, увлечена по друг цяла седмица, сега оказваше такова внимание на краля?

Людовик нямаше намерение да прелъстява принцесата. Възлите, свързващи я с брат му, бяха или му се виждаха непреодолима преграда. Той беше твърде далеч от тази преграда, за да забележи нейното съществуване. Намирайки се във властта на страстите, които си играят с нас, никой не може да каже къде ще спре, дори този, който предварително е пресметнал всички вероятности за успех или падение. Що се касае до принцесата, не беше трудно да се разбере нейното влечение към краля. Тя беше млада, кокетна и трескаво търсеше поклонници. Беше една от онези страстни, неудържими натури, които на сцената са готови да минат по разпалени въглени, само и само да предизвикат аплодисменти и възторг сред публиката.

Следователно нямаше нищо чудно, че в своето движение напред тя премина последователно от Бъкингъм към Дьо Гиш, превъзхождащ херцога по достойнство, което така ценят жените. Нямаше нищо особено в това, че тя жадуваше за възхищението на краля, който беше не само пръв по положение в своето кралство, но и действително беше един от най-умните и обаятелни хора.

За обяснение на внезапно избухналите чувства на Людовик към снаха му психологията би привела вместо доводи някакви баналности, а биологията би се насочила към тайното влечение на телата. Принцесата имаше прелестни черни очи. Людовик имаше сини. Тя беше весела и експанзивна, той — скришен и подвластен на

меланхолия. На случая беше угодно те да се сблъскат за първи път на почвата на общата заинтересованост в разрешението на семеен конфликт. При своето съприкосновение тези две противоположни натури избухнаха. Людовик се прибра при себе си убеден, че принцесата е най-обаятелната жена на света. Принцесата, останала сама, мислеше с възторг за неотразимото впечатление, което беше направила на краля.

Но докато нейното чувство оставаше пасивно, при него то се проявяваше бурно. Людовик беше млад и лесно се възпламеняваше. Освен това той не се съобразяваше с никакви прегради, когато искаше да осъществи желанието си.

Кралят съобщи на принца, че всичко е уредено, принцесата изпитва към него пълно уважение и най-искрена привързаност, но има горд и недоверчив характер и би трябвало да се щади нейното самолюбие. Принцът му възрази със своя обичаен кисело-сладникав тон, че той не може да си обясни самолюбието на жена, която не постъпва съвсем безупречно, и че въобще най-пострадалият човек в този спор е безспорно той, принцът.

Кралят му отвърна с твърде рязък тон колко близко до сърцето си е приел интересите на своята снаха:

— Принцесата, слава богу, е въвн от подозрение.

— От страна на другите, да, съгласен съм — каза принцът, — но аз говоря за себе си.

— И на вас, брате мой, ще кажа — продължи кралят, — че поведението на принцесата не заслужава вашето порицание. Да, разбира се, тя е млада жена, може би разсеяна и дори странна, но дълбоко в душата си е благородна. Английският характер невинаги добре е бил разбиран във Франция. Свободата на английските нрави нерядко учудва тези, които не знаят каква душевна чистота лежи в тяхната основа.

— Какво пък — каза принцът, започвайки да се дразни все повече и повече, — след като ваше величество опрощава греховете на моята съпруга, която аз обвинявам, то е съвсем естествено тя да е невинна и на мен ми остава само да си замълча.

— Послушайте, братко — горещо възрази кралят, чиято съвест му нашепваше, че принцът не греша напълно, — послушайте, братко, всичко, което правя и говоря, е в името на вашето щастие. Узнах, че сте

се оплаквали от липса на доверие и внимание от страна на принцесата, и не бих искал това безпокойство да продължава. Мой дълг е да охранявам щастието на вашето семейство, както и това на най-нищожния от моите поданици. С голямо удоволствие се убедих, че се тревожите напразно.

— Значи ваше величество се е убедил в невинността на принцесата — продължи принцът сякаш водеше разпит. Той упорито гледаше брат си. — Аз се прекланям пред кралската мъдрост, но убеден ли сте в невинността на предизвикалите скандала, от който се оплаквам?

— Вие сте прав, братко — каза кралят. — Ще помисля върху това.

Тези думи съдържаха в себе си утешение и заповед. Принцът разбра и се отдалечи.

Людовик отново отиде при майка си. Разговорът с неговия брат не го удовлетвори и той чувстваше необходимост да получи по-пълно оправдание на своята постъпка.

Ана Австрийска не беше толкова снизходителна към господин Дьо Гиш, както към херцог Бъкингам. Още от първите думи тя видя, че Людовик не е склонен към осъждане. Тогава тя сама заговори със суров тон. Това беше една от обичайните клопки на кралицата, когато искаше да узнае истината. Людовик обаче отдавна беше излязъл от детската възраст. Почти година откак бе станал крал и вече се беше научил да се преструва.

Слушайки внимателно Ана Австрийска, по някои нейни изразителни погледи и ловки намеци той се убеди, че тя ако не отгатва, то поне подозира слабостта му към принцесата. От всичките му помощници Ана Австрийска беше най-полезният, а от всички врагове — най-опасният.

Тогава Людовик смени тактиката. Той обвини принцесата, оправда принца и спокойно изслуша всичко, което майка му говореше за Дьо Гиш, както изслушваше преди речите ѝ за Бъкингам. Той си тръгна от нея, когато тя напълно се увери, че е удържала пълна победа над него.

Вечерта всички придворни се събраха на репетицията на балета.

В това време бедният Дьо Гиш имаше няколко посетители. От един той се боеше. Това беше кавалерът Дьо Лорен. Видът му беше

съвсем успокояващ. По неговите думи принцът се намирал в прекрасно настроение, така че можело да се мисли, че на съпружеския хоризонт няма ни най-малко облаче. И въобще принцът съвсем не е злопаметен. Както каза с лека ръка кавалерът Дьо Лорен, от едно време се е считало, че от двамата синове на Людовик XIII принцът е този, който е наследил характера на баща си — нерешителен, колебаещ се, с пориви на доброта от време на време, лош в основата си, но безвреден за приятелите си.

Дьо Лорен ободряваше Дьо Гиш, като се опитваше да му докаже, че принцесата скоро ще надделее над съпруга си, а който има влияние върху нея, ще може да влияе и върху принца.

Дьо Гиш, който беше предпазлив и недоверчив човек, отвърна:

— Възможно е, кавалере, но аз считам принцесата за много опасна.

— С какво?

— Тя е забелязала, че принцът не се увлича много по жените...

— Това е вярно — смеейки се, каза кавалерът Дьо Лорен.

— Затова принцесата може да избере първия срещнат, за да възбуди ревност у мъжа си и да си го възвърне.

— Каква дълбока мисъл! — възкликна кавалерът.

— Но колко е вярна! — каза Дьо Гиш.

И единият, и другият не казаха това, което мислеха. Дьо Гиш, обвинявайки принцесата, мислено ѝ искаше прошка. Кавалерът се учудваше от дълбочината на мисълта на Дьо Гиш и го влечеше към пропастта.

Тогава Дьо Гиш направо го запитва какви последствия е имало от сцената сутринта и особено от сцената по време на обед.

— Вече ви казах, всички се смяха, а принцът най-много.

— Но на мене ми казаха, че принцесата е била посетена от краля.

— Какво чудно има? Само принцесата не се смееше и кралят отиде да я развесели.

— И какво?

— Нищо не се е променило, всичко е както обикновено.

— Ще има ли репетиция на балета тази вечер?

— Разбира се.

— Уверен ли сте в това?

— Напълно.

В този момент в стаята със загрижен вид влезе Раул. Виждайки го, кавалерът, който изпитваше към него, както към всеки благороден човек, тайна омраза, стана от мястото си.

— И така, значи ме съветвате?... — обърна се Дьо Гиш към кавалера.

— Съветвам ви да спите спокойно, скъпи графе.

— А аз ще ви дам съвсем противоположен съвет, Дьо Гиш каза Раул.

— Какъв, приятелю?

— Да възседнете коня и да заминете в едно от вашите имения. А там можете да последвате съвета на кавалера и да спите колкото искате.

— Как да замине? — възкликна Дьо Лорен, преструвайки се на учуден. — Защо му е на Дьо Гиш да заминава?

— Защото вие не може да не знаете, че всички само за това говорят, за сцената, която се е разиграла между принца и Дьо Гиш.

Графът побледня.

— Никой нищо не говори — отвърна кавалерът, — никой. Вие лошо сте осведомен, господин Дьо Бражелон.

— Напротив, уважаеми господине, много добре съм осведомен и давам на Дьо Гиш приятелски съвет.

По време на този спор обърканият до известна степен граф поглеждаше ту единия, ту другия си съветник. Той инстинктивно чувстваше, че в този момент се разиграва нещо, което ще окаже влияние върху него за цял живот.

— Не е ли истина — обърна се кавалерът към Дьо Гиш, — не е ли истина, че сцената не беше чак толкова бурна, колкото си мисли господин Дьо Бражелон, който впрочем не присъстваше?

— Работата не е в това — настоя Раул, — дали е била бурна или не, тъй като аз не говоря за самата сцена, а за последствията от нея. Знам, че принцът е заплашвал, и знам, че принцесата е плакала.

— Принцесата е плакала? — извика Дьо Гиш, пляскайки с ръце.

— Така ли! — смеейки се, подхвана кавалерът. — Такива подробности не са ми известни. Явно вие по-добре от мен сте информиран, господин Дьо Бражелон.

— Именно защото съм по-добре информиран, кавалере, настоявам Дьо Гиш да замине.

— Извинете, че ви противореча, господин виконт, но още веднъж ви повтарям, че от това заминаване няма никаква нужда.

— Заминаването е необходимо.

— Почакай! Защо пък изведнъж да заминавам?

— А кралят? Кралят?

— Кралят? — възкликна Дьо Гиш.

— Предупреждавам те, че кралят е взел присърце тази работа.

— Стига! — успокояващо каза кавалерът. — Кралят обича Дьо Гиш и особено неговия баща. Помислете, ако графът замине, това ще изглежда като признание, че действително е заслужил порицание. Ако човек се крие, значи е виновен или се страхува.

— Не се страхува, а му е неприятно като на всеки човек, когото напразно обвиняват — каза Бражелон. — Да придадем именно такъв вид на неговото заминаване. Това много лесно може да се направи. Ще разказваме, че двамата сме положили всички усилия, за да го задържим, а и вие, кавалере, всъщност го задържате. Да, Дьо Гиш, вие в нищо не сте виновен. Днешната сцена ви е засегнала. Това е всичко. Наистина, тръгвайте.

— Не, Дьо Гиш, останете — убеждаваше го кавалерът, — останете именно защото не сте виновен, както казва виконтът. Извинете ме, господин Дьо Бражелон, че не съм съгласен с вас.

— Няма защо, уважаеми господине, но забележете, че изгнанието, на което господин Дьо Гиш ще се подложи, няма да трае дълго. Той ще се върне, когато реши, и ще бъде посрещнат с усмивки, а гневът на краля може да предизвика такава буря, че краят е трудно да се предвиди.

Дьо Лорен се усмихна.

— Нали това искам — прошепна той, свивайки рамене.

Последното движение не се изплъзна от графа. Той се опасяваше, че ако напусне двора, другите могат да го сметнат за страхливост.

— Не, не! — викна той. — Решено е. Оставам, Бражелон.

— Обръщам се към теб като пророк! — тъжно каза Раул. — Тежко ти, Дьо Гиш, тежко ти!

— Аз също съм пророк, но не на нещастие. Напротив, настойчиво ви повтарям, графе, останете!

— Значи вие сте уверен, че днешната репетиция на балета не е отменена? — попита графът.

— Напълно съм уверен.

— Виждаш ли, Раул — каза Дьо Гиш, стараяйки се да се усмихне, — виждаш сам, че нашият двор не е готов за война, след като с такова усърдие се готви за танци. Признай си, че е така, Раул.

Той тъжно поклати глава.

— Няма какво повече да кажа.

— Но в края на краищата — попита кавалерът, мъчейки се да узнае от какви източници черпи Раул сведенията, чиято точност вътрешно си признаваше дори самият той, — казвате, че сте добре информиран, господин виконт, дори по-добре от мен, най-близкия човек до принца. Как е станало това?

— Ваша милост — отвърна Раул, — прекланям се пред това заявление. Да, вие трябва да сте великолепно информиран и като човек на честта да сте неспособен да кажете нещо друго освен това, което знаете. Вие не можете да говорите иначе, освен каквото мислите. Аз млъквам, признавам се за победен и ви отстъпвам бойното поле.

С вид на човек, който иска да си почине, той седна в широкото кресло, докато графът викаше прислугата, за да се облече.

Дьо Лорен трябваше да си тръгва, но се боеше Раул, след като остане насаме с Дьо Гиш, да не го разубеди. Затова той хвърли в боя последното си оръжие:

— Принцесата днес ще бъде ослепителна. За първи път ще се покаже в костюма на Помона.

— Ах, наистина! — възкликна графът.

— Да, да — продължи Дьо Лорен, — тя вече се разпореди. А знаете ли, господин Дьо Бражелон, че ролята на Пролетта е взел за себе си самият крал?

— Ще бъде възхитително — зарадва се Дьо Гиш — и това струва ми се, е най-важната причина да остана. Аз изпълнявам ролята на Вертумен и танцувам с принцесата, така че без разрешението на краля не бих могъл да тръгна. Моето заминаване ще разстрои балета.

— Аз изпълнявам ролята на обикновен фавън — каза кавалерът. — Лош танцор съм и краката ми са криви. Довиждане, господа. Не забравяйте, графе, кошницата с плодове, които трябва да поднесете на Помона.

— Няма да забравя, бъдете спокоен — увери го възхитеният граф.

— Сега мога да съм сигурен, че няма да замине — каза на себе си кавалерът, излизайки от стаята.

Когато Дьо Лорен си тръгна, Раул дори не се опита да разубеждава приятеля си, чувствайки, че всичко е напразно.

— Графе — промълви той с печален, мелодичен глас, — поддавате се на опасна страст. Познавам ви. Вие сте човек на крайностите, а и тази, която обичате, също... Добре, да предположим за минута, че тя ви залюби...

— О, никога! — възкликна Дьо Гиш.

— Защо никога?

— Защото би било ужасно нещастие за двама ни.

— Тогава, приятелю мой, вместо да ви считам за непредпазлив, позволете ми да мисля, че сте просто безумец.

— Защо?

— Уверен ли сте, че нищо няма да търсите от тази, която обичате?

— О, да, напълно съм уверен!

— Тогава обичайте я отдалеч.

— Как отдалеч?

— Така. Не е ли все едно дали е тук или не, след като нищо не искате от нея? Обичайте портрета и или някаква вещ, дадена за спомен.

— Раул!

— Обичайте сянката, мечтата, химерата, обичайте любовта... защо се обръщате?... Аз млъквам, идват лакеите ви. В щастие и нещастие винаги можете да разчитате на мен, Дьо Гиш.

— О, аз съм уверен в това!

— Това е всичко, което исках да ви кажа. Наконтете се добре, Дьо Гиш, бъдете красавец. Прощавайте!

— Нима няма да дойдете на репетицията на балета, виконт?

— Не, трябва да направя още едно посещение. Е, прегърнете ме и довиждане.

Събирането беше определено да се състои в покоите на краля.

Явиха се двете кралици, принцесата, няколко придворни дами и кавалери. Цялото това общество в очакване на танците беше заето с

разговор, както беше прието в тези времена.

Въпреки твърдението на кавалера Дьо Лорен, нито една от дамите не беше в празничен костюм, но всички имаха богати облекла, рисувани от различни художници за балета на полубоговете. Така наричаха кралете и кралиците, чийто пантеон беше Фонтенбло.

Принцът донесе рисунка, на която беше изобразен в своята роля. Лицето му все още беше загрижено. Той учтиво и почтително поздрави младата кралица и майка си. Със съпругата си размени поклони доста небрежно и отдалечавайки се от нея, се завъртя рязко на токове. Този жест и студенината му бяха забелязани.

Господин Дьо Гиш възнагради принцесата за тази студенина с поглед, пълен с огън, и трябва да си признаем, принцесата му върна погледа с лихвите. Ще отбележим още, че Дьо Гиш никога не е бил толкова красив. Погледът на принцесата сякаш озари със светлина лицето на сина на маршал Дьо Грамон. Снахата на краля почувства, че над главата ѝ се събират облаци. Тя също усещаше, че в течение на този ден, при това изобилие на материал за бъдещи събития, беше несправедлива и може би дори бе предала човека, който я обичаше с такава страст и жар.

Струваше ѝ се, че беше настъпил моментът да възнагради бедния човек, с когото така жестоко се бе отнесла тази сутрин. В сърцето ѝ всичко говореше в полза на Дьо Гиш. Тя искрено го съжеляваше и това му даваше преимущество пред всички други. В сърцето ѝ не оставаше място нито за съпруга, нито за краля, нито за Бъкингам, там властваше единствено Дьо Гиш.

Наистина, принцът също изглеждаше красив, но беше невъзможно да се сравнява с графа. Всяка жена може да каже, че между красотата на любовника и красотата на съпруга има огромна разлика.

И така, след появата на принца, след това галантно и сърдечно приветствие, адресирано до младата кралица и кралицата майка, след лекия небрежен поклон към принцесата, който бе забелязан от придворните, всичко ставаше така, че любовникът имаше предимство пред съпруга.

Принцът беше твърде знатна особа, за да забелязва такива дреболии. Твърдо усвоената мисъл за собственото превъзходство

много лесно доказва непълноценността на човека, съставил си такова мнение за себе си.

Кралят влезе. Всички се опитваха да прочетат бъдещите събития по погледа на този човек, който вече започваше да властва над света.

В противовес на своя мрачен брат Людовиг целият сияеше. Поглеждаше към рисунките, които му протягаха от всички страни, хвалеше едни, отхвърляше други, с една дума — създаваше около себе си щастливци и нещастници.

Изведнъж с крайчеца на окото си той улови немия разговор с погледи между принцесата и графа.

Прехапа устна и се приближи до двете кралици.

— Ваши величества, току-що ми известиха, че във Фонтенбло всичко е готово съгласно разпорежданията ми.

По залата премина шепот, изразяващ удовлетворение. Кралят прочете по лицата на всички желание да бъдат поканени на празника.

— Аз тръгвам утре — добави той. Възцари се дълбоко мълчание.

— Моля всички присъстващи да ме придружат.

По лицата цъфнаха радостни усмивки. Само принцът остана в предишното си лошо настроение.

Един след друг към краля се приближаваха благородници, бързащи да му благодарят за поканата.

Приближи се и Дьо Гиш.

— Ах, графе — каза кралят, — не ви забелязах. Графът се поклони, а принцесата побледня.

Дьо Гиш отвори уста, за да произнесе своята благодарност.

— Графе — спря го кралят, — сега е време тъкмо за есенните посеви. Уверен съм, че вашите нормандски фермери ще се зарадвам много на пристигането ви във вашето имение.

След този жесток удар кралят обърна гръб на нещастния граф.

Сега дойде ред на Дьо Гиш да побледнее. Той направи две крачки към краля, забравяйки, че може само да отговаря на въпроси, а не да пита.

— Струва ми се, че не разбрах добре — смънка той.

Кралят обърна леко глава и му хвърли един от онези студени и пронизващи погледи, които се забиват като нож в сърцето на изпадналите в немилост хора. После произнесе бавно и разчленено:

— Казах, в имението ви.

По челото на графа изби студена пот. Пръстите му се разтвориха и изтърваха шапката.

Людовиг хвърли поглед към майка си, за да подчертае пред нея пълнотата на своята власт. Потърси с поглед брат си, за да разбере дали той е доволен от отмъщението. Накрая спря очи върху принцесата. Тя се усмихваше и разговаряше с госпожа Дьо Ноайл: или не беше чула нищо, или се правеше на незасегната.

Кавалерът Дьо Лорен също гледаше с враждебен, подобен на таран поглед.

В кабинета на краля остана само Дьо Гиш. Постепенно всички бяха излезли.

Пред очите на нещастника се мяркаха някакви сенки.

Със страшно усилие на волята той се овладя и побърза към къщи, където го очакваше Раул, овладян от мрачни предчувствия.

— Е, какво стана? — прошепна той, виждайки приятеля си да влиза с олюляваща се походка, без шапка, с блуждаещ поглед.

— Да... да... прав си... да... — едва успя да каже той. После, загубил всичките си сили, падна в креслото.

— А тя?

— Тя?! — извика нещастният младеж, вдигайки юмрук към небето. — Тя?

— А тя? — попита пак Раул.

— Смееше се.

Нещастният изгнаник се засмя и падна безчувствен на пода. Беше унищожен.

ГЛАВА ШЕСТНАДЕСЕТА

ФОНТЕНБЛО

Вече четири дни градините на Фонтенбло бяха оживени от непрекъсващото празнично веселие. Господин Колбер беше претрупан с работа. Всяка сутрин пресмяташе нощните разходи, а през деня съставяше програми, сметки, наемаше хора, плащаше.

Господин Колбер получи четири милиона и се опитваше да ги изразходва с разумна икономия.

Разходите за митологията го хвърляха в ужас. Всеки сатир и всяка дриада му струваха по сто ливри на ден. Костюмите струваха по триста. Всяка нощ фойерверките и илюминациите поглъщаха по сто хиляди. Отделно илюминацията на брега на изкуственото езеро излизаше тридесет хиляди ливри. Празниците изглеждаха великолепно. Колбер не можеше да си намери място от радост.

По всяко време на деня и нощта можеше да се види как кралят и принцесата тръгват на лов или устройват приеми за някакви измислени персонажи, които без умора изобретяваха в продължение на две седмици и в които се проявяваха блестящият ум на принцесата и щедростта на краля.

Принцесата, която беше героиня на празника, отговаряше на приветствените речи на пратениците на някакви неизвестни народи: гараманти, скити, хиперборейци, кавказци и патагонци, които сякаш никнеха изпод земята пред нея. На всеки от тях кралят подаряваше брилянти и разни скъпи вещи.

Делегациите декламираха стихове, в които кралят беше сравняван със слънцето, а принцесата — с луната. За кралицата и за принца никой не споменаваха, сякаш кралят беше женен не за Мария-Терезия Австрийска, а за Хенриета Английска.

Щастливата двойка се държеше за ръце, разменяше неуловими ръкостискания. Младите хора на едри глътки пиеха от сладката напитка на похвалата, която се ражда от младостта, красотата, могъществото и любовта. Всички във Фонтенбло се учудваха на

неочаквано придобитото от принцесата влияние върху краля. Всеки си казваше, че истинската кралица е принцесата. Действително, кралят потвърждаваше тази странна мисъл с всяка своя дума и всеки свой поглед. Той черпеше своите желания и своето вдъхновение от очите на принцесата. Опиваше се от радост, ако тя го удостоеше с усмивка.

А принцесата? Наслаждаваше ли се тя на своето могъщество, виждайки целия свят в краката си? Тя самата не можеше да си признае това, но знаеше и чувстваше едно: че няма повече никакви желания и че е съвършено щастлива. Всичко това ставаше по волята на краля и в резултат принцът, който беше второто лице в държавата, стана трето.

Сега му беше още по-зле от времето, когато музикантите на Дьо Гиш свиреха при принцесата. Тогава поне можеше да излее яда си върху виновника. Изгонвайки врага си обаче, благодарение на съюза с краля, той почувства върху плещите си бреме, което беше далеч по-тежко от предишното.

Всяка нощ принцесата се прибираше напълно изтощена. Езда, къпане в Сена, спектакли, обеда под дърветата, балове на брега на големия канал, концерти. Всичко това можеше да повали дори един здрав швейцарец, а какво остава за тази слаба, нежна жена.

Нека предположим, че що се отнася до танците, разходките, концертите, жените са по-издръжливи от най-якия мъж. Но женските сили също са ограничени. Що се отнася до принца, то той не виждаше принцесата дори по време на вечеря. На нея ѝ бяха отредили стаи в кралския павилион заедно с младата кралица и кралицата майка.

Разбира се, кавалерът Дьо Лорен не го напускаше и вливаше по капка отрова в пресните му рани.

След заминаването на Дьо Гиш принцът се развесели и разцъфтя, но трите дни престой във Фонтенбло отново го хвърляха в меланхолия.

Веднъж, когато посвещаваше повече от обикновеното внимание на своя тоалет, си спомни, че за този ден няма никаква програма. Реши да събере своя двор и да заведе принцесата да вечерят в Мор, където имаше прекрасен извънградски дом.

С това намерение той тръгна към кралския павилион и беше много учуден, не намирайки там жива душа. Лявата врата водеше към стаите на принцесата, а дясната — към покоите на младата кралица.

В стаята на жена си узна от шивачката, която работеше там, че в единадесет часа всички са тръгнали да се къпят в Сена и че тази

разходка се е превърнала в истински празник, а придворните екипажи чакат пред вратите на парка.

«Чудесна идея! — помисли принцът. — Жегата е ужасна и аз сам с удоволствие бих се изкъпал.»

Той потърси около себе си хора. Но нямаше никого наоколо. Тръгна към навеса за карета. Там някакъв коняр му каза, че няма нито една карета и никакъв екипаж. Тогава той нареди да оседлят два коня, един за него, другия за камердинера. Конярят учтиво му отвърна, че няма и коне.

Принцът, побледнял от гняв, се отправи отново към кралския павилион и стигна до самата молитвена стая на Ана Австрийска.

През полуотворената врата видя снаха си на колене пред кралицата майка. Доколкото можеше да види, младата жена плачеше горчиво.

Кралиците не го виждаха и не го чуваха.

Той застана до вратите и започна да подслушва. Това печално зрелище събуждаше любопитството му.

Младата кралица се оплакваше през сълзи:

— Да, кралят ме пренебрегва, изцяло е погълнат от удоволствия, в които аз не взимам никакво участие.

— Търпение, търпение, дъще моя — отвърна Ана Австрийска на испански и добави няколко думи, също по испански, които принцът не разбра.

Кралицата ѝ отвърна с нови оплаквания, от които принцът разбра само думата «баньос», повтаряна многократно с израз на досада и раздразнение.

«Баньос — помисли си принцът. — Това означава къпане». Той започна да съединява в едно цяло откъслеците от дочутите думи.

Във всеки случай беше лесно да се досети, че кралицата горчиво се оплаква и че ако Ана Австрийска не можеше да я утеши, то с всички сили се опитваше да го направи.

Принцът се изплаши да не го видят и се изкашля. Двете кралици се обърнаха. Като видя принца, младата кралица бързо стана и изтри очите си.

Принцът прекалено добре познаваше придворния свят, за да задава въпроси, и прекалено добре беше усвоил правилата за приличие, за да запази мълчание, затова учтиво поздрави.

Кралицата майка му се усмихна ласкаво.

— Какво има, сине мой?

— Ами... нищо... — промърмори принцът. — Търсех.

— Кого?

— Принцесата.

— Принцесата отиде да се къпе.

— А кралят? — попита принцът с тон, който хвърли младата кралица в трепет.

— И кралят, и целият двор отидоха да се къпят — отвърна Ана Австрийска.

— А вие какво правите, господарке? — каза принцът.

— О, служа като плашило на тези, които се развличат!

— Както изглежда, и аз също! — каза принцът.

Ана Австрийска направи знак на снаха си и тя си тръгна, заливайки се в сълзи.

Принцът смръщи вежди.

— Какъв тъжен дом — каза той. — Не ви ли се струва, майко?

— Да... не... тук всеки търси развлечения.

— Това огорчава онези, за които чуждите развлечения не са по вкуса им.

— Колко странно се изразявате, мили Филип!

— Казвам каквото мисля, майко.

— Но какво има?

— Попитайте моята снаха, която сега споделяше с вас скърбите си.

— Какви скърби?

— Нали чух. Случайно, но чух всичко. Чух как се оплаквате от знаменитите къпания на принцесата.

— Това са глупости!

— О, не, невинаги се плаче от глупост... Кралицата непрекъснато повтаряше «банъос». Нали това значи «къпане»!

— Повтарям ви, сине мой — каза Ана Австрийска, — че вашата снаха се измъчва от детинска ревност.

— Ако това е така, госпожо — отвърна принцът, — то аз най-смирено си признавам същия грях.

— Вас също ли ви измъчва ревност заради тези къпания?

— Естествено! Кралят отива да се къпе с моята жена и не взима със себе си кралицата! Принцесата отива да се къпе с краля и не намира за необходимо да ме предупреди за това! Как би могла да бъде доволна моята снаха? Вие искате аз да съм спокоен?

— Но, мили Филип — спря го Ана Австрийска, — говорите щуротии. Вие накарахте да изгонят Бъкингам. Заради вас отправиха в изгнание господин Дьо Гиш. Не искате ли сега и краля да изгоните от Фонтенбло?

— Моите искания не отиват толкова далеко, госпожо — произнесе раздражено принцът. — Но аз сам мога да си тръгна от тук и ще го направя.

— От ревност към краля! Към вашия брат!

— Да, от ревност към краля, към моя брат!

— Знаете ли, принце — възкликна Ана Австрийска, преструвайки се на ядосана и възмутена, — започвам да мисля, че действително сте полудял и решил да не ми давате мира. Тръгвам си, защото не зная какво да правя с вашите измислици.

С тези думи тя стана и излезе, оставяйки побеснелия от ярост принц.

Около минута той стоя като парализиран. Идвайки на себе си, се върна в конюшната, намери коняря и започна да иска от него карета или кон. След като получи отговор, че няма нито едното, нито другото, принцът изтръгна камшика от ръцете на нещастника и го подгони из двора, без да обръща внимание на виковете му за помощ. Като се изтощи напълно, плувнал в пот, останал без дъх, треперейки като от треска, той се върна в стаята си, изпочупи всичкия порцелан, после се хвърли в леглото, както беше с ботуши и шпори, и завика:

— Помощ, помощ!!!

ГЛАВА СЕДЕМНАДЕСЕТА КЪПАНЕТО

Във Валвен, под непроницаемия свод от върби, спускащи клоните си до сините вълни, стоеше лодка със стълбичка и сини перденца. Тя служеше за убежище на къпещите се Диани, приканвани от двадесетина актеоновци, яздеци на коне по брега.

Но и самата Диана, Диана срамежливата, облечена в дълга хламида, едва ли е била по-целомъдрена и по-недостъпна от младата и прекрасна като богиня принцеса. Под ловджийската туника на Диана се виждаха кръгли и бели колене. Колчанът със стрелите не можеше да скрие мургавите плещи на богинята. Бедрата ѝ бяха загърнати с дълго покривало, непроницаемо за най-нескромните и най-любопитни очи.

Когато тя се качваше по стълбичката, двадесет поети (в нейно присъствие всички ставаха поети), двадесет галопиращи по брега поети спряха своите коне и в един глас възкликнаха, че от тялото на принцесата във водите на щастливата река се стичат не капки, а истински перли.

Кралят, който разиграваше коня си в центъра на тази кавалкада, прекъсна техните излияния и се отстрани, боейки се да не оскърби скромността на жената и достойнството на принцесата.

За известно време сцената опустя и на лодката се възцари тишина. По шума от стъпки, по играта на гънките, по вълните, пробягващи по завеските, можеше да се отгатне шетането на прислужничките.

Кралят с усмивка слушаше дърдоренето на придворните, но беше явно, че вниманието му е насочено другаде.

И наистина, едва звъннаха металическите халки на завеските, подавайки знак, че богинята ще се появи, когато кралят бързо обърна коня си и препусна покрай брега, давайки сигнал на всички, които имаха задължението да се присъединят към принцесата.

Пажовете се хвърлиха незабавно към конете. Пристигнаха каляските, които стояха скрити под гъстите корони на дърветата.

Появи се тълпа лакеи, носачи и прислужнички, помагачи по време на къпането на господарите си. В онова време тази тълпа беше нещо като говорещ вестник.

Тук бяха и селяните от околността, които искаха да видят краля и принцесата. За десетина минути цялата тази безпорядъчна тълпа представляваше изключително живописно зрелище.

Кралят слезе от коня и всички придворни го последваха. Той предложи ръката си на принцесата, която беше с богато обшит със сребро костюм за езда, прекрасно очертаващ изящната ѝ фигура. Влажните черни коси заобикаляха нежната бяла шия. Радост и здраве блестяха в прекрасните ѝ очи. Беше освежена и дълбоко развълнувана под големия дантелен чадър, с който я следваше един паж. Не съществуваха нищо по-нежнo, изящно, поетично от тези две фигури в розовата сянка на чадъра. Кралят, чиито зъби се белееха в непрекъснатата усмивка, и принцесата, чиито черни очи искряха като скъпоценни камъни.

Принцесата се приближи към своя кон — великолепен бегач от андалуска порода, бял, без никакво петънце по себе си, може би малко тежичък, но с красива, умна глава и опашка до земята. Отлична смесица на арабска и испанска кръв. Принцесата спря пред стремето, сякаш нямаше сили да постави крак върху него. Кралят я хвана за талията и я повдигна, докато ръката ѝ като огнен пръстен обви шията му.

Людовик неволно докосна устни до ръката, която не се отдръпна. Принцесата благодари на своя царствен помощник. Всички незабавно скочиха на конете.

Кралят и принцесата изостанаха, за да пропуснат екипажите и скороходците. След каляските, които возеха свитата на Диана, тълпа прелестни нимфи, с разговори и смях препуснаха повечето конници, пренебрегвайки правилата на етикета. Кралят и принцесата пузнаха конете си ходом.

По-солидните придворни, стараещи се винаги да бъдат пред очите на краля, за да побързат при първия му зов, язدهха след него, задържайки нетърпеливите си жребци, приравнявайки крачката им към конете на краля и принцесата. Те се наслаждаваха на удоволствието, което носи обществото на остроумни хора, които изящно изригват потоци от ужасни мръсотии по адрес на своите ближни. С голямо

удоволствие те се отдадоха на обичайното си злословие. Най-много шеги и смях предизвикваше нещастният принц. За Дьо Гиш искрено съжеляваха и трябва да признаем, не без основание.

В това време кралят и принцесата, след като оставиха конете да си починат и си прошепнаха един на друг сто пъти точно това, което предполагаша придворните, пуснаха конете си в лек галоп и под копитата на кавалкадата зазвънтяха усмотените горски пътеки. Едва тогава тихите разговори, леките намеци и приглушеният смях се смениха с викове. Веселието обхвана всички — от лакеи до принцове. Вдигна се шум и олелия. Гаргите и сойките се разлетяха на всички страни, а козите и елените изплашено бягаха към храстите.

При влизането в града кралят и принцесата бяха посрещнати от дружните викове на тълпата. Принцесата бързаше към съпруга си. Тя инстинктивно чувстваше, че принцът прекалено дълго не взима участие в общото веселие. Кралят се отправи към кралиците. Той съзнаваше задължението си да възнагради поне една от тях за своето отсъствие.

Принцът не прие съпругата си. Каза да ѝ съобщят — той спи. Кралят бе посрещнат не от усмихващата се Мария-Терезия, а от излязлата в галерията Ана Австрийска. Тя го взе за ръка и го заведе в стаята си.

Какво говориха те, или по-добре да кажем, какво кралицата майка каза на Людовик XIV, това никой никога не узна. Единствено разстроеното лице на краля, когато излезе, можеше да подсказе нещо.

Но нашата задача е да изтълкуваме всичко и да информираме нашите читатели. Не бихме изпълнили това, ако читателите не узнаят нищо за съдържанието на този разговор. Поместваме всичко в следващата глава.

ГЛАВА ОСЕМНАДЕСЕТА

ЛОВ НА ПЕПЕРУДИ

Кралят, след като се прибра, даде някакви разпореждания и тъкмо се канеше да събере мислите си, когато откри върху тоалетната масичка бележка, написана очевидно с променен почерк. Отвори я и прочете:

«Елате по-бързо, имам да ви казвам много неща.»

Кралят и принцесата се бяха разделили толкова скоро, че трудно беше да се разбере как това «ново» беше успяло да се събере след другото «много», което те си бяха казали по пътя от Валвен до Фонтенбло.

Нечетливият почерк на записката накара краля да се замисли. Той леко оправи костюма си и тръгна към нея.

Принцесата искаше да покаже, че го чака, и затова излезе със своите дами в градината.

След като узна, че тя е тръгнала на разходка, кралят повика намиращите се наблизо придворни и ги покани със себе си.

Принцесата беше устроила лов на пеперуди на просторната, осяяна с хелиотроп и маргарити ливада. Тя гледаше как тичат младите и бързоноги придворни дами, а сама с нетърпение чакаше краля.

Скърцането на стъпки по пясъка я накара да се обърне. Людовик XIV беше без шапка. С едно замахване на пръчката той свали една пеперуда, която вдигна от тревата вървящият след него Дьо Сент-Енян.

— Виждате ли, принцесо, аз също ловя пеперуди — каза той, приближавайки се. — Господа — добави, обръщайки се към свитата си, — заемете се с лова и занесете плячката на своите дами.

Това означаваше — отдалечете се от нас.

Беше забавно да се гледа как стари, почтени благородници, отдавна забравили стройност и изящество, започнаха да тичат след пеперудите, губейки шапките си и удряйки с пръчки по храстите, сякаш се сражаваха с испанците.

Кралят подаде ръка на принцесата и я придружи до открита беседка, нещо като хижа, замислена от плахия гений на някакъв неизвестен майстор, който беше положил началото на причудливия и фантастичен стил на тогавашното градинарско изкуство.

Този навес, украсен с рози и виещи се лиани, се издигаше над скамейка без облегало и беше поставен така, че седящите под него можеха да виждат всичко наоколо, без самите те да могат да бъдат подслушвани и наблюдавани. Всеки неканен свидетел, приближил се да подслушва разговора, щеше веднага да бъде забелязан.

Кралят оттук приветстваше и насърчаваше ловците със знаци. Той набоде пеперудата върху златна карфица и давайки си вид, че разговаря за своята плячка, започна:

— Струва ми се, че тук можем да говорим спокойно.

— Господарю, трябва да говоря на четири очи с вас, но не пред всички.

— Аз също — каза Людовик.

— Учуди ли ви моята бележка?

— Тя ме уплаши. Но това, което искам да ви кажа, е много по-важно.

— Едва ли. Знаете ли, че принцът затвори вратата пред мен?

— Пред вас! Но защо?

— Не се ли досещате?

— Принцесо, мисля, че това, което ще си кажем, е едно и също.

— Какво се случи с вас?

— Като се прибрах, срещнах майка си и тя ме заведе в покоите си.

— Кралицата майка! Тогава е съвсем сериозно!

— И аз мисля така. Ето какво ми каза... Ще позволите ли без предисловие?

— Слушам ви, господарю.

— Принцът говори ли с вас често за мен?

— Доста често.

— А за своята ревност?

— О, още по-често.

— За ревността си от мен?

— Не, не от вас, а от...

— Да, знам. От Бъкингам и Гиш, това е така. Но представете си, сега е намислил да ви ревнува от мен...

— Така ли? — лукаво се усмихна принцесата.

— Струва ми се, че не сме давали никакъв повод...

— Поне аз... но как узнахте за ревността на принца?

— Моята майка ми съобщи, че принцът влязъл при нея като безумец и изсипал цял поток оплаквания от вашето... ще ме извините, нали...

— Говорете, говорете.

— От вашето кокетство. Майка ми се стараела да го разубеди, но той ѝ отвърнал, че не иска да чуе нищо.

— Хората са много лоши, господарю. На какво прилича това! Брат и сестра не могат да разменят ѝ две приказки, без да започнат подозрения и клюки! Ние не правим нищо лошо, господарю. Дори в мислите ни няма нищо лошо.

Тя хвърли към краля горд, предизвикателен поглед, който разгаря пламъка на желанието и при най-студените и благоразумни хора.

— Разбира се — въздъхна Людовик.

— Знаете ли, господарю, ако продължава така, аз няма да издържа. Оценете справедливо нашето поведение. Нима не е порядъчно?

— Да, много.

— Наистина, ние често сме заедно, защото имаме еднакви вкусове и мисли. Може да възникне някаква съблазън, но тя не се е появила!... За мен вие сте само брат и нищо повече.

Кралят се намръщи, но тя продължи:

— Когато вашата ръка се срещна с моята, тя не предизвика у мен това вълнение, този трепет... като при влюбените...

— Достатъчно, достатъчно, умолявам ви! — прекъсна я измъченият крал. — Вие нямате милост и искате да ме убиеете.

— Какво означава това?

— Но вие... вие направо ми казвате, че нищо не чувствате към мен.

— О, господарю... не съм казвала това... моите чувства...

— Хенриета... достатъчно... още веднъж ви моля... ако си въобразявате, че аз съм от мрамор като вас, то грешите.

— Не ви разбирам.

— Добре, добре — въздъхна кралят, навеждайки очи. — Значи нашите срещи... и ръкостискания... и вашите погледи... Аз съм виновен... да, вие сте права... разбирам какво искате да кажете.

Той наведе глава и закри лицето си с ръце.

— Бъдете по-сдържан, господарю — живо каза принцесата, — гледа ви господин Дьо Сент-Енян.

— Да, действително — гневно възкликна Людовик. — Нямам и сянка от свобода. Не мога да имам прости и искрени отношения с хората. Мислиш, че си намерил приятел, а всъщност намираш шпионин. Мислиш, че си намерил приятелка, а намираш... сестра.

Принцесата млъкна и се нацупи.

— Принцът е ревнив! — каза тихо тя с особен тон, чиято омагьосваща прелест е невъзможно да бъде повторена.

— Вие сте права! — възкликна кралят.

— Да — продължи принцесата, гледайки към Людовик така, че изгаряше сърцето му. Вие сте свободен, вас не ви подозират и не тровят домашния ви живот.

— Уви, още нищо не знаете. Кралицата също ревнува.

— Мария-Терезия?

— До полуда. Ревността на брат ми е следствие от нейната ревност. Тя е плакала и се е оплаквала на моята майка ядосана от това къпане, което за мен беше такова наслаждение.

«И за мен» — казваше погледът на принцесата.

— Принцът ги подслушал и доловил думата «баньос», която кралицата произнесла с особена тъга. Това го накарало да се вмъкне при тях, да се намеси в разговора им и да наговори на майка ми такива неща, че тя била принудена да си тръгне. Вие сте имали работа с ревнив мъж, а пред мен винаги ще стои призракът на същата ревност — с подпухнали очи, хлътнали бузи и кривещи се устни.

— Бедният крал! — прошепна принцесата, докосвайки леко ръката на Людовик.

Той задържа тази ръка, за да я притисне тайно от зрителите, които не преследваха толкова пеперуди, колкото клюки, и протегна към принцесата умиращата пеперуда. Двамата се наклониха над нея, сякаш

броях петънцата или зрънцата златен прах върху нейните криле. Настъпи мълчание. Косите им се докосваха, дъхът им се смеси, а ръцете горяха. Така изминаха пет минути.

ГЛАВА ДЕВЕТНАДЕСЕТА КАКВО МОЖЕШ ДА ХВАНЕШ, ПРЕСЛЕДВАЙКИ ПЕПЕРУДИ

Няколко мига младите хора не се помръднаха, обхванати от мисълта за зараждащата се любов, която посипва с цветя пътя на въображението на двадесетгодишните. Хенриета крадешком гледаше към Людовик. В дълбините на сърцето му тя видя любовта, както опитен водолаз вижда перла на дъното на морето.

Тя разбра, че Людовик се колебае, дори може би е обхванат от съмнения и трябва леко да размърда това лениво или нерешително сърце.

— И така?... — каза тя, прекъсвайки мълчанието.

— Какво искате да кажете? — попита Людовик.

— Искам да кажа, че ще се наложи да се върна към приетото от мен решение.

— Какво решение?

— Към това, за което вече съобщих на ваше величество, когато между нас стана първото обяснение по повод ревността на принца.

— Какво ми казахте тогава?

— Нима вече сте забравили, господарю?

— Уви, ако е някое ново нещастие, сигурно скоро ще си спомня.

— Това е нещастие само за мен, господарю — отвърна Хенриета, — но необходимо нещастие.

— Но кажете най-последно, за какво става дума?

— За заминаването ми.

— Значи пак това ужасно решение?

— Повярвайте ми, господарю, взех това решение не без вътрешна борба. Наистина трябва да се върна в Англия.

— Никога, никога няма да допусна да напуснете Франция! — викна кралят.

— И все пак — продължи принцесата с тон на спокойна решителност — това е съвършено необходимо, господарю. Нещо повече, аз съм убедена, че такава е волята на майка ви.

— Воля! — възкликна кралят. — Произнасяте странни думи в мое присъствие, скъпа ми сестро!

— Но нима вие — отвърна с усмивка Хенриета — не бихте се подчинили с удоволствие на волята на добрата ви майка?

— Престанете, за Бога! Разбивайте сърцето ми! Говорите за заминаването си с такова спокойствие...

— Не съм родена за щастие, господарю — тъжно отвърна принцесата. — Още от детинство съм свикнала най-свидните ми мечти да не се сбъдват.

— Истината ли говорите? Значи сега заминаването би попречило да се осъществи свидната ви мечта?

— Ако отвърна «да», това ще ви утеши ли, господарю?

— Колко сте жестока!

— Тихо, господарю, към нас идва някой. Кралят се огледа.

— Няма никого — продължи Людовик. — Нима вашето въображение... или по-добре да кажем, вашето сърце не е способно да ви подсказва някакво друго решение?

— Боже мой, какво трябва да ми внуши?

— Кажете, как да докажем, че ревността на принца няма основание?

— Преди всичко, господарю, не трябва да му се дават никакви поводи за ревност, тоест, да обичат само него.

— Очаквах нещо друго.

— Какво очаквахте?

— Ревнивецът може да бъде успокоен, ако се скрие чувството към този, който възбужда ревността му.

— Да се скрие е трудно, господарю.

— Щастието винаги се постига с труд. Що се касае до мен, то кълна ви се, мога да объркам всички ревнивци, като си давам вид, че се отнасям към вас, както към всяка друга жена.

— Лошо, слабо средство...

— На вас не може да се угоди, скъпа Хенриета. Вие отхвърляте всичко, което ви предлагам. Предложете нещо вие самата... Аз се доверявам на изобретателността на жените.

— Добре, измислих. Слушате ли ме, господарю?

— Що за въпрос! Вие решавате моята съдба, а питате дали ви слушам!

— Съдя по себе си. Ако подозирах, че моят мъж ухажва друга жена, бих могла да се успокоя само от едно нещо.

— Какво е то?

— Първо, да се убедя, че той не се интересува от тази жена.

— Нали същото ви казах преди малко.

— Да, но аз не бих се успокоила, докато не видя, че той ухажва друга.

— Ах, разбирам ви, Хенриета — каза с усмивка Людовик. — Средството ви е остроумно, но жестоко.

— Защо?

— Вие лекувате ревнивеца от подозренията, но наранявате сърцето ми. Страхът ще премине, но ще остане болката, а това е още по-лошо.

— Съгласна съм. Но затова пък той няма да забележи, дори няма да заподозре кой е истинският му противник, и няма да попречи на истинската любов. Той ще насочи вниманието си нататък, накъдето на никого и на нищо няма да попречи. С една дума, господарю, моята система, против която вие, за мое учудване, възразявате, е вредна за ревнивците, но е полезна за влюбените. Кой, господарю, освен вас някога е съжалявал ревнивеца? Това е особена болест, загнездила се във въображението, и като всички въображаеми болести е неизлечима. Спомням си по този повод афоризма на моя доктор Доли, много остроумен човек: «Ако имате две болести — казваше той, — изберете си една, която ви харесва, и аз ще ви я оставя. Тя ще ми помогне да се оправя с другата».

— Добре казано, драга ми Хенриета — отвърна с усмивка кралят. — Още утре ще му дам пенсия за този афоризъм. Значи вие трябва да изберете по-малката злина. Вие се усмихвате. Досещам се: по-малката злина е пребиваването ви във Франция. Много добре: аз ще ви оставя тази злина и сам ще се заема с лечението на по-голямата злина. Още днес ще потърся предмет за отклоняване вниманието на ревнивците от двата пола, които ни преследват.

— Шшт... Този път действително идват — каза принцесата и се наведе да откъсне стръкче от гъстата трева.

И наистина, от височинката към тях тичаше цяла тълпа дами и кавалери. Причината за този набег беше един великолепен гроздов сфинкс, приличащ отгоре на сова, и с долни крилца, напомнящи розови листчета.

Този рядък улов беше попаднал в мрежичката на госпожица Дьо Тоне-Шарант, която с гордост го показваше на по-малко щастливите си съпернички. Царицата на лова седна на около двадесет крачки от скамейката на Людовик и Хенриета, облегна се на разкошния дъб, обвит с бръшлян, и забодя пеперудата върху дългата си пръчка. Госпожицата беше много красива. Затова всички кавалери напуснаха останалите дами и се събраха около нея в кръг, под предлог че я поздравяват за успеха.

Кралят и принцесата се усмихнаха и наблюдаваха тази сцена, както възрастни гледат на игрите на децата.

— Какво ще кажете за госпожица Тоне-Шарант, Хенриета? — попита кралят.

— Ще кажа, че косите ѝ са много светли — отвърна принцесата, показвайки единствения недостатък в почти съвършената красота на бъдещата госпожа Дьо Монтеспан.

— Да, много е руса, това е така, но според мен тя е красавица.

— Да, и кавалерите обикалят около нея. Ако вместо пеперуди ловяхме ухажори, вижте колко щяхме да съберем около нея.

— Какво ще кажете, ако кралят се намеси в тълпата от ухажори и хвърли поглед към красавицата? Как мислите, ще продължи ли принцът да ревнува?

— О, господарю, госпожица Дьо Тоне-Шарант е доста силно лекарство — въздъхвайки, каза принцесата. — Ревнивецът би се излекувал, но ще се появи ревнивка!

— Хенриета, Хенриета! — възкликна Людовик. — Вие изпълвате сърцето ми с радост. Вие сте права, госпожица Дьо Тоне-Шарант е твърде красива, за да служи за прикритие.

— Прикритието на краля — с усмивка отвърна Хенриета — Това прикритие трябва да бъде красиво.

— Значи ми я препоръчвате — попита Людовик.

— Какво да ви кажа, господарю? Да дам такъв съвет, значи да дам оръжие против себе си. Ще бъде безумие да ви препоръчам за

отвлечане на вниманието жена, много по-красива от тази, която казвате, че обичате.

Кралят потърси ръката на принцесата и погледа ѝ, след което прошепна на ухото ѝ няколко нежни думи толкова тихо, че дори авторът на тази книга не можа да ги чуе.

След това добави на висок глас:

— Добре, изберете сама тази, която трябва да лекува нашите ревнивци. Аз ще я ухажвам, ще ѝ посвещавам цялото си свободно време, ще ѝ давам цветята, предназначени за вас, ще ѝ шепна за всички нежни чувства, които възбуждате в мен. Само избирайте по-внимателно, иначе като ѝ предлагам откъснатата от моята ръка роза, неволно ще гледам към вас и моите ръце, моите устни винаги ще се стремят към вас, ако ще цялата вселена да узнае тайната ми.

Докато тези думи, стоплени от любовна страст, се лееха от устата на краля, принцесата се изчервяваше, потрепваше щастлива, горда, упоена. Тя не можеше нищо да каже в отговор: нейната гордост, нейната жажда за преклонение бяха удовлетворени.

— Ще избира — каза тя, вдигайки към него прекрасните си очи, — само че не така, както искате, защото целият този тамян, който се каните да кадите пред олтара на друга богиня... ах, господарю! Аз ревнувам! Искам изцяло да се върне към мен, да не пропадне нито една частица от него. Ще ви избира такава, разбира се, с вашето кралско позволение, която най-малко би била способна да ви увлече, за да остане образът ми недокоснат във вашето сърце.

— За щастие — каза кралят, — сърцето ви не е лошо, иначе би трябвало да треперя от вашите заплахи. Освен това сред заобикалящите ни жени трудно би се намерило неприятно лице.

Докато кралят говореше, принцесата стана от скамейката, хвърли поглед към ливадата и го повика:

— Приближете се до мен, господарю. Виждате ли там, при жасминовите храсти, една хубавичка девойка, изостанала от другите? Тя върви сама, навела глава, и гледа в краката си, сякаш е загубила нещо.

— Госпожица Дьо ла Валиер? — попита кралят.

— Да.

— О!

— Нима не ви харесва, господарю?

— Но погледнете я, бедничката. Толкова е слабичка, почти безплътна.

— А нима аз съм дебела?

— Но тя някак си е тъжна.

— Пълна моя противоположност. Нали ме упрекват, че съм много весела!

— Освен това накуцва. Вижте, нарочно пропусна всички пред себе си, за да не забележат недостатъка ѝ.

— Какво от това? Затуй пък няма да избяга от Аполон като бързоногата Дафне.

— Хенриета, Хенриета! — каза кралят с досада. — Вие нарочно избирате най-непривлекателната от вашите придворни дами.

— Да, но все пак тя е моя придворна дама, забележете!

— Какво от това?

— За да виждате вашето ново божество, вие ще трябва искате — не искате да идвате при мен. Скромността няма да ви позволи да търсите срещи насаме, ще се виждате с нея само в моя домашен кръг и ще говорите не само с нея, но и с мен. С една дума, всички ревнивци ще видят, че ме посещавате не заради мен, а заради госпожица Дьо ла Валиер. — Куцичката...

— Но тя едва-едва накуцва.

— Тя никога не говори.

— Но затова пък, когато заговори, демонстрира прелестни зъби.

— Хенриета!

— Нали сам ми предоставихте избора.

— Уви, да.

— Подчинявайте се тогава без възражения.

— Ако бяхте избрали фурия, пак бих се подчинил.

— Ла Валиер е кротка като овчица. Не се бойте, тя няма да се съпротивлява, когато ѝ кажете, че я обичате.

Принцесата се закикоти.

— На мен ще ми оставите братската дружба, братското постоянство и кралската благосклонност, нали?

— Ще ви оставя сърцето си, което бие само за вас.

— Мислите ли, че нашето бъдеще е сигурно?

— Надявам се.

— Ще престане ли майка ви да вижда в мен враг?

— Да.

— И Мария-Терезия няма повече да говори на испански в присъствието на моя мъж, който не обича чужди езици, тъй като все му се струва, че го ругаят!

— Може би е прав — каза кралят.

— И накрая, ще обвиняват ли както преди краля в престъпни чувства, след като изпитваме един към друг само чиста симпатия без задни мисли?

— Да, да — измънка кралят. — Наистина, но ще започнат да говорят друго.

— Какво има още, господарю? Нима никога няма да ни оставят на спокойствие.

— Ще казват, че имам лош вкус. Но какво значи моето самолюбие пред нашето спокойствие!

— Моята чест, господарю, искате да кажете, честта на нашето семейство. Повярвайте ми, напразно се настройвате предварително против Ла Валиер. Тя накуцва, това е вярно, но не е лишена от ум. Впрочем, до каквото се докосне кралят, то се превръща в злато.

— Запомнете, Хенриета, все още съм в дълг към вас и вие бихте могли да ме накарате да заплатя доста по-скъпо за вашето оставане във Франция.

— Господарю, идват към нас... Още една дума...

— Слушам.

— Вие сте благоразумен и предпазлив, и сега ще трябва да се въоръжите с цялото си благоразумие и с цялата си предпазливост.

— Още тази вечер ще се заема с ролята си — със смях каза Людовик. — Ще видите, че имам призвание за ролята на пастирчето. Днес следобед имаме голяма разходка в гората, после вечеря, а в десет часа — балет.

— Знам.

— И така, тази вечер моят любовен пламък ще се издигне по-високо от нашите фойерверки и ще гори по-силно от факлите на вашия приятел Колбер. Кралицата и принца ще ги заболят очите от неговия блясък.

— Бъдете предпазлив, господарю!

— Боже мой, какво направих!

— Ще трябва да си взема обратно похвалите, с които изглежда прекалих... Нарекох ви предпазлив и разумен... Започвате с такова безумие, нима страстта може да се запали като факел? Нима крал като вас може да падне изведнъж, без всякаква подготовка, в краката на девойка като Ла Валиер?

— Хенриета, Хенриета! Хващам се за думите ви... Още не сме започнали кампанията, и вие ме нападате.

— Не, само ви предупреждавам. Нека пламъкът да се разгаря постепенно, по малко, а не мигновено. Ако вие проявите такъв жар, никой няма да повярва, че сте се влюбили. Ще мислят, че сте полудял, ако не отгатнат веднага играта ви. Хората понякога не са толкова глупави, колкото изглеждат.

Кралят беше принуден да признае, че принцесата е мъдра като ангел и хитра като дявол. Той се поклони:

— Добре, нека бъде така. Ще обмисля плана за атаката. Генералите, например моят братовчед Конде, побеляват над стратегическите си карти, докато помръднат от място някоя от своите пешки, както наричат армейския корпус. Искам да обмисля плана за цялата кампания. Знаете, че Страната на нежните чувства е разделена на няколко области. Ще се спра първо в село Ухажване, после при чифлик Любовни записки и после ще тръгна към височината Откровена любов. Пътят е ясен нататък. Госпожица Скюдери^[1] не би ми простила, ако прескоча някоя станция.

— Сега сме на верен път, господарю. Но не е ли време да се разделим?

— Уви, време е. Все едно, ще ни разделят.

— Действително — каза Хенриета. — Тук тържествено носят пеперудата на Тоне-Шарант. Под звуците на тръби, както е прието на ловджийски празници.

— Значи решено е. Днес по време на разходката през гората ще се промъкна през дърветата и ще заваря Ла Валиер сама, без вас...

— Аз ще я отдалеча от себе си. Това е моя грижа.

— Прекрасно. Ще отида при нея пред всичките и приятелки и ще пусна първата стрела.

— Само се целете добре, да не пропуснете целта — засмя се принцесата.

На това място тя се раздели с краля и тръгна да посрещне веселия кортеж, движещ се под звуците на тръба, както подобава за такива тържествени случаи.

---

[1] Мадлен дьо Скюдери (1648-1653) — френска писателка романистка. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ДВАДЕСЕТА

БАЛЕТЪТ «ГОДИШНИТЕ ВРЕМЕНА»

След обяда, който завърши около пет часа, кралят се прибра в кабинета си, където го очакваха шивачите. Предстоеше проба на знаменития костюм на Пролетта, над който се трудеха множество придворни художници.

Всички роли в балета вече бяха разучени от участниците в представлението. Кралят искаше да направи изненада. След като завърши с делата си, той изпрати да повикат двамата му церемониалмайстори: Вилроа и Сент-Енян. Те заявиха, че чакат само заповедите му, че всичко е готово и могат да започнат. Трябваше само топла вечер и хубаво време.

Кралят отвори прозореца. Над върховете на дърветата плуваха златисти облаци. Луната изгряваше. Зелените огледални езера бяха замрели като омагьосани. Лебедите дремеха с прибрани крила като кораби на котва.

Поглеждайки още веднъж тази дивна картина, кралят даде заповедта, която очакваха церемониалмайсторите. Всичко трябваше да стане по царски. Затова бе необходимо да се реши още един въпрос. Людовик го зададе:

— Имате ли пари?

— Господарю — отвърна Сент-Енян, — ние вече се разбрахме с господин Колбер.

— Отлично.

— Господин Колбер каза, че ще се яви пред ваше величество, щом пожелаете да продължите празниците.

— Добре, нека дойде.

Колбер като че ли бе подслушвал зад вратата. Той влезе в стаята, щом се произнесе името му.

— Много ми е приятно, господин Колбер — приветства го кралят. — А вие, господа, пристъпете към задълженията си.

Сент-Енян и Вилроа се поклониха и излязоха. Кралят седна в креслото до прозореца.

— Днес танцувам в балета, господин Колбер — съобщи той.

— Значи утре, господарю, трябва да платя сметките.

— Защо?

— Обещах на доставчиците да платя на другия ден след балета.

— Щом сте обещаали, платете.

— Прекрасно, господарю. Само че за да платя, са нужни пари, както казваше господин Дьо Ледигер.

— Как? А тези четири милиона, които обеща господин Фуке, нима не са донесени?

— Господарю, те бяха донесени в уречения час.

— Тогава?

— Цветните стъкла, фойерверките, цигулките и готвачите изядоха тези четири милиона за една седмица.

— Всичките ли?

— До последното су. Всеки път, когато ваше величество заповядваше да се направи илюминация по бреговете на големия канал, изгаряше толкова масло, колкото вода има в басейните.

— Добре, господин Колбер. Значи нямате повече пари?

— Аз нямам, но господин Фуке има. Лицето на Колбер светна от злорадство.

— Какво искате да кажете?

— Господарю, ние вече взехме от господин Фуке шест милиона. Той ги даде с такава лекота, че навярно няма да откаже още, ако е необходимо. Сега тъкмо е време да стане още по-щедър.

Кралят смръщи вежди.

— Господин Колбер, аз съм на друго мнение. Не искам да поставям в затруднително положение такъв верен слуга като господин Фуке. Той вече даде шест милиона за една седмица, а това е значителна сума.

Колбер побледня.

— Ваше величество преди известно време говореше друго, особено когато дойдоха вестите от Бел-Ил.

— Оттогава промених мнението си.

— Нима ваше величество не вярва вече в заговора?

— Господин интендант, моите работи засягат само мен и аз вече ви казах, че сам ще се справям.

— Значи имам нещастieto да съм изпаднал в немилост пред ваше величество! — извика Колбер, треперейки от страх и ярост.

— По никакъв начин! Напротив, вие ми харесвате.

— Ах, господарю — усмихна се престорено ковчезникът, — каква е ползата, че ви се харесвам, след като не мога да ви служа!

— Вашите услуги ще са нужни някой друг път.

— Как ще заповядаме да постъпя сега?

— Колко пари са ви нужни?

— Около седемстотин хиляди ливри, господарю.

— Ще ги вземете от личните ми пари. Колбер се поклони.

— Но едва ли — добави Людовик, — при цялото ви умение да правите икономии, ще се оправите с тази нищожна сума, затова ще ви подпиша ордер за три милиона.

Кралят взе перото и написа няколко думи. След това подаде листа на Колбер и каза:

— Бъдете спокоен, господин Колбер, съставеният от мен план е истински кралски план.

След тези произнесени с цялата тържественост думи младият господар освободи Колбер и поръча да извикат шивачите.

Заповедта, дадена на церемониалмайсторите от краля, скоро стана известна в целия Фонтенбло. Всички знаеха, че кралят пробва костюма си и че вечерта ще има балет. Тази новина се разнесе с бързината на мълния, запали след себе си кокетство и капризи, предизвика множество желаниа и безумни мечти. В тази минута сякаш по вълшебство всички, които умееха да държат в ръка игла и можеха да отличат камизол от панталон, както казва Молиер, бяха повикани на помощ от контетата и дамите.

Кралят завърши тоалета си към девет часа. Той се появи в открита карета, украсена с цветя и зеленина. Кралиците се разположиха на великолепна естрада, издигната на брега на езерото пред театър с изключителна красота.

За пет часа дърводелците събраха всички части от този театър, тапицерите поставиха столовете и сякаш по сигнал с вълшебна пръчка хиляди ръце, помагайки си една на друга, без суетене и припряност изградиха на това място съоръжението под звуците на музика, след

което осветителите украсиха театъра и брега на езерото с безброй свещи.

На обсипаното със звезди небе нямаше нито едно облаче. Сякаш цялата природа беше дошла на помощ на фантазията на краля. Вместо покрив над театъра се простираше небесният свод. Пред декорите светеше, отразявайки огньовете, огледалната вода на езерото, а по-нататък се виждаха синкавите силуети на дърветата с куполообразни върхове.

Когато кралят пристигна, зрителната зала беше пълна. Тя заслепяваше очите с блясъка на златото и скъпоценните камъни, така че беше невъзможно да се различи нито едно лице. Малко по малко, след като очите свикнаха с това сияние, от него една след друга започнаха да изникват прекрасни дами като звезди върху нощното небе.

Сцената изобразяваше горичка, по която скачаха високо кривокраки фавни. Дриадата ги дразнеше и те я преследваха. Други дриади ѝ идваха на помощ, като всичко това беше изобразено в разнообразни танцови стъпки.

В разгара на суматохата се появяваше Пролетта с цялата си свита и въдворяваше ред. Годишните времена, съюзници на Пролетта, я съпровождаха под звуците на химн, чиито думи бяха изпълнени с тънка хвалба. Флейтите, обоите и цигулките създаваха селската атмосфера.

Кралят, който всъщност беше Пролетта, излезе на сцената сред гръм от ръкопляскания.

Туника от цветя обгръщаше меко тънката му, стройна фигура. Копринените чорапи с телесен цвят очертаваха изящните му крака във виолетови пантофи със зелени панделки. Прекрасни вълнисти коси, свеж цвят на лицето, мек поглед на сините очи, устни, изобразяващи снизходителна усмивка — такъв беше тогава този крал, справедливо наречен «крал на всички Амури». Той се движеше леко, сякаш плуваше по сцената.

Излизането беше блестящо. Сетне се появи граф Дьо Сент-Енян, видимо бързащ към краля или принцесата.

Принцесата носеше дълга рокля, лека и прозрачна, така че под нея понякога ясно се очертаваше ту коляно, ту малко краче в

копринена пантофка. Със своята свита от вакханки тя весело се приближаваше до мястото, където трябваше да танцува.

Ръкоплясканията продължиха толкова дълго, че графът успя да се приближи до краля, застинал в танцова поза.

— Какво има, Сент-Енян? — попита Пролетта.

— Боже мой, ваше величество — прошепна пребледнелият придворен, — ваше величество не е помислил за Танца на плодовете.

— Защо... помня, той няма да се състои.

— Не, господарю. Ваше величество не е дал заповед и музикантите не са уведомени.

— Досадно — измърмори кралят. — Невъзможно е да се изпълни този танц, тъй като го няма Дьо Гиш.

— Господарю, четвърт час ще има музика без танци. Това ще погуби целия спектакъл. Наистина, оркестърът би могъл да изхвърли този номер, но работата е там, господарю...

— Какво има още?

— Господин Дьо Гиш е тук.

— Тук? — учуди се кралят, смръщвайки вежди. — Той тук?... Сигурен ли сте?

— Той е с костюм за танци, господарю. Погледнете вдясно. Графът чака.

Кралят почувства, че се изчервява. Той се обърна живо. И наистина, вдясно от него, блестейки с красота в костюма на Вертумен, стоеше Дьо Гиш, явно очакващ погледа на краля, за да го заговори. Трудно можеше да се опишат учудването на краля и изненадата на принца, който се замята в своята ложа, появилият се в залата шепот, вълнението на публиката и вълнението на принцесата при вида на партньора ѝ.

Кралят мълчаливо впери поглед в графа.

Той се приближи и най-почтително се поклони:

— Господарю, вашият покорен слуга се явява днес на служба, както би се явил и на бойното поле. Кралят, лишавайки се от този Танц на плодовете, би изгубил най-хубавия танц от своя балет. Не исках красотата, изяществото и изкуството на краля да пострадат заради мен. Аз напуснах моите земеделци и дойдох на помощ на моя крал.

Всяка дума беше добре претеглена и убедителна. Хвалбата се хареса на краля, а проявеното мъжество го предразположи. Той каза

само:

— Аз не съм ви заповядвал да се връщате, графе.

— Разбира се, господарю, но ваше величество не ми е заповядвал и да остана там.

Кралят чувстваше, че времето тече. Още минута само, и всичко щеше да пропадне. Освен всичко друго в сърцето му цареше щастие. Той почерпи вдъхновение от недвусмисления поглед на принцесата.

Очите на Хенриета му казваха: «Нали ви ревнуват. Разсейте подозренията. Който не се бои от двама съперници, не се бои от нито един».

Със своята ловка намеса принцесата успя да се наложи. Кралят се усмихна на Дьо Гиш.

Той не разбра нищо от този безмълвен разговор. Забеляза единствено, че принцесата се старае да не гледа към него. Своето помилване той дължеше на нея. Кралят беше доволен. Само принцът не можа да разбере нищо.

Балетът започна. Всичко беше великолепно.

Когато цигулките въодушевяха царствените танцьори, когато наивната пантомима на онази епоха се разгърна в целия си блясък, залата се разгърси от аплодисменти.

Дьо Гиш сияеше като слънце, но слънце придворно, готово да се задоволи с второстепенна роля. Той не се интересуваше от постигнатия успех, който според него принцесата не оцени, а мечтаеше как отново да завоюва нейната благосклонност. Само че тя дори не го погледна.

Малко по малко тревогата помрачи цялата му радост, целия му блясък. Краката му се подгъваха, ръцете не го слушаха, а главата му бучеше.

От тази минута кралят стана действително първият танцьор в кадрила. Той хвърли поглед към своя победен съперник.

Дьо Гиш не приличаше на себе си. Той танцуваше лошо, бездушно и скоро съвсем спря.

Кралят и принцесата тържествуваха.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЪРВА НИМФИТЕ ОТ ПАРКА ФОНТЕНБЛО

Почти цяла минута кралят се наслаждаваше на своята победа. Тя беше пълна. После се обърна към принцесата, за да ѝ се полюбува.

В младостта хората обичат може би по-горещо и страстно, отколкото в зряла възраст. Но при тях всички други чувства се проявяват с такава сила, че самолюбието не отстъпва на любовта, за разлика от по-късно, към тридесет — тридесет и петте им години, когато любовта става всепоглъщаща.

Людовик си мислеше за принцесата, но повече мислеше за себе си. Тя мислеше само за себе си, без въобще да мисли за краля. В цялото това преплитане на царствени романи и царствен егоизъм жертвата беше Дьо Гиш. На всички се хвърлиха в очи вълнението и безпомощността на бедния човек и всичко това беше толкова поучудащо, защото никой досега не го беше виждал с отпуснати ръце, наведена глава и изгаснал поглед. Обикновено никой не се съмняваше в Дьо Гиш, когато ставаше въпрос за вкус и елегантност. Отначало мнозинството от присъстващите приписа неговия неуспех в балета на обикновена придворна хитрост. Но по-проницателните, а такива в двора не липсваха, се досетиха, че нещо не е наред.

Накрая всичко потъна в бурни аплодисменти. Кралиците изразиха своето милостиво одобрение, а публиката — шумния си възторг. Кралят се оттегли, за да се преоблече, и Дьо Гиш, оставен сам на себе си, се приближи до принцесата. Тя седеше в дъното на сцената, очаквайки второто си излизане и новия си триумф. Не беше чудно, че не забелязва нищо и никого.

При появата на Дьо Гиш нейните две придворни дами, облечени като дриади, предвидливо изчезнаха.

Дьо Гиш се приближи и се поклони на нейно кралско височество. Но принцесата дори не обърна глава. Кръвта замръзна в жилите му. Това пълно равнодушие го зашемети. Наистина, той идваше отдалече, не знаеше какво се беше случило, и не можеше да

предвиди нищо. Виждайки, че неговият поклон остава без отговор, той се приближи още една крачка и с пресекнал глас произнесе:

— Ваше височество, имам чест да ви засвидетелствам най-смирено си почитание.

Този път принцесата благоволи да повдигне тъмните си очи към графа:

— Ах, това сте вие, господин Дьо Гиш, здравейте. И веднага се обърна на другата страна. Графът едва успя да се сдържи.

— Ваше кралско височество, вие танцувахте възхитително.

— Така ли намирате? — небрежно отвърна тя.

— Да, вашата роля напълно съответства на характера на ваше кралско височество.

Принцесата се обърна и внимателно погледна Дьо Гиш:

— Какво искате да кажете с това?

— Вие играете прекрасна, надменна и лекомислена богиня — отвърна той.

— За Помона ли говорите, графе?

— Говоря за тази богиня, която вие играете, ваше кралско височество.

Принцесата направи гримаса.

— Но вие самият, господине — добави тя, — сте превъзходен танцор.

— О, ваше височество, аз принадлежа към числото на тези, които съвсем не ги забелязват. А ако понякога ги забележат за миг, то веднага ги забравят.

Той дълбоко и тъжно въздъхна, поклони се бързо и с разтреперано от мъка сърце и с пламтящ поглед се скри зад декорите.

Принцесата сви леко рамене. Забелязвайки, че придворните ѝ дами стеснително стоят встрани, тя ги повика с поглед.

Бяха девойките Дьо Тоне-Шарант и Дьо Монтале.

— Чухте ли, госпожици? — попита принцесата.

— Какво, ваше височество?

— Какво каза граф Дьо Гиш...

— Не, не сме чули.

— Учудващо — каза принцесата със състрадателен тон — как се е отразило изгнанието върху умствените способности на бедния Дьо Гиш. — Тя продължи, повишавайки глас, за да може нещастникът да

не пропусне нито една дума. — Първо, той лошо изигра своята партия, а след това наговори куп глупости.

Тя стана, като си пееше мелодията, върху която щеше да танцува след малко.

Гиш чу всичко това. Стрелата се заби дълбоко в сърцето му. Ядосан, рискувайки да развали целия празник, той се хвърли да бяга, късайки на парчета прекрасното облекло на своя костюм, като губеше по пътя клончетата от лоза, смокиня и бадем, както и всички останали атрибути на изобразявания от него бог.

След четвърт час се върна отново в театъра.

Принцесата завършваше своето па.

Тя забеляза графа, но не погледна към него, а той на свой ред, побеснял, се обърна злобно с гръб, когато тя мина покрай него съпроводена от своите нимфи и тълпа подмазвачи.

В същото време в другия край на театъра при езерото седеше жена, устремила поглед към един ярко осветен прозорец. Прозорецът на кралската ложа!

Излизайки от театъра, за да подиша свеж въздух, Дьо Гиш мина покрай нея и се поклони. Тя се изправи с вид на човек, сепнат в своите мечти, които се старае да скрие дори от себе си.

Гиш я позна и се спря:

— Добър вечер, госпожице!

— Добър вечер, графе.

— Колко съм щастлив, че ви виждам, госпожице Дьо ла Валиер!

— Аз също се радвам на нашата среща, графе! — младата жена направи опит да си тръгне.

— Останете, моля ви! — помоли Дьо Гиш. — Вие обичате самотата. Толкова добре ви разбирам. Такива склонности си позволяват само добрите сърца. На нито едно от тях не е скучно далеч от светските удоволствия! О, госпожице, госпожице!

— Какво става с вас, графе? Вие сте разстроен?

— Аз? Съвсем не съм разстроен.

— В такъв случай позволете ми да ви благодаря за назначението си. Зная, че това е станало само благодарение на вашето ходатайство.

— Да, наистина, спомням си и много се радвам, госпожице. Вие вероятно обичате някого?

— Аз?

— Ах, извинете, не зная какво говоря. Хиляди пъти ви моля за извинение. Принцесата беше права, това жестоко изгнание повреди моите умствени способности.

— Но на мен ми се струва, графе, че кралят ви прие доста благосклонно?

— Благосклонно?... Така ли мислите... Изглежда благосклонно... да.

— Разбира се, че е благосклонно! Според мен вие се върнахте без негово позволение, нали?

— Вярно е и ми се струва, че сте права, госпожице. Да сте виждали господин виконт Дьо Бражелон?

При произнасянето на това име момичето трепна:

— Защо ме питате?

— Боже мой! Нима ви оскърбих с нещо? — сепна се Дьо Гиш. — Аз наистина съм достоен за съжаление!

— Вие сте нещастен. И достоен за съжаление, господине. Струва ми се, че страдате много.

— Ах, госпожице, защо нямам такава предана сестра като вас!

— Вие имате верни приятели и точно този, за когото питате, е един от тях.

— Да, вярно е. Той е един от най-добрите ми приятели. Довиждане, госпожице, довиждане.

Той се спусна като безумец към езерото. Черната му сянка се плъзгаше по ярко осветените дървета и се разсейваше по повърхността на водата.

Ла Валиер го изпрати съчувствено с поглед.

— Да, да, той страда и аз започвам да се досещам защо. Сигурно ще се скрие в някоя стая, ще обърне гръб на огледалото и ще погрознее.

В тази минута до нея дотичаха Дьо Монтале и Дьо Тоне-Шарант.

Току-що бяха сменили костюмите си на нимфи с обикновени рокли и възбудени от прекрасната нощ и успеха на спектакъла, търсеха приятелката си.

— Как, тука ли сте били? — учудиха се те. — Ние мислехме да отидем на уговореното място.

— От четвърт час съм тук — отвърна Ла Валиер.

— Не ви ли харесаха танците?

— Не.

— А целият спектакъл?

— Също не ми хареса. Предпочитам да гледам тази тъмна гора, в чиято дълбочина святкат огънчета, сякаш светят очите на някакво тайнствено същество.

— Колко поетична натура е нашата Ла Валиер — каза Дьо Тоне-Шарант.

— Тя е непоносима! — възрази Монтале. — Когато се забавляваме, плаче, когато ни обиждат и ние, жените, плачем, тя се смее.

— А аз не съм такава — намеси се Дьо Тоне-Шарант. — Който ме обича, трябва да ме хвали, който ме хвали, ми харесва, а който ми харесва, той...

— Защо не се доизказваш? — засмя се Монтале.

— Защото е трудно — отговори палавото момиче, — продължи вместо мен, щом си толкова умна!

— А на вас, Луиза, харесва ли ви някой? — попита Монтале.

— Това не засяга никого — каза младата девойка, ставайки от импровизираната пейка, върху която беше проседяла целия балет. — Слушайте, нали се разбрахме да прекараме днес без надзор и придружители. Ние сме три, дружни сме, времето е чудесно. Вижте как бавно плува по небето луната, заливайки със сребро върховете на кестените и дъбовете. Каква чудесна разходка! Ще отидем там, където никой няма да ни безпокои и никой няма да ни придружава. Помните ли, Монтале, нашите шавернски и шамборски гори и тополи в Блоа? Там си доверявахме нашите тайни и надежди.

— Аз също мечтая често — започна Дьо Тоне-Шарант, — но...

— Тя никога нищо не разказва — забеляза Монтале, — а това, което мисли госпожица Дьо Тоне-Шарант, е известно само на Атенаис.

— Шшт — спря ги Ла Валиер. — Чувам стъпки...

— По-скоро в храстите! — изкомандва Монтале. — Седнете, Атенаис, вие сте толкова висока!

Двете госпожици послушно се наведоха. В тази минута се показаха двама млади хора, които с наведени глави се движеха под ръка по пясъчната алея край брега. Девойките се притиснаха една към друга и затаиха дъх.

— Това е господин Дьо Гиш — пошепна Монтале на ухото на Дьо Тоне-Шарант.

— Това е господин Дьо Бражелон — на свой ред прошепна Ла Валиер.

Младите хора се приближаваха, като разговаряха оживено.

— Сега беше тук — каза графът. — Не беше призрак, разговарях с нея и може би съм я уплашил.

— С какво?

— Боже мой! Още не бях се оправил от всичко, което се случи с мен. Сигурно не ме е разбрала и се е изплашила.

— Не се вълнувайте, приятелю, тя е добра и ще ви прости. Тя е умна и ще ви разбере.

— Ами ако прекалено добре ме е разбрала?

— Какво от това?

— Ако разкаже?...

— Вие не познавате Луиза, графе — забеляза Раул. — Тя е самото съвършенство. Тя няма недостатъци.

Младите хора отминаха и гласовете им заглъхнаха в далечината.

— Какво значи това, Ла Валиер? — започна Дьо Тоне-Шарант. — Защо виконт Дьо Бражелон ви нарича Луиза?

— Заедно сме отрасли — отвърна Ла Валиер, — познаваме се от деца.

— А освен всичко останало Раул е твой годеник. Това е известно на всички.

— А аз не знаех... Наистина ли, госпожице?

— Как да ви кажа — изчерви се Луиза, — господин Дьо Бражелон ми направи чест да поиска ръката ми, но...

— Но какво?...

— Както изглежда, кралят...

— Какво кралят?

— Не пожела да даде съгласието си за този брак.

— Защо? Какво общо има тук кралят? — заядливо се обади Ора. — Нима кралят има право да се намесва в подобни работи? «Политиката си е политика — както се изразяваше Мазарини, а любовта си е любов.» След като обичаш господин Дьо Бражелон и той те обича, венчайте се. Аз давам съгласието си за този брак!

Атенаис се изкикоти.

— Говоря сериозно, ей богу — каза Монтале, — и мисля, че в този случай моето мнение не струва по-малко от мнението на краля. Нали, Луиза?

— Да се възползваме от това, че тези господа отминаха — каза Луиза, — да претичаме през ливадата и да се скрием в храсталака.

— Още повече — забеляза Атенаис, — че около замъка и театъра се виждат някакви светлини, сякаш ще изпращат някоя важна особа.

— Да тичаме! — извикаха девойките.

Грациозно вдигайки дългите си поли, те пресякоха ливадата между езерото и най-глухата част на гората.

Ла Валиер, по-скромна и по-свита от приятелките си, не можеше да тича така бързо и се наложи те да я почакаат.

В този момент някакъв човек, който се криеше досега в рова, покрит с лози, изскочи и се затича към замъка.

Отдалеч се чуваше шум от колелата на препускащите по пътя карети. Бяха екипажите на кралиците и принцесата, съпроводжани от няколко конници. Копитата на конете потропваха равномерно като хекзаметъра на Вергилий. Някаква далечна музика се сливаше с шума на колелата. Когато тя млъкваше, се чуваше пеенето на славей. Около този нежен певец в тъмната гора тук и там светеха очите на сови, особено чувствителни към неговата песен.

Кошутата в папратника и фазанът на клончето също слушаха тази музика. Започналата в храстите шумотевица издаваше присъствието на тази невидима публика.

Нашите горски нимфи изпискваха всеки път, когато чуеха някакъв шум, но все пак продължаваха пътя си.

Така те стигнаха до кралския дъб, който в своята младост беше чувал любовните въздишки на Хенрих II за прекрасната Диана дьо Поатие, а по-късно и на Хенрих IV за Габриел Дестре. Около дъба градинарите бяха направили скамейка от чимове и мъх, където кралете можеха спокойно да си почиват.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ВТОРА КАКВО СЕ ГОВОРЕШЕ ПОД КРАЛСКИЯ ДЪБ

Шегите на младите момичета неволно замряха сред горската тишина. Дори най-младата, Монтале, стана сериозна.

— Колко е приятно — въздъхна тя, — откровено да си поговорим за всичко, а най-главното, за нас самите.

— Да, отвърна Дьо Тоне-Шарант, — при двора под кадифето и брилянтите винаги се крие лъжата.

— А аз каза Луиза — никога не лъжа. Когато не мога да кажа истината, мълча.

— Така можете да изпаднете в немилост, скъпа моя — забеляза Монтале, — тук не е Блоа. Там ние поверявахме на старата принцеса всичките си горести и желания. Тя понякога си спомняше, че също е била млада. Разказваше ни за своята любов към мъжа си, а ние ѝ разказвахме историите за нейните похождения, според мълвата. Бедната жена! Тя заедно с нас се смееше. Къде ли е сега?

— Ах, Монтале, веселке моя — обади се Луиза, — пак въздишаш. Гората не ти действа сериозно.

— Мили приятелки — забеляза Атенаис, — не съжалявайте за живота в Блоа, тук също не е лошо. При двора мъжете говорят за такива неща, които строго са забранени за майките, опекуните и особено духовниците. А все пак това е приятно, нали?

— Ах, Атенаис! — изчерви се Луиза.

— Нашата приятелка се разоткровеничи. Да се възползваме от това! — засмя се Монтале.

— Използвайте, защото днес вечерта може да ви разкрия най-съкровените си тайни.

— Ех, ако господин Дьо Монтеспан беше с нас! — подхвърли Монтале.

— Вие мислите, че аз обичам господин Дьо Монтеспан?

— Той е такъв красавец.
— Да, и това е голямо преимущество в моите очи.
— Виждате ли!
— Нещо повече, от всички мъже той е най-красивият, най...
— Какво има там? — скочи бързо от скамейката Луиза.
— Сигурно някаква кошута минава през храстите.
— Боя се само от хората — каза замислено Атенаис.
— Когато не приличат на господин Дьо Монтеспан, нали?
— Стига сте ме дразнили... Той действително ме ухажва, но това нищо не значи. Господин Дьо Гиш също ухажва принцесата.
— Бедният! — възкликна Луиза.
— Защо бедният? Мисля, че принцесата е достатъчно красива и заема високо положение.

Ла Валиер поклати тъжно глава.

— Когато обичаш — каза тя, — то обичаш не за красотата и високото положение, главното в човека е душата му.

Монтале гръмко се засмя.

— Душа, погледи — какви нежности! — присмя се тя.

— Аз говоря само за себе си — защити се Луиза.

— Благородни чувства! — хладно, със сянка на презрение каза Атенаис.

— Непознати ли са ви тези чувства, госпожице? — попита Ла Валиер.

— Прекалено са ми познати. Но оставете ме да продължа. Как може да съжелявате човек, който ухажва принцесата. Той сам си е виновен.

— Не! Не! — прекъсна я Ла Валиер. — Принцесата си играе с чувствата като малките деца с огъня, без да разбира, че една искра може да подпали целия дворец. Тя блести и това ѝ стига. Тя иска целият ѝ живот да е низ от непрекъснати радости и удоволствия. Господин Дьо Гиш я обича, а тя никога няма да отговори на чувствата му.

Атенаис презрително се засмя.

— Каква ти любов! — сви рамене тя. — Кому са нужни тези благородни чувства? Добре възпитаната жена с великодушно сърце, след като се движи сред мъже, трябва да внушава любов, дори

обожание, а на ум да си казва: «Струва ми се, че аз няма да съм аз, ако мразя този човек по-малко от останалите».

— Ето какво го очаква господин Дьо Монтеспан! — плесна с ръце Ла Валиер.

— Него и всеки друг. Аз все пак го предпочитам и ще бъда с него. Скъпи мои, ние, жените, властваме, докато сме млади — между петнадесет и тридесет и пет години. Докато живеете само със сърцето си, накрая ще ви остане единствено то!

— Колко е страшно — прошепна Ла Валиер.

— Браво! — възкликна Монтале. — Вие сте смела, Атенаис. Далеч ще стигнете.

— Не ме ли одобрявате!

— Одобрявам ви от цялата си душа! — обади се присмехулницата.

— Шегувате се, Монтале, нали? — попита Луиза.

— Не, не, аз напълно съм съгласна с това, което каза Атенаис, но аз...

— Какво аз?

— Не умея да действам така. Кроя планове, на които биха завидели холандският наместник и сам испанският крал, а когато настъпи време за действие, не излиза нищо.

— Страхувате ли се? — забеляза презрително Атенаис.

— Чак ме е срам.

— Жал ми е за вас, но поне умеете да избирате.

— Наистина не знам. Не!... Съдбата ми се надсмива, мечтая за император, а намирам...

— Ора, Ора, престани! — извика Луиза. — За да станеш интересна, си готова да пожертваш хора, които предано те обичат.

— Това не ме интересува. Който ме обича, трябва да бъде щастлив, иначе ще го изгоня. Нещастие за мен е да проявя слабост, нещастие ще бъде и за него да страда от тази слабост. А аз ще си го изкарвам на него! Честна дума!

— Ора!

— Така и трябва — каза Атенаис, — може би по този път ще постигнете каквото искате. Мъжете в много отношения са истински глупаци. За тях кокетството, гордостта и непостоянството са едно и също. Аз, например, съм горда, по-точно непристъпна и рязко

отблъсквам претендентите, като съвсем не искам да ги задържам около себе си. А мъжете казват, че съм кокетка, и самолюбието им нашепва, че мечтая за тяхното ухажване. Другите жени, като вас, Монтале, се поддават на нежни думи. Те биха загинали, ако на помощ не им се притече благодетелният инстинкт, който ги заставя неочаквано да променят тактиката и да наказват този, пред когото едва не са отстъпили.

— Ето това се казва научна дисертация! — забеляза Монтале с тон на лакомка, предъвкваща изискано ядене.

— Това е ужасно! — прошепна Луиза.

— Благодарение на такова кокетство, а това се нарича наистина кокетство — продължи придворната дама, — благодарение на него любовникът, който току-що се е гордял със своите успехи, изведнъж губи цялото си самочувствие. Той вече се е мислил за победител, а изведнъж му се налага да даде заден ход. В резултат вместо ревнив, неудобен и скучен мъж ние имаме покорен, страстен и горещ любовник, тъй като пред него всеки път стои нова любовница. Това е цялата философия на кокетството. Благодарение на него ставаш царица сред жените, след като Бог не ти е дал скъпоценното качество — умението да управляваш собственото си сърце и разум.

— Колко сте ловка — възкликна Монтале. — Как добре сте разбрали женската роля.

— Искам да си осигуря щастлив живот — скромно каза Атенаис. — Като всички слаби любещи сърца и аз само се защитавам от гнета на по-силните.

— А Луиза мълчи.

— Просто не мога да ви разбера — отзова се Луиза. — Говорите така, сякаш не живеете на земята, а на някаква друга планета.

— Няма що, хубава е вашата земя. Земя, където мъжът кади тамян пред жената, докато не ѝ се замае главата, а след това ѝ нанася оскърбление.

— Защо трябва да се замайваш? — възрази Луиза.

— Това е съвсем нова теория, скъпа моя. Какво средство знаете, за да можете да устоите, след като сте увлечена.

— Само ако знаехте какво значи сърце — възкликна младото момиче, вдигайки своите красиви влажни очи към тъмното небе, — аз всичко бих ви обяснила и бих ви убедила. Любещото сърце е по-силно

от цялото ви кокетство и цялата ви гордост. Кокетната може да предизвика вълнения, дори страст, но никога няма да внуши истинска любов. Любовта, както аз я разбирам, е съвършено, пълно, непрекъснато самопожертвуваме, и при това от двете страни. Ако аз обикна някого, ще го моля да не посяга на моята чистота и свобода и ще му кажа, а той ще разбере, че душата ми се разкъсва, отказвайки се от наслаждения. Той, който ме обожава, ще бъде трогнат от моята тъжна жертва и също ще се пожертва. Той ще ме уважава и няма да иска моето падение, за да не нанесе след това оскърбление, съгласно вашата кощунствена теория. Ето така разбирам любовта. Нима можете да кажете, че моят възлюблен ще ме презира? За нищо на света няма да повярвам, освен ако по природа той е подлец. Но моето сърце е гарант, че няма да спра избора си върху подлец. Моят поглед ще му служи за награда за всичките му жертви и ще пробуди у него такива качества, които той не е подозирал.

— Луиза! — прекъсна я Монтале. — Всичко това са думи, а на дело постъпвате по съвсем друг начин.

— Какво искате да кажете?

— Раул дьо Бражелон ви обожава, едва ли не на колене ви моли за любов. Нещастният виконт е жертва на вашата добродетелност. От моето лекомислие или от гордостта на Атенаис той никога не би страдал така.

— Просто това е особен вид кокетство — усмихна се Атенаис, — госпожицата го използва, без дори да подозира.

— Боже мой! — извика Луиза.

— Да. Познаваме това простодушие: повишена чувствителност, постоянна екзалтация, страстни пориви, водещи до нищо... Това също е връх на изкуството и също е много ефективно. Ако помисля малко, може би ще го предпочета пред моята гордост, във всеки случай той е много по-изтънчен от кокетството на Монтале.

Двете придворни дами се заляха от смях.

Ла Валиер мълчаливо поклати глава и каза:

— Ако бях чула в присъствието на мъже четвърт от това, което ми наговорихте тук, или ако съм убедена, че го мислите, бих умряла на място от срам и обида.

— Тогава умирайте, нежна хлапачко — отвърна госпожица Дьо Тоне-Шарант. — Макар че тук няма мъже, но затова пък има две жени,

ваши приятелки, които направо ви обвиняват, че сте простодушна кокетка, което ще рече, най-опасната от всички съществуващи.

— Какво говорите! — възкликна Луиза, като се изчерви и едва не се разплака.

В отговор се раздаде нов взрив от смях.

— Почакайте, ще попитам за това Бражелон, който те познава от дванадесет години, обича те и ако може да ти се вярва, нито веднъж не е целунал дори крайчеца на пръстите ти.

— Какво ще кажете за такава жестокост, госпожице с нежно сърце? — обърна се Атенаис към Ла Валиер.

— Ще кажа само една дума: добродетел. Да не би вие да отричате и добродетелта?

— Послушай, Луиза, недей да лъжеш — Ора я хвана за ръката.

— Как! Дванадесет години непристъпност и строгост!

— Преди дванадесет години съм била само на пет. Детските лудории не се смятат.

— Е, добре, сега си на седемнадесет, ще приемем не дванадесет, а три години. Значи в продължение на три години постоянно си била жестока. Но против теб говорят сенчестите гори на Блоа, срещите при светлината на звездите, нощните срещи под кедрите, неговите двадесет и вашите четиринадесет, пламенните му погледи, говорещи по-красноречиво от думите.

— Каквото и да е, аз ви казах истината.

— Не е за вярване!

— Но предположете, че...

— Какво има? Говори!

— Доизкажи се, защото ще предположим нещо, което не си сънувала.

— Можете да предположите, че ми се е струвало, че обичам, но всъщност да не е така.

— Как, ти не обичаш?

— Какво да правя! След като не съм постъпвала като другите, които обичат, значи не обичам, значи моят час не е настъпил.

— Пази се, Луиза! — каза Монтале. — Ще ти отговоря с твоето неотдавнашно предупреждение. Раул го няма, затова не го обиждай. Бъди великодушна. Ако след като прецениш всичко, стигнеш до заключение, че не го обичаш, кажи му го направо. Бедният юноша!

Тя отново започна да се смее.

— Госпожицата току-що съжеляваше господин Дьо Гиш — намеси се Атенаис. Няма ли тук връзка? Може би равнодушието към един се обяснява със състрадание към друг?

— Какво пък — тъжно въздъхна Луиза, — оскърбявайте ме, смейте се, ясно е, че не сте способни да разберете.

— Боже мой, каква обида и тъга, и сълзи! — възкликна Монтале. — Ние се шегуваме, Луиза, уверявам те, съвсем не сме такива чудовища, каквито ни мислиш. Погледни гордата Атенаис, тя не обича господин Дьо Монтеспан, но щеше да изпадне в отчаяние, ако Монтеспан не я обичаше... Погледни ме мен, аз се смея на господин Маликорн, но той отлично умее, когато иска, да ми целува ръка. Освен това най-старата от нас няма и двадесет години... Всичко е пред нас!

— Вие сте луди, наистина сте луди! — прошепна Луиза.

— Да, ти единствена си със здрав ум.

— Разбира се!

— Значи все пак не обичаш бедния Бражелон? — попита Атенаис.

— Може би — избърза Монтале — тя не е съвсем уверена в това. Във всеки случай имай предвид, Атенаис, ако господин Дьо Бражелон се окаже свободен, огледай го добре, преди да дадеш дума на господин Дьо Монтеспан.

— Скъпа моя, господин Дьо Бражелон не е единственият интересен мъж. Господин Дьо Гиш по нищо не му отстъпва.

— На днешния бал той нямаше успех — каза Монтале. — Принцесата не го погледна нито веднъж.

— А господин Дьо Сент-Енян блестеше. Уверена съм, че много от жените, които го видяха как танцува, няма скоро да го забравят. Нали, Ла Валиер?

— Защо ме питате? Не съм го виждала и не искам да го виждам.

— Няма какво да се хвалиш със своята добродетелност! Нали имаш очи!

— Зрението ви е прекрасно.

— Значи днес вечерта си видяла всички наши танцьори.

— Да, почти всички.

— Това «почти» звучи не много любезно за тях.

— Какво да правя!

— Кой от всички тези кавалери, които си видяла, предпочиташ?

— Да — намеси се Монтале, — господин Дьо Сент-Енян, господин Дьо Гиш, господин...

— Никого, всички са еднакво хубави.

— Нима в това блестящо събрание, в този пръв в света двор никой не ти е харесал?

— Не казвам това.

— Тогава сподели с нас. Назови твоя идеал.

— Какъв идеал?

— Значи все пак имаш такъв?

— Наистина — възкликна изкараната от търпение Ла Валиер, — аз решително не ви разбирам. Вие също имате сърце, както и аз, и очи, и изведнъж говорите за господин Дьо Гиш, за господин Дьо Сент-Енян или за някой друг, когато на бала беше кралят.

Тези думи, произнесени бързо, развълнувано и страстно, предизвикаха такова учудване у двете приятелки, че Ла Валиер се изплаши от току-що казаното.

— Кралят! — извикаха в един глас Монтале и Атенаис. Луиза закри лицето си с ръце и наведе глава.

— Да, да! Кралят! — прошепна тя. — Нима според вас някой може да се сравни с него?

— Може би си права, госпожице, като казваш, че имаш превъзходно зрение. Ти виждаш далеч, дори твърде далеч! Само че, уви, кралят не е от тези хора, върху които могат да се спират нашите нещастни погледи.

— Вие сте прави, вие сте прави! — извика Луиза. — Не всички очи могат безопасно да гледат към слънцето. Но аз ще го погледна, дори да оследея!

В тази минута, сякаш в отговор на тези думи, в храстите се чу шум на листа и коприна.

Придворните дами скочиха ужасени. Те видяха как се заклатиха клончетата, но не видяха никого.

— Това е вълк или глиган! — изплашено извика Монтале. — Да бягаме, да бягаме по-скоро!

В неописуем ужас трите се втурнаха по първата попаднала им алея и си поеха дъх едва на края на гората. Там се спряха и се притиснаха една към друга. Сърцата им биеха до пръсване. Чак след

няколко минути дойдоха на себе си. Луиза беше останала съвсем без сили.

Ора и Атенаис я подкрепяха.

— Едва се спасихме — каза Монтале.

— Ах, госпожици — каза Луиза. — Боя се, че там имаше звяр, по-страшен от вълк. По-добре беше да ме разкъса вълк, отколкото някой да чуе думите ми. Ах, аз съм луда. Как можах да си въобразя подобни неща!

При тези думи тя се залюля като тревичка, краката ѝ се подкосиха и загубвайки съзнание, се изплъзна от ръцете на приятелките си и падна на тревата.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ТРЕТА БЕЗПОКОЙСТВОТО НА КРАЛЯ

Да оставим нещастната Ла Валиер в безсъзнание и с грижещите се за нея приятелки и да се върнем при кралския дъб.

Девојките не бяха успели да се отдалечат на двадесетина крачки, когато шумът, който ги бе изплашил, се усили. Иззад храстите се показа човек, който излезе на полянката и виждайки, че скамейката е празна, се разсмя.

По даден от него знак от храстите излезе и неговият спътник.

— Нима, господарю — започна спътникът, — уплашихте нашите госпожици, които толкова интересно разговаряха за любовта?

— Да, за съжаление — отвърна кралят. — Но ти не се страхувай, Сент-Енян!

— Каква щастлива среща, господарю! Ако се осмелявах да ви давам съвети, бих ви посъветвал да се затичате подире им.

— Те са вече далеч.

— Това не е така. Ако знаеха, че ги преследват, те с голямо удоволствие биха оставили да ги настигнат. Особено ако узнаеха кой е преследвачът.

— Ти си много самонадеян.

— Ами как! На едната аз ѝ бях по вкус, а другата ви сравняваше със слънцето.

— Ето затова трябваше да се крием. Къде се е видяло слънцето да свети през нощта?

— Ей богу, ваше величество, вие не сте любопитен. На ваше място непременно бих поискал да узная кои са тези две горски нимфи, две дриади или феи, които имат толкова високо мнение за нас.

— Аз и така ще ги позная.

— По какъв начин?

— По гласа. Това сигурно са придворни дами. Тази, която говореше за мен, имаше прелестен глас.

— Ваше величество става неравнодушен към похвалите.

— Не може да се каже, че злоупотребявам с тях.

— Простете господарю, аз съм глупак. А каква е тази страст, за която ми признахте, след като вече сте я забравили?

— Как съм я забравил? Съвсем не. Нима може да се забравят прелестните очи на Ла Валиер?

— Да, но другата има такъв прелестен глас.

— Коя?

— Тази, която се възхищаваше от слънцето.

— Послушайте, господин Дьо Сент-Енян.

— Извинете, господарю.

— Впрочем, аз нямам претенции към твоите думи, че еднакво ми харесват приятните гласове и красивите очи. Знам, че си бърбривец и че утре ще си платя за откровеността.

— Как така?

— Естествено. Всички утре ще узнаят, че имам слабост към малката Ла Валиер. Пазете се, Сент-Енян, само на вас съм открил тайната си и ако дори един човек ми каже за това, ще знам кой ме е издал.

— С какъв жар говорите, господарю!

— Съвсем не, просто не искам да компрометирам това момиче.

— Не се безпокойте, господарю.

— Даваш ли ми дума да мълчиш?

— Кълна се, господарю!

«Отлично! — помисли си кралят, усмихвайки се. — Утре на всички ще е известно, че през нощта съм преследвал Ла Валиер.»

— Знаеш ли, струва ми се, че се заблудихме — каза Людовик, оглеждайки се наоколо.

— Това не е толкова страшно.

— Как ще излезем през тази вратичка?

— През нея ще излезем направо към мястото, където се пресичат алеите.

— Там, където отивахме, когато чухме женски гласове ли?

— Именно, господарю, особено последните думи, когато ни споменаваха двамата.

— Ти доста често започваш да си спомняш за това.

— Простете, ваше величество, но съм във възторг от мисълта, че има на света жена, която мисли за мен, докато аз не подозирам нищо и

не се опитвам да я ухажвам. Ваше величество не може да разбере това, тъй като положението ви е високо и привличате всеобщо внимание.

— Не, Сент-Енян — каза кралят, опирайки се приятелски на ръката на своя спътник, — ще повярваш ли, че това наивно признание, това безкористно признание на жена, която може би никога няма да привлече вниманието ми... впрочем цялата тайнственост на днешната случка ми направи голямо впечатление и ако не се интересувах толкова силно от Ла Валиер...

— Нека това не ви спира, ваше величество. Тя ще ви отнеме доста време.

— Какво искаш да кажеш?

— Според слуховете Ла Валиер е с много висока нравственост.

— Ти все повече разпалваш интереса ми. Много ми се иска да я намеря. Да тръгваме по-скоро.

Кралят лъжеше. Съвсем не му се искаше това, но трябваше да играе своята роля.

Той бързо тръгна напред. Сент-Енян го следваше. Изведнъж кралят спря. Спря и неговият спътник.

— Сент-Енян — каза той, — струва ми се, че някой стене. Чуй.

— Действително, като че ли викат за помощ.

— Май че в тази посока — каза кралят, сочейки в далечината.

— Прилича на плач, на женско ридание — забеляза Сент-Енян.

— Да тичаме натам!

Кралят, заедно със своя любимец, се затича в посоката, откъдето се чуваха гласовете. Колкото повече се приближаваха, толкова по-силно се чуваше шумът.

— Помогнете, помогнете! — викаха два женски гласа. Младите хора се затичаха още по-бързо.

Изведнъж те видяха на тревата под клонестите върби жена на колене, поддържаща главата на друга, изпаднала в безсъзнание. На няколко крачки от тях стоеше по средата на пътя трета и викаше за помощ.

Кралят изпревари своя спътник, прескочи изкопа и се приближи до групата в момента, в който от пътеката, водеща към замъка, се показаха група хора, привлечени от виковете за помощ.

— Какво се е случило, госпожице? — попита кралят.

— Кралят! — извика Монтале и учудено разтвори прегръдката си. Ла Валиер падна на тревата.

— Да, аз съм. Колко сте неловка! Коя е вашата нещастна приятелка?

— Господарю, това е госпожица Ла Валиер! Тя припадна.

— Боже мой! — възкликна кралят. — По-бързо тичайте за лекар!

Кралят се стараеше да показва голямо вълнение. Но от Сент-Енян не се изплъзнаха фалшивите нотки, които не отговаряха на признанията за любов, чути преди малко.

— Сент-Енян — продължи кралят, — моля ви, погрижете се за госпожица Дьо ла Валиер. Извикайте доктора. Искам да предупредя принцесата за нещастieto с нейната придворна дама.

Сент-Енян остана да се грижи за припадналата. Трябваше по-бързо да я пренесат в замъка. Кралят тръгна напред, зарадван от възможността да се приближи до принцесата.

За щастие, покрай тях мина карета. Те я спряха и пътуващите веднага направиха място за Ла Валиер.

Вятърът от бързата езда скоро съживи момичето.

В това време кралят намери принцесата в малката горичка, седна до нея и се постара незабелязано да притисне крака си до нейния.

— Бъдете предпазлив, господарю — каза му Хенриета, — видът ви съвсем не е равнодушен.

— Уви! — отвърна Людовик XIV едва чуто. — Боя се, че няма да сме в състояние да спазваме уговорката си.

После продължи на висок глас:

— Знаете ли за произшествието?

— Какво произшествие?

— Боже мой! Виждайки ви, забравих, че дойдох заради това. Аз съм много разстроен. Една от придворните ви дами току-що припадна. Ла Валиер...

— Бедната! — спокойно каза принцесата. — Защо? Какво ѝ е станало?

После добави шепнешком:

— Как мислите, господарю! Искате да накарате всички да повярват, че сте влюбен в нея, а стоите тук, когато може би тя умира.

— Ах, принцесо — въздъхна кралят, — вие по-добре от мен играете ролята си. Вие всичко претегляте!

Стана от мястото си.

— Принцесо! — каза Людовик така, че всички да чуят. — Позволете ми да ви оставя. Много се безпокоя и бих искал лично да се убедя дали ѝ е оказано внимание и лекарска помощ.

Кралят тръгна към Ла Валиер, докато присъстващите си предаваха един на друг последните му думи: «Аз много се безпокоя».

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ТАЙНАТА НА КРАЛЯ

По пътя Людовик срещна граф Сент-Енян. — Какво стана? — попита той с престорено безпокойство. — Как е нашата болна?

— Извинете, господарю, но трябва да си призная със срам, че не зная нищо за нея.

— Как така нищо не знаете! — престори се на сърдит кралят.

— Простете, господарю, но сега срещнах една от трите бърбирки и си признавам, че тази среща ми отвлече вниманието.

— Значи я намерихте? — живо попита Людовик.

— Намерих тази, която така похвално говореше за мен, а намирайки нея, започнах да търся и другата. В този момент се появихте вие.

— Как се казва вашата красавица, Сент-Енян? Или може би е тайна?

— Господарю, това, разбира се, трябва да е тайна, и то голяма, но от вас не крия нищо. Това е госпожица Дьо Тоне-Шарант.

— Красива ли е?

— Необикновена красавица, господарю, познах я по гласа, когато произнасяше моето име. Приблжих се до нея и я заговорих, което беше много лесно в тълпата. Започнах да я разпитвам и тя, без да подозира нищо, ми каза, че била със своите приятелки под кралския дъб, когато някой ги изплашил. Дали вълк, дали злосторник... Те се втурнали да бягат...

— А как се казват приятелките ѝ? — живо прекъсна тирадата му кралят.

— Господарю, заповядайте да ме затворят в Бастилията!

— Защо?

— Защото съм егоист и глупак. Бях така радостен от откритието, че си загубих ума. Освен това мислех, че ваше величество толкова се интересува от Ла Валиер, че не сте придали никакво значение на

подслушаното от нас бърборене. После госпожица Дьо Тоне-Шарант ме напусна и отиде при Ла Валиер.

— Да се надяваме, че и на мен ще ми провърви, както на теб. Да отидем при болната.

«Интересно! — помисли си Сент-Енян. — Той действително е увлечен по малката. Никога не бих помислил.»

Показа на краля стаята, в която бяха настанили Ла Валиер. Людовик влезе, последван от Сент-Енян.

В просторната зала с нисък таван и прозорец, гледащ към цветарника, в широко кресло беше седнала Ла Валиер и с пълни гърди вдишваше ароматния нощен въздух.

Разкошните ѝ руси къдри под фееричната шапка се пръскаха на вълни около полуприкритите с дантели гърди и плещи, а от очите и течаха едри сълзи. Стори му се, че е още там, в гората, седнала на клон. Матова бледност покриваше лицето ѝ, като му придаваше неопишуема нежност, а физическите и нравствените страдания бяха наложили върху него отпечатък на благородна скръб. Тя седеше неподвижно, сякаш беше безкрайно далече. Изглежда, не чуваше нито шушукането на приятелките си, нито отдалечения шум на тълпата, долитащ през отворения прозорец. Беше се затворила в себе си и само прекрасните ѝ тънки ръце от време на време потрепваха като че от невидимо докосване. Замислена, тя не усети влизането на краля.

Той видя отдалече неподвижната фигура, осветена от мекия блясък на луната.

— Боже мой — възкликна той с непресторен ужас. — Какво ѝ е? Като че ли е безжизнена!

— Не, господарю — каза шепнешком Монтале. — Напротив, сега е много по-добре. Нали, Луиза, сега се чувстваш по-добре?

Ла Валиер не отговори нищо.

— Луиза — продължи Монтале, — кралят се безпокои за здравето ти.

— Кралят! — извика Луиза, скачайки, сякаш наистина бе още там, под стария дъб, и я изгаряше пламък. — Кралят се безпокои за моето здраве?

— Да — отвърна Монтале.

— Кралят е тук? — учуди се Ла Валиер, без да смее да повдигне очи.

— Боже мой, това е същият глас! — прошепна кралят на ухото на Сент-Енян.

— Вие сте прав, господарю — отвърна той. — Това е същата, която е влюбена в слънцето.

— Шшт! — прошепна кралят. После се приближи към Луиза.

— Вие не сте добре, госпожице? Видях ви преди няколко минути в безсъзнание на тревата. Какво се случи с вас?

— Господарю — прошепна бедната девойка, побледнявайки и треперейки като в треска, — самата аз не зная.

— Вероятно много сте ходили — каза кралят. — Може би е от умора.

— Не, господарю — побърза да отговори вместо приятелката си Монтале, — това не е от умора. Цялата вечер седяхме под кралския дъб.

— Под кралския дъб? — трепна Людовик. — Значи не съм сбъркал. — Той намигна на графа.

— Да, да — потвърди Сент-Енян, — под кралския дъб заедно с госпожица Дьо Тоне-Шарант.

— Откъде знаете? — попита Монтале.

— Много просто. Самата Тоне-Шарант ми каза.

— Тогава сигурно ви е казала и причината за припадъка на Луиза.

— Тя ми спомена за някакъв вълк или злосторник, не разбрах добре.

Ла Валиер слушаше със замръзнал поглед, дишайки тежко, сякаш отгатваше истината. Людовик приписа това състояние на прекараната уплаха.

— Не се бойте — успокои я той, сам развълнуван, — вълкът, който ви уплаши, е бил с два крака.

— Значи това е бил човек! — извика Луиза. — Значи някой ни е подслушвал!

— Дори да е така! Нима сте говорили неща, които не трябва да бъдат чути?

Ла Валиер плесна с ръце и закри лицето си, за да скрие избилата червенина.

— Ах! — изстена тя. — Кажете, за Бога, кой е бил в храстите? Кралят я хвана за ръката.

— Това бях аз, госпожице — каза той, наклонявайки се с уважение към нея. — Нима се боите от мен?

Ла Валиер извика високо. Силите за втори път я напуснаха и тя със стон, безчувствена падна в креслото. Кралят успя да протегне ръка и да я задържи.

На две крачки от тях стояха Тоне-Шарант и Монтале. Те също стояха като вкаменени, спомняйки си разговора с Ла Валиер, и съвсем забравиха, че трябва да ѝ се притекат на помощ, дотолкова се бяха объркали от присъствието на краля, който, преклонил коляно, държеше в обятията си загубилата съзнание Луиза.

— Вие всичко сте чули, господарю? — прошепна с ужас Атенаис.

Кралят не отговори. Той внимателно гледаше полузатворените очи на Ла Валиер, стискайки отпусната ѝ ръка.

— Всичко, до последната дума — обади се Сент-Енян, приближавайки се до госпожица Тоне-Шарант с надеждата, че и тя ще припадне в обятията му.

Но гордото момиче много трудно можеше да бъде докарано до припадък. То хвърли унищожителен поглед към графа и избяга от стаята.

По-храбрата Монтале се наведе към Луиза и я пое от ръцете на краля, чиято глава започваше да се замайва от аромата на косите ѝ.

— На добър час! — прошепна Сент-Енян. — Интересна случка! Ще бъда глупав, ако първи не разкажа за нея.

Кралят се приближи към него с предупредителен жест:

— Нито дума, графе!

Бедният крал съвсем беше забравил, че само преди час бе казал същото на Сент-Енян, но със съвсем друго намерение. Да придаде на случката колкото може по-голямо значение.

Разбира се, второто предупреждение се оказа също така безполезно, както и първото. След половин час цяло Фонтенбло знаеше, че госпожица Дьо ла Валиер е признала под кралския дъб пред Монтале и Тоне-Шарант своята любов към краля.

Също така стана известно, че кралят е бил много разтревожен за здравето на госпожица Ла Валиер, че е побледнял и затреперил, взимайки в обятията си припадналата красавица. По такъв начин никой не се съмняваше, че е станало велико събитие. Кралят се е

влюбил в госпожица Дьо ла Валиер и принцът може да спи съвсем спокойно.

Учудена не по-малко от другите от такова развитие на нещата, кралицата майка побърза да съобщи за него на младата кралица и на Филип Орлеански. На всекиго от тях тя предаде новината по различен начин. На снаха си каза така:

— Виждате ли, Тереза, колко сте грешили, като обвинявахте краля. Днес вече му приписват нова любов и навярно този слух е също толкова фалшив, колкото вчерашният.

Разказвайки за приключението под кралския дъб на принца, тя добави:

— Колко ви е заслепила ревността, скъпи мой Филип! Ясно е като бял ден, че кралят съвсем си е загубил главата заради девицата Ла Валиер. Сега да не вземете да кажете на жена си, че ще стигне до кралицата!

Последното предупреждение подейства незабавно. Лицето на принца просия. Той тържествуваше, но тъй като още нямаше дванадесет, а празникът щеше да продължи до два часа през нощта, Филип намери жена си, предложи ѝ ръката си и тръгна да се разхожда с нея.

Само след няколко крачки той направи това, за което го предупреждаваше майка му:

— Моля ви, не казвайте на кралицата какво се говори за краля!

— А какво се говори? — осведоми се съпругата му.

— Че моят брат по най-невероятен начин се е влюбил.

— В кого?

— В девицата Ла Валиер.

Беше тъмно и никой не видя усмивката на принцесата.

— Ето какво било! — каза тя. — Откога е това?

— По всяка вероятност отскоро, само от няколко дни. Но това е бил само пушек, пламъкът избухна едва днес.

— Какво пък, кралят има прекрасен вкус, девойката е очарователна.

— Вие се подигравате, скъпа моя.

— Аз? Защо мислите така?

— Във всеки случай тази страст ще донесе някому щастие, дори на самото момиче.

— Вие говорите така, сякаш четете в сърцето на моята придворна дама. Защо сте така уверен, че тя ще отвърне с взаимност на страстта на краля?

— А защо мислите, че няма да отвърне?

— Защото обича виконт Дьо Бражелон.

— Мислите ли?

— Тя дори му е годеница.

— Беше.

— Как така?

— Когато към краля се обърнаха за разрешение за този брак, той отказа да го даде.

— Отказа?

— Отказа, въпреки че го молеше граф Дьо ла Фер, когото той така уважава за участието във възстановяването му на престола и за много други неща.

— Тогава за бедните влюбени остава само едно: да чакат кралят да промени решението си. Те са млади и времето е пред тях.

— Ах, душичке — каза Филип, смеейки се на свой ред, — виждам, че не знаете всички подробности, не знаете какво толкова дълбоко трогна краля.

— Какво го е трогнало? Казвайте по-скоро!

— Едно доста романтично приключение.

— Вие знаете колко обичам такива приключения, а ме измъчвате.

— И така, под кралския дъб... знаете ли къде е този кралски дъб?

— Не е ли все едно къде. И така, под кралския дъб?...

— Под кралския дъб госпожица Дьо ла Валиер е била с две свои приятелки и мислейки, че са съвсем сами, си е признала своята страстна любов към краля.

— Ето какво било! — каза принцесата, която започваше да се вълнува. — Тя се е признала в любов към краля?

— Да.

— Кога?

— Преди един час. Принцесата трепна.

— Никой ли не е знаел за тази страст преди това?

— Никой.

— Дори негово величество?

— Дори самият той. Момичето дълбоко е пазило своята тайна, но не издържало и си признало пред приятелките.

— Откъде узнахте тази глупост?

— От същото място, откъдето стана известно всичко това.

— Откъде?

— От самата Ла Валиер, която е признала своята любов пред Монтале и Тоне-Шарант.

Принцесата се закова на място и с нервно движение издърпа ръката си.

— Значи преди един час тя е направила това признание?

— Да, приблизително преди час.

— И кралят е научил за това?

— Тук именно се заключава романтичната страна на това приключение. Кралят и Сент-Енян стояли недалеч от дъба и, естествено, не пропуснали нито дума от този интересен разговор.

При тези думи принцесата почувства удар от нож в сърцето.

— Но сетне аз се виждах с краля — каза без да иска тя — и той нито дума не ми каза за това.

— Виждате ли! — наивно възкликна принцът, като тържествуващ съпруг. — Как може да ви разкаже това, което най-строго е забранил да ви казват.

— Какво!? — гневно извика принцесата.

— Казвам, че всичко е искал да остане в тайна от вас.

— Защо?

— Страхувал се е, че сте толкова близка с кралицата, та няма да издържите и ще ѝ разкажете всичко.

Принцесата млъкна. Беше ѝ нанесен смъртоносен удар. Тя не се успокои, докато не се срещна с краля.

Кралят, естествено, узнава всичко последен, както любовникът е единственият човек, който не знае какво говорят за неговата любима. Затова, когато Людовик видя търсецата го навсякъде принцеса, се приближи към нея малко смутен, но все така любезен и внимателен.

Принцесата чакаше той сам да заговори за Ла Валиер. Но тъй като не го дочака, тя запита:

— Е, какво се е случило с онова момиче?

— С какво момиче?

— С Ла Валиер... Нали ми казвахте, господарю, че е припаднала.

— Все още не е добре — каза кралят с престолено равнодушие.

— Това може да навреди на слуховете, които така искахте да пуснете, господарю.

— Какви слухове?

— Че се интересувате от Ла Валиер.

— Надявам се, че те сами ще се разпространят — отвърна кралят разсеяно.

Принцесата почака още малко. Тя искаше да знае дали кралят ще ѝ разкаже за приключението под кралския дъб. Но той не обели нито дума за това. Тя също не се решаваше да го запита. Така се и разделиха, без нито дума за всичките тези събития.

Веднага след като кралят се отдалечи, принцесата потърси Сент-Енян. Това не беше трудно, тъй като графът като стражеви кораб, който придружава големи кораби, винаги се намирал някъде близо до краля.

В тази минута на нея ѝ беше нужен именно такъв човек като Сент-Енян. Той от своя страна търсеше по-знатни слушатели, за да разкаже за разговора под дъба с всички подробности. Затова графът не чака дълго да го уговорят. Когато той завърши разказа си, принцесата каза:

— Признайте си, че това е прелестна приказка.

— Не е приказка, а истинско произшествие.

— Все едно, но си признайте, че сам не сте присъствали, а просто сте го чули от някого.

— Кълна се в честта си, ваше височество, че всичко това стана в мое присъствие.

— Според вас това признание е направило впечатление на краля, нали?

— Същото, каквото направи на мен признанието на госпожица Дьо Тоне-Шарант! — възкликна Сент-Енян. — Помислете само, принцесо, Ла Валиер сравни краля със слънцето. Това е много похвално сравнение!

— Кралят не е много по хвалбите.

— Ваше височество, кралят, колкото и да го сравняват със слънцето, все пак е човек, в което аз се убедих със собствените си очи, когато госпожица Дьо ла Валиер падна в неговите обятия.

— Ла Валиер е паднала в обятията на краля?

— Каква ефектна картина беше това! Представете си, когато Ла Валиер падна...

— Казвайте, казвайте какво сте видели! Казвайте какво сте видели.

— Същото, което видяха и всички останали. Когато Ла Валиер падна безчувствена в обятията на краля, той също едва не припадна.

Принцесата извика, тъй като нямаше сили да спре задушавания я гняв.

— Благодаря — нервно се изсмя тя, — вие сте чудесен разказвач, господин Дьо Сент-Енян.

Задъхвайки се от ярост, тя почти тичешком се устреми към замъка.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ПЕТА НОЩНИ ПОХОЖДЕНИЯ

Принцът се раздели с принцесата в отлично настроение и чувствайки се много уморен, се прибра у дома, предоставяйки на останалите да прекарат остатъка от нощта както им дойде наум.

След като се прибра, той веднага се зае с тоалета си с още по-голямо внимание от обикновено. Чувствуваше се победител. Докато камердинерите му работеха около него, той си подпяваше мотиви от музиката към балета, в който неотдавна бе танцувал кралят.

След това извика шивачите и им нареди да му покажат пригответия за следващия ден костюм. Остана много доволен и възнагради всеки от тях. Накрая обърна голямо внимание на кавалера Дьо Лорен, който току-що се беше върнал от празненството.

Кавалерът се поклони на принца и известно време пазеше мълчание, като командир на стрелци, наблюдаващ накъде да насочи огъня си. После като че ли се реши и започна:

— Обърнахте ли внимание на едно странно обстоятелство, ваше височество?

— Не. На какво?

— На така наречения лош прием, оказан от негово величество на граф Дьо Гиш.

— Така наречен?

— Да, разбира се, защото всъщност кралят му върна своята благосклонност.

— Не съм го забелязал — каза принцът.

— Как? Вие не сте забелязали, че кралят, вместо да го изпрати в изгнание, което би било напълно естествено, като че ли му изказа похвала за неговото странно упорство, позволявайки му да заеме място в балета?

— Намирате, че кралят не е прав, господин Дьо Лорен?

— А вие, принце, нима не споделяте мнението ми?

— Не съвсем, драги кавалере, аз одобрявам постъпката на краля, това, че той не подхвърли на немилост нещастника, по-скоро душевно засегнат, отколкото злоумишленик.

— А мен — забеляза кавалерът — това великодушие, признавам си, много ме учудва.

— Защо? — попита Филип.

— Считах краля за по-ревнив — злобно каза кавалерът. Няколко мига принцът чувстваше раздражението на своя фаворит, а последната фраза подежда като искра върху барут.

— Ревнив! — извика принцът. — Ревнив?! Към какво или към кого, кажете, моля!

Дьо Лорен усети, че е изгървал думи, които не е трябвало да каже. Той се опита да замаже стореното.

— Към авторитета си — отвърна с престолено равнодушие. — От какво друго може да ревнува кралят?

— Ах, да, разбира се! — съгласи се принцът.

— Нима ваше кралско височество няма да каже добра дума за милия Дьо Гиш?

— Ей богу, не! — отвърна принцът. — Дьо Гиш е умен и храбър. Държа се лекомислено с жена ми, но аз не му желая нищо лошо въпреки това!

Кавалерът пося подозрение спрямо Дьо Гиш, както се опита да направи и за краля, но явно забеляза, че в тази минута е нужна снизходителност, дори пълно равнодушие и че за осветляване на положението ще му бъде необходимо да поднесе лампата до самия нос на съпруга.

С помощта на тази маневра понякога ти се удава да изгориш другите, но по-често се случва да се опариш сам.

«Добре, добре — помисли си кавалерът. — Ще почакам Дьо Вард, той за един ден ще направи повече, отколкото аз за месец. Защото мисля, прости ми, Боже, или по-точно, прости му, Боже, че той е по-ревнив от мен. Впрочем нужен ми е не Дьо Вард, а някакво събитие, каквото засега не виждам. Разбира се, завръщането на Дьо Гиш е много знаменателно след изгонването му, но значението на този факт се омаловажава, ако се вземе под внимание, че Дьо Гиш се върна именно когато кралят вече не се интересуваше от него. Че принцесата е заета с краля, това е ясно. Но кралят не е лъжица за моята уста, а и аз

не мога да го хапя повече, тъй като на принцесата ѝ остана малко време да любезничи с негово величество. Носи се слух, че кралят вече не се интересува от нея. Оттук следва, че трябва да стоим спокойно и да чакаме някакъв нов каприз, той ще разреши проблема.»

С тези мисли Дьо Лорен седна в креслото. Принцът му беше разрешил да сяда в негово присъствие. Тъй като целият му запас от отрова се беше свършил, то по-нататъшният разговор с него не представляваше вече никакъв интерес.

За щастие, както казахме, принцът беше в прекрасно разположение на духа, което стигаше за двама до минутата, когато освободи лакеите и свитата и премина в спалнята си. Тръгвайки си, той поръча на кавалера да предаде поздрав на принцесата и да ѝ каже, че тъй като нощта е влажна, а той се страхува за зъбите си, няма да слиза повече в парка.

Дьо Лорен влезе при принцесата точно в момента, когато тя се връщаше в стаите си. Той точно изпълни заръката, но в очите ѝ видя равнодушие, увеличено от някакво смущение, с което тя изслуша неговото съобщение.

Това за него беше нещо ново.

Ако този странен израз беше у принцесата в момент, когато се кани да излиза, той непременно би я последвал. Но принцесата се прибираще и тук нямаше какво повече да се прави. Той се завъртя на токове като щъркел, огледа се на всички страни, тръсна глава и машинално тръгна към цветарника.

Още не беше направил и стотина крачки, когато срещна двама млади хора, хванати под ръка, с наведени глави, да подритват попадналите под краката им камъчета. Бяха господата Дьо Гиш и Дьо Бражелон.

Тази среща, както винаги, предизвика у кавалера Дьо Лорен инстинктивно отвращение. Въпреки всичко той се поклони дълбоко и получи в отговор същото.

След като видя, че паркът опустява, че огньовете на илюминацията догарят и че подухва утринният ветреца, зави наляво и се върна в замъка през малкия двор, а двамата млади хора завиха надясно и продължиха пътя си към големия парк.

Когато кавалерът се изкачваше по малката стълбичка, която водеше към един таен вход, той забеляза, че в прохода между големия

и малкия двор се появи жена, а след нея втора.

Жените вървяха бързо, което можеше да се отгатне по шума на копринените им рокли. Кройката на техните наметки, изящното телосложение и тайнственият и високомерен вид, особено на първата, възбудиха любопитство у кавалера.

«Много познати фигури» — каза си той, спирайки се на последното стъпало.

Като добра хрътка се канеше да тръгне след тях. В този момент го спря тичащият след него вече няколко минути лакей.

— Господине — доложи той, — пристигна куриер.

— Добре, добре — отвърна кавалерът. — До утре имаме много време.

— Донесъл е някакви спешни писма, които на господин кавалера може би ще бъде приятно да прочете.

— Така ли! — възкликна Дьо Лорен. — Откъде са?

— Едното е от Англия, а другото от Кале. Последното е изпратено по специален човек и видимо е много важно.

— От Кале! Кой дявол се е сетил да ми пише чак от там?

— Струва ми се, че познах почерка на вашия приятел Дьо Вард.

— В такъв случай идвам веднага — извика кавалерът, забравяйки, че току-що се бе канил да шпионира. Докато се изкачваше към стаята си, двете непознати изчезнаха в дъното на отсрещния двор.

Нека ги последваме, като оставим Дьо Лорен да преглежда пощата си.

Когато двете жени се приближиха до дърветата, първата задъхано спря и повдигна внимателно воала си.

— Далече ли е още до това място? — попита тя.

— Да, ваше височество, още петстотин крачки, но вие си починете, защото скоро ще се уморим.

— Вярно е.

Принцесата, тъй като това беше тя, се облегна на едно дърво.

— Слушайте, госпожице — каза тя, след като си пое малко дъх, — не скривайте от мен нищо, кажете ми цялата истина.

— Ето, ваше величество започва вече да се сърди — гласът на младото момиче затрепери.

— Успокойте се, скъпа ми Атенаис, ни най-малко не се сърдя. Всъщност всичко това не ме засяга. Вие се безпокоите да не сте казали

нещо излишно под дъба. Вие се боите, че може би сте засегнали краля, а аз искам да ви успокоя, като сама се убедя дали е било възможно да ви подслушват.

— Разбира се, че е било възможно, кралят беше съвсем близко до нас.

— Да, но вие вероятно не сте говорили много високо, така че някои думи може да не са били чути.

— Ваше височество, ние мислехме, че сме съвсем сами.

— Вие три ли бяхте?

— Да, Ла Валиер, Монтале и аз.

— Значи именно вие сте говорили толкова непредпазливо за краля.

— Боя се, че е така. Но в такъв случай ще бъдете ли, ваше височество, така добра, да ме помирите с негово величество?

— Ако е нужно, ще го направя, обещавам ви. Но както вече ви казах, преди да тръгнем срещу неприятностите, трябва да бъдем сигурни, че кралят е чул нещо. На двора е тъмна нощ, а под дърветата е още по-тъмно. Кралят вероятно не ви е познал. Да започнем разговор за това, значи да се издадем.

— Ах, ваше височество, след като са познали госпожица Дьо ла Валиер, познали са и мен. Освен това господин Дьо Сент-Енян не остави у мен никакво съмнение за това.

— Значи вие сте говорили нещо много обидно за краля?

— В никакъв случай, ваше височество, нито една дума. Една от нас прекалено много го хвалеше, така че в сравнение с нейните похвали моите думи биха изглеждали доста студени.

— Тази Монтале е толкова безразсъдна — каза принцесата.

— Не, не беше Монтале! Монтале нищо не каза, думите бяха на Ла Валиер.

Принцесата трепна, сякаш за първи път чуваше това.

— Ах, не, не! — възкликна тя. — Кралят не е могъл всичко да чуе. По-добре да направим опита, заради който сме дошли тук. Покажете ми този дъб.

Принцесата тръгна по-нататък.

— Знаете ли къде е той?

— Уви, ваше височество, знам.

— Ще го намерите ли?

— Ще го намеря дори със затворени очи.

— Великолепно. Ще седнете на тази скамейка, където сте седели с Ла Валиер, и ще повторите със същия тон това, което сте говорили с нея. Аз ще се скрия в храстите и ще ви кажа дали се чува от там или не.

— Добре, ваше височество.

— Значи ако действително сте говорили толкова високо, че кралят ви е чул, в такъв случай...

Атенаис с напрежение чакаше края на изречението.

— В такъв случай — каза принцесата с пресекнал от бързото ходене глас, — в такъв случай трябва да ви забраня...

Принцесата още повече ускори крачка. Изведнъж спря.

— Дойде ми една идея — зарадва се тя.

— Сигурно това е някаква прекрасна мисъл — каза госпожица Дьо Тоне-Шарант.

— Вероятно Монтале също се чувства неловко.

— Не, не много. Тя по-малко говори, значи по-малко е компрометирана.

— Все едно, тя ще ви помогне, като излъже малко.

— Разбира се, особено ако узнае, че ваше височество ще прояви към мен разбиране.

— Струва ми се, че отгатнах какво трябва да направите, дете мое.

— Колко е хубаво!

— Ще кажете, че и трите сте знаели, че кралят е стоял зад тези храсти и че с него е бил господин Дьо Сент-Енян.

— Да, ваше височество.

— Нали знаете, Атенаис, че той беше много поласкан от добрите ви думи за него.

— Виждате ли, ваше височество, от тук всичко се чува — извика Атенаис, — значи господин Сент-Енян е чул наистина всичко.

Забелязвайки пропуската си, принцесата прехапа устни.

— Нали познавате добре този човек, от кралските милости му се е замаяла главата и сега говори разни глупости, дори си ги измисля. Работата не е в това. Важното е дали е чул кралят или не.

— Разбира се, че е чул, ваше височество.

— В такъв случай ще направите така: ще повтаряте, че на трите ви е било известно, чувате ли, на трите, защото ако възникне подозрение към една, ще заподозрат в лъжа и другите. И така: повтарям, на трите ви е било известно за присъствието на краля и Сент-Енян и вие сте решили да се пошегувате с тях.

— Ах, ваше височество, да се шегуваме с краля! Ние никога няма да посмеем да кажем това.

— Но това е било шега, чиста шега, невинна забава, позволена за жени, които искат да хванат с изненада мъжете. С това се обяснява всичко. Всичко, което Монтале е говорила за Маликорн, е шега. Всичко, което сте говорили за Сент Енян, също е шега, а тези думи, които е казала Ла Валиер...

— И които много би искала да си вземе обратно...

— Уверена ли сте в това?

— Напълно. Мога да се закълна.

— Значи още по-лесно може всичко да се представи като шега. Господин Маликорн няма да се сърди. На господин Дьо Сент-Енян ще му бъде неловко, тъй като вместо да се присмива на вас, ще се смеят на него. А кралят ще бъде наказан за любопитството, което не подхожда на неговия сан. Нека малко се посмеят и на него. Не мисля, че той ще се разсърди.

— Ах, ваше височество, вие сте ангел на добротата и разума.

— Това е в мой интерес.

— Как така?

— Вие ме питате как така е в мой интерес да пазя придворните си дами от шеги, насмешки и дори клевета. Уви. Вие знаете, дете мое, че дворът не е снизходителен към подобни грешки. Но ние вече вървим доста време, не стигнахме ли?

— Още петдесетина крачки. Сега да завием наляво.

— Значи можете да гарантирате за Монтале?

— Да.

— И тя ще направи всичко, което поискате?

— Всичко. С възторг ще го стори!

— А Ла Валиер?

— С нея ще бъде по-трудно. Тя изпитва отвращение към лъжата.

— Но ако се убеди, че за нея е изгодно...

— Страхувам се, че това няма да я накара да промени убежденията си.

— Да, да — ядосано каза принцесата, — мене вече ме предупредиха за нея. Тя е ужасна лицемерка. Една от онези преструвани, които призовават Бога, за да се крият зад гърба му. Но ако тя не поиска да излъже, ще си навлече насмешките на целия двор и гнева на краля. В такъв случай госпожица Дьо ла Бом льо Блан дьо ла Валиер да не ми се сърди, ако я изпратя у дома ѝ. Нека там, в Турен или Блезоя, или не знам къде си, да си играе своите пасторали.

Тези думи бяха произнесени с такава жестокост и енергия, че младото момиче се изплаши. Тя реши да казва всичко, каквото ѝ заповядат.

Накрая пристигнаха до кралския дъб.

— Ето мястото — каза Дьо Тоне-Шарант.

— Сега ще се убедим дали се чува — каза Хенриета.

— Шшт... — прошепна младото момиче, забравяйки за етикета и хващайки принцесата за ръка.

Хенриета се спря.

— Виждате ли, че се чува — каза Атенаис.

— Не.

— Слушайте.

Принцесата затаи дъх. Действително се чуха следните думи:

— Казвам ти, виконт, че без нея не мога да живея.

При звука на този глас Хенриета побледня под воала си. Тя хвана за ръка спътничката си и я отдалечи на двадесетина крачки, откъдето гласовете не се чуваха.

— Останете тук, мила Атенаис, и пазете да не ни изненадат. Струва ми се, че говорят за вас.

— За мен?...

— За вас или за вашето приключение. Ще ида да послушам. Идете да доведете Монтале и ме чакайте в края на гората.

Виждайки, че Атенаис се колебае, принцесата продължи с тон, който не търпеше възражение:

— Вървете!

Атенаис вдигна полите си и по пътеката между дърветата се върна към цветарника.

Принцесата се спотаи в храстите, като се облегна на един голям кестен.

Треперейки от страх и изгаряйки от любопитство, си каза: «Ще почакам! След като така добре се чува, да чуем какво говори за мен на виконт Дьо Бражелон този влюбен глупак Дьо Гиш».

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ШЕСТА

НЕЙНО ВИСОЧЕСТВО СЕ УБЕЖДАВА, ЧЕ ПРИ ЖЕЛАНИЕ МОЖЕ ДА СЕ ЧУЕ ВСИЧКО, КОЕТО СЕ ГОВОРИ

За малко се беше възцарило мълчание, сякаш всички тайнствени нощни шумове се бяха притаили заедно с принцесата, за да чуят горещите любовни признания.

Говореше Раул. Той се беше облегал на ствола на голям дъб и отговаряше на приятеля си със своя нежен, мелодичен глас:

— Уви, драги Дьо Гиш, това е голямо нещастие.

— О, да — съгласи се графът, — ужасно!

— Вие не ме разбрахте или не ме чухте. Аз наричам нещастие не любовта ви, а това, че не можете да я скривате.

— Какво искате да кажете?

— Казвам, че вече правите признания не на вашия изпитан приятел, който по-скоро ще умре, но няма да ви издаде, а на първия срещнат.

— На първия срещнат? — учуди се Дьо Гиш. — Вие с ума ли сте, Бражелон, че казвате подобни неща?

— Казвам това, което е в действителност.

— Не може да бъде! Как и при какви обстоятелства съм направил подобно безразсъдство?

— Искам да кажа, приятелю, че вашите очи, вашите жестове, вашите въздишки ви издават. Всяка гореща страст води до неразумни действия. Човек престава да се владее. Той е във властта на някакво безумие, което го кара да излива страданието си пред конете, пред дърветата, пред цветята, ако няма пред него приятел, пред когото да се изповяда. Но, мой бедни приятелю, запомнете, няма случай да не се намери някой в тази минута и да чуе това, което не е предназначено за ушите му. Дьо Гиш дълбоко въздъхна.

— Знаете ли — продължи Бражелон, — в тази минута ми е жал за вас. Откакто сме тук, вие вече стотици пъти ми разказвате за вашата любов към нея. Но дори нищо да не сте казали, въздишките ви издават. Оттук изводът, че ако не се самоконтролирате по-добре, рано или късно ще се разрази скандал. Кой ще ви спаси тогава? Отговорете ми. Кой ще спаси нея? Защото дори тя да не е виновна за вашата любов, това ще бъде оръжие против нея.

— Боже бой — измънка Дьо Гиш.

От гърдите му отново се отрони дълбока въздишка.

— Това не е отговор, Дьо Гиш.

— Знам.

— Тогава какво ще отговорите?

— Ще кажа, че тогава ще страдам повече, отколкото в тази минута.

— Не ви разбирам.

— Цялата тази борба ми разсипа нервите. Сега не мога нито да мисля, нито да действам. Дори не струвам колкото един съвсем обикновен човек. Последните ми сили ме напуснаха, най-твърдите ми решения се превърнаха в прах и аз не съм способен повече да се боря. Помниш ли, когато воювахме, ни се случваше да се сблъскаме с отред фуражири, пет-шест души. Започвахме да се бием. Случваше се да им дойдат на помощ още десетина души. Нищо. Озверяваш и продължаваш да се биеш. Но ако дойдат нови десетина души, не ти остава нищо друго, освен да пришпориш коня си, ако още го имаш. Щом не искаш да паднеш под куршумите. Аз сега съм точно в такова положение. Отначало се борех с Бъкингам. Сега се появи кралят. Аз няма да се боря с него. Дори кралят да я остави, нямам сили да се боря с характера на тази жена. Ни най-малко не се заблуждавам: ако попадна в мрежите на тази любов, ще загина.

— Трябва да упрекваш не нея, а себе си!

— Защо?

— Така. Ти знаеш, че принцесата е лекомислена. Обича всичко ново, чувствителна е към похвалите, независимо дали идват от дете или слепец, а ти гориш от такава страст, че ще се погубиш. Любувай й се, обожавай я, защото не е възможно мъж да я види, и да не се влюби. Но като я обичаш, уважавай в нея сана на нейния мъж, после него самия и накрая не забравяй за собствената си безопасност.

— Благодаря, Раул.

— За какво?

— За това, че след като виждаш как страдам, ме утешаваш. За това, че ми говориш за нея всичко най-хубаво, каквото мислиш, и дори това, което не мислиш.

— О — забеляза Раул, — грещиш, Дьо Гиш, аз невинаги казвам това, което мисля, но в такива случаи мълча. Когато говоря, не умея да се преструвам и да мамя и този, към когото се обръщам, може да разчита напълно на мен.

През цялото това време принцесата жадно се вслушваше в най-малкия шум, идващ от храстите, и внимателно се взираше в тъмнината.

— В такъв случай аз я познавам по-добре от теб — каза Дьо Гиш. Тя съвсем не е лекомислена. Тя е суетна. Не се увлича по новото, не помни старото и на нищо не вярва. Тя не е чувствителна към похвалите жена, а жестока кокетка. Дяволска кокетка! Истина е! Повярвай ми, Бражелон, изпитвам всички мъки на ада сега. Аз, храбрият и презирацията опасностите, се натъквам на препятствие, което не е по силите ми. Знаеш ли, Раул, пазя за себе си победата, която ще ѝ донесе много мъки и сълзи!

Раул погледна приятелят си, който измъчен и задъхан залепи глава до дъба.

— Победа? — запита той. — Каква победа?

— Каква ли?

— Да.

— В един прекрасен ден ще се приближа до нея и ще кажа: «Аз бях млад, аз бях луд от любов, паднал в краката ви, не смеех да ви погледна, очаквайки да ме ободрите с дума или с поглед. Стори ми се, че съм доловил този поглед, и се изправих, но тогава без никакъв повод от моя страна, освен че ви заобичах по-силно, вие ме отхвърлихте от каприз, за да си доставите удоволствие, вие, безсърдечната жена, не вярваща в нищо и не знаеща какво е любов. Независимо че в жилите ви тече кралска кръв, вие сте недостойна за любовта на един честен човек. Аз се наказвам за това, че съм ви обичал, и умирам, проклинайки ви!»

— Боже мой! — възкликна Раул, трогнат от дълбоката искреност, лъхаща от думите на графа. — Ще ти кажа, че наистина си луд!

— Да, да! — продължаваше Дьо Гиш, обзет изпяло от мисълта си. — Тъй като тук няма с кого да воювам, ще замина някъде на север. Ще постъпя на служба при императора и милостивия куршум на някой унгарец, хърват или турчин ще сложи край на съществуването ми.

Още не беше завършил думите си, когато се чу шум. Раул скочи и застана нащрек.

Дьо Гиш както преди седеше на скамейката стиснал главата си с ръце.

Храстите се разтвориха и пред младите хора се появи бледна и развълнувана жена. С едната си ръка тя отстраняваше клоните, които ѝ пречеха, а с другата свали капишона на наметалото, с което бяха загърнати раменете ѝ. По влажните, блестящи очи, по царствената осанка, по величествения жест, а най-вече по ударите на сърцето си Дьо Гиш позна принцесата и извика, затваряйки очи.

Раул смутено въртеше шапката си в ръце, докато измърмори някакво приветствие.

— Господин Дьо Бражелон — обърна се към него принцесата, — бъдете добър да погледнете из алеите дали не се виждат някои от моите придворни дами. А вие, графе, останете. Аз съм уморена и искам да се облека на ръката ви.

Ако гръм беше паднал над главата на Дьо Гиш, той по-малко щеше да се уплаши, отколкото при звука на този глас.

Но графът беше действително смел човек и дълбоко в сърцето си той беше взел окончателно решение. Ставайки, младият човек хвърли към Бражелон поглед на дълбока признателност.

Вместо веднага да отговори на принцесата, той се приближи до виконта и стисна ръката на своя благороден приятел. От гърдите му се откъсна въздишка, в която беше вложил всичките клокочеши в сърцето му чувства.

А гордата принцеса, която никак не беше свикнала да се съобразява с някого, чакаше покорно. Ръката ѝ остана увиснала във въздуха и чак когато Раул си тръгна, тя я отпусна без гняв, но не и без вълнение върху ръката на Дьо Гиш.

Те останаха сами сред тъмната и безмълвна гора, в чиято тишина се чуваха само крачките на Раул, отдалечаващ се бързо по невидимите пътеки.

Над главите им се беше разтворила шатра от ароматни гъсти листа, в чийто просвет блестяха звезди.

Принцесата отведе тихичко графа на стотина крачки от недискретното дърво, което в тази нощ чу и позволи да се чуят толкова горещи излияния, и след като излезе на съседната поляна, откъдето се виждаше далеч наоколо, каза:

— Доведох ви тук, защото там, където бяхме, се чува всяка дума.

— Казвате, че се чува всяка дума, принцесо? — машинално повтори младият човек.

— Да.

— Какво значи това?

— Значи, че чух целия ви разговор.

— Боже мой, боже мой, само това липсваше! — прошепна Дьо Гиш и наведе глава като уморен от борбата с вълните плувец.

— Значи вие имате такова мнение за мен?

Дьо Гиш побледня и се обърна. Той не отговаряше нищо, изглеждаше така, сякаш щеше да припадне всеки момент.

— Какво пък, това е добре — продължи кротко принцесата. — Предпочитам обидната истина пред лъжливата похвала. Нека бъде така! Значи според вас, господин Дьо Гиш, аз съм долна кокетка!

— Долна! — извика младият човек. — Това не съм казвал. Не мога да нарека долна тази, която за мен е по-скъпа от всичко на света. Не, не съм казвал това.

— Според мен жена, която вижда човек, изгарящ от пламъка, който тя самата е запалила, и не се опита да го загаси, е долна жена.

— Какво значение имат думите ми? — продължи графът. — Какво съм аз в сравнение с вас и струва ли си да се безпокоите дали съществувам на този свят?

— Господин Дьо Гиш, вие сте мъж, а аз — жена, след като ви познавам така добре, аз съвсем не искам да загивате заради мен. Реших да променя отношението си към вас и характера си. Ще бъда не само откровена, но и правдива. Умолявам ви, графе, не ме обичайте и забравете, че съм говорила и гледала към вас.

Дьо Гиш се обърна и изгори принцесата с поглед.

— Принцесо — извика той, — вие искате прошка, вие ме молите, вие?

— Да, да, аз. След като ви причиних зло, съм длъжна да го поправам. И така, графе, всичко е решено! Вие ми прощавате лекомислието и кокетството. Не ме прекъсвайте! Аз ви прощавам това, че ме нарекохте лекомислена и кокетка, дори нещо по-лошо. Откажете се от вашата мисъл за смъртта и по такъв начин ще запазите за вашето семейство, за краля и дамите рицаря, когото всички уважават и обичат.

Последните думи бяха произнесени от принцесата с такава искреност и нежност, че сърцето на Дьо Гиш едва не изхвъркна от гърдите.

— О, принцесо!...

— Слушайте по-нататък — продължи тя, — когато се откажете от мен, отначало по необходимост, а по-късно в изпълнение на молбата ми, по-правилно ще ме оцените и съм уверена, че ще замените тази любов, извинете, това безумие, с искрено приятелство, което ще ни предложите, и което, кълна ви се, ще бъде прието с радост.

По челото на Дьо Гиш изби пот, сърцето му замря, студ пробягна по жилите му, той хапеше устните си, тропаше с крак, с една дума — по всякакъв начин се опитваше да сдържи своето нетърпение.

— Принцесо — каза накрая, — това, което ми предлагате, е невъзможно, аз не мога да приема вашите условия.

— Как! — каза принцесата. — Вие се отказвате от моето приятелство?

— Не, не, не ми трябва приятелство, принцесо, предпочитам да умра от любов, отколкото да живея с приятелство.

— Чуйте ме, графе!

— Ах, принцесо — викна Дьо Гиш, — аз съм стигнал до този предел, когато не може да съществува друго уважение и друг разсъдък освен това на честния човек към обожаваната жена. Изгонете ме, прокълнете ме, отречете се от мен и ще бъдете права. Аз се оплаквах от вас, но го правех толкова горчиво само защото ви обичам. Казах ви, че ще умра, и ще го направя. Жив ще ме забравите, но мъртъв — никога, в това съм уверен!

Принцесата на свой ред се обърна и застина погълната от мечти, вълнувайки се не по-малко от него.

След известно мълчание тя попита:

— Значи вие много ме обичате?

— О, безумно! Готов съм да умра от любов, дори ако ме изгоните и престанете да ме слушате повече.

— В такъв случай вашата болест е безнадеждна — каза тя с весело изражение, — болест, която трябва да се лекува внимателно. Дайте ми ръката си... Студена е като лед.

Дьо Гиш преклони коляно и впи устните си в горещите ръце на принцесата.

— Тогава обичайте ме — каза принцесата, — след като не можете да не ме обичате.

Тя леко стисна пръстите му и го привлече към себе си с жест на кралица и любовница. Тялото на Дьо Гиш потрепери. Принцесата почувства този трепет и разбра, че той действително я обича.

— Вашата ръка, графе — помоли тя, — и да си тръгваме.

— Ах, принцесо! — каза графът развълнуван, с горящи очи. — Вие сте намерили друго средство да ме погубите.

— За щастие, то е такова, че действа по-дълго от другите, нали? — отвърна принцесата.

Тя го завлече към храстите.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И СЕДМА

КОРЕСПОНДЕНЦИЯТА НА АРАМИС

В същото време, когато работите на Дьо Гиш приеха току-що описания от нас поврат, Раул разбра, че принцесата го бе отдалечила, за да не пречи на обяснението, чиито резултати той не можеше да предвиди. Тръгна и се присъедини към придворните дами, разхождащи се из цветните алеи.

Изкачвайки се към стаята си, кавалерът Дьо Лорен с учудване четеше писмото на Дьо Вард, написано от ръката на камердинера. В него той подробно разказваше за удара с шпага, получен в Кале, и предлагаше да се съобщи за това на Дьо Гиш и на принца, което по всяка вероятност би било неприятно и на единия, и на другия. Особено цветисто Дьо Вард описваше на Лорен любовта на Бъкингам към принцесата и завършваше писмото с предположението, че тази страст е взаимна.

Протичайки тези изречения, кавалерът сви рамене. Сведенията на Дьо Вард не се отличаваха със свежест. Той нищо не беше узнал за по-нататъшния ход на събитията.

Кавалерът хвърли писмото през рамо на съседната маса и каза презрително:

— Наистина невероятно! Бедният Дьо Вард не е глупак, но изглежда в провинцията хората бързо затъпяват. Дявол да го вземе този глупак! Беше му казано да ми съобщава всички важни новини, а той пише глупости. Вместо да чета това празно писмо, аз навярно бих открил в парка интригата, която би компрометирала някоя жена и би поставила под удар с шпага някой мъж. Това би развлякло принца за три дни.

Той погледна часовника.

«Вече е много късно. Два часа, всички сигурно са се върнали при краля и довършват пира. Днес не можах да проследя никого, освен ако някоя случайност...»

С тези думи, с които сякаш призоваваше на ума си своята добра звезда, той се приближи до прозореца, откъдето се виждаше усамотената част на парка.

Начаса, сякаш някой зъл гений бе в негова услуга, той забеляза, че в замъка се завръща неизвестен мъж. Съпровождаше го някой, загърнат в копринено наметало. По фигурата Лорен позна жената, която бе изпуснал преди два часа.

— Дявол го взел! — възкликна той, пляскайки с ръце. — Да бъде проклет, както казва нашият приятел Бъкингам, ако това не е моят шанс!

Стремглаво се спусна по стълбището с надежда да заvari в двора мъжа и спътничката му с тъмната пелерина. Приближавайки се до вратата на малкия двор, почти се сблъска с принцесата, чието лице се виждаше под капишона.

За нещастие, тя беше сама.

Кавалерът съобрази, че спътникът и не е успял да отиде много далеч за тези няколко минути. Затова той припряно ѝ се поклони и я пропусна. После, когато тя направи няколко крачки с бързината на човек, който се страхува да не го познаят, кавалерът, виждайки че тя е прекалено заета със себе си, затича към градината, озъртайки се на всички страни.

Успя съвсем навреме, тъй като мъжът, съпровождащ принцесата, още се виждаше. Той се приближаваше към едно от крилата на замъка и скоро щеше да се скрие от погледа му.

Не биваше да се губи нито минута. Кавалерът затича подире му, но колкото и да бързаше, непознатият се скри зад ъгъла.

Преследваният от Дьо Лорен беше намалил крачка и очевидно беше обзет от мисли, така че скоро щеше да бъде настигнат, но завивайки зад ъгъла, кавалерът се сблъска с двама мъже.

Той се приготви да изругае, когато позна в единия суперинтенданта. Спътника на Фуке Дьо Лорен виждаше за първи път. Това беше негово преосвещенство ванският епископ.

Срещайки се с високопоставени особи, както изискваше етикетът, кавалерът трябваше да се извини и да отстъпи назад. Тъй като господин Фуке се ползваше с всеобщо уважение и дори кралят го уважаваше, макар че не го обичаше, кавалерът направи това, което би

направил сам кралят. Той му се поклони, докато Фуке го поздрави, виждайки, че този придворен го е блъснал, без да има лоши намерения.

След като позна Дьо Лорен, той му каза няколко любезни думи, на които последният беше принуден да отговори.

Колкото и кратък да беше този диалог, интригантът с крайно съжаление констатира, че жертвата му беше успяла да изчезне.

Отказвайки се от преследването, кавалерът реши да поговори с Фуке.

— Ах, господине, колко е късно. Всички бяха учудени, особено принцът, от отсъствието ви, макар че кралят ви беше поканил.

— Не можах, господине. Едва сега се освободих.

— В Париж спокойно ли е?

— Напълно. Никой не роптае против новия данък.

— Разбирам, вие искахте първо да се уверите как го приемат, и после да дойдете на празника.

— Все пак закъснях малко. Затова се обръщам към вас с въпроса: в замъка ли е кралят и мога ли да го видя още днес или трябва да почакам до утре?

— Загубих го от поглед преди два часа.

— Да не е при принцесата?

— Не мисля, защото току-що я срещнах по стълбите, връщаше се у дома. Освен ако този придворен, с когото се сблъскахте, не е бил кралят.

Кавалерът направи пауза, като очакваше да чуе името на преследвания от него. Но Фуке отвърна:

— Не, господине, не беше кралят.

Разочарованият интригант се поклони още веднъж, огледа се и виждайки Колбер сред група хора, каза.

— Ето там под дърветата има човек, който може да ви даде поточни сведения от мен.

— Кой е той? — попита Фуке, който поради слабото си зрение виждаше зле в тъмнината.

— Господин Колбер.

— Така ли? Този човек, който разговаря с факлоносците, самият господин Колбер ли е?

— Да, той самият. Дава разпорежданията си за утрешната илюминация.

— Благодаря ви, господине.

Фуке направи движение, с което показваше, че е узнал всичко, което му е било необходимо.

От своя страна кавалерът не беше научил нищо, поради това се оттегли недоволен с нисък поклон.

Когато той си тръгна, Фуке се намръщи и се замисли. Арамис го гледаше тъжно и със съжаление.

— Нима се вълнувате при произнасянето на името на този човек? Преди няколко минути бяхте весел и доволен и изведнъж помрачняхте само при вида на това нищожество. Нима престанахте да вярвате в щастливата си звезда?

— Престанах — печално каза Фуке.

— Защо, ако смея да попитам?

— Защото съм много щастлив в тази минута. Драги ми Дербле, вие като учен човек сигурно знаете историята на един самоски тиран. Какво да хвърля в морето, за да предотвратя надвисващото нещастие? Аз съм щастлив, много щастлив, че не желая нищо повече от това, което имам. Издигнах се толкова високо... Нали знаете девиза ми: «Куо нон асендам» — какво ли няма да достигна. Аз се издигнах толкова високо, че сега ми остава само да се спускам. Следователно не може да се вярва в подобряването на положението ми, тъй като постигнах всичко, което може да иска един смъртен.

Арамис устреми към него своя ласкав, но твърд поглед.

— Ако знаех в какво се състои щастието ви, може би щях да се опасявам от изпадането ви в немилост, но вие се отнасяте към мен като към истински приятел и смятате, че ще ви помагам в нещастията. Ценя много това. Но ми се струва, че от време на време бихте могли да споделяте с мен вашите успехи, за да мога да им се порадвам, тъй като държа на тях повече, отколкото на моите собствени.

— Драги прелате — засмя се Фуке, — моите тайни са твърде нечестиви, за да ги споделям с духовно лице, колкото и светско да е то.

— Това са глупости! А на изповед?

— Ако бяхте мой изповедник, щеше да се налага доста да се изчервявам.

Фуке отново въздъхна. Арамис го погледна с усмивка:

— Скритността също е добродетел!

— По-тихо — каза Фуке, — онази отровна твар ме е познала и идва към мен.

— Колбер?

— Да, отидете настрана, драги Дербле, не искам този мръсник да ни вижда заедно, защото ще намрази и вас.

Арамис стисна ръката му.

— За какъв дявол ми е дружбата му? Нима вашата не ми стига?

— Може би, когато вече няма да ме има... — тъжно каза Фуке.

— Е, ако такова време настъпи, ще се постарая да минем и без приятелството на господин Колбер. Просто няма да обръщаме внимание на омразата му. Но кажете ми, драги Фуке, защо, вместо да разговаряте с този подмазвач, както го нарекохте, и от когото не виждам никаква полза, защо не отидете направо при краля или в краен случай при принцесата?

— При принцесата? — разсеяно каза суперинтендантът, потънал в спомени. — Да, разбира се, при принцесата.

— Спомнете си — продължи Арамис, — получената новина за голямото благоволение, с което е започнала да се ползва принцесата в последните два-три дни. Струва ми се, във вашите планове и за нашите общи интереси трябва да поухажвате приятелките на негово величество. Това е единственото средство да се разклати укрепващият авторитет на господин Колбер. Идете колкото може по-скоро при нея и си осигурете поддръжката ѝ.

— А вие напълно ли сте уверен, че сега кралят е увлечен именно по нея?

— Ако стрелката се е завъртяла, то това е от днес сутринта! Нали знаете, че имам своя полиция.

— Прекрасно. Отива веднага и за всеки случай ще прибегна до моето изпитано средство: ето този чифт великолепно старинни камеи върху основа от брилянти.

— Видях ги: прекрасна, рядка и красива вещ!

Беседата им беше прекъсната от лакей, който водеше след себе си куриер.

— За господин суперинтенданта — гръмко обяви куриерът, подавайки на Фуке писмото.

— За негово преосвещенство ванския епископ — каза тихо лакеят, подавайки писмото на Арамис.

Тъй като лакеят имаше факел, той застана между двамата, за да може да четат едновременно.

Като видя ситния, четлив почерк върху плика, Фуке трепна радостно. Само този, който е обичал или е обичан, ще разбере неговото безпокойство, заменено от радост. Той бързо распечата писмото, в което имаше само няколко думи.

«Само един час, откакто се разделихме, и вече цяла вечност не съм ти казвала: обичам те.»

Това беше всичко.

Действително госпожа Дьо Белиер се бе разделила с Фуке само преди час. Прекарала с него два дни и опасявайки се да не би споменът за нея да се изглади в сърцето, което ѝ беше толкова скъпо, тя бе изпратила при него куриер с това важно съобщение. Фуке целуна писмото и даде на пратеника малко злато.

Що се касае до Арамис, той беше зает с четене на писмо със съвсем различно съдържание. То гласеше:

«Днес вечерта кралят е бил зашеметен от научената новина. Една жена го обича. Той е узнал за това съвсем случайно, подслушвайки разговора на тази млада девойка с приятелките ѝ. Сега кралят е изцяло във властта на новата си придобивка. Девойката се казва Дьо ла Валиер и тя далеч не е толкова красива, за да може този каприз да се превърне в бурна страст. Пазете се от госпожица Дьо ла Валиер.»

Нито дума за принцесата.

Арамис бавно сгъна писмото и го прибра в джоба си. Що се касае до Фуке, той през цялото време притискаше до устните си писмото на госпожа Дьо Белиер.

— Слушайте — каза Арамис, докосвайки ръката на Фуке.

— Какво? — отзова се Фуке.

— Дойде ми една мисъл. Знаете ли придворна дама на име Ла Валиер?

— Не, не зная.

— Спомнете си добре!

— Мисля, че е една от придворните дами на принцесата.

— Сигурно е тя.

— Какво искате да кажете?

— Това, че още днес трябва да посетите особата.

— Така ли! А защо?

— Нещо повече. Именно на нея трябва да занесете накита.

— Откъде го измислихте?

— Вие знаете, господине, че аз давам добри съвети.

— Но така неочаквано...

— Другото е моя работа. Започнете да ухажвате Ла Валиер, господин суперинтендант. А аз ще убедя госпожа Дьо Белиер, че това ухажване е чисто дипломатическо.

— Какво говорите, приятелю — възкликна Фуке, — кое име произнесохте?

— Името, което трябва да ви убеди, господин суперинтендант, че както съм добре осведомен за вашите работи, също така съм осведомен за работите на другите лица. Казвам ви, ухажвайте госпожица Дьо ла Валиер.

— Ще ухажвам когото кажете — отвърна щастливият Фуке.

— Хайде, хайде, слезте по-скоро на земята от вашето седмо небе. Ето го господин Колбер. Охо, докато ние четяхме, той е събрал около себе си цяла тълпа. След като толкова се въртят около него и го хвалят, значи се превръща в сила!

Действително Колбер беше заобиколен от всички останали в градината придворни, които, надпреварвайки се, му подхвърляха комплименти за успешно организирания празник и приятно гъделичкаха самолюбието му.

— Ако Лафонтен беше тук — каза, усмихвайки се Фуке, — какъв прекрасен случай щеше да има да издекламира баснята: «Жабата, която искаше да стане вол».

Колбер излезе на ярко осветено място. Фуке го чакаше с неутрална и леко насмешлива усмивка. Интендантът също му се усмихваше. Той забеляза своя враг още преди четвърт час и се приближаваше към него на зигзаг.

Усмивката на Колбер не предвещаваше нищо добро.

— Дръжте се — прошепна Арамис на суперинтенданта, — този мошеник се кани да поиска от вас още няколко милиона за своите

цветни стъкла и фойерверки.

Колбер се поклони пръв, стараяйки се да си придаде колкото може по-почтителен вид. Фуке едва кимна с глава.

— Е, как, ваше превъзходителство — попита Колбер, — как ви хареса празникът? Проявихме ли добър вкус?

— Превъзходен — отвърна Фуке така, че в думите му беше невъзможно да се долови някаква ирония.

— Благодаря ви — злобно процеди през зъби Колбер. — Вие сте много снизходителен... Ние, слугите на краля, сме бедни хора и Фонтенбло не може да се сравни с Во.

— Това е вярно — флегматично отвърна Фуке.

— Какво да се прави, ваше превъзходителство — изкикоти се Колбер, — нашите средства са скромни.

Фуке направи жест, който изразяваше съгласие.

— Обаче — продължи Колбер — вие бихте могли с присъщия ви размах да устроите за негово величество празник във вашите чудесни градини... Тези градини, които ви струваха шестдесет милиона.

— Седемдесет и два — поправи го Фуке.

— Още по-добре — опита се да се усмихне Колбер, — това ще бъде наистина великолепно.

— Но няма вие мислите, господине, че негово величество ще благоволи да приеме поканата ми?

— О, не се съмнявам — живо възкликна Колбер, — дори съм готов да гарантирам за това.

— Много сте любезен — каза Фуке. — Значи мога да разчитам на вас?

— Да, да, ваше превъзходителство, напълно.

— Тогава ще помисля над това...

— Съгласете се, съгласете се — бързо прошепна Арамис.

— Вие ще помислите? — запита отново Колбер.

— Да — отвърна Фуке, — трябва да избира деня, когато ще мога да се обърна с покана към краля.

— Ако искате, още тази вечер, ваше превъзходителство.

— Съгласен съм — отвърна суперинтендантът. — Господа, бих искал да поканя и всички вас, но вие знаете, че където и да отиде кралят, той е у дома си, следователно трябва да получите покана от негово величество.

Тълпата зашумя радостно. Фуке се поклони и си тръгна.

— Проклет горделивец — изсъска Колбер, — съгласява се, а прекрасно знае, че това ще му струва десет милиона.

— Вие ме разорихте — прошепна Фуке на Арамис.

— Аз ви спасих — възрази последният, докато Фуке се изкачваше по стълбата и молеше да доложат на краля, че желае да го приемат.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ОСМА

РАЗПОРЕДИТЕЛЯТ

Бързайки да остане сам, за да може по-добре да разбере чувствата си, кралят се усамоти в своите стаи и при него скоро се появи господин Дьо Сент-Енян след проведения разговор с принцесата.

Читателят вече знае за този разговор.

Фаворитът, който беше горд с това, че беше ценен от две страни, и съзнавайки, че преди два часа бе станал пазител на тайната на краля, вече започваше да гледа на придворните работи от висотата, където се бе възкачил, или по-точно — където го бе възкачил случаят. Той виждаше наоколо само любов и гирлянди.

Любовта на краля към принцесата, на принцесата към краля, на Дьо Гиш към принцесата, Дьо ла Валиер и кралят, Маликорн и Монтале, госпожица Дьо Тоне-Шарант и той, Сент-Енян — нима от такова изобилие не би се завъртяла главата на придворния? А Сент-Енян беше образец за придворни, бивши, сегашни и бъдещи.

Освен това той се беше представил като прекрасен разказвач и тънък ценител. Като че ли кралят го слушаше с голям интерес, особено когато разказваше с какво любопитство принцесата го е разпитвала за всичко, което засягаше госпожица Дьо ла Валиер.

Макар че кралят беше охладнял към Хенриета, цялата страстност, с която тя се беше опитвала да научи всичко за него, приятно гъделичкаше самолюбието му. Това му доставяше удовлетворение, но само това. Сърцето му нито за миг не беше разтревожено от факта, че принцесата може да си помисли каквото и да е за това приключение.

Когато Сент-Енян завърши, кралят го попита:

— Сега знаеш какво е госпожица Дьо ла Валиер, нали?

— Знам не само това какво представлява сега, но и какво ще бъде в близко бъдеще.

— Какво искаш да кажеш?

— Искам да кажа, че тя представлява това, което би желала да бъде всяка жена, тоест предмет на любовта на ваше величество. Искам да кажа, че тя ще бъде всичко, което ваше величество пожелае да направи от нея.

— Съвсем не за това те питам... не е нужно да зная какво е днес и какво ще е утре, както ти вече каза, това зависи от мен, но аз бих искал да знам каква е била вчера. Разкажи ми всичко, което знаеш за нея.

— Казват, че е скромна.

— О — усмихна се кралят, — вероятно това са празни думи.

— Те се чуват достатъчно рядко в двора, господарю, така че може да им се вярва.

— Може би сте прав, драги мой... А какъв е произходът ѝ?

— Достатъчно знатен: дъщеря на маркиз Дьо ла Валиер, осиновена дъщеря на господин Дьо Сен Реми.

— Ах, да, майордома на моята леля... Помня, помня, бегло съм го виждал в Блоа. Там тя беше представена на кралицата. Сега се упреквам, че не съм ѝ отделил вниманието, което заслужава.

— Уверен съм, господарю, че вие ще успеете да наваксате пропуснатото.

— Значи казвате, че според слуховете госпожица Дьо ла Валиер няма любовник.

— Във всеки случай не мисля, че ваше величество ще има страшен съперник.

— Почакай — извика изведнъж кралят, сякаш се беше сетил нещо.

— Какво ще обичате, господарю?

— Спомних си.

— Какво?

— Ако тя няма любовник, то има годеник.

— Годеник?

— Как не знае за това, графе?

— Не зная.

— Но ти знаеш всички новини!

— Извинете, ваше величество. А вие познавате ли този годеник?

— Разбира се! Неговият баща дойде при мен с молба да подпиша брачния договор: това беше...

Кралят без съмнение се канеше да назове виконт Дьо Бражелон, но изведнъж прекъсна наполовина изречението, смръщвайки вежди.

— И това е?... — запита отново Сент-Енян.

— Не помня — отвърна Людовик XIV, опитвайки се да сподави вълнението си.

— Разрешете, ваше величество, да ви помогна да си спомните.

— Не, всъщност и сам не зная за кого се канех да говоря. Смътно си спомням само, че една от придворните дами се канеше да се омъжва, но за кого — не мога да си спомня.

— Може би госпожица Дьо Тоне-Шарант? — попита Сент-Енян.

— Може би.

— Тогава фамилията на годеника е Монтеспан, но госпожица Дьо Тоне-Шарант, както ми се струва, никога не се е държала с него така, че той да се страхува да ѝ направи предложение.

— С една дума — каза кралят, — на мен нищо или почти нищо не ми е известно за госпожица Дьо ла Валиер и аз те моля, Сент-Енян, да събереш сведения за нея.

— Слушам, господарю. А кога ще имам честта да видя ваше величество, за да му предам тези сведения?

— Щом ги събереш.

— Ще ги събера моментално, ако те долетят при мен със същата скорост, с която аз се стремя отново да се явя пред краля.

— Добре казано! Впрочем принцесата не е ли изразявала някога недоволство от бедното момиче?

— Не, аз не съм забелязал, господарю.

— Принцесата никога ли не се е сърдила?

— Не зная, тя винаги се смее.

— Прекрасно, но аз чувам шум в преддверието, сигурно ще ми докладват за някакъв куриер.

— Наистина, господарю.

— Иди разбери, Сент-Енян.

Графът изтича до вратата и размени няколко думи със стоящия до входа камердинер.

— Господарю — съобщи той, след като се върна, — това е господин Фуке, който току-що е пристигнал по заповед на краля, както той казва. Явил се е, но тъй като е вече твърде късно, не моли за

незабавна аудиенция. Достатъчно му е кралят да знае за неговото пристигане.

— Господин Фуке! Писах му в три часа да се яви във Фонтенбло утре сутринта, а той се явява в два часа през нощта, това се казва усърдие! — възкликна кралят, много доволен от такава изпълнителност. — Господин Фуке ще получи аудиенция. Аз съм го извикал и съм длъжен да го приема. Нека го въведат. А ти, графе, на разузнаване, и до утре!

Кралят сложи пръст на устните си, а зарадваният Сент-Енян изхвъркна от стаята, разпореждайки се камердинерът да въведе господин Фуке.

Последният влезе в кралските покои. Людовик стана насреща му с любезна усмивка.

— Добър вечер, господин Фуке, благодаря ви за акуратността. Изглежда, моят пратеник е пристигнал при вас доста късно.

— В десет вечерта, господарю.

— Работили сте много тези дни, господин Фуке, тъй като ме уверяваха, че последните три-четири дни никъде не сте излизали от своя кабинет в Сен-Манде.

— Действително работих тези три дни, господарю — отвърна с поклон суперинтендантът.

— Известно ли ви е, господин Фуке, че трябва да разговарям с вас за много неща? — продължи кралят с най-любезния си тон.

— Ваше величество е много милостив към мен. Разрешете ми да ви напомня за обещаната аудиенция.

— Изглежда, някой от духовенството се кани да ми благодари, не е ли така?

— Отгатнахте, господарю. Може би часът не е подходящ, но времето на човека, когото доведох, е много ценно и тъй като Фонтенбло лежи по пътя към неговата епархия...

— Кой е той?

— Новият вански епископ, когото ваше величество благоволи да назначи преди три месеца по моя препоръка.

— Възможно е — каза кралят, който беше подписал заповедта, без да я чете, — и така, той е тук?

— Да, господарю. Ван е много важна епархия. Овците на този пастир се нуждаят много от неговото божествено слово. Това са

диваци, които трябва да се възпитават, като се поучават, и господин Дербле няма съперници в това отношение.

— Господин Дербле! — каза кралят, на когото се стори, че някога е чувал това име.

— На ваше величество не е известно скромното име на един от най-верните и предани негови слуги? — живо попита Фуке.

— Не, нещо не си спомням... И той се кани да тръгва?

— Да, той е получил днес писма, с които по всяка вероятност се иска незабавното му пристигане, и ето, тръгвайки за такава глуха провинция като Бретан, би желал да засвидетелства своите почитания към ваше величество.

— И той чака, така ли?

— Той е тук, господарю!

— Нека влезе.

Фуке направи знак на камердинера.

Вратата се отвори и Арамис влезе.

Изслушвайки приветствията му, кралят внимателно гледаше лицето, което, видно веднъж, трудно можеше да бъде забравено.

— Ван! — произнесе той. — Вие ли сте ванският епископ?

— Да, господарю.

— Ван в Бретан? Арамис се поклони.

— На морето?

Арамис се поклони още веднъж.

— Това е на няколко левги от Бел-Ил.

— Да, господарю — отвърна прелатът, — около шест левги.

— Шест левги, това е нищо — каза Людовик.

— Но за нас, бедните бретонци, господарю — отвърна Арамис, — шест левги са огромно разстояние, ако се върви по сушата, а по морето това е цяла безкрайност. Имам честта да доложя на краля, че от реката до Бел-Ил има шест левги по море.

— Чул съм, че господин Фуке има там красива къща! — попита кралят.

— Да, говори се — отвърна Арамис.

— Как така... говори се? — учуди се кралят.

— Да, господарю.

— Признавам си, господин Фуке, че ме учудва едно обстоятелство.

— Какво?

— Начело на вашите приходи стои господин Дербле, а вие не сте му показали Бел-Ил?

— Ах, господарю — промълви епископът, без да дава възможност на Фуке да отговори, — ние, бедните бретонски прелати, повечето време си седим у дома.

— Ваше преосвещенство, аз ще накажа господин Фуке за неговото невнимание.

— По какъв начин, господарю?

— Ще ви преместя другаде.

Фуке прехапа устни, а Арамис се усмихна.

— Какво ви носи Ван? — продължаваше кралят.

— Шест хиляди ливри, господарю.

— Боже мой, няма толкова малко? Значи вие имате собствени средства, господин епископ?

— Аз нямам нищо, господарю. Само господин Фуке е така добър да ми дава на годината хиляда и двеста ливри.

— В такъв случай, господин Дербле, аз ви обещавам нещо по-добро.

Арамис се поклони.

От своя страна кралят му се поклони едва ли не почтително, което той имаше навик да прави, разговаряйки с жени и духовници.

Арамис разбра, че аудиенцията му свърши. За довиждане той произнесе някаква простичка фраза, напълно подходяща за устата на селски пастир.

— Какво прекрасно лице има този човек — каза кралят, изпращайки го с поглед до вратата и гледайки след него дори след като тя се затвори.

— Господарю — отвърна Фуке, — ако този епископ беше получил по-добро образование, то нито един прелат в цялото кралство нямаше да бъде по-достоеен за високи почести.

— Нима не е учен?

— Той е сменил шпагата с расото и го е направил доста късно. Но това не е важно и ако ваше величество отново ми разреши да говоря за него...

— Моля ви. Но преди да говорим за него, нека поговорим за вас.

— За мен, господарю?

— Да, трябва да ви предам хиляди поздравления.

— Нямам сили да покажа на ваше величество колко съм щастлив.

— Да, господин Фуке, но аз бях настроен против вас.

— Тогава се чувствах много нещастен, господарю.

— Но всичко премина. Нима не сте забелязали?

— Забелязах, господарю. Аз покорно очаквах деня, в който ще се открие истината. Явно този ден е дошъл.

— Значи вие знаехте, че сте в немилост пред мен?

— Уви, господарю.

— А знаете ли защо?

— Разбира се. Кралят ме е сметнал за прахосник.

— Не.

— Или по-точно, посредствен администратор. С една дума, ваше величество е сметнал, че след като поданиците му нямат пари, и той няма да има.

— Мислех, но се убедих, че е било грешка. Фуке се поклони.

— Нямате ли други оплаквания или жалби?

— Нито едното, нито другото. А пари има.

— Да, последния месец просто ме засипахте с тях.

— Имам не само за най-необходимото, но и за всичките ви капризи.

— Слава богу! Не, господин Фуке, няма да ви подлагам на изпитание, от днес в течение на два месеца няма да ви поискам нито су.

— Ще се възползвам от това и ще събера за краля пет или шест милиона, които ще му послужат като фонд в случай на война.

— Пет или шест милиона?

— Разбира се, само за кралския дом.

— Значи вие мислите за война, господин Фуке?

— Мисля, че Бог е дал на орела клюн и нокти, за да ги пуска в ход като доказателство за царствения си произход.

Кралят почервеня от удоволствие.

— В последните дни изхарчихме много пари, нали няма да мърморите?

— Господарю, ваше величество има пред себе си още двадесет години младост и цял милиард, който вие може да изхарчите за това

време.

— Цял милиард! Това е много, господин Фуке — усмихна се кралят.

— Ще ги събера, господарю... ваше величество има в лицето на господин Колбер и в мое лице двама ценни служители. Единият ще ви помага да харчите тези пари — това съм аз, ако услугите ми са приети от негово величество, а другият ще икономисва — това е господин Колбер.

— Господин Колбер? — с учудване попита кралят.

— Разбира се, господарю. Господин Колбер прекрасно умее да брои пари.

Чувайки такава похвала за врага, кралят почувства пълно доверие във Фуке. Всичко това беше, защото нито с гласа си, нито с погледа си суперинтендантът се издаде. Това не беше похвала, след която можеш да ругаеш.

Кралят разбра и отдаде дължното на такъв ум и на толкова великодушие:

— Вие хвалите господин Колбер?

— Да, господарю, защото той не само е достоен човек, но е много предан на интересите на ваше величество.

— Вие мислите така, защото той често се е противопоставял на вашите намерения?

— Именно, господарю.

— Обяснете ми това, моля ви.

— Това е много просто. Аз съм човекът, необходим, за да намира пари, а той трябва да им попречи да се изпарят.

— Добре, господин суперинтендант. Но може би ще ми кажете нещо, което да нанесе поправка в този похвален отзив.

— Като администратор ли, господарю?

— Да.

— Нито една дума, господарю.

— Нима?

— Кълна се в честта си, аз не познавам във Франция по-добър изпълнител от господин Колбер.

В 1661 година думата изпълнител не съдържаше в себе си този признак, който му се придава в днешно време. В устата на Фуке, когото кралят току-що нарече господин суперинтендант, то имаше

оттенък на нещо унижително, така че откриваше цяла пропаст между Фуке и Колбер.

— Но — каза Людовик XIV — колкото и Колбер да е стиснат, а той се разпореждаше с моите празници във Фонтенбло, уверявам ви, никак не пречеше да се изпаряват моите пари.

Фуке се поклони и не отвърна нищо.

— Не намирате ли? — попита кралят.

— Намирам, господарю — отвърна Фуке, — че господин Колбер е проявил организаторски способности и в това отношение напълно заслужава похвалите на негово величество.

Думата организаторски се яви прекрасно допълнение към думата изпълнител. Никой не можеше да се сравни с краля по отношение чувствителността към най-малките нюанси в думите и умениято да долавя и най-замаскираните намерения. Затова Людовик разбра, че от гледна точка на Фуке изпълнителят е бил прекалено честен, тоест че разкошните празници във Фонтенбло биха могли да бъдат още по-разкошни.

Оттук кралят направи извода, че присъстващите са могли да открият недостатъци в неговите увеселения. Той изпита досадата на провинциалист, който пристига в Париж облякъл най-красивите си дрехи. Такъв човек елегантните хора или прекалено внимателно го гледат, или въобще не му обръщат внимание. Тази трезва и в същото време внимателно обмислена част от разговора с Фуке внуши на краля още по-голямо уважение към ума и дипломатическите способности на министъра.

Фуке се отдалечи и кралят легна в леглото си, леко недоволен и раздразнен от току-що получения урок. Повече от половин час той се въртя, припомняйки си украсата, драпериите, менюто на угощенията, архитектурата на триумфалните арки, подробностите на илюминациите и фойерверките, устроени по разпореждане на изпълнителя — Колбер. След като преброди мислено всичко, което се бе случило през тази седмица, кралят откри няколко петна върху картината на своите празненства.

Със своята изискана вежливост и тактика Фуке току-що бе уронил силно престижа на Колбер в очите на краля. А интендантът си мислеше, че никога не му се е удавало така да навреди на Фуке, колкото и да бе пускал в ход своята дребнавост, злоба и упорита омраза.

ГЛАВА ДВАДЕСЕТ И ДЕВЕТА ФОНТЕНБЛО В ДВА ЧАСА СУТРИНТА

Както видяхме, Дьо Сент-Енян напусна кралските стаи в същия момент, когато там влизаше суперинтендантът.

Той беше получил задача, която трябваше да се изпълни колкото може по-бързо. Това означаваше, че графът се кани да положи всички усилия, за да използва времето си колкото може по-добре.

Той реши, че първите необходими сведения може да получи от Дьо Гиш. И забърза към него.

Дьо Гиш, както видяхме преди известно време, се беше скрил зад ъгъла и сякаш си беше тръгнал. В стаята му обаче го нямаше. Сент-Енян тръгна да го търси.

След като кръстоса парка във всички посоки, той забеляза между дърветата нещо, подобно на човешка фигура. Тя беше неподвижна като статуя и изглеждаше погълната от съзерцанието на един прозорец, макар че той беше с плътно спуснати пердета.

Тъй като това беше прозорецът на принцесата, Сент-Енян реши, че статуята не е никой друг освен Дьо Гиш. Той тихо се приближи и се убеди, че не е сбъркал.

Прекараното време с принцесата го беше изпълнило с такова щастие, че то се оказа непосилно за неговата душа.

На Дьо Сент-Енян беше известно, че Дьо Гиш е играл някаква роля при представянето на Ла Валиер пред принцесата. Придворният е длъжен да знае и да помни всичко. Той не знаеше само с какво право и при какви условия Дьо Гиш се е съгласил да окаже покровителство на Ла Валиер. Но ако се постараете добре, все нещо щеше да научи. Затова Сент-Енян се канеше да разпита Дьо Гиш с цялата деликатност и настойчивост, на които беше способен.

Планът му беше такъв.

Ако сведенията се окажат благоприятни, да настоява пред краля, че именно той е намерил тази перла, и да търси привилегията сам да я постави в кралската корона. Ако сведенията се окажат неблагоприятни,

което беше напълно възможно, да разбере до каква степен кралят е увлечен по Ла Валиер, и след това да му предаде сведенията в такава форма, че да последва изгнанието на момичето. После да си припише заслугата за това изгнание в очите на всички жени, желаещи да покорят кралското сърце, започвайки с принцесата и свършвайки с кралицата.

Ако кралят прояви упорство в своите желания, да скрие от него лошите сведения. Да уведоми Ла Валиер, че тези лоши сведения, без изключение, са дълбоко погребани в паметта на човека, който ги е узнал. По този начин да блесне със своето великодушие в очите на нещастното момиче и да пробуди в него чувства на признателност и страх. С помощта на тези чувства вечно да я държи в зависимост, правейки я своя съмишленичка в двора, която, преуспявайки сама, би била заинтересована и от неговото издигане.

Ако допуснем, че в един прекрасен ден тайната на миналото все пак ще се открие, да се вземат всички предохранителни мерки, за да излезе, че нищо не му е било известно. Дори в такъв ден той ще остане в очите на Ла Валиер все същият великодушен човек.

С тези мисли, узрели в главата на Сент-Енян само за някакъв половин час, най-добрият син на века, както би казал Лафонтен, се зае за работа, твърдо решил да накара Дьо Гиш да заговори. С други думи, да посее у него съмнение относно щастиято му, за причините на което Дьо Сент-Енян не знаеше нищо.

Беше един часът през нощта, когато той забеляза неподвижния Дьо Гиш, облегал се на ствола на едно дърво с вперени към осветения прозорец очи.

За Дьо Гиш този час беше зарята на неизреченото щастие. Той би позлатил всеки просяк, застанал на пътя му, само той да не нарушава сладките му мечти.

Точно в този момент Сент-Енян взе възможно най-лошото решение, като го потупа по рамото.

— Тъкмо вас търсех, любезни — извика той.

— Мене? — трепна Дьо Гиш, чиито устни шепнеха току-що скъпото за него име.

— Да, вас. Намирам ви в разговор с луната и звездите. Да не би да сте заболели от недъга на поезията, драги графе. Да не би да съчинявате стихове?

Младият човек беше принуден да се усмихне, докато вътрешно изпращаше хиляди проклетия по адрес на Сент-Енян.

— Може би — каза той. — Но по каква щастлива случайност?...

— Виждам, че лошо сте ме чули.

— Как така?

— Казах ви, че ви търся.

— Търсите мене?

— Търся ви и ви хванах.

— В какво?

— В прослава на Филис.

— Вие сте прав, няма да споря с вас — разсмя се Дьо Гиш. — Да, драги графе, аз възпявам Филис.

— Това ви отива.

— На мен?

— Разбира се, че на вас. На вас, безстрашния покровител на всички красиви и умни жени.

— Що за щуротии говорите?

— Истината ви говоря. Всичко ми е известно. Знаете ли, аз съм влюбен.

— Вие?

— Да.

— Толкова по-добре, драги графе. Да тръгнем нататък, за да ми разкажете.

Тъй като се изплаши Сент-Енян да не забележи осветения прозорец, Дьо Гиш хвана графа под ръка и се опита да го отведе.

— Не, не — каза той, като се дърпаше. — Не ме водете в този тъмен парк, там е много влажно.

В такъв случай водете ме вие и питайте какво искате — примири се Дьо Гиш.

Вие сте крайно любезен. След като помълча малко, Сент-Енян продължи: Драги графе, много бих искал да чуя вашето мнение за една особа, която сте покровителствали.

— И която вие обичате?

— Не казвам нито да, нито не, драги мой... Вие разбирате, че не можеш да се хвърлиш с главата напред, без да вземеш някои предпазни мерки.

— Вие сте прав — въздъхна Дьо Гиш, — сърцето е доста чуплива вещ.

— А моето — особено. То е много нежно, уверявам ви.

— Това е известно на всички, графе. А по-нататък?

— По-нататък ето какво. Става въпрос за госпожица Дьо Тоне-Шарант.

— Така ли? Драги Сент-Енян, струва ми се, че вие сте полудял.

— Защо?

— Аз никога не съм я покровителствал.

— Нима?

— Никога.

— А нима вие не я представихте на принцесата?

— Вие по-добре от всеки би трябвало да знаете, че госпожица Дьо Тоне-Шарант е от такова потекло, че не се нуждае от никаква протекция. Напротив, принцесата сама пожела да я има като придворна дама.

— Вие ми се смеете.

— Не, честна дума, не разбирам какво искате да кажете.

— Значи вие нямате нищо общо с това?

— Не.

— Вие не я познавате?

— За първи път я видях в деня, когато се представяше на принцесата. Тъй като съвсем не я познавам, не бих могъл да ви дам сведенията, които търсите.

Дьо Гиш направи движение, сякаш се канеше да се изплъзне от своя събеседник.

— Чакайте, чакайте — възкликна Дьо Сент-Енян, — ще ви задържа само минутка още.

— Простете ми, но ми се струва, че е много късно, време е да се прибираме.

— Но вие не бързахте, когато ви срещнах, или по-точно, намерих?

— Аз съм на вашите услуги, драги графе, ако искате нещо да ми кажете.

— Много добре, кълна се в Сътворителя! Половин час по-рано или по-късно, от това дантелите ви няма да се измачкат нито по-малко,

ните повече. Закълнете ми се, че причина за вашето мълчание не са никакви лоши сведения за тази девойка.

— Доколкото ми е известно, тя е чиста като кристал.

— Вие ме зарадвахте! Но не искам да изглеждам като човек, лошо осведомен в тези работи. На всички е известно, че вие намирахте придворни дами за двора на принцесата. По този повод дори има песен за вас.

— Драги мой, отлично знаете, че при двора това се прави по всякакъв повод.

— Знаете ли тази песен?

— Не, изпейте я, тогава ще я науча.

— С удоволствие, но забравих как започваше. Затова пък зная как свършва.

— Добре, и това е нещо.

На всички придворни дами, виж, доставчик е Дьо Гиш.

— И смисъл има малко, и римата е лоша.

— Какво искате, скъпи мой? Тази песен е съчинена не от Расин, не от Молиер, а от Лафелад. Благородникът не може да владее римата като истинския стихотворец.

— Колко е досадно, че помните само края.

— Почакайте, ето ви началото на втория куплет.

— Слушам ви.

Отстъпи място, кавалер, на Монтале и...

— Пфу! «И Ла Валиер» — възкликна нетърпеливо Дьо Гиш, без въобще да разбере накъде клони Сент-Енян.

— Да, да, наистина, Ла Валиер! Правилно подбрахте римата, драги мой.

— Много трудно е да се досетиш!

— Именно Монтале и Ла Валиер. Тези две девойки са ваши две протежета.

Сент-Енян се разкикоти.

— А защо в песента не се казва нищо за госпожица Дьо Тоне-Шарант? — попита Дьо Гиш.

— Не знам.

— И така, доволен ли сте?

— Разбира се, но там все пак се споменава Монтале — каза Сент-Енян, продължавайки да се смее.

— О, вие ще я намерите навсякъде! Много подвижно момиче!

— Познавате ли я?

— Чул съм по нещо. За нея се грижеше някой си Маликорн, който на свой ред помагаше на Маникан. Маникан ме помоли да устроя Монтале като придворна дама в двора на принцесата, а Маликорн — като офицер в свитата на принца. Аз им ходатайствах. Нали знаете, че изпитвам известна слабост към този чудак Маникан.

— И увенчаха ли се с успех вашите начинания?

— Що се касае до Ора дьо Монтале — да. Що се касае до Маликорн и да, и не. Него просто го търпят. Това ли е всичко, което искахте да знаете?

— Остава римата.

— Каква рима?

— Подбрана от вас.

— Ла Валиер?

— Да.

Сент-Енян отново се заля от смях, който толкова дразнеше Дьо Гиш.

— Това е вярно, точно аз я въведох при принцесата! — каза Дьо Гиш.

— Ха-ха-ха!

— Но, драги графе — продължи Дьо Гиш, — вие ще ми направите голяма услуга, ако не пускате шеги по адрес на това име. Госпожица Дьо ла Валиер е безупречна личност.

— Безупречна?

— Да.

— Нима до вас не стигнаха последните слухове?

— Не, и вие много ще ме задължите, ако запазите тези слухове за себе си и за тези, които ги разпространяват.

— Защо толкова се вълнувате от това?

— Защото Ла Валиер обича един от моите близки приятели. Сент-Енян трепна.

— Това ли било?

— Да, графе! — продължи Дьо Гиш. — Вие сте най-възпитаният от всички французи и трябва да разберете, че няма да позволя да поставят приятеля ми в неловко положение.

— Разбирам прекрасно! Сент-Енян прехапа устни от досада. Дьо Гиш вежливо му се поклони.

— Вие ме гоните? — каза Сент-Енян, който до смърт искаше да узнае името на приятеля.

— Ни най-малко. Каня се да завърша стиховете си за Филис.

— Що за стихове са това?

— Четиристишие. Спомняте ли си, четиристишието е тънка работа.

— И още как!

— Тъй като от четири стиха ми остава да съчиня още три и половина, то искам да се съсредоточа.

— Разбирам. Довиждане, графе.

— Довиждане.

— Всъщност.

— Какво?

— Ръката ви е лека.

— Много.

— Значи ще успеете да завършите вашите три и половина стиха до сутринта?

— Надявам се.

— В такъв случай, до утре.

— До утре. Сбогом.

Ще не ще, Сент-Енян трябваше да се сбогува. Той се скри зад дърветата и изчезна.

По време на разговора те се бяха отдалечили на известно разстояние от замъка.

Всеки математик, поет и мечтател има своите развлечения. Сент-Енян, след като се раздели с Дьо Гиш, се оказа в края на парка, където започваха различните служби и където зад големи акации и кестени, оплетени с дива лоза, се издигаше стена. Тя отделяше парка от двора със службите.

След като остана сам, той тръгна към тези постройки. Дьо Гиш пое в обратната посока. Следователно единият се връщаше към цветарника, а другият отиваше към оградата.

Сент-Енян крачеше по мекия пясък под непроницаемия свод от люляк, боровинки и папрат, без никой да го види и чуе. Той обмисляше изход от трудното положение, разочарован, че не му се бе удало да

научи нещо повече за Ла Валиер въпреки всички хитрини, до които бе прибегнал.

Изведнъж до ухото му достигнаха човешки гласове. Беше шепот, женски оплаквания, прекъсвани от въпроси, тих смях, въздишки и учудващи възгласи, но най-ясно се чуваше женски глас.

Сент-Енян спря и с учудване установи, че гласовете идват някъде отгоре.

Вдигайки глава, той видя жена, която се беше покачила на стълба върху оградата. Тя разговаряше, като жестикулираше ожесточено, с мъж, седящ на едно дърво. Виждаше се само главата му. Жената беше от едната страна на оградата, а мъжът — от другата.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТА ЛАБИРИНТЪТ

Дьо Сент-Енян търсеше сведения, а откри цяло приключение. Провървя му.

Тъй като искаше да узнае какво правят тези двамата тук в този късен час, а главното, за какво разговарят, той тихо се прокрадва до самата стълба.

След като се настани по-удобно, чу следния разговор:

Говореше жената:

— Наистина, господин Маникан — в гласа се усещаха упреци, но и известна доза кокетство, — наистина, не мога да разбера защо рискувате? Ако продължим, може да ви заварят неочаквано. Много е вероятно — прекъсна я най-спокойно и флегматично мъжът.

— Какво ще кажат тогава? Ако някой ме види, ще умра от срам.

— Аз мисля, че вече не сте дете и трябва да сте по-умна.

— Поне да имаше нещо между нас, а така може да си навлека неприятности за тоя дето духа. Не. Сбогом, господин Маникан!

«Прекрасно. Познах жената, сега остава да узная кой е мъжът» — каза си Сент-Енян, разглеждайки стъпилите на пречките изящни крачета с чорапи телесен цвят и копринени пантофки.

— За Бога, почакайте още малко, скъпа Монтале! — извика Маникан. — За Бога, не изчезвайте! Трябва да ви кажа още толкова неща.

«Монтале! — прошепна си Сент-Енян. — Една от тройката. Значи всяка си има увлечение! Маникан, а не Маликорн, както мислех...»

Чувайки призива на събеседника си, Монтале се спря насред стълбата. Нещастният Маникан се премести на друг клон на кестена, за да бъде на по-удобно място.

— Изслушайте ме, моля ви, нали не ме подозирате в лоши намерения?

— Ни най-малко. Защо е това писмо, с което напомняте за услугите си? Защо е тази среща в такъв час и на такова място?

— Вие ме питате защо съм се опитал да пробудя у вас чувство на благодарност, напомняйки ви, че ви въведох при принцесата! Просто защото исках да получа среща с вас, на което вие така любезно се съгласихте. Просто не намерих друг предлог. Затова избрах това място и този час. А трябва да ви питам за неща, които не са за пред свидетели.

— Послушайте, господин Маникан!...

— Аз имам най-чисти намерения, драга Монтале.

— Господин Маникан, мисля, че трябва да си тръгвам.

— Изслушайте ме, иначе ще прескоча при вас. По-добре не ми противоречете, тъй като едно клонче много ме дразни и не отговарям за себе си.

— Добре. Слушам ви, но побързайте, защото, ако вас ви дразни клонче, в моята подметка се е врязала пречката на стълбата. Под обувките ми има бомба, предупреждавам ви!

— Бъдете любезна, госпожице, подайте ми ръката си.

— Защо?

— Подайте я.

— Ето я. Но какво правите?

— Тегля ви към себе си.

— Защо? Да не би да искате да седна на клона при вас?

— Не, но искам да седнете на оградата. Ето така. Мястото е широко и удобно и бих дал много да ми позволите да седна до вас.

— И там ви е добре. Ще ни видят.

— Мислите ли?

— Уверена съм.

— Добре, нека бъде както казвате, макар че е много неудобно на клона.

— Господин Маникан, вие се отвлякохте от темата.

— Вярно.

— Вие писахте ли ми?

— Писах.

— Защо ми писахте?

— Представете си, днес в два часа Дьо Гиш замина.

— По-нататък?

— Виждайки, че тръгва, аз както обикновено, го последвах.

— Виждам, след като сте тук.

— Почакайте... Нали ви е известно, че бедният Дьо Гиш беше в немилост.

— Уви, да.

— Следователно от негова страна беше връх на неблагоприятието да се появи във Фонтенбло, при тези, които го изгониха от Париж.

— Вие разсъждавате като покойния Питагор, господин Маникан.

— Трябва да кажа, че Дьо Гиш е упорит като всеки влюбен и не се вслуша в нито един мой съвет. Молих го, но той не поиска и да чуе. Дявол да го вземе!

— Какво става?

— Извинете, госпожице, но този проклет клон, за който имах честта да ви съобщя, току-що ми скъса панталона.

— Не е беда, сега е тъмно — смеейки се, отвърна Монтале, — продължавайте, господин Маникан.

— Господин Дьо Гиш се отпрати, яздейки, а аз го последвах пеша. Вие разбирате, че само глупак или луд бърза да се дави след своя приятел. Аз го пуснах да препуска напред, а сам тръгнах, без да бързам, като бях напълно уверен, че нещастникът няма да бъде приет или ако го приемат, то ще бъде така, че след първите думи на упрек ще бъде принуден да се върне назад. Следователно аз ще го посрещна, като се връща у дома, някъде около Ри или Мелун. Съгласете се, че и това е много: единадесет левги нататък и толкова насам. Монтале сви рамене.

— Смейте се, щом желаете, госпожице, но ако вие не седяхте така удобно върху гладките камъни на оградата, а бяхте яхнали клон като мен, то и вие, подобно на мен, бихте желали да слезете долу колкото може по-скоро.

— Минутка търпение, драги Маникан, една минутка. И така, вие казвате, че сте отминали Ри и Мелун?

— Да, минах Ри и Мелун и продължих пътя си, учудвайки се, че той не се показва отникъде. Най-накрая пристигнах във Фонтенбло, разпитвах, търсих навсякъде, но никой не беше го виждал и никой не беше разговарял с него в града. Оказва се, че пристигнал в галоп, влязъл през вратите на замъка и изчезнал. От осем часа вечерта го

търся по цялото Фонтенбло, питам за него навсякъде и всеки, но Дьо Гиш го няма. Умирам от безпокойство. Вие разбирате, че не бих могъл да се хвърля направо в устата на вълка, не можех сам да вляза в замъка като моя непредпазлив приятел. Тогава изпратих куриер до вас с писмо. Сега, госпожице, в името на небето, успокойте ме.

— Това съвсем не е трудно, драги Маникан. Вашият приятел Дьо Гиш беше приет много добре.

— Нима?

— Кралят беше много любезен с него.

— Как така? Кралят, който сам го изпрати в изгнание?

— Принцесата му се усмихваше, а принцът, изглежда, го обикна повече от преди.

— Ето какво било — бавно каза Маникан. — Сега разбирам защо е останал. А за мен нищо ли не каза?

— Нито дума.

— Това не е хубаво от негова страна. А какво прави сега?

— По всяка вероятност спи, а ако не спи, мечтае.

— А какво правихте цялата вечер?

— Танцувахме.

— Онзи знаменит балет? А как се представи Дьо Гиш?

— Беше прекрасен.

— Юначага! Сега ме извинете, госпожице, но ще трябва да премина при вас.

— Как така?

— Нали разбирате, не мога да разчитам на това, че в този късен час ще ми отворят вратите на замъка. Много бих искал да легна да спя на този клон, но се боя, че това е възможно само ако се превърна в папагал.

— Но аз не мога, господин Маникан, да вкарвам гостенин през оградата.

— Двама гости, госпожице — каза нечий глас съвсем плахо, от което стана ясно, че говорещият разбира цялото неприличие на подобна молба.

— Боже мой — ужаси се Монтале, старейки се да разгледа кой стои под кестена, — кой е там?

— Аз, госпожице.

— Кой сте вие?

— Вашият покорен слуга Маликорн.

Маликорн, произнасяйки тези думи, се изкачи по долните клони до нивото на оградата.

— Господин Маликорн!... Господи боже мой, вие и двамата сте полудели.

— Как се чувствате, госпожице? — вежливо попита Маликорн.

— Само това ми липсваше! — отчаяно възкликна Монтале.

— Ах, госпожице — прошепна Маликорн, — не бъдете толкова сурова, умолявам ви!

— Ние сме ваши приятели — каза Маникан, — а на приятели не трябва да се желае гибелта. Да ни оставите тук цялата нощ, това е все едно да ни осъдите на смърт.

— Е — засмя се Монтале, — господин Маликорн е такъв здравеняк, че няма да умре, ако прекара една нощ под звездите!

— Госпожице!

— Това ще бъде справедливо наказание за постъпката му.

— Добре! Нека Маликорн се разбере с вас както иска, а аз ще прескоча — обяви Маникан.

Промъквайки се по прословутия клон, от който толкова горчиво се оплакваше Маликорн, Маникан си помогна с крака и ръце и накрая се намери седнал до Монтале.

Монтале искаше да избута Маникан. Маникан полагаше всички усилия да се задържи. Тази блъсканица продължи няколко секунди, като не беше лишена от привлекателност. Нищо не се изплъзваше от внимателното око на Сент-Енян. Маникан най-после взе надмощие. След като завладя стълбата, той се спусна няколко стъпала и галантно подаде ръка на противничката си.

В същото време по кестена се покатери Маликорн и седна на същия клон, на който досега седеше Маникан. Той се канеше да продължи, докато Маникан и Монтале се спускаха няколко стъпала надолу. Монтале се смееше и се съпротивляваше.

В този момент се раздаде гласът на Маликорн:

— Госпожице! Не ме напускайте, умолявам ви! Положението ми е много неудобно и не бих могъл да се прехвърля през оградата без чужда помощ. За Маникан скъсаната дреха не е проблем. Той ще си избере друга от гардероба на Дьо Гиш, а аз не мога да разчитам дори на неговия костюм, тъй като е скъсан.

— Според мен — каза Маникан — аз незабавно трябва да тръгна да търся Дьо Гиш. По-късно няма да мога да стигна до него.

— Аз също мисля така — каза Монтале, — тогава тръгвайте!

— Хиляди благодарности! Довиждане, госпожице! — каза Маникан, скачайки на земята. — Вие сте необикновено любезна.

— Винаги съм на вашите услуги, господин Маникан. Сега трябва да се отърва и от господин Маликорн.

Маликорн въздъхна.

— Вървете, вървете — продължаваше Монтале.

Маникан направи няколко крачки, после се върна при стълбата и попита:

— Всъщност, госпожице, как да стигна до господин Дьо Гиш?

— Няма нищо по-лесно. Ще минете по буковата алея...

— Добре.

— Ще стигнете до кръстопътя...

— Добре.

— Ще видите четири алеи...

— Чудесно.

— Ще тръгнете по едната от тях...

— По коя по-точно?

— По дясната...

— По дясната?

— Не, по лявата.

— Дявол да го вземе!

— Не... не... почакайте...

— Ясно е, че и вие не знаете пътя. Спомнете си добре, госпожице.

— По средната...

— Но те са четири!

— Това е вярно. Всичко, което зная, е, че една от алеите води до принцесата, тази алея ми е добре известна.

— Но господин Дьо Гиш не е при принцесата, нали?

— Слава богу, не!

— Следователно алеята, която води към принцесата, не ми е нужна и искам да я сменя с тази, която води към господин Дьо Гиш.

— Да, разбира се, и аз също я знам, но как да я познаем от тук, просто не ми идва наум.

— Да предположим, госпожице, че съм намерил тази щастлива алея.

— Тогава ще тръгнете по нея. Ще ви остане само да минете през лабиринта.

— Какъв е пък сега този лабиринт?

— Доста сложен. В него и през деня, и през нощта можеш да се заблудиш. Безкрайни завои наляво и надясно. Отначало трябва да направиш три завоя надясно, после два наляво, после един завой... един или два? Почакайте! Накрая, след като излезете от лабиринта, ще попаднете в кленовата алея и тази алея ще ви отведе право до павилиона, в който се намира господин Дьо Гиш.

— Няма що, добре ми показвате пътя. Не се съмнявам, че ако се ръководя от вашите указания, веднага ще се заблудя. Затова искам да ви помоля за една услуга.

— Каква?

— Да ми предложите вашата ръка и да направлявате моите крачки, както... както... аз отлично знам митологията, госпожице, но положението е толкова сериозно, че тя изцяло ми се изпари от главата. Да тръгваме, моля ви.

— А аз? — извика Маликорн. — На кого ме оставяте.

— Не, това е невъзможно! — каза Монтале, обръщайки се към Маникан. — Ако някой ме види с вас в такъв час, помислете какви приказки ще тръгнат!

— Нашата чиста съвест ще ви бъде вместо защита, госпожице — отвърна поучително Маникан.

— Не, господине, това не е възможно!

— Тогава ми позволете да помогна на Маликорн да слезе. Той е умно момче и има прекрасен нюх, ще ме води напред и ако загинем, ще загинем заедно. Или ще ни спасят. Ако ни срещнат двамата, няма да ни обърнат внимание, а ако съм сам, ще ме вземат или за любовник, или за крадец. Спускайте се, Маликорн, ето ви стълба.

— Господин Маликорн — извика Монтале, — забранявам ви да слизате от дървото! Под заплаха от моя най-жесток гняв!

Маликорн, който си беше сложил вече крака върху оградата, тъжно го прибра.

— Шшт... — прошепна Маникан.

— Какво има? — попита Монтале.

— Чувам стъпки.

— Ах, боже мой!

Действително шумът от стъпките ставаше по-силен, клоните се разтвориха и се появи Сент-Енян, смеейки се весело и простирайки ръка, сякаш искаше да спре всички в това положение, в което се намираха. Маликорн на дървото, с протегнатата шия, Монтале върху стъпалото на стълбата, за която сякаш беше залепена, Маникан на земята с повдигнат крак, готов да тръгне на път.

— Добър вечер, Маникан — поздрави го графът. — Заповядайте, приятелю. Днес много ни липсвахте и всички питаха за вас. Госпожице Дьо Монтале, ваш покорен слуга!

Монтале се изчерви.

— Ах, Боже мой! — измърмори тя, закривайки лицето си с ръце.

— Успокойте се, госпожице — каза Сент-Енян, — аз знам, че сте невинна, и ще го кажа пред всички. Маникан, да тръгваме.

Буковата алея, кръстовището и лабиринтът са ми познати места. Аз ще бъда вашата Ариадна. Ето, и аз си спомних забравената от вас митология.

— Вярно! Благодаря ви, графе.

— Няма ли да вземете с вас, графе — помоли Монтале, — и господин Маликорн?

— Не, не, опазил ни Бог! — обади се Маликорн. — Господин Маникан до насита се е наприказвал с вас. Сега, госпожице, е мой ред. Толкова неща трябва да ви кажа за бъдещето ви.

— Чувате ли? — разсмя се графът. — Останете с него, госпожице. Нима не знаете, че тази нощ е нощта на тайните?

Той взе Маникан под ръка и бързо го помъкна по пътя, който Монтале толкова добре знаеше и толкова лошо показваше.

Тя ги изпрати с очи, докато се скриха от погледа ѝ.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЪРВА КАК МАЛИКОРН БЕШЕ ИЗГОНЕН ОТ СТРАННОПРИЕМНИЦАТА «КРАСИВИЯ ПАУН»

В същото време Маликорн се постара да се разположи по-удобно. Когато Монтале се обърна, веднага ѝ се хвърли в очи промяната в положението му. Той седеше като маймуна върху каменната ограда, опирайки се с крака на горното стъпало на стълбата. Главата му като на някой фавън беше увита с бръшлян, а краката му бяха оплетени с дива лоза.

Що се отнася до Монтале, то беше напълно възможно човек да я вземе за дриада.

— На какво прилича това? — възмущаваше се тя, като се изкачваше по стълбата. — Защо не ме оставите на мира, а ме преследвате? Мен, нещастната, тиран такъв!

— Аз? — учуди се Маликорн. — Аз ли съм тиран?

— Разбира се. Вие непрекъснато ме компрометирате, господин Маликорн. Вие сте злобно чудовище!

— Аз?

— Какво търсите във Фонтенбло? Кажете ми! Нали живеете в Орлеан!

— Питате какво ми трябва тук? Трябваше да ви видя!

— Виж ти! Каква бърза работа!

— Много бърза, госпожице, макар че на вас ви е все едно. Що се отнася до моя дом, прекрасно знаете, че го напуснах, и в бъдеще не ми трябва никакъв друг дом освен този, в който живеете вие. Тъй като сега живеете във Фонтенбло, аз пристигнах тук.

Монтале сви рамене.

— Значи искате да ме видите?

— Да.

— Добре, видяхте ме! Сега си тръгвайте!

— О, не!

— Как така не?

— Не съм дошъл само за да ви видя, а трябва и да говоря с вас.

— Ще поговорим. Но не сега и не тук.

— Не сега? Бог знае дали ще ви видя някъде другаде. Такъв удобен случай като този никога повече няма да ни се представи.

— Но сега аз не мога.

— Защо?

— Защото днес през нощта станаха хиляда приключения.

— Тогава това ще бъде хиляда и първото.

— Не, госпожица Дьо Тоне-Шарант ме чака в нашата стая. Трябва да ѝ съобщя нещо много важно.

— Отдавна ли чака?

— Най-малко от един час.

— В такъв случай — каза спокойно Маликорн — ще почака още няколко минути.

— Господин Маликорн, вие се забравяте.

— Вие ме забравяте, госпожице, а ролята, която ме карате да играя тук, започва да ме дразни. Цяла седмица се въртя около вас, а вие не благоволявате да ме забележите.

— Как, вие сте тук вече цяла седмица?

— Да, скитам се из парка като призрак, обгарял от фойерверките, от които ми изгоряха две перуки. Вечно съм мокър от вечерната влага и от пръските на фонтаните. Вечно съм гладен, измъчен, принуждаван да бягам през оградата като крадец. Дявол да го вземе, нима това е живот за същество, което не е създадено да бъде нито белка, нито саламандра, нито видра! Вие сте толкова безчовечна, че ме накарахте да загубя човешкия си образ. Аз протестирам! Аз съм човек, дявол да го вземе, и ще си остана такъв, освен ако за това не последват нови нареждания от нашия небесен началник!

— Какво ви е нужно? Какво искате? — попита Монтале със смекчен тон.

— Да не започвате да ме убеждавате, че не сте знаели за моето пребиваване във Фонтенбло?

— Аз...

— Бъдете откровена.

— Подозирах за това.

— Нима за цяла седмица не можахте да направите така, че да се виждате с мен поне веднъж на ден?

— Винаги ми пречеха, господин Маликорн.

— Дрън-дрън...

— Попитайте другите придворни дами, ако не ми вярвате.

— Никога не питам за това, което сам зная по-добре от другите.

— Успокойте се, господин Маликорн, скоро всичко ще се промени.

— Отдавна беше време.

— Нали знаете, че за вас мисля винаги, независимо дали ви виждам или не! — каза Монтале, мъркаща като котка.

— Да, мислите!

— Честна дума!

— Няма ли нещо ново?

— За какво?

— Относно моето поръчение да се узнае какво става при принца?

— Ах, скъпи Маликорн, тези дни беше невъзможно да се приближа до него.

— А сега?

— Сега е друго нещо. От вчерашния ден той спря да ревнува.

— Така ли? От какво премина ревността му?

— Пусна се слух, че кралят е прехвърлил вниманието си към друга жена, и принцът веднага се успокои.

— А кой пусна този слух? Монтале сниши глас:

— Между нас казано, струва ми се, принцесата и кралят просто са се наговорили.

— Ха-ха!... — засмя се Маликорн. — Това беше единственото средство. А как е нашият беден влюбен — господин Дьо Гиш?

— Съвсем е изоставен.

— Те пишат ли си?

— Не. Цялата седмица не съм виждала никой от тях да вземе перото в ръка.

— А вие в какви отношения сте с принцесата?

— В много добри.

— Ас краля?

— Той ми се усмихва, когато минава покрай мен.
— Добре. Кажете, коя жена ще използват за прикритие?
— Ла Валиер.
— Бедната. Ние трябва да попречим на това.
— Защо?
— Защото, ако възникне подозрение, Раул дьо Бражелон ще я убие или ще убие себе си.
— Добрият Раул! Мислите ли, че ще го направи?
— Жените имат претенции да са познавачи на човешките страсти — каза Маликорн, — а сами не умеят да четат нито в собствените си сърца, нито в собствените си очи. Бражелон безумно обича Ла Валиер и ако тя намисли да го мами, той ще я убие или ще се убие.
— Но кралят ще я защити — увери го Монтале.
— Кралят? — възкликна Маликорн.
— Разбира се.
— Раул ще го убие като обикновен хусар.
— Вие сте полудял, господин Маликорн!
— Ни най-малко. А аз вече знам как ще постъпя.
— Как?
— Ще предупредя тихичко Раул за тази шега.
— Бог да ви пази, нещастнико! — извика Монтале, изкачвайки се на едно стъпало по-близо до него. — Да не сте посмели да кажете и една дума!
— Защо?
— Защото вие още не знаете всичко...
— А какво се е случило?
— Днес вечерта... Никой ли не ни подслушва?
— Не.
— Днес вечерта под кралския дъб Ла Валиер заяви просто и ясно: «Не разбирам как, виждайки краля, една жена може да обикне друг мъж».
Маликорн чак подскочи върху стената.
— Нима е казала това тази нещастница?
— Дума по дума.
— Тя наистина ли го мисли?
— На Ла Валиер каквото ѝ е на ума, това ѝ е на езика.
— За това трябва да бъде отмъстено. Колко сте лукави жените!

— Успокойте се, драги Маликорн, успокойте се!
— Напротив, злото трябва да се сече от корен. Трябва навреме да предупредя Раул.
— Не е много умно, а и вече е късно!
— Защо?
— Тези думи на Ла Валиер...
— Да.
— Тези думи...
— Е?
— Стигнаха до краля.
— Кралят е научил? Били са му предадени тези думи?
— Той сам ги е чул.
— «Ой-ой», — както казваше господин кардиналтът.
— Кралят се е намирал в това време недалеч от кралския дъб.
— Значи — заключи Маликорн — сега при принцесата и краля всичко ще тръгне по мед и масло, а Раул ще стане изкупителната жертва?
— Вие сте напълно прав.
— Но това е ужасно!
— Нищо не може да се направи.
— Да, по-добре е да не се застава между кралския дъб и краля, иначе такъв малък човек като мен ще бъде смачкан — промълви сподавено Маликорн.
— Това е самата истина.
— Сега да помислим за нас.
— Това исках и аз самата.
— Отворете прекрасните си очички.
— А вие дайте по-близо големите си уши.
— Приближете малката си устица, за да мога да я целуна по-силно.
— Ето — каза Монтале и му отвърна със звучна целувка.
— Да се разберем. Първо да изясним отношенията. Дьо Гиш обича принцесата, Ла Валиер обича краля, кралят обича принцесата и Ла Валиер, а принцът не обича никого освен себе си. Сред подобни любовни истории дори глупак би направил кариера, какво остава за такива умни хора като нас.
— Вие все си мечтаете.

— Не мечтая, а това са фактите. Позволете ми да бъда ваш водач, скъпа моя. Мисля, че досега не можете да се оплачете от моите съвети, нали?

— Не мога.

— В такъв случай нека миналото ви служи като гаранция за бъдещето. Тъй като всеки тук мисли само за себе си, да помислим за себе си и ние.

— Вие сте съвършено прав.

— Но само за себе си.

— Става.

— Съюзът ни ще бъде настъпателен и отбранителен.

— Кълна се, че свято ще го спазвам.

— Протегнете ръка ето така: всичко за Маликорн!

— Всичко за Маликорн!

— Всичко за Монтале! — отвърна Маликорн, протягайки на свой ред ръката си напред.

— А сега какво ще правим?

— Ще държим постоянно очите си отворени, ще наострим уши, ще събираме улики против другите, без да им даваме нищо компрометиращо за себе си.

— Съгласна съм!

— И аз!

— Тогава всичко е решено. А сега, когато сключихме договора, сбогом.

— Как така сбогом?

— Така. Върнете се в своята странноприемница.

— В своята странноприемница?

— Да, нали сте отседнали в странноприемницата «Красивия паун»?

— Монтале, Монтале, вие сама се издадохте! Вие отлично знаехте за моето пребиваване във Фонтенбло.

— Какво доказва това? Че с вас се занимават повече, отколкото заслужавате, неблагодарнико!

— Хм...

— Върнете се в «Красивия паун».

— Колко е неприятно!

— Защо?

— Това е свършено невъзможно.

— Нима нямате стая там?

— Имах, но сега нямам.

— Нямате? Кой ви я взе?

— Послушайте какво стана... Един път се връщам убит от умора, тъй като цял ден бях тичал след вас, и изведнъж виждам в странноприемницата носилка, върху която четирима селяни носят болен монах.

— Монах?

— Да. Стар францисканец с бяла брада. Виждам, че носят този болен монах в странноприемницата. Качвам се след него по стълбата и виждам, че го внасят в моята стая.

— Във вашата стая?

— Да, в моята собствена стая. Мислех, че е станала грешка, викам собственика, а той ми казва, че стаята била наета от мен за една седмица, срокът изтекъл и сега е наета от този францисканец.

— Как така!

— И аз казах тогава: как така! Нещо повече, исках да се разсърдя и отново се качих горе. Обърнах се към самия францисканец, исках да му докажа, че постъпката му е неучлива. Но този монах, въпреки цялата си слабост, се повдигна на лакът, впери в мен огнен поглед и каза с глас, който беше годен за командване на кавалерийски отред: «Изхвърлете този нахалник навън!». Тази заповед моментално беше изпълнена от собственика и четиримата носачи, които ме пуснаха по стълбата малко по-бързо, отколкото аз сам бих слязъл. Ето защо, скъпа, останах без покрив.

— Но какъв е този францисканец? — попита Монтале. — Да не е генерал на ордена?

— Навярно. Стори ми се, че така го величаеше полугласно единият от носачите му.

— И така?

— И така, вече нямам нито стая, нито странноприемница, нито покрив и все пак реших, както моят приятел Маникан, да не ноцувам под открито небе.

— Какво ще правим? — извика Монтале.

— Това е въпросът.

— Няма нищо по-просто — раздаде се изведнъж нечий глас. Монтале и Маликорн извикаха заедно от изненада. Гласът беше на Сент-Енян.

— Драги Маликорн — каза той, — щастливият случай отново ме води тук, за да ви избавя от трудното положение. Да вървим, предлагам ви стая при себе си и ви гарантирам, че няма да ви я отнеме никакъв францисканец. Що се отнася до вас, госпожице, бъдете спокойна. Вече съм посветен в тайните на госпожиците Дьо ла Валиер и Дьо Тоне-Шарант. Вие току-що бяхте така добра да ме посветите във вашата. Благодаря. Ще пазя тези три тайни така свято, както и едната.

Маликорн и Монтале се спогледаха като ученици, заварени на местопрестъплението. Но тъй като Маликорн не можеше да не види удобствата от предложението на Сент-Енян, той направи знак на Монтале, че е съгласен, и тя му отвърна по същия начин.

После той бавно се спусна по стълбата, обмисляйки как поизкусно да измъкне от господин Дьо Сент-Енян всичко, което последният би могъл да знае за тази прословута тайна. Монтале побягна като кошута и никакъв лабиринт не можеше да я отклони от пътя ѝ.

Сент-Енян действително заведе у дома си Маликорн, като му оказваше голямо внимание. Той беше щастлив, че държи в ръцете си двама души, които можеха да му дадат сведения за тайните на придворните дами.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ВТОРА КАКВО В ДЕЙСТВИТЕЛНОСТ СЕ СЛУЧИ В СТРАННОПРИЕМНИЦАТА «КРАСИВИЯ ПАУН»

Преди всичко да съобщим на читателя някои подробности за странноприемницата «Красивия паун», след което да преминем към описание на наемателите, които я заемаха.

Странноприемницата «Красивия паун», както всяка друга странноприемница, дължеше своето название на табелата. На нея беше нарисован паун с разперена опашка. Само че по примера на някои художници, които придаваха на змията, съблазнила Ева, лице на красив юноша, творецът на табелата беше нарисувал на красивия паун лице на жена.

Странноприемницата беше жива епиграма на онази половина от човешкия род, която по думите на Легуве олицетворява красотата на живота. Тя се намиреше във Фонтенбло, на първата странична улица вляво, пресичаща главната артерия — Парижката улица, която всъщност представляваше цялото градче.

В тези времена страничната улица се казваше Лионска, може би защото водеше в посоката на тази втора столица на кралството. Тя се състоеше от две къщи на заможни граждани, отделени една от друга с големи градини с жив плет. Изглеждаше обаче, че на тази улица има три къщи. Ще обясним защо всъщност те бяха само две.

Странноприемницата «Красивия паун» гледаше към главната улица. Към улица Лионска гледаха два еркера, разделени с дворове. В тях имаше просторни помещения за всички пътешественици независимо дали са пеш, на кон или с карета. Тук пътниците намираха не само подслон и храна. Веселията не стихваха, виното се лееше, слугите чупеха гърбове пред богатите благородници, които имаха и

място за уединение и разходки, когато, изпаднали в немилост, обмисляха планове за реванш и отмъщение.

От прозорците на тези крила се виждаше цялата улица, обрасла с поникнала между паветата трева. По-нататък имаше жива ограда от цветя и бодливи храсти, които като с ръце обгръщаха споменатите две крила. Още по-нататък, в празното място между къщите, се виждаше верига от гъсти дървета, стоящи като часовои пред голямата гора, която започваше от Фонтенбло.

Наемателят, който заемаше ъгловото помещение, можеше да види през прозореца минувачите, да чуе стъпките им, да се любува на уличните увеселения, на влизащите в странноприемницата, а поглеждайки към Лионската улица, да се отдаде на селската тишина и покой. Освен това в случай на необходимост, чувайки някакво тропане по главната врата, той можеше да се измъкне през черния вход на Лионската улица и покрай градините да стигне до гората.

Както си спомня читателят, Маликорн за първи път ни разказа за тази странноприемница. С цел да се оплаче за своето изгонване, той каза на Монтале далеч не всичко за тази тъй интересна къща.

Ще се постарая да запълним този пропуск в разказа на Маликорн.

Той пропусна да ни каже по какъв начин бе попаднал там. Освен това той спомена само за францисканеца, без да ни осветли относно другите личности, населяващи странноприемницата.

Начинът, по който проникнаха там, държането им, трудността за всеки външен човек да получи легло там, освен ако не е приносител на тайна парола, всичко това трябваше да учуди Маликорн и действително така стана. Но той беше прекалено погълнат от собствените си работи и не беше забелязал много от това, което ставаше тук.

В действителност всички помещения на странноприемницата се заемаха от постоянни хора, спокойни, с приветливи лица, нито едно от които не му беше познато. Всички те пристигнаха след неговото идване. Всеки, влизайки, произнасяше паролата, която отначало му правеше впечатление. След като разпита, Маликорн разбра, че това е предпазна мярка, тъй като тук отсядаха много богати благородници, а градът гъмжеше от мошеници и крадци.

Пазейки добрата слава на странноприемницата, нейният собственик се грижеше гостите му да не бъдат ограбени.

Стараейки се да изясни положението в странноприемницата, Маликорн си задаваше понякога въпроса — защо него го пускаха безпрепятствено, когато пред очите му много желаещи получаваха отказ. Порази го и това, че Маникан, такъв знатен велможа, който трябваше според него да бъде уважаван от всички, беше изпроводен с думите «несио вос» — не ви познаваме, когато искаше да нахрани коня си в «Красивия паун».

Всичко това беше загадка за Маликорн, над която той не си блъска много главата, тъй като беше зает със своите любовни и честолюбиви замисли. Но дори да беше пожелал да научи нещо, неуспехът му бе сигурен, независимо от целия му ум.

С няколко думи ще покажем на читателя, че за разрешението на подобни загадки трябва да си най-малко Едип.

Вече цяла седмица в странноприемницата живееха седем пътешественици, които бяха пристигнали един ден след като Маликорн се бе настанил там.

Тези седем пътешественици бяха пристигнали с многочислена свита. Имаше един немски генерал със секретар, лекар, трима лакеи и седем коня. Казваше се Востпур. Испански кардинал с двама секретари, две племенници, родственик офицер и дванадесет коня. Казваше се монсеньор Хередия. Богат търговец от Бремен с лакей и два коня — казваше се Бонцет. Венециански сенатор с жена и дъщеря — красавици, на име синьор Марини. Шотландски земевладелец със седем планинци от своя клан; наричаше се Маккамнър. Австриец от Виена без свита, титла и герб, който пристигна с карета, по-скоро войник, отколкото свещеник, но го наричаха съветник. Накрая, дама фламандка с прислужничка, лакей и компаньонка, много важна и величествена, с превъзходни коне. Наричаха я фламандската дама.

Всички тези личности, както казахме, пристигнаха в един и същи ден, а тяхното появяване не предизвика никаква суматоха в странноприемницата, улицата не беше затрупана с багаж, тъй като всичко беше уредено предварително от куриери или секретарите на въпросните личности.

Маликорн, който беше пристигнал предния ден, след като се представи, каза, че е приятел на високопоставен благородник, който

ще пристигне скоро, за да се наслади на празненствата.

След като го изслуша, собственикът му се усмихна като на стар познат и каза:

— Изберете стаята, която ви се хареса, тъй като вие пристигнахте пръв.

Това беше казано с подчертано сервилничене, което на езика на всички гостилничари значеше: «Бъдете спокоен, господине, ние знаем с кого си имаме работа, и ще се държим с вас както подобава».

Думите и жестовете се сториха на Маликорн благожелателни, макар че той не разбираше причината за тази любезност. Не желаейки да харчи много пари, той сметна, че ще получи отказ, ако поиска най-малката стая, затова реши да хване собственика в крачка.

Маликорн се усмихна като човек, на когото се отдава заслужено внимание, и каза:

— Уважаеми, ще взема най-хубавата и най-веселата стая.

— С конюшня?

— С конюшня.

— Откога?

— Незабавно, ако е възможно.

— Много добре.

Само че — добави Маликорн — няма да взема сега голямото помещение.

— Добре — съгласи се хазяинът му с вид на човек, който е наясно с всичко.

— Известни причини ме карат да избира тази малка стая лично за мен.

— Да, да, да — съгласи се човекът.

— Щом пристигне приятелят ми, той ще вземе голямото помещение. Тъй като то ще му принадлежи, сметката за него ще я урежда сам.

— Прекрасно, прекрасно. Значи се договорихме.

— Договорихме?

— Дума по дума.

— Странно... — промърмори Маликорн.

— Значи вие разбирате?

— Да.

— Това е всичко, което е необходимо. Тъй като вие разбирате...
Нали разбирате?

— Напълно.

— Отлично. Заведете ме в моята стая.

Собственикът на «Красивия паун» тръгна напред с шапка в ръка.

Маликорн се настани в своята стая и беше крайно учуден, че хазяинът, срещайки го по стълбите, постоянно му намигваше като на съучастник.

«Сигурно има някакво недоразумение — казваше си Маликорн. — Но докато не се изясни, ще се ползвам от него. Нищо повече не ми е нужно.»

Той тръгваше от своята стая като ловджийско куче, търсейки придворни новини, ту изгаряйки се във фойерверките, ту мокрейки се във фонтаните, както каза на Монтале.

На другия ден след като се прибра, той присъства на пристигането на седмината пътешественици, които заеха всички помещения в странноприемницата.

При вида на всички тези благородници и придружаващите ги Маликорн потърка радостно ръце, като се поздравяваше, че е пристигнал навреме. Ден по-късно, и щеше да е без легло, на което да си почива след завръщането си от своите експедиции.

Когато всички гости бяха настанени, хазяинът влезе в стаята на Маликорн и с обичайната почтителност каза:

— Любезни ми гостенино, в третото крило за вас е оставено голямо помещение. Нали знаете?

— Разбира се, че зная.

— Правя ви истински подарък.

— Благодаря.

— Затова, когато пристигне приятелят ви...

— Е?

— Ще остане доволен от мен, освен ако е такъв човек, на когото не можеш да угодиш с нищо.

— Ще ми позволите ли да кажа няколко думи за него?

— Говорете, за Бога! Вие сте господар тук!

— Знаете, че той трябва да пристигне...

— Да, трябва.

— Вероятно е променил намеренията си.

- Не.
- Уверен ли сте?
- Напълно.
- Защото, ако имате съмнения...
- Слушам ви.
- Аз ви казвам, че той може да не дойде...
- Нали ви казах.
- Да, но човек предполага, Господ разполага. Верб волант, скрипта манет!
- Какво значи това?
- Думите отлитат, написаното остава. Тъй като той не ми е написал нищо, аз се задоволих с устните му обяснения. Но сега ви разрешавам, ако се появят желаещи, да го дадете под наем срещу добра цена.
- Какво ми разрешавате?
- Да го дадете под наем, ако ви предложат добра цена.
- Да го дам под наем?
- Да.
- В никакъв случай! Освен ако не ви е писал...
- Не.
- Но той е писал до мен.
- А-а-а!
- Да.
- Ас какви изрази? Да видим дали писмото се схожда с устните му заповеди.
- Ето какво има приблизително в писмото:

До господин съдържателя на странноприемницата
«Красивия паун»

Вие вероятно сте предупреден, че във вашата странноприемница е определена среща на няколко важни личности. Аз принадлежа към членовете на обществото, събиращо се във Фонтенбло. Запазете стая за моя приятел, който ще пристигне преди или след мен...

- Вие сте този приятел, нали? Маликорн скромно се поклони.

Собственикът продължи:

И голямо помещение за мен. За голямото помещение ще плащам аз, но искам малката стая да не струва скъпо, тъй като е предназначена за бедняк...

— Това отново сте вие, нали?

— Да, разбира се — отвърна Маликорн.

— Значи се разбрахме. Вашият приятел ще плаща за голямото помещение, а вие за малкото.

«Да ме разпънат на кръст, ако разбирам нещо» — помисли Маликорн.

А на глас каза:

— Кажете, доволен ли сте от името?

— Кое име?

— Което стои в края на писмото. Може ли да ви служи като поръчителство?

— Аз исках вас да питам за него.

— Как, писмото е било без подпис?

— Да — каза хазяинът, чиито очи светнаха от любопитство и нетърпение.

— В такъв случай, след като той не се е подписал.

— Да?

— Значи е имал причини за това.

— Без съмнение.

— Аз, неговият довереник, няма да разкривам инкогнитото му.

— Вие сте прав, господине, и аз няма да настоявам.

— Ценя вашата деликатност. Но както е казал моят приятел, за моята стая се полага отделно заплащане, да се договорим за нея.

— Господине, това е решен въпрос.

— Все пак да направим сметката. Стая, храна, конюшня и храна за моя кон. Колко ще ми струва?

— Четири ливри, господине.

— Значи дванадесет, ливри за изминалите три дни.

— Да, господине, дванадесет ливри.

— Ето ги.

— Защо искате да платите сега?

— Защото — тайнствено сниши глас Маникан, виждайки, че тайнствеността се харесва, — защото не искам да остана да дължа, ако ми се наложи да замина внезапно.

— Вие сте прав, господине.

— Значи съм у дома си.

— Да.

— Отлично. Сбогом. Хазяинът си тръгна.

Оставайки сам, Маликорн си помисли:

«Само господин Дьо Гиш или Маникан биха могли да напишат това писмо. Първият — от желание да си подsigури стая във двореца, а вторият — по поръчение на първия.

Сигурно те са дошли до следното решение: в голямото помещение под гъст воал може да бъде приета дама, като се подsigури за всеки случай втори изход към улицата.

Малката стая е била предназначена за Маникан като негов верен страж или за самия господин Дьо Гиш, играещ за по-голяма сигурност ролята на господар и представител едновременно.

Но какъв е този конгрес, който се е състоял в странноприемницата? Това сигурно са хора, които е трябвало да бъдат представени на краля. Но кой е този бедняк, за когото е била запазена малката стая? Хитрост, за да се замаскира по-добре Дьо Гиш или Маникан? Ако съм отгатнал правилно, това е половин беда. Разстоянието между Маликорн и Маникан се състои само в състоянието на кесията.»

Маликорн се успокои, след като стигна до този извод, предоставяйки на седмината гости да се разхождат из странноприемницата и да се разпореждат в нея.

Когато в двора всичко беше спокойно, когато шпионажът и въпросите, които задаваше, му омръзнаха, когато му омръзнаше да пише писма, които никога не му се удаваше да изпрати по предназначението им, Маликорн се връщаше в своята уютна стаичка и облакът се на балкона, започваше да мисли за странните пътешественици, които не се интересуваха от тържествата във Фонтенбло, сякаш за тях не съществуваха на този свят нито радости, нито забавления.

Така продължи до седмия ден, който ние подробно описахме в предната глава заедно с принадлежащата му нощ.

Тази нощ Маликорн седеше до прозореца, за да се освежи. Беше вече доста късно, когато се показва Маникан, яздейки кон, недоволно оглеждащ се на всички страни.

«Най-накрая! — каза си Маликорн, който позна Маникан от пръв поглед. Най-накрая се появява, за да заеме помещението си, тоест моята стая.»

Той го извика. Маникан вдигна глава и на свой ред позна Маликорн.

— Дявол да го вземе — каза той и лицето му просветля, — колко се радвам, че ви срещам, Маликорн. Обикалям из цялото Фонтенбло, като напразно търся две неща: Дьо Гиш, стая и конюшня.

— Що се касае до Дьо Гиш, не мога да ви дам за него нито добри, нито лоши сведения, защото не съм го виждал. Колкото за стая и конюшня, работата е друга.

— А-аа!

— Да. Те са били запазени тук.

— Запазени? От кого?

— Струва ми се, от вас.

— От мен?

— Нима вие не сте поръчвали тук стаи?

— Дори и не съм мислил.

В същото време на прага се появи фигурата на собственика.

— Имате ли стая? — попита Маникан.

— Имате ли поръчка, господине?

— Не.

— В такъв случай няма стая.

— Ако е така, то аз съм поръчал стаята — каза Маникан.

— Стая или цяло помещение?

— Всичко, което ви е угодно.

— Писмено?

Маликорн кимна утвърдително на Маникан.

— Разбира се, че писмено — отвърна Маникан. — Нима не сте получили моето писмо?

— От коя дата? — попита хазяинът, на когото колебанията на Маникан се сториха подозрителни.

Маникан се почеса по тила и погледна към Маликорн, но последният вече слизаше по стълбата на помощ на приятеля си.

В същия миг на входа на странноприемницата спря някакъв пътешественик, загърнат по испански в дълга мантия. Той беше чул целия разговор.

— Миналата сряда — меко и вежливо произнесе тайнственият непознат, докосвайки рамото на хазяина.

Маникан побърза да се отдръпне, а Маликорн, който се беше появил на свой ред на прага, също се почеса по тила. Хазяинът се поклони на пристигналия с вид на човек, познал своя истински клиент.

— Помещението за ваша милост е приготвено — угоднически каза той, — конюшните също. Само че...

Той се огледа.

— Къде са вашите коне?

— Моите коне може да дойдат, а може и да не дойдат. Мисля, че на вас ви е все едно, след като ще ви се заплати за всичко, което е било поръчано.

Собственикът се поклони още по-ниско.

— А оставихте ли за мен — продължи непознатият — малката стая, както ви бях писал.

— Ай! — извика Маликорн, като се опитваше да се скрие.

— Господине, ето вече цяла седмица тя се заема от приятеля ви — той посочи Маликорн, който съвсем се беше скрил в ъгъла.

Пътешественикът, повдигайки мантията си, хвърли поглед на Маликорн.

— Този господин не е мой приятел. Хазяинът едва не подскочи.

— Аз не го познавам — поклати глава новопристигналият.

— Как! — извика съдържателят на странноприемницата, обръщайки се към Маликорн. — Вие не сте ли приятел на този господин?

— Нима не ви е все едно, след като ви е заплатено — величествено отговори Маликорн, явно дразнейки непознатия.

— Съвсем не ми е все едно! — отвърна хазяинът, започвайки да разбира, че е станало някакво недоразумение. — И ви моля, господине, да освободите помещението, което не сте поръчали.

— Но господин току-що пристигналият — каза Маликорн — не се нуждае от моята стая и голямата зала едновременно... и ако той

вземе стаята, аз ще взема залата, а ако той предпочете залата, аз ще взема стаята.

— Много съжалявам, господине — меко каза непознатият, — но на мен са ми нужни и стаята, и голямото помещение.

— А за кого? — попита Маликорн.

— Залата е за мен.

— Отлично. А стаята?

— Погледнете — каза непознатият, протягайки ръка към приближаващото се шествие.

Маликорн погледна в показаната му посока и видя носилка, върху която лежеше францисканецът, за когото той беше разказал на Монтале, съчинявайки някои подробности.

Като следствие от появяването на непознатия, болен францисканец беше изгонването на Маликорн, когото гостилничарят и селяните, служещи за носачи, безцеремонно бяха изхвърлили на улицата.

На читателя вече бяха съобщени резултатите от това изгонване и предаден разговорът на Маникан с Монтале, която първият, отличаващ се с по-голяма ловкост от втория, беше съумял да открие, за да я разпита за Дьо Гиш. На читателя също така са известни последвалият разговор на Монтале с Маликорн и любезността на граф Дьо Сент-Енян, който предложи стая на двамата приятели.

Остана ни да разкрием пред читателя кои бяха непознатият с мантията, наел двете помещения, както и не по-малко тайнственият францисканец, който със своето появяване разруши всички планове на Маликорн и Маникан.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ТРЕТА

ЙЕЗУИТЪТ ОТ ЕДИНАДЕСЕТА ГОДИНА

За да не затрудняваме читателя, ще побързаеме преди всичко да отговорим на първия въпрос.

Загърнатият в мантията пътешественик беше Арамис, който, след като се раздели с Фуке, извади от пътната си чанта костюм, преоблече се, излезе от замъка и се отправи към странноприемницата «Красивия паун», където още преди седмица беше поръчал двете помещения.

Веднага след като изгони Маликорн и Маникан, Арамис се приближи до францисканеца и го попита къде иска да се установи, в голямата или малката стая.

Францисканецът попита къде са разположени тези стаи. Беше му казано, че малката е на втория, а голямата — на третия етаж.

— В такъв случай избирам малката — каза монахът. Арамис безмълвно се съгласи.

— Малката стая — покорно повтори той, обръщайки се към съдържателя.

Той почтително се поклони и тръгна към избраната стая.

На читателя може да се стори необичайно почтителното отношение на епископа към един обикновен монах, монах от един беден орден, на когото без всякаква молба от негова страна предоставиха стая, която се явяваше предмет на мечтите на толкова пътешественици.

Освен това как да обясним неочакваната поява на Арамис в странноприемницата, когато той можеше спокойно да се настани в замъка заедно с господин Фуке.

Францисканецът не издаде нито звук, когато го изкачваха по стълбата, макар че по всичко личеше, че той страда жестоко, и всеки път, когато носилката се закачеше в стената или в перилата на стълбата, цялото му тяло потреперваше.

Когато накрая го внесоха в стаята, той каза на носачите:

— Помогнете ми да седна в това кресло.

Селяните оставиха носилката на пода и вдигайки внимателно болния, го сложиха да седне в креслото, стоящо до възглавницата на кревата.

— Сега — меко каза той — извикайте при мен собственика. Те се подчиниха.

След пет минути на прага се появи съдържателят на «Красивия паун».

— Приятелю мой — каза му францисканецът, — уредете, моля ви, сметката с тези момчета. Това са васали от графство Мелун. Те ме намериха в безсъзнание на пътя и без да знаят дали трудът им ще бъде заплатен, искаха да ме занесат у дома си. Но тъй като аз знам колко струва на бедните гостоприемството, оказано на болен, бих предпочел странноприемницата, където и без друго ме очакват.

Хазяинът с учудване погледна францисканеца. Монахът се прекръсти по особен начин. Хазяинът се прекръсти по същия начин.

— Да, наистина — отвърна той, — вас ви очакваха, отче, но ние се надявахме да ви посрещнем в добро здраве.

Тъй като селяните с учудване гледаха тази внезапно появила се почителност у богатия собственик към бедния монах, последният извади от дълбокия си джоб няколко златни монети и като ги показва на селяните, каза:

— Ето, приятели мои, с какво ще заплатя за грижата към мен. Затова се успокойте и не се страхувайте да ме оставите тук. Моят орден, по чиито работи пътешествам, не иска да прося милостиня. Помощта, оказана ми от вас, също заслужава възнаграждение, затова вземете тези два луидора и си вървете с мир.

Селяните не се решаваха да приемат парите. Тогава хазяинът взе от монаха двете златни монети и ги пхна в ръката на единия от тях. Носачите си тръгнаха с изскочили от изненада очи.

След като вратата се затвори, францисканецът се замисли. После прокара по пожълтялото си чело своята суха от треската ръка и поглади бялата щръкнала брада с треперещи пръсти.

Хлътналите му от вълнението и болестта очи сякаш бяха приковани към някаква мъчителна, натрапчива мисъл.

— Какви доктори има тук, във Фонтенбло? — попита той накрая.

— Те са трима, отче.

— Кажете имената им.
— Преди всичко Линиге.
— Друг!
— Кармелит, наричан брат Гюбер.
— Друг!
— Светски лекар по фамилия Гризар.
— А-аа! Гризар! — прошепна монахът. — Извикайте ми по-скоро господин Гризар!

Съдържателят почтително се поклони.

— Какви свещеници има наблизо?

— Какви свещеници?

— От какви ордени?

— Има и йезуити, августинци и корделиери, но, отче, най-близо са йезуитите. Ще заповядате ли да повикаме йезуитски духовник?

— Да, вървете. Съдържателят излезе.

Читателят се досеща, че по кръстния знак, който двамата размениха помежду си, собственикът и болният разбраха, че принадлежат към страшното общество на йезуитите.

След като остана сам, монахът извади от джоба си връзка книжа и внимателно прочете някои от тях. Но болестта му надви, очите му помътняха, челото му се покри със студена пот и той почти загуби съзнание, отмятайки главата си назад, докато ръцете му безсилно увиснаха от двете страни на креслото.

Няколко минути той не се помръдна, докато не се върна съдържателят, който водеше със себе си полуоблечения доктор. Шумът от техните стъпки и чистият въздух, нахлул през отворената врата, върнаха болния в съзнание. Той бързо хвана разпилените хартии и с тънката си, изсъхнала ръка ги пхна под възглавницата на креслото.

Хазяинът излезе, оставяйки болния насаме с доктора.

— Елате по-близо, господин Гризар — помоли францисканецът.
— Не трябва да губим нито минута. Опипайте ме, преслушайте ме, прегледайте ме и поставете диагнозата.

— Нашият домакин — отвърна докторът — ми каза, че имам честта да окажа помощ на член на нашето общество.

— Да, на член на обществото — потвърди монахът. — Кажете ми истината, чувствам се много зле, изглежда умирам.

Докторът взе ръката на монаха и напипа пулса му.

— О! — каза той. — Опасна треска.

— Какво наричате опасна треска? — попита болният.

— На члена от първа или втора година бих казал неизлечима треска — отвърна докторът, поглеждайки въпросително монаха в очите.

— А на мен?

Докторът се колебаеше.

— Погледнете белите ми коси, челото ми, набраздено от мисли, погледнете моите бръчки, по които пресмятам прекараните изпитания. Аз съм йезуит от единадесета година, господин Гризар.

Докторът трепна.

Действително йезуитите от единадесета година бяха посветени във всички дела на ордена. Това бяха хора, за които науката нямаше граници, обществото — прегради, а подчинението — ограничения.

— И така — почтително се поклони Гризар, — изглежда се намирам пред лицето на магистъра.

— Да, и действайте съобразно с това.

— Какво искате да знаете?

— Действителното ми положение.

— В такъв случай — каза лекарят — ще ви кажа, че имате възпаление на мозъка, с други думи — остър менингит, достигнал до последната фаза.

— Значи няма надежда?

— Не казвам това — каза докторът, — но като вземем предвид възбуждения мозък, учестеното дишане, ускорения пулс и треската, която ви разяжда...

— От нея днес вече три пъти губя съзнание — прекъсна го францисканецът.

— Ето защо считам вашето състояние за опасно. Защо не спрехте някъде по пътя?

— Тук ме чакаха и аз бях длъжен да пристигна.

— Дори ако заплатите с живота си?

— Дори с цената на живота си.

— В такъв случай, като взимам под внимание всички симптоми, ще ви кажа, че положението е почти безнадеждно.

Францисканецът се усмихна накриво.

— Това, което току-що казахте, би било напълно достатъчно дори за йезуит от единадесета година, но за мен е твърде малко и аз имам право да искам повече. Говорете истината, бъдете откровен, както ако бяхте пред лицето на Господ Бог. Освен това аз вече изпратих за свещеник.

— Все пак се надявам — прошепна докторът.

— Отговаряйте — заповяда болният, показвайки с величествен жест златния пръстен, чийто печат до този момент беше обърнат навътре. Върху него беше гравирани знакът на обществото на Исус.

Гризар извика:

— Генерал!

— По-тихо — помоли францисканецът, — сега разбирате, че трябва да кажете всичко.

— Монсенъор, монсенъор, извикайте духовника — прошепна Гризар, — защото след два часа, когато се повтори пристъпът на треската, вие ще започнете да бълнувате и ще умрете по време на пароксизма.

— Добре — каза болният, смръщвайки за миг вежди, — значи ми остават още два часа?

— Да, ако вземете лекарството, което ще ви изпратя.

— Това лекарство ще ми даде още два часа ли?

— Да, два часа.

— Аз ще го взема, дори то да е отрова, защото тези два часа са нужни не за мен, а за славата на ордена.

— О, каква загуба! — прошепна докторът. — Каква катастрофа за нас.

— Загуба на един човек, нищо повече — отвърна францисканецът. — Господ ще се погрижи за това, бедният монах, който ви напуска, да намери достоен наследник. Сбогом, господин Гризар. Това, че ви срещнах, е милост господня. Лекар, който не е участник в нашата свята конгрегация, не би ми казал истината за моето състояние и аз, разчитайки на още няколко дни живот, не бих взел необходимите предохранителни мерки. Вие сте учен, господин Гризар, и това прави чест на всички ни. Щеше да ми бъде неприятно да видя, че един от членовете на нашия орден е посредствен в своята работа. Сбогом, господин Гризар, сбогом и ми изпратете час по-скоро вашето лекарство.

— Благословете ме поне, монсеньор!

— Мислено, да... Вървете... мислено, повтарям ви... господин Гризар... Вирибус инпосибиле! С душа... а силите не достигат.

Той отново се повали в креслото, почти загубвайки съзнание. Доктор Гризар се колебаеше, без да знае какво да предприеме. Дали да му окаже незабавна помощ, или да тича и да приготви обещаното лекарство. Реши да приготви лекарството, бързо излезе от стаята и изтича по стълбата.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ДЪРЖАВНА ТАЙНА

Няколко минути след като доктор Гризар излезе, пристигна повиканият свещеник.

Едва беше престъпил прага, когато францисканецът впери в него проучващия си поглед. После поклати глава и прошепна:

— Този човек е беден духом и аз се надявам, че Господ ще ми прости, ако умра, без да прибягвам до помощта на това олицетворение на простотата.

Духовникът от своя страна гледаше към умиращия с учудване, примесено с уплаха. Той никога не беше виждал готови да се склопят очи да горят с такъв огън. Никога не беше виждал готов да угасне поглед да бъде толкова страшен.

Францисканецът направи бързо и заповедническо движение с ръка:

— Седнете, отче, и ме изслушайте.

Йезуитът духовник беше добър пастир, простичък и наивен; новак в ордена, на когото от всички тайни на обществото на Исус беше известна само церемонията на посвещението, и се подчини на този странен изповядващ се.

— В тази странноприемница живеят няколко човека — продължи францисканецът.

— А аз мислех — учуди се йезуитът, — че тук съм повикан за изповед. Нима това е изповед?

— Защо е този въпрос?

— За да знам дали съм длъжен да пазя в тайна вашите думи.

— Моите думи са част от изповедта. Аз ви ги доверявам като на духовник.

— Добре — каза свещеникът, сядайки в креслото, което току-Що с голям труд беше напуснал францисканецът, премествайки се на кревата.

Францисканецът продължаваше:

— Казах ви, че в тази странноприемница има няколко души.

— Чух това.

— Всичко трябва да бъдат осем. Йезуитът кимна, че е разбрал.

— Първият, с когото искам да поговоря — разпореждаше се умирацията, — е немец от Виена, по фамилия барон фон Востпур. Направете ми услуга да отидете при него и да му кажете, че този, когото чака, е пристигнал.

Духовникът с учудване погледна каещия се. Изповедта му се стори странна.

— Подчинете се! — произнесе францисканецът с недопускащ възражение тон.

Добрият йезуит покорно стана и излезе от стаята. Веднага щом той излезе, францисканецът отново взе книгата, които беше оставил поради пристъпа на треската.

— Барон фон Востпур — забеляза той — е честолюбив, глупав и ограничен.

Прибра книгата и ги скри под възглавницата.

От коридора се чува бързи крачки. Духовникът се върна, съпроводен от барона, който толкова високо виреше глава, сякаш искаше да пробие тавана с перото на своята шапка. При вида на францисканеца с мрачен поглед, заобиколен от тази бедна обстановка в стаята, немецът попита:

— Кой ме вика?

— Аз! — отвърна францисканецът. После се обърна към духовника и добави:

— Добри ми отче, оставете ни за няколко минути. Щом баронът излезе, вие ще се върнете.

Йезуитът излезе и беше сигурно, че ще се възползва от случая, за да разпита собственика относно тази странна изповед и този странен монах, който се държи с него, сякаш е камердинер.

Баронът се приближи до кревата и се канеше да заговори, когато монахът му направи знак да пази мълчание.

— Всяка минута е скъпоценна — бързо започна болният. — Вие сте пристигнали, за да участвате в състезанието, нали?

— Да, отче.

— И се надявате, че ще ви изберат за генерал?

— Надявам се.

— А знаете ли какви условия са необходими, за да се достигне тази висша степен, правеща човека господар на кралете, равен на папата?

— Кой сте вие — попита баронът, — за да ме подлагате на такъв разпит?

— Аз съм този, когото чакате.

— Главният избирател?

— Аз съм вече избран.

— Вие...

Францисканецът не му даде да се изкаже. Той протегна своята отслабнала ръка, върху нея блестеше пръстенът, знак за генералската степен.

Баронът се отдръпна от учудване, после се поклони с дълбока почтителност и каза:

— Как, вие сте тук, монсеньор? В тази бедна стая, върху тази изоставена постеля, и тук избирате бъдещия генерал, което ще рече — вашия приемник?

— Не се безпокойте за това, господине. Изпълнете по-бързо главното условие: да съобщите на ордена тази важна държавна тайна, благодарение на която един от първите дворове на Европа завинаги би попаднал с вашето посредничество във феодална зависимост от ордена. Кажете, притежавате ли тази тайна, както твърдите във вашата молба, подадена във Върховния съвет?

— Господине.

— Впрочем да започнем поред... Вие действително ли сте барон фон Востпур?

— Да, монсеньор.

— Това ли е вашето писмо?

Йезуитският генерал извади от връзката книжа писмото и го подаде на барона.

Баронът го погледна и направи утвърдителен знак:

— Да, монсеньор, това е моето писмо.

— Можете ли да ми покажете отговор от секретаря на Върховния съвет?

— Ето го, монсеньор.

Баронът протегна на францисканеца писмо със следващия кратък текст:

«До негово превъзходителство барон фон Востпур».
В него имаше само едно изречение:

«Между петнадесети и двадесет и втори май, във
Фонтенбло, в странноприемницата «Красивия паун».
А. М. Д. Г.^[1]»

— Добре — кимна францисканецът, — всичко е наред, говорете.

— Моят отред се състои от петдесет хиляди души. Всички офицери са подкупени. Разположил съм лагера си на река Дунав. За четири дни мога да сваля от престола императора, който, както знаете, се противи на разпространението на нашия орден, и да го заместя с принц от неговия род, който ми е посочен от ордена.

Францисканецът го слушаше, без да дава признаци на живот.

— Това ли е всичко?

— В моите планове влиза и европейска революция — добави баронът.

— Добре, господин Востпур. Ще получите отговор. Върнете се и след четвърт час заминавайте от Фонтенбло.

Баронът излезе, вървейки заднишком с такъв преклоняващ се вид, сякаш се кланяше на самия император, когото се канеше да предаде.

— Това не е тайна — прошепна францисканецът, — това е заговор... Впрочем — прибави той след минутка размишление — бъдещето на Европа вече не зависи от австрийския двор.

Той задраска от списъка името на барон Востпур с червения молив, който беше в ръката му.

— Сега е ред на кардинала — продължи той, — от страна на Испания имаме нещо значително по-сериозно.

Вдигайки очи, той видя духовника, който като ученик покорно чакаше нарежданията му.

— А, а! — каза той, забелязвайки тази покорност. — Говорихте ли със собственика?

— Да, монсеньор, и с лекаря.

— С Гризар?

— Да.

— Значи той се е върнал?

— Той чака с обещаното лекарство.

— Добре, ако потрябва, ще го повикам. Сега вие разбирате цялата важност на моята изповед, нали?

— Да, монсеньор.

— В такъв случай поканете испанския кардинал Хередия по-скоро. Тъй като вече знаете за какво става дума, останете тук, защото често ми става зле.

— Да извикам ли доктора?

— Не още, почакайте... Само испанския кардинал... Вървете!

След пет минути бледен и разтревожен влезе кардиналът.

— Казаха ми, монсеньор... — прошепна той.

— На работа! — с глух глас произнесе францисканецът.

Той показа написаното от кардинала писмо до Върховния съвет.

— Това вашият почерк ли е?

— Да, но...

— А вашата покана?

Кардиналът се колебаеше с отговора. Неговият пурпур беше възмутен от власеницата на бедния францисканец.

Умиращият протегна ръката си и показа пръстена. Пръстенът оказа своето въздействие, което беше толкова по-силно, колкото по-висок беше рангът на лицето, към което се обръщате францисканецът.

— Тайната, тайната, по-бързо! — изискваше болният. Казвайки това, той се подпираше на ръката на своя духовник.

— Пред него ли? — с безпокойство попита кардиналът.

— Говорете на испански.

— На вас ви е известно, монсеньор — продължи кардиналът на кастилски, — че съгласно условията на брака на инфантата с френския крал упоменатата инфанта и крал Людовик се отказаха от всякакви искания за владеење на испанската корона! Болният кимна.

— От това следва, че мирът и съюзът между двете кралства зависят от спазването на тази точка от договора.

Францисканецът отново кимна.

— Не само Франция и Испания — каза кардиналът, — но и цяла Европа ще бъде потресена, ако една от страните наруши договора.

Ново кимване откъм леглото.

— По такъв начин — заключи кардиналът — човек, способен да предвиди събитията и ясно да различава това, което като мъгляво видение се мярка в съзнанието на обикновените хора, тоест, мисълта за бъдещите блага и бедствия, такъв човек може да предпази света от велика катастрофа. Може да обърне в полза на ордена събитията, отгатнати от този човек, който ги и подготвя.

— По-бързо, по-бързо — прошепна францисканецът, бледнеейки все повече.

Кардиналът се наклони над самото ухо на умирация.

— Монсеньор — каза той, — известно ми е, че френският крал е решил при пръв удобен случай, за какъвто може да послужи например смъртта на испанския крал или на брата на инфантата, с оръжие в ръка да поиска от името на Франция наследството. В мое разпореждане има подробно разработен политически план на Людовик XIV за тази цел.

— Къде е този план?

— Ето го — отвърна кардиналът.

— Чия ръка го е писала?

— Моята.

— Това ли е всичко, което искахте да съобщите?

— Струва ми се, монсеньор, че казах достатъчно — отвърна кардиналът.

— Наистина, вие оказахте на ордена голяма услуга. Но по какъв начин сте научили тези подробности, с помощта на които сте съставили този план?

— Плащам на слугите на френския крал и те ми предават парчета от документи, оцелели в камината.

— Вие сте много изобретателен — прошепна францисканецът, опитвайки се да се усмихне. — Господин кардинал, след четвърт час ще напуснете тази странноприемница. Отговорът ще ви бъде изпратен. Вървете!

Кардиналът си тръгна.

— Извикайте Гризар и потърсете венецианеца Марини! — каза болният.

Духовникът се почини, а францисканецът през това време извади своя списък и вместо да зачеркне името на кардинала, както направи това с барона, постави до него кръстче. След това, загубил сили, падна на кревата и прошепна името на доктор Гризар. Идвайки на себе си,

изпи половината от лекарството, което му даде докторът. Венецианецът и докторът стояха до вратата.

Синьор Марини изпълни същите формалности, както и двамата му конкуренти. Като тях и той прояви нерешителност, виждайки две външни лица, но успокоен от генерала, му разкри, че папата е разтревожен от могъществото на ордена и е замислил да проведе пълното изгонване на йезуитите, стараяйки се за тази цел да си осигури помощта на европейските дворове. Той изброи съюзниците на папата и разказа за предвижданите мерки за изпълнението на този план. Назова също архипелага, където след ареста трябваше да се заточат двама кардинали, всички йезуити от единадесета година, следователно всички висши чиновци на ордена заедно с тридесет и двама най-видни римски йезуити.

Францисканецът благодари на сеньор Марини. Разкриването на папския план правеше немалка услуга на ордена. Като всички венецианецът получи заповед да замине след четвърт час и излезе от стаята сияещ, сякаш пръстенът вече беше надянат на ръката му.

Само че когато той си тръгна, францисканецът прошепна:

— Всички тези хора са шпиони и бандити. Нито един не става за генерал. Всички откриват заговори, а никой не е научил тайни. Обществото на Исус се управлява не чрез разрушения и войни, с насилие, а по пътя на тайнственото влияние, което дава на човека моралното превъзходство. Не, моят наследник не е намерен и за завършек на всички нещастия Господ ме порази и аз умирам. Нима обществото ще се разруши заедно с моята смърт поради липса на колона, която да го поддържа? Нима дебнещата ме смърт ще сложи край на ордена? Ако имах още десет години живот, завинаги щях да затвърдя неговото съществуване, тъй като с царуването на новия крал се откриват блестящи перспективи.

Част от тези думи францисканецът произнесе мислено, част гласно и младия йезуит с ужас го слушаше, както се слуша бълнуване при треска. По-просветеният доктор Гризар жадно попиваше тези думи, сякаш пред него се беше отворил непознат свят, където може да погледне, без да има сили да го докосне.

Изведнъж францисканецът се надигна.

— Да завършим — каза той, — смъртта се приближава. Неотдавна мислех да умра спокойно и се надявах... сега съм в

отчаяние, освен ако сред останалите... Гризар, Гризар, дайте ми да поживея още само час!

Гризар приближи към умиращия и му даде няколко капки, но не от лекарството, което беше останало недопито, а от течността, която беше донесъл със себе си в някакво шишенце.

— Извикайте шотландеца — поиска францисканецът, — извикайте бременския търговец. По-бързо, по-бързо! Исусе, умирам... Задушavam се!

Духовникът се затича за помощ, сякаш можеше да съществува човешка сила, която да предотврати смъртта, надвиснала над болния, но на прага на стаята той срещна Арамис. Последният сложи на устните си пръст и с поглед ги застави да отстъпят навътре в стаята.

Докторът и духовникът се спогледаха и по всичко личеше, че се канят да отстранят Арамис. С две кръстни знамения, всяко по свой начин, той ги закова на място.

— Началник! — прошепнаха те.

Арамис бавно влезе в стаята където умиращият се бореше с първите признаци на агонията.

Дали еликсирът му беше подействал, или появата на Арамис му беше придала сили, но францисканецът се напрегна и се повдигна на леглото с горящи очи, полуотворена уста и влажни от пот коси.

В стаята се чувстваше тежък въздух. Прозорците бяха затворени, камината гореше, а две жълти восъчни свещи се стопяваха в медните свещници и още повече нагряваха въздуха.

Арамис отвори прозореца и устреми към умиращия поглед, пълен с внимание и уважение.

— Монсеньор, моля за прошка, че влязох, без да ме повикате, но вашето състояние ме тревожи и аз се боя, че вие ще си отидете от този свят, без да се видите с мен, тъй като във вашия списък аз съм шести поред.

Умиращият трепна и погледна списъка.

— Значи вие сте този, когото някога наричаха Арамис, а после кавалера Дербле? Значи вие сте ванският епископ?

— Да, монсеньор.

— Познавам ви, виждал съм ви.

— На последния юбилей се срещнахме при светия отец.

— Спомних си. Вие също сте в числото на кандидатите.

— Монсеньор, чух, че на ордена е необходимо да държи в своите ръце важна държавна тайна, и знаейки, че от скромност вие сте решили да предадете своите задължения в полза на този, който притежава такава тайна, аз написах за своята готовност да кандидатствам, тъй като само на мен е известна много важна тайна.

— Говорете — каза францисканецът, — готов съм да ви изслушам и да отсъдя колко е важна вашата тайна.

— Монсеньор, тайната, която ще имам честта да ви доверя, не може да бъде казана на глас. Всяка мисъл, която излиза извън пределите на нашето съзнание и получава този или онзи израз, вече не принадлежи на нейния родител. Думата може да бъде доловена от внимателно и враждебно ухо, затова не трябва да я подхвърляме случайно, иначе тайната престава да бъде тайна.

— Как в такъв случай ще ми съобщите вашата тайна? Арамис помоли доктора и духовника да излязат и подаде на францисканеца двоен запечатан плик.

— Но написаните думи могат да бъдат по-опасни от думите, казани на глас, не мислите ли?

— Не, монсеньор — отвърна Арамис, — защото в този плик ще видите знаци, които са достъпни само за вас и за мен.

Францисканецът гледеше Арамис с нарастващо изумление.

— Това — продължи Арамис — е същият шифър, който сте използвали през 1655 година и който можеше да бъде разшифрован само от вашия покоен секретар Жоан Жужан, ако се върнеше от онзи свят.

— Значи познавате този шифър?

— Аз го дадох на Жужан.

Арамис почтително се поклони и тръгна към вратата. Жестът на монаха го спря.

— Исусе, това е човекът.

После прочете повторно документа и запита:

— Ще се приближите ли?

Арамис се приближи със същия спокоен и почтителен вид. Генералът на ордена го привлече към себе си.

— Как и от кого бихте могли да получите подобна тайна?

— От госпожа Дьо Шеврьоз, близка приятелка и доверено лице на кралицата.

— Какво стана с нея?
— Умря.
— Кой друг знае?
— Двама прости хорица, мъж и жена.
— Кои са те?
— Те са го възпитавали.
— Какво е станало с тях?
— Те също са мъртви... Тайната изпепелява като огън...
— Но вие сте жив?
— Никой не знае, че тайната е в мои ръце.
— Отдавна ли?
— Петнадесет години.
— И вие сте я запазили?
— Аз исках да живея.

— А сега я подарявате на ордена без честолюбие, без да искате възнаграждение?

— Дарявам я на ордена, изпитвайки честолюбиви помисли и не безкористно — отвърна Арамис. — Тъй като вече ме познавате, ако останете жив, ще направите от мен това, което трябва да бъде.

— Тъй като умирам — отвърна францисканецът, — то аз те правя свой наследник... Вземи!

Той свали пръстена и го сложи на пръста на Арамис. После се обърна към свидетелите на тази сцена:

— Ще потвърдите, когато стане необходимо, че аз с болно тяло, но здрав разум, свободно и доброволно предавам този пръстен — знак на могъщество — на монсеньор Дербле, вански епископ, и го назначавам за свой приемник. Аз, смиреният грешник, готов да се представи пред Бога, се прекланям пред него първи, за да дам пример на всички.

Действително францисканецът се поклони, а докторът и йезуитът паднаха на колене. Арамис, побледнял не по-малко от болния, обгърна с поглед участниците в тази сцена. Удовлетвореното честолюбие нахлуваше заедно с кръвта в сърцето му.

— Да побързаме — помоли францисканецът, — не ми дава покой и ме гнети това, което трябва да направя още. Няма да успея да свърша замисленото.

— Аз ще изпълня всичко — обеща Арамис. — Добре.

После умирацията се обърна към доктора и йезуита и добави:

— Оставете ни сами. Те се подчиниха.

— С този знак — каза той — вие можете да преместите земята, ако е нужно, с този знак ще разрушавате, с този знак ще градите. Ин хоч синио винсес — в името на това знаме ще победиш! Затворете вратата! — завърши францисканецът, обръщайки се към Арамис.

Епископът затвори вратата и се върна.

— Папата е направил заговор против ордена, той трябва да умре.

— Той ще умре — спокойно каза Арамис.

— Орденът дължи седемстотин хиляди ливри на един бременски търговец на име Бонцет, който е пристигнал тук, за да иска като гаранция моя подпис.

— Ще му бъде заплатено.

— Шестима малтийски рицари, ето имената им, благодарение на бърливостта на един йезуит от единадесета година, са узнали тайната, доверявана само на членовете на ордена, посветени в трета степен. Трябва да се узнае как са постъпили тези хора с довереното им, и да не се допусне по-нататъшно разгласяване.

— Ще бъде направено.

— И накрая: в Антверпен живее една дама, далечна внучка на Раваяк. Тя има документи, компрометиращи ордена. През цялата петдесет и първа година семейството ѝ е получавало петдесет хиляди ливри пенсия. Пенсията е тежко бреме... а орденът не е богат... Изкупете документите за определена сума, а в случай на отказ спрете пенсията. Без да подхвърляте ордена на опасност.

— Ще обмисля.

— Миналата седмица в лисабонското пристанище е трябвало да пристигне кораб от Лима. Официално той трябва да превозва шоколад, но в действителност товарът му е от златни слитъци. Всеки от тях е покрит със слой шоколад. Този кораб принадлежи на ордена. Всичко е на стойност седемнадесет милиона ливри. Вземете го. Ето документите.

— В кое пристанище ще влезе?

— В Байона. Ако не попречи времето, ще пристигне след три седмици.

— Това ли е всичко?

Францисканецът кимна с глава, защото не можеше да говори повече. Кръвта му беше нахлула в гърлото и започваше да капе от устата, ноздрите и ушите. Нещастникът успя да стисне ръката на Арамис и падна на пода.

Арамис сложи ръка на сърцето му. То не биеше. Като се наведе, Арамис видя, че парче книга е оцеляло от огъня, той го взе и го изгори. После повика доктора и духовника.

— Вашият каещ се се представи пред Бога — обърна се към духовника. — Сега се нуждае само от молитви и погребение. Идете и пригответе всичко необходимо за скромното погребение на един беден монах... Вървете!

Йезуитът излезе. Обръщайки се към лекаря, който имаше бледо и разтревожено лице, Арамис каза тихо:

— Господин Гризар, излейте от тази чаша всичко, което е останало в нея. В него има още твърде много от това, което Върховният съвет ви заповяда да добавите в лекарството.

Зашеметеният, изплашен, смазан, Гризар едва не се строполи. Арамис милостиво сви рамене, взе чашата и изля съдържанието в камината. После си тръгна, отнасяйки със себе си книгата на покойника.

---

[1] Ад Майорем Деи Глориам (лат.) — на висшата слава господня. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ПЕТА ПОРЪЧЕНИЕТО

На следващия ден, или по-точно, същия ден, веднага щом разказаните от нас събития завършиха към три часа сутринта, преди закуска, когато кралят тръгваше на богослужение с двете кралици, а принцът, съпроводен от кавалера Дьо Лорен и още няколко офицери от своята свита, тръгна на кон към реката, за да се изкъпе, и в замъка остана само принцесата, която не желаше да излиза, под предлог че не е добре, Монтале незабелязано се измъкна от стаята на придворните дами, увличайки със себе си Ла Валиер. Двете момичета, внимателно озъртайки се, преминаха през градината и се добраха до парка.

Небето беше облачно. Горещият вятър навеждаше към земята цветята и храстите. Вдигнатата по пътя прах се виеше на облаци и падаше върху дърветата.

Монтале, която през цялото време изпълняваше ролята на ловък разузнавач, направи няколко крачки и след като се увери още веднъж, че никой не ги подслушва и не ги следи, каза:

— Слава богу, най-после сме свършено сами. От вчерашния ден всички ни шпионират и се пазят от нас като от чумави.

Ла Валиер наведе глава и въздъхна.

— Това не прилича на нищо — продължи Монтале. — Започвайки от Маликорн и завършвайки с господин Дьо Сент-Енян, всички искат да узнаят нашата тайна. Хайде, Луиза, да поговорим малко, за да зная какво да правя.

Ла Валиер вдигна към своята приятелка чистите си и дълбоки като синевата на пролетно небе очи.

— А аз — каза тя — ще те запитам защо ни повикаха при принцесата. Защо ноцувахме при нея, а не в стаите си? Защо ти се върна толкова късно и защо днес от сутринта над нас е установено строго наблюдение?

— Скъпа ми, Луиза, на моя въпрос ти отговаряш с въпрос, или по-точно, с десет въпроса, а това съвсем не е отговор. След малко ще

ти разкажа всичко, но тъй като това, което ме питаш, не е важно, то може да почака. Аз те питам за нещо, от което всичко ще зависи: има ли тайна, или няма.

— Не зная — отвърна Луиза, — известно ми е само, че от моя страна беше направена още една грешка след глупавите вчерашни думи и още по-глупавия припадък. Сега всички говорят само за нас.

— По-ясно казано, за тебе, мила моя — разсмя се Монтале, — за тебе и за Тоне-Шарант. Вие двете вчера изпращяхте признания към облаците, но за нещастие, те бяха чути.

Ла Валиер наведе глава.

— Наистина, ти ме огорчаваш.

— Аз?

— Да, тези шеги са ми много неприятни.

— Виж какво, Луиза, аз съвсем не се шегувам, напротив, говоря много сериозно. Аз те изведох от замъка, пропуснах обедната литургия, измислих си мигрена, така както я измисли принцесата, и показах десет пъти по-голямо дипломатическо изкуство, отколкото господин Колбер е наследил от господин Мазарини и го употребява спрямо господин Фуке, съвсем не за да гледам как хитруваш с мен, след като останахме насаме с теб. Не, аз не те питам от просто любопитство, а защото положението е наистина критично. Това, което каза вчера, е известно на всички. Всички говорят за това. Всеки си фантазира посвоему. Тази нощ ти имаше честта да обърнеш вниманието на целия двор към себе си, а и днес интересът към теб не е изстинал, мила моя. На тебе ти приписват толкова нежни и остроумни фрази, че госпожица Дьо Скюдери и нейният брат биха умрели от яд, ако тези изречения им бяха предадени точно.

— Ах, мила Монтале — въздъхна бедното момиче, — ти по-добре от всички знаеш какво казах, нали на теб го казах!

— Боже мой, наистина зная, но работата не е в това. Аз не съм забравила нито една твоя дума, но ти действително ли мислеше това, което каза?

Луиза се смути.

— Пак разпити? — извика тя. — Готова съм да дам всичко, за да забравя казаното от мен... Защо всички се стараят да ми напомнят за думите ми? Това е ужасно!

— Какво е тук ужасното?

— Ужасното е, че моята приятелка, която трябва да ме пази и да ми дава съвети, вместо това ме убива със своите въпроси.

— Това е вече прекалено! — възмути се Монтале. Никой не се кани да те убива, никой не се кани да те ограбва, измъквайки от теб тайната ти. От теб се иска доброволно да я откриеш, защото тя не се отнася само до теб, а до всички нас. Същото би ти казала и Тоне-Шарант, ако беше тук. Вчера вечерта тя искаше да разговаря с мен в нашата стая и аз отивам там след всичките маникановски и маликорновски разговори, но изведнъж научавам, че принцесата е наказала придворните дами да не нощуват в стаите си, а при нея. Тя ги арестувала, за да не им даде възможност да разговарят една с друга. Днес сутринта тя се е затворила с Тоне-Шарант. Кажете ни, скъпа, доколко ние с Атенаис можем да разчитаме на теб, и ние ще ти кажем колко можеш да разчиташ на нас.

— Лошо разбирам въпроса ти — каза развълнуваната девойка.

— Струва ми се, че отлично ме разбираш. Ще ти го кажа още по-ясно, за да нямаш възможност да извърташ. Кажете ясно: обичаш ли господин Дьо Бражелон? Сега е ясно, нали?

При тези думи Луиза подскочи, сякаш до нея беше паднал снаряд.

— Дали обичам Раул? Приятеля ми от детинство, моя брат?

— Не, не и не! Ти отново се опитващ да се измъкнеш. Не те питам дали обичаш приятеля от детството си, а годеника си!

— Господи, какъв суров разпит!

— Аз не съм по-сурова от обикновено. Задавам въпрос, така че отговаряй?

— Положително сега не разговаряш с мен приятелски, но аз ще ти отговоря като приятелка.

— Отговаряй!

— Добре. В моето сърце има много странни и смешни предразсъдъци относно това, как жената трябва да пази тайните си, и никой не може да погледне в дълбочината на душата ми.

— Отлично знам това. Ако можеш да погледна там, не бих те разпитвала и бих казала направо: «Мила Луиза, имаш щастието да познаваш господин Дьо Бражелон, един чудесен младеж, който е прекрасна партия за момиче без зестра. Господин Дьо ла Фер оставя на сина си около петнадесет хиляди ливри годишен доход. Значи ти ще

имаш като негова жена тази сума като доход. Това е чудесно! Така че не завивай нито надясно, нито наляво, а иди направо при господин Дьо Бражелон, тоест, пред олтара, където той ще те заведе. А после, в зависимост от неговия характер, ще бъдеш или свободна, или робиня. С други думи, ти ще можеш да вършиш всички безумства, които извършват или много свободните, или много поробените хора!» Ето, скъпа Луиза, какво бих ти казала, ако можеш да погледна в дълбочините на твоего сърце!

— Аз бих ти благодарила — прошепна Луиза, — макар че твоят съвет не ми се вижда много добър.

— Почакай, почакай... след този съвет бих добавила: Луиза, опасно е да се седи цели дни с наведена глава, отпуснати ръце и блуждаещи очи. Опасно е да се разхождаш по тъмните алеи и да пренебрегваш развлеченията, които вълнуват всички млади девойки. Опасно е да чертаеш по пясъка с върха на пантофката си букви, които, макар и да изтриваш, все пак личат, особено когато повече приличат на Л, отколкото на Б. Опасно е, най-накрая, да се отдаваш на мечти, родени от самотата и главоболието. От тях бузите на младите момичета стават бледи и мозъкът им се изсушава. От тях нередко се случва най-милото същество в света да се превърне в скучно и намръщено и най-умното момиче да стане глупачка.

— Благодаря ти, скъпа Ора — кротко отвърна Ла Валиер, — да казваш такива неща е в характера ти и аз съм ти много благодарна, че си така откровена.

— Казвам така за мечтателите, които строят въздушни замъци. Вземи от моите думи тази поука, която намериш за необходимо. Знаеш ли, дойде ми наум един разказ за една мечтателна и меланхолична девойка. Тези дни господин Данжо ми обясни, че думата меланхолия се състои от две гръцки думи, едната от които значи черна, а другата — жлъч. Ето, аз си спомних онази млада девойка, която умряла от черна жлъч, само защото си въобразила, че някакъв принц, крал или император... не е ли все едно кой... я обожавал. Тогава, когато този принц, крал или император... наричай го както искаш... в действителност обича някоя друга. Странно нещо, тя нищо не е забелязвала, а всички наоколо ясно виждали, че тя служи само като прикритие на неговата любов. Дали и ти, Ла Валиер, като мен се смееш на тази луда?

— Смя се — прошепна бледата като смъртник Луиза, — разбира се, че се смя.

— И добре правиш, защото всичко това е много забавно. Историята или приказката, както искаш я наречи, ми харесва. Ето защо я запомних и ти я разказвам. Представи си, скъпа Луиза, какви опустошения би предизвикала в твоя мозък меланхолията, с други думи — черната жлъч. Реших да ти разкажа това, за да не се случи с някоя от нас нещо подобно. Трябва твърдо да запомним следната истина: днес примамка, утре — за смях, вдругиден — смърт.

Ла Валиер трепна и побледня още повече.

— Когато с нас се занимава кралят — продължи Монтале, — той ясно ни го показва и ако ние представляваме целта на неговите стремежи, той лесно ще постигне тази цел. Ти виждаш, Луиза, че в подобни случаи девойките са подложени на една и съща опасност и трябва да бъдат откровени една с друга, за да може сърцата, които не са заразени от меланхолия, да наблюдават за сърцата, в които тя може да проникне.

— Тихо, тихо! — извика Ла Валиер. — Някой идва!

— Действително някой идва — съгласи се Монтале, — но кой би могъл да бъде? Всички са на църква с краля или на къпане с принца.

Младите девойки веднага забелязаха в края на алеята, под зеления свод на клоните, стройната фигура на млад човек с шпага, мантия и високи ботуши с шпори. Отдалеч той приветливо им се усмихна.

— Раул! — възкликна Монтале.

— Господин Дьо Бражелон! — прошепна Луиза.

— Ето най-подходящия съдник за разрешаване на нашия спор — каза Монтале.

— Ора, смили се над мен! — умоляваше я Ла Валиер. — Досега беше жестока, но не бъди безжалостна!

Тези думи, произнесени с истинска жар, изгониха ако не от сърцето на Монтале, то поне от лицето ѝ всякаква следа от ирония.

— Вие сте прекрасен като Амадис, господин Дьо Бражелон! — извика тя. — И се явявате в пълно въоръжение, както той.

— Поздравявам ви, госпожици! — каза, покланяйки се, Бражелон.

— Защо са тези ботуши? — заинтересува се Монтале, докато приятелката ѝ запазваше мълчание.

— Защо ли? — повтори въпроса Раул.

— Да — осмели се да прекъсне мълчанието си Ла Валиер.

— Защото заминавам — отвърна той, гледайки към Луиза. Ла Валиер почувства пристъп на суеверен страх и залитна.

— Вие заминавате, Раул? — учуди се тя. — Къде?

— В Англия, скъпа Луиза — поклонил се младият човек със свойствената за него учтивост.

— Какво ще правите в Англия?

— Кралят ме изпраща там.

— Кралят? — в един глас извикаха Луиза и Ора, като неволно се спогледаха, спомняйки си току-що прекъснатия разговор.

Раул забеляза тези погледи, но те останаха непонятни за него.

Той си обясни това със съжалението към него от страна на младите момичета.

— Негово величество — започна той — благоволи да си спомни, че граф Дьо ла Фер се ползва от благосклонността на крал Чарлз към него, когато отивах към църквата, той ме видя и със знак ме извика. Когато се приближих, кралят каза: «Господин Дьо Бражелон, идете при господин Фуке, при когото се намират моите писма до английския крал, вие ще ги занесете». Аз се поклоних. «Да — добави той, — преди да заминете, се отбийте при принцесата, тя ще ви даде поръчение до брат си.»

— Боже мой! — замислено прошепна дълбоко обезпокоената Луиза.

— Толкова бързо? Толкова скоро ли ви е заповядано да заминете? — попита Монтале, зашеметена от тази странна заповед.

— За да се подчиняваш както трябва на този, когото уважаваш — каза Раул, — трябва да се подчиняваш незабавно. Десет минути след получаването на заповедта, аз бях готов. Принцесата е предупредена и пише писмо, което ще благоволи да ми даде. А в това време аз узнах от госпожица Дьо Тоне-Шарант, че вие сте в парка, и дойдох тук, където ви заварих и двете.

— И двете не сме добре — горчиво се усмихна Монтале, идвайки на помощ на Луиза, чието лице явно се беше променило.

— Не сте добре? — повтори Раул, нежно докосвайки ръката на Луиза. — Да, действително, ръката ви е ледена!

— Това са дреболии.

— Нали този студ не достига до сърцето ви, скъпа Луиза? — с нежна усмивка попита младият човек.

Луиза бързо вдигна глава, сякаш предполагаше, че този въпрос е породен от подозрения. Тя не беше на себе си.

— Вие знаете, че за приятел като вас — произнесе с усилие тя — моето сърце никога няма да бъде хладно.

— Благодаря ви, Луиза. Познавам сърцето и душата ви и разбира се, че не съдя за състоянието на чувствата ви по топлината на тялото. Вие знаете колко ви обичам и с каква беззаветна преданост ще отдам живота си за вас. Затова ще ми простите, ако говоря малко по детински с вас.

— Говорете, Раул — прошепна треперещата Луиза, — слушам ви.

— Не мога да се разделя с вас, отнасяйки със себе си тъга, знам, че е нелепо, но ме мъчи.

— Значи заминавате за дълго? — попита Ла Валиер със сподавен глас, докато Монтале се обърна.

— Не, сигурно ще се върна след две седмици.

Ла Валиер притисна ръка към разтуптялото се сърце.

— Странно — каза Раул, — заминавайки от вас, винаги съм бил весел, макар да съм се отправял в опасен път. Винаги съм бил със спокойно сърце, опиянен от надеждата за бъдещо щастие, въпреки че са ме заплашвали куршумите на испанците или тежките алебарди на валоните. Днес не ме заплашва нищо, предстои ми спокоен и приятен път, след който ме чака награда, която сигурно ще завоювам. Аз може би ще ви завоювам, каква по-голяма награда за мен от това. Все пак, Луиза, не знам защо това щастие, всички тези надежди се разсейват като дим, като несбъдната мечта и там, в дълбочината на сърцето ми, цари тъга, някакво угнетение, униние. Не знам защо е така, Луиза, защото никога не съм ви обичал със силата, която ме владее в тази минута. О, боже мой, боже мой!

При последното възклицание на това разбито сърце Ла Валиер се обля със сълзи и падна в ръцете на Монтале. Макар че Ора не беше много мекосърдечна, все пак очите ѝ се овлажниха.

Раул видя сълзите на годеницата си. Но погледът му не проникна по-надълбоко, за да узнае какво се крие зад тях. Той коленичи пред нея и целуна ръката ѝ. Беше очевидно, че в тази целувка вложи цялата си любов.

— Станете, станете! — заповяда му Монтале, готова да се разплаче. — Атенаис идва към нас.

Раул стана, усмихна се още веднъж на Луиза, която вече не смееше да го погледне, и горещо стискайки ръката на Монтале, се обърна, за да посрещне госпожица Дьо Тоне-Шарант. Шумът на копринената рокля се чуваше съвсем наблизко.

— Принцесата написа ли вече писмото? — попита той, след като тя се приближи достатъчно, за да го чуе.

— Да, виконт, писмото е написано, запечатано и нейно височество ви чака.

Чувайки тези думи, Бражелон се поклони на Атенаис, хвърли последен поглед към Луиза, отправи приветствие към Монтале и тръгна към замъка.

По пътя той непрекъснато се обръщаше. Трите придворни дами мълчешком го съпроводиша с поглед, докато той не се скри от очите им.

— Най-после — каза Атенаис, — първа нарушавайки възцарилото се мълчание. — Най-после можем свободно да поговорим за вчерашното събитие и да решим как да се държим по-нататък. Ако искате да ми обърнете малко внимание, — продължи тя, оглеждайки се, — накратко ще ви кажа мнението си, преди всичко за това — как гледам на нашите задължения. Ако не ме разберете от половин дума, ще ви обявя разпореждането на принцесата.

Тя енергично подчерта последните си думи, за да не остане никакво съмнение у приятелките ѝ относно официалния характер на тези думи.

— Разпореждания на принцесата! — в един глас извикаха. Монтале и Луиза.

— Ултиматум! — дипломатически каза госпожица Тоне-Шарант.

— Боже мой! — прошепна Ла Валиер. — Значи принцесата знае...

— Принцесата знае повече, отколкото ѝ казахме — отсече Атенаис, — затова да бъдем нащрек.

— Да — отвърна Монтале, — говори, аз те слушам внимателно.

— Боже мой, боже мой! — прошепна треперещата Луиза. — Ще преживея ли всичко това?

— Не се плашете — каза Атенаис, — имам лекарство за вас. Тя седна между двете си приятелки, взе ги за ръце и се накани да говори. Но не беше успяла да отвори уста, когато по пътя зад оградата на замъка се чу конски тропот.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ШЕСТА ЩАСТЛИВ КАТО ПРИНЦ

По пътя към замъка Бражелон срещна Дьо Гиш. Преди това се беше сблъскал с Маникан, който на свой ред се бе видял с Маликорн. Как Маликорн се срещна с Маникан? По най-прост начин. Той изчака завръщането му от обедната служба, където беше отишъл с Дьо Сент-Енян. Те много се зарадваха на срещата си и Маникан се възползва от случая да попита приятеля си дали няма някое екю в джоба.

Без да се учуди на този въпрос, Маликорн отвърна, че джобът му, от който всеки взима, без да слага нищо, прилича на кладенец, който дава вода през зимата, но през лятото благодарение на усърдието на градинарите пресъхва до дъно. Джобът му беше достатъчно дълбок, за да може да се черпи от него до насита по време на жетвата, но за нещастие, злоупотребите го бяха опустошили напълно.

На тези думи Маникан отвърна замислено:

— Това е вярно.

— Значи трябва да го напълним — добави Маликорн.

— Без съмнение, но как?

— Няма нищо по-лесно, скъпи ми Маникан.

— Добре, да чуем!

— Място при принца, и въпросът е решен.

— Имате ли това място?

— Имам право на него.

— Тогава?

— Това, че право на длъжност без длъжност е като кесия без пари.

— Правилно — съгласи се Маникан.

— Значи ще се борим за мястото.

— Най-скъпи от скъпите ми — въздъхна Маникан, — да се получа място при принца е много трудно в нашето положение.

— Мислители?

— Разбира се. В сегашната ситуация не можем нищо да искаме от принца.

— Защо?

— Защото той е доста хладен към нас.

— Глупости! — отрязва Маликорн.

— А ако поухажваме принцесата? — предложи Маникан. — Може би ще му угодим!

— Вярно. Ако ухажваме принцесата, принцът ще ни обожава.

— Хм!

— Ние не сме глупаци! Затова вие, господин Маникан, като виден дипломат трябва да помирите принца с Дьо Гиш.

— Кажете, Маликорн, какво ви довери Дьо Сент-Енян?

— На мен? Нищо. Просто ме питаше, това е всичко.

— С мен той не беше толкова сдържан.

— Какво ви каза?

— Че кралят е безумно влюбен в Ла Валиер.

— Това ни е известно, дявол го взел! Всички тук говорят само за това. Вие постъпете обаче съгласно съвета ми. Поговорете с Дьо Гиш и го убедете да заглади вината си пред принца.

— Но затова е необходимо първо да го намерим.

— Мисля, че не е толкова трудно. За да го видите, направете като мен. Почакайте го. Той обожава разходките.

— Да, но къде се разхожда?

— Що за въпрос. Нали е влюбен в принцесата!

— Така казват.

— Значи се разхожда под прозорците ѝ.

— Вижте, мой мили Маликорн, не сте сбъркали. Ето го.

— Как бих могъл да сбъркам? Това не е в нашата тема. Много ли ви трябва пари?

— Ох! — жално въздъхна Маникан.

— В такъв случай бъдете спокоен. Ще направя всичко възможно.

— Действайте!

Дьо Гиш беше приближил до тях. Маликорн си тръгна, а Маникан се приближи до графа.

Дьо Гиш беше мрачен и замислен.

— Кажете, каква рима подбирате, скъпи графе? — обърна се към него Маникан.

Дьо Гиш позна приятеля си и го хвана под ръка.

— Драги Маникан, аз търся нещо по-важно от рима.

— Какво именно?

— Ще ми помогнете ли да намеря това, което търся? Вие сте мързелив, значи сте изобретателен.

— Моята изобретателност е на вашите услуги, графе.

— Искам да вляза в една къща, където имам работа.

— Ами влезте.

— Естествено, но там живее ревнив мъж.

— Нима е по-страшен от Цербер?

— Не по-страшен, но е по-ревнив.

— Той има ли три глави като този, който охранява входа към ада? Не вдигайте рамене, драги графе! Имам основание да ви задам този въпрос, защото според поетите, за да умилостивиш Цербера, трябва да го нагостиш с баничка. Привикнал съм да гледам на нещата трезво и затова, графе, ако има три глави, трябва да го нагостите с три банички.

— Шегобиец! — усмихна се графът.

— Сега — продължи Маникан — да се запознаем по-отблизо с тази къща, каквато и да е тя, защото подобна тактика няма да ни навреди.

— Ах, Маникан — въздъхна Дьо Гиш, — трябва да намерим добър предлог!

— Предлог? Ще намерим сто, хиляда предлога. Ако беше тук Маликорн, вече щеше да е измислил петдесет хиляди предлога.

— Кой е този Маликорн? — попита графът, присвивайки очи, сякаш се мъчеше да си спомни — Струва ми се, че съм чувал тази фамилия.

— Мисля, че сте я чували... Дължите на баща му тридесет хиляди екю.

— Ах, да... Славният момък от Орлеан.

— На когото обещахте място в този дом... не в този, където живее ревнивият мъж, а в дома на принца.

— Добре, ако твоят приятел е толкова изобретателен, нека измисли как да умилостивим принца, и да ме помири с него.

— Добре, ще поговоря с него.

— Кой идва насам?

— Виконт Дьо Бражелон.

— Раул? Да, действително.

Дьо Гиш тръгна към приятеля си.

Вие ли сте, скъпи Раул?

— Да, исках да се сбогувам с вас, мили приятелю — отвърна Раул. — Здравейте, господин Маникан.

— Как, вече тръгваш ли?

— Да. По заповед на краля.

— Къде?

— За Лондон. Отивам при принцесата, за да дам писмото на Чарлз II.

— Тя е сама. Принцът не е вкъщи.

— Къде може да е той?

— Отиде да се къпе.

— Тогава, приятелю мой, като негов приближен предай му моите извинения. Бих го почакал, за да чуя разпорежданията му, ако негово величество не ми беше наредил чрез господин Фуке незабавно да тръгвам.

Маникан подбутна Дьо Гиш с лакът.

— Ето ти предлог.

— Какъв?

— Извиненията на Дьо Бражелон.

— Не е много подходящ.

— Превъзходен е, ако принцът не ви се сърди. Ако се сърди, е лош, както и всеки друг предлог.

— Прав сте, Маникан. Трябва ми случай, какъвто и да е, за да се помирим. На добър път, Раул!

Приятелите се прегърнаха.

След минута Раул влизаше вече при принцесата.

Тя още седеше зад писалището, където беше писала писмото. Пред нея гореше свещ от розов восък, който беше използван за запечатване на писмото. Потънала в размисъл, тя беше забравила да духне свещта.

Дьо Бражелон беше очакван. Едва беше влязъл, и за него доложиха на принцесата.

Той беше олицетворение на изяществото. Който веднъж го бе видял, вече не можеше да го забрави. Принцесата не само го беше виждала, тъй като той беше един от първите, които я посрещнаха на

френска земя, но и го помнеше добре, тъй като я придружаваше от Хавър до Париж.

Хенриета беше запазила много добри впечатления от него.

— Ах, това сте вие, виконт! — каза тя. — Ще се видите с моя брат, който ще бъде щастлив да ви изкаже признателност, дължаща се на заслугите на вашия баща!

— Граф Дьо ла Фер беше достатъчно възнаграден с милостта на краля за онези дребни услуги, които е имал чест да му окаже, и аз ще отнеса на негово величество уверението в уважение, преданост и благодарност от сина и бащата.

— Познавате ли брат ми, виконт?

— Не, ваше височество. Ще имам щастието да видя негово величество за пръв път.

— Вие не се нуждаете от препоръки. Но ако се съмнявате във вашите достойнства, кажете смело, че аз гарантирам за вас.

— Ваше височество е много добра.

— Не, господин Дьо Бражелон. Помня как пътувахте до мен, и забелязах вашата голяма сдържаност редом с безумствата, които извършваха двамата лудетини Дьо Гиш и Бъкингам. Да не говорим за тях, а за вас. Отивате там, за да получите място ли? Простете ми за този въпрос. Задавам го не от любопитство, а да ви бъде полезна с нещо, ако мога.

— Не, принцесо. Отивам в Англия, за да изпълня поръчение на негово величество. Това е всичко.

— Разчитате ли да се върнете във Франция?

— Щом изпълня поръчението, освен ако негово величество крал Чарлз II не ми даде други заповеди.

— Аз съм сигурна, че той ще ви помоли да останете при него по-дълго.

— Тъй като аз не се осмелявам да противореча на негово величество, ще ви помоля предварително, принцесо, да напомните на френския крал, че един от най-преданите му слуги се намира далеч от него.

— Пазете се да не би в минутата, когато ви извика във Франция, заповедта да ви се стори злоупотреба с власт.

— Не ви разбирам, принцесо.

— Френският двор е несравним, знам това, но и в английския двор си има хубави жени.

Раул се усмихна.

— Тази усмивка — каза принцесата — не предвещава нищо хубаво за моите съотечественички. Вие сякаш им казвате, господин Дьо Бражелон: «Аз дойдох при вас, но сърцето ми остана от другата страна на пролива». Нали такава е значението на вашата усмивка?

— Ваше височество владее способността да четете в дълбочината на сърцето. Сега разбирате защо дългия престой в английския двор ще бъде за мен нежелателен.

— Няма нужда да питам дали такъв елегантен кавалер среща взаимност в чувствата си.

— Аз съм израсъл с тази, която обичам, и ми се струва, че и тя изпитва същите чувства.

— Заминавайте по-скоро, господин Дьо Бражелон, и по-скоро се връщайте. След вашето завръщане ще видим двама щастливци, тъй като се надявам, че по пътя към вашето щастие няма препятствие.

— Уви, има, и то голямо.

— Какво?

— Волята на краля.

— Волята на краля?... Кралят е против вашия брак?

— Във всеки случай го отлага. Искрах съгласието на краля чрез граф Дьо ла Фер, а негово величество е отвърнал, че трябвало да се почака.

— Нима особата, която обичате, не е достойна за вас?

— Тя е достойна дори за кралска любов, принцесо.

— Искам да кажа — може би произходът ѝ е по-нисък от вашия?

— Тя е от знатно семейство!

— Млада, красива?

— На седемнадесет години и за мен е прекрасна.

— В провинцията ли е или в Париж?

— Тя е във Фонтенбло, принцесо.

— При двора?

— Да.

— Познавам ли я?

— Тя има честта да е ваша придворна дама, ваше височество.

— Името ѝ? — с безпокойство в гласа попита принцесата. — Освен ако — добави тя като бързо се овладя, — ако това име не е тайна.

— Не, ваше височество. Моята любов е достатъчно чиста, за да не правя от нея тайни. Още повече не бих я скрил от вас. Това е госпожица Луиза дьо ла Валиер.

Принцесата не можа да удържи възклицанието си, в което имаше нещо повече от обикновено учудване.

— Ах, Ла Валиер!... Тази, която вчера... Тя замълча.

— ... се почувства зле — продължи принцесата.

— Да, ваше височество. Едва днес сутринта узнах за това.

— Виждали ли сте я днес?

— Имах честта да се сбoguвам с нея.

— И вие казвате — продължи принцесата, правейки усилия да остане спокойна, — че кралят... е отсрочил вашата сватба с тази девойка?

— Да, принцесо.

— Той обясни ли с нещо тази отсрочка?

— С нищо.

— Отдавна ли граф Дьо ла Фер е искал от краля съгласие за вашия брак?

— Преди повече от месец, принцесо.

— Странно.

Сякаш облаци бяха затъмнили очите ѝ.

— Повече от месец — повтори тя.

— Да, повече от месец.

— Вие сте прав — каза принцесата с усмивка, в която Дьо Бражелон можеше да забележи известно насилване. — Моят брат не трябва дълго да ви задържа при себе си. Заминавайте по-бързо, а аз в първото си писмо до Англия ще ви повикам от името на краля.

Принцесата стана, за да връчи на Дьо Бражелон писмото. Раул разбра, че аудиенцията е завършила. Той го взе, поклони се и излезе.

«Цял месец! — прошепна на себе си принцесата. — Нима съм била до такава степен сляпа? Нима той вече цял месец я обича?»

За да се разсее, принцесата незабавно започна да пише писмо до брат си, в което викаше Дьо Бражелон във Франция.

Както вече видяхме, граф Дьо Гиш отстъпи пред съветите на Маникан и позволи да бъде заведен в конюшната, където те наредиха да им оседлаят коне. След това, по описаната от нас по-горе малка алея, те тръгнаха да посрещнат принца, който, след като се беше изкъпал, свеж и бодър, се връщаше в замъка покрил лицето си с женски воал, за да не изгори от лъчите на силното слънце.

Принцът беше в отлично настроение, предизвикано от съзнанието за собствената красота. Във водата той сравняваше белотата на своето тяло с цвета на кожата на придворните и се беше убедил, че благодарение на грижите му за външността никой не можеше да се сравнява с него, дори кавалерът Дьо Лорен. Освен това принцът доста успешно си беше поплувал и нервите му след дългия престой в студената вода поддържаха тялото и духа му в щастливо равновесие. Ето защо, виждайки Дьо Гиш, който галопираше срещу него на красив бял кон, принцът не можа да сдържи радостното си възклицание.

— Струва ми се, че нещата вървят добре! — забеляза Маникан.

— А, здравей, Дьо Гиш! Здравей, бедни ми Дьо Гиш! — възкликна принцът.

— Приветствам ви, монсеньор! — отвърна Дьо Гиш, ободрен от тона на Филип. — Желая здраве, радост, щастие и благоденствие на ваше височество!

— Добре дошъл, Дьо Гиш! Тръгни от дясната ми страна. Но задържай своя кон, защото искам бавно да се движа под този зелен свод.

— Слушам, монсеньор.

Приемайки поканата, Дьо Гиш тръгна от дясната страна на принца.

— Е, драги ми Дьо Гиш — каза принцът, — разкажи какво знаеш за този женкар, когото някога познавах и който сваляше жена ми!

Дьо Гиш почервеня, а принцът примираше от смях, сякаш думите му бяха върхът на остроумието. Неговата свита счете за необходимо да последва примера му, макар че не чу шегата. Всички започнаха гръмка да се смеят до последния човек от кортежа.

Дьо Гиш, макар и смутен, не загуби присъствие на духа. Маникан го гледаше.

— Ах, монсеньор — отвърна Дьо Гиш, — бъдете милосърден към нещастника, не ме хвърляйте в устата на кавалера Дьо Лорен, за да ме разкъса!

— Как така?

— Ако чуе, че ми се смеете, той без всякаква жалост ще започне да ми се подиграва.

— На твоята любов към принцесата?

— Пощадете ме, монсеньор!

— Все пак, Дьо Гиш, признай си, че ухажваше принцесата!

— Никога в живота си, монсеньор.

— Хайде, признай си от уважение към мен! Признай си, освобождавам те от изискването на етикета. Бъди откровен, сякаш става дума за госпожица Дьо Шале или госпожица Дьо ла Валиер.

Принцът отново се заля от смях.

— Защо ли си играя с тази двуостра шпага? По този начин ранявам едновременно и теб, и моя брат. Едната е твоя годеница, а другата — негова бъдеща любовника.

— Наистина, вие днес сте в отлично настроение, ваше височество.

— Да, днес се чувствам отлично. Приятно ми е да те видя.

— Благодаря, ваше височество.

— Значи ти си ми бил сърдит?

— Аз, монсеньор?

— Да.

— Но за какво, боже мой?

— За това, че попречих на твоето ухажване на жена ми.

— О, ваше височество!

— Не отричай. Ти излезе от принцесата с озверял поглед, но това ти донесе нещастие, скъпи мой. Ти танцува в балета повече от лошо. Не се мръщи, Дьо Гиш, това не ти отива, изглеждаш като мечка. Ако принцесата гледаше към теб вчера, то аз съм напълно уверен, че...

— Какво, монсеньор? Ваше височество ме плаши!

— Тя съвсем те забрави. Принцът отново се закикоти.

«Наистина — помисли Маникан, — високият сан няма никакво значение, всички са еднакви.» Принцът продължаваше:

— Но ти най-после се върна и има надежда, че кавалерът отново ще стане любезен.

— Защо, монсеньор? По какъв начин мога да влияя на господин Дьо Лорен?

— Много просто, той ревнува от теб.

— Нима?

— Това е самата истина.

— Това е прекалено голяма чест за мен.

— Разбираш ли, когато ти си до мен, той ме ласкае, а когато си тръгнеш, ме тормози. Знаеш ли каква мисъл ми дойде в главата?

— Не, монсеньор.

— Когато ти беше в изгнание, защото тебе те изгониха, бедни ми Дьо Гиш...

— А кой беше виновен за това, ваше височество? — попита Дьо Гиш, придавайки си недоволен вид.

— Разбира се, че не аз, драги графе — отвърна негово височество. — Не съм искал кралят да те отстранява, честна дума!

— Зная, че не сте вие, ваше височество, но...

— Но принцесата! Няма да отричам. С какво си се провинил пред нея?

— Наистина, ваше височество...

— Зная, че жените си имат приумици. Жена ми не е изключение. Но ако са те изгонили заради нея, то аз не ти се сърдя.

— В такъв случай, ваше височество, аз съм нещастен само наполовина.

Маникан, който яздеше до тях и не изпускаше нито дума, се наклони към шията на коня си, за да скрие смеха си.

— Знаеш ли, твоето изгнание ми помогна да съставя един план.

— Какъв?

— Когато Дьо Лорен не те вижда и има чувството, че царува сам, той започва да се отнася зле с мен, тогава моята жена противоположно на това става любезна с мен, независимо че я пренебрегвам. Дойде ми наум да стана образец мъж, такава рядкост при двора. Реших да обикна своята жена.

Дьо Гиш гледаше принца с неприкрито учудване.

— Ваше височество сигурно се шегува — промърмори той с треперещ глас.

— Ей богу, съвсем сериозно го казвам. Имам имение, което ми подари брат ми по случай сватбата ми. Жена ми има пари, дори много,

защото получава едновременно от брат си и от девера си. Значи можем да напуснем двора. Аз бих отишъл в замъка Вилие-Котере. Той е разположен сред гори и ние бихме се наслаждавали на безоблачна любов в местата, където моят дядо Хенрих IV се е опиянявал от щастие с красавицата Габриел... Какво ще кажеш за този план, Дьо Гиш?

— Ще кажа, че ме хвърля в трепет, монсеньор — отвърна графът, обхванат от истинско вълнение.

— Виждам, че не би понесъл втори път да те изгонят.

— Аз ли, монсеньор?

— В такъв случай аз няма да те взема със себе си, както бях решил преди това.

— Как така няма да ме вземете със себе си, ваше височество?

— Да, ако случайно се скарам с двора.

— О, монсеньор, аз ще отида с ваше височество накрай света.

— Глупак — измърмори Маникан, като блъсна с коня си този на Дьо Гиш и за малко не го изхвърли от седлото.

След това мина покрай него с такъв вид, сякаш не му се беше удадо да сдържи коня си, и му прошепна:

— Мислете какво говорите!

— Значи е решено — каза принцът, — щом си ми толкова предан, ще те взема със себе си.

— Където ви е угодно, ваше височество — радостно отвърна Дьо Гиш, — където ви е угодно, ако искате веднага!

— Готов ли сте?

Графът със смях пусна юздите и конят му се втурна напред.

— Минутка търпение — помоли принцът, да отидем в замъка.

— Защо?

— За жена ми, дявол да го вземе!

— Но защо? — попита Дьо Гиш.

— Ох, разбира се, нали ти казвам, че това е план за съпругеска любов, значи трябва да взема със себе си и жена си.

— В такъв случай, ваше височество — отвърна графът, — аз съм в отчаяние, вие се лишавате от мен.

— Какво искаш да кажеш?

— Да. Защо взимате със себе си принцесата?

— Ами... забелязвам, че я обичам.

Дьо Гиш побледня, но с всички сили се мъчеше да запази веселия си вид.

— Ако обичате принцесата, ваше височество — въздъхна той, — то тази любов ви е достатъчна и приятели не са ви нужни.

— Не е лошо, не е лошо! — прошепна Маникан.

— Теб пак започва да те хваща страх от принцесата.

— Аз вече си платих за това, ваше височество. Тя беше виновница за моето изгнание.

— Боже мой! Имаш отвратителен характер, Дьо Гиш. Колко си злопамятен, приятелю.

— Бих искал вие да сте на мое място, монсеньор.

— Значи затова така лошо танцува вчера. Искал си да й отмъстиш, като я караш да прави неправилни фигури. Ах, Дьо Гиш, това е много дребнаво и аз ще ѝ го разкажа!

— Ваше височество може да ѝ казва каквото пожелае. Принцесата няма да ме намрази по-силно, отколкото ме мрази в тая минута.

— Хайде сега, пак преувеличаваш. И всичко това за някакви си две седмици престой на село, на които тя те е обрекла.

— Ваше височество, две седмици са две седмици, но когато умираш от скука, две седмици са пяла вечност.

— Значи не си склонен да ѝ простиш?

— Никога.

— Хайде, хайде, Дьо Гиш, бъди по-добър и аз ще те помиря с нея. Когато я посещаваш по-често, ще видиш, че тя съвсем не е зла и е много умна.

— Ваше височество...

— Ще видиш, че тя умее да приема като принцеса и да се смее като обикновено момиче. Ще видиш, че когато тя поиска, часовете минават като минути. Дьо Гиш, приятелю, трябва да промениш мнението си за жена ми.

«Сигурен съм, — помисли си Маникан, — това е съпруг, на когото жена му ще донесе нещастие и покойният цар Кантавъл е бил истински тигър в сравнение с негово височество.»

— И така — завърши принцът, — трябва да я опознаеш по-добре. Само че аз трябва да ти показвам пътя. Принцесата не прилича на другите и затова не всеки намира достъп до сърцето ѝ.

— Ваше височество.

— Не се опъвай, Дьо Гиш, иначе ще се скараме! — каза принцът.

— Ако той иска това — прошепна Маникан на ухото на Дьо Гиш, — достави му удоволствието.

— Ваше височество — поклони се графът, — аз се подчинявам.

— За начало ще направим така — продължи принцът, — днес при принцесата ще се играят карти. Ти ще обядваш с мен и аз ще те заведа при нея.

— Ваше височество — започна да протестира Дьо Гиш, — позволете ми да откажа.

— Пак ли! Но това е бунт!

— Вчера принцесата твърде лошо ме прие пред всички.

— Така ли? — засмя се принцът.

— Толкова лошо, че дори не ми отвърна, когато я заговорих. Може би е добре да нямаш самолюбие, но пък много малко си е много малко, както се казва.

— Графе, след като обядваме, ще се преоблечеш и ще дойдеш при мен. Аз ще те чакам.

— Щом ваше височество заповядва...

— Заповядвам.

«Той няма да се откаже — помисли Маникан, — такива неща винаги здраво засядат в главите на съпрузите. Защо Молиер не може да го чуе! Би изобразил всичко в стихове! А след това би събрал тълпа слушатели без усилие, за да ги прочете!»

Разговаряйки по този начин, принцът и неговата свита се върнаха в замъка. Молиер бе темата, от която се откъснаха едва в стаите.

— Да не забравя — спомни си Дьо Гиш на прага, — имам поръчение до ваше височество.

— Предай ми твоето поръчение.

— Господин Дьо Бражелон замина за Лондон по заповед на краля и ме помоли да ви засвидетелствам неговата почит към ваше височество.

— Много добре, пожелавам на добър път на виконта. Аз го обичам много. Върви да се облечеш и се връщай при нас. Ако не се върнеш...

— Какво ще стане тогава, ваше височество?

— Ще накарам да те затворят в Бастилията.

— Сега е ясно — каза със смях Дьо Гиш, — че негово височество принцът е пълна противоположност на нейно височество принцесата. Тя ме изпраща в изгнание, защото не ме обича, а принцът ме затваря в тъмница, защото много ме обича. Ето ново хрумване за един Молиер! Благодаря, принце! Благодаря, принцесо!

— Хайде, хайде — прекъсна го принцът, — ти си чудесен приятел и отлично знаеш, че не мога да мина без теб. Връщай се по-скоро.

— Добре, но и аз на свой ред искам да пококетирам, ваше височество.

— Какво ти става?

— Ще се върна при ваше височество само при едно условие.

— Какво?

— Трябва да услужа на един приятел на моя приятел.

— На кого?

— На Маликорн.

— Какво противно име!

— Той го носи с чест, ваше височество.

— Да допуснем. И какво?

— Трябва да намеря място на господин Маликорн при ваше височество.

— Какво място?

— Някакво. Да наблюдава вещо.

— Отлично, можем да го уредим. Вчера уволних надзирателя на дворцовите покои.

— Нека бъде надзирател на дворцовите покои, ваше височество. Какво ще трябва да върши?

— Нищо, ще наблюдава и ще докладва.

— Нещо като вътрешна полиция.

— Именно.

— Това е идеална работа за Маликорн — намеси се Маникан.

— Знаете ли за кого става дума, господин Маникан? — обърна се към него принцът?

— Много добре, ваше височество. Той е мой приятел.

— Какво е вашето мнение?

— Мнението ми е, че ваше височество никога няма да има друг по-добър надзирател на дворцовите покои.

— А колко носи тази длъжност? — попита графът.

— Не знам, но винаги са ми казвали, че когато тази длъжност се заема от подходящ човек, няма цена.

— А какво наричате, принце, подходящ човек?

— Разбира се, умен!

— В такъв случай мисля, че монсеньорът ще бъде доволен, защото Маликорн е умен като дявол.

— Тогава това място ще ми излезе доста скъпо! — със смях каза принцът. — Ти ми правиш истински подарък, графе.

— И аз мисля така, ваше височество.

— Добре! Кажете на твоя господин Меликон...

— Маликорн, ваше височество.

— Никога няма да свикна с това име.

— Но вие произнасяте правилно Маникан, ваше височество.

— Може би с времето ще се науча да произнасям Маликорн. Навикът ще ми помогне.

— Каквото и да каже ваше височество, гарантирам ви, че вашият надзирател на дворцовите покои няма да се обиди. Характерът му е чудесен.

— В такъв случай, драги Дьо Гиш, кажете му, че е назначен... Не, почакайте.

— Какво ще обича ваше височество?

— Искам първо да го погледна. Ако е така безобразен като името си, ще си взема думата назад.

— Ваше височество го познава.

— Аз ли?

— Разбира се. Ваше височество вече го е виждал в кралския дворец. Дори аз сам ви го представих.

— Ах, да, спомням си... но това е очарователен младеж.

— Зная, че ваше височество го е забелязал.

— Да, да, да! Виждаш ли, Дьо Гиш, нито аз, нито жена ми не искаме пред нас да се мяркат изроди. Жена ми взема само красавици за придворни дами, а в моята свита има само благородници с порядъчни лица. По такъв начин, Дьо Гиш, ако аз имам деца, те ще бъдат вдъхновени от красавиците, а ако моята жена има деца, те ще бъдат сътворени по красиви еталони.

— Великолепно разсъждение, ваше височество — каза Маникан, одобрявайки думите на принца с поглед.

Що се отнася до графа, той видимо не намери разсъждението за много блестящо, тъй като се изрази с някакъв неопределен жест. Маникан тръгна да съобщи на Маликорн хубавата новина.

Дьо Гиш с явно неудоволствие тръгна да се преоблича.

Принцът весело си пееше, докато се оглеждаше в огледалото и чакаше обяда. Настроението му оправдаваше поговорката: «щастлив като принц».

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И СЕДМА

РАЗКАЗЪТ НА НАЯДАТА И ДРИАДАТА

Следобед в замъка всички се облякоха официално. Обикновено обядваха в пет часа. Да дадем на обитателите на замъка един час за обяд и два часа за тоалет. Следователно всеки от тях беше готов към осем вечерта.

В това време започнаха да се събират при принцесата. Тази вечер приемаше тя. Тези вечери никой не пропускаше, тъй като те имаха такава прелест, каквато нямаха събиранията при благочестивата и добродетелна кралица. За нещастие, добротата е по малко занимателна, отколкото злият език.

Трябва да добавим обаче, че за принцесата такава оценка не подходеше.

Тази изключителна натура беше събрала в себе си прекалено неподправено великодушие, благородни пориви и изтънчени мисли, за да може да я наречем зла. Принцесата имаше упорит характер, твърде често съдбовен за човека, който го притежава. Личност с такъв характер се пречупва там, където друг само би се превил. За разлика от покорната Мария-Терезия тя храбро посрещаше нанасяните ѝ удари.

Сърцето ѝ отблъскваше всяко нападение; като подвижна мишена при играта на обръч, принцесата, ако не беше смазана от самото начало, отвърщаше с удар на удара на безразсъдния, който се е осмелил да встъпи в борба с нея.

Злоба ли беше това или обикновено лукавство? Ние считаме за богати и силни онези характери, които подобно на дървото на знанието сеят едновременно и добро, и зло. Пускат двойна, винаги цветуща, винаги плодоносна корона от клони. Желаещите добро винаги намират върху нея добър плод, а безполезните и паразитите умират, след като са яли от лошия плод, което съвсем не е лошо.

Принцесата беше замислила да бъде втора, а може би и първа дама и се беше постарала да направи своя дом приятен за всички. С помощта на разговори, срещи, предоставяне на всеки пълна свобода и

възможност да каже думата си, при условие че тя е точна и остра. Затова при принцесата се говореше много по-малко, отколкото на другите места.

Принцесата не можеше да търпи бърборковците и жестоко им отмъщаваше, не им позволяваше да говорят. Тя мразеше претенциозността и не прощаваше дори на краля този недостатък.

Поети, остроумни хора, красиви жени тя приемаше като властителка на този салон. Достатъчно мечтателна сред заобикалящите я, за да накара поетите да мечтаят. Достатъчно привлекателна, за да блести сред най-първите красавици. Достатъчно остроумна, за да може най-прекрасните хора да я слушат с удоволствие.

Лесно е да се разбере, че такива събирания привличаха при принцесата всички. Младежта се стичаше на тях на тълпи. Когато кралят е млад, в двора всички са млади.

Затова старите дами, тези твърди глави от епохата на регентството, или миналото царуване, мърмореха. Тяхното недоволство се посрещаше с насмешки и издевателства над тези почтени особи, които доведоха духа на господството до такава степен, че командваха отреди войници по време на войните на Фрондата, за да може, както казваше принцесата, да запазят някаква власт над мъжете.

Точно в осем нейно височество влезе с придворните си дами в големия салон и завари там няколко придворни, които я чакаха повече от десет минути. Сред тези най-настъргвени гости тя потърси с поглед този, който по нейно мнение би трябвало да дойде първи. Не го намери.

Почти в същия миг, когато завършваше този преглед, съобщи за идването на принца.

Филип беше великолепен. Накичен бе с всички скъпоценности на кардинал Мазарини, по-точно с тези от тях, които министърът волю-неволю трябваше да изостави, с всички скъпоценности на кралицата майка и дори с някои от украшенията на жена му, така че той светеше като слънце.

След него бавно вървеше Дьо Гиш с кадифен костюм в бисерносив цвят, украсен със сребро и сини ленти. Той изкусно си придаваше съкрушен вид. Освен всичко това костюмът беше украсен с тънки дантели, които не отстъпваха по красота на скъпоценностите на принца. Перото на шапката му беше червено.

В това облекло Дьо Гиш привличаше към себе си вниманието на всички. Интересна бледност, известна дълбочина на погледа, матови ръце под пищни дантелени маншети, меланхолна гънка на устните, с една дума — достатъчно беше да се погледне към него, за да се признае, че не много френски царедворци могат да се състезават с хубостта и еlegantността му.

И ето, принцът, който имаше претенции да затъмни звездата, ако тя намислеше да се състезава с него, беше отхвърлен на втори план в очите на присъстващите, които бяха макар и мълчаливи, доста строги съдии.

Принцесата разсеяно погледна към Дьо Гиш, но колкото и мимолетен да беше този поглед, той украси лицето ѝ с очарователна руменина. Тя го намираще красив и превъзходен и почти, беше престанала да съжалява, че удържаната победа над краля ѝ се изплъзва.

Мимо волята ѝ цялата кръв от сърцето се прехвърли към бузите.

Принцът се приближи към нея с високомерен вид. Той не забеляза руменината по бузите, а дори и да беше я забелязал, не би разбрал истинската причина за появата ѝ.

— Принцесо — каза той, целувайки ръката ѝ, — ето един нещастен изгнаник, за когото се решавам да се застъпя пред вас. Моля ви да вземете под внимание, че той принадлежи към числото на моите приятели и много бих ви молил да му окажете добър прием.

— Какъв е този изгнаник? — попита принцесата, като се оглеждаше.

Дойде момент принцът да пропусне напред своето протеже. Той се отдръпна настрана и даде път на Дьо Гиш, който с доста намръщен вид се приближи към принцесата и почтително се поклони.

— Как? — попита принцесата, давайки си вид на много изненадана. — Граф Дьо Гиш ли е нещастният изгнаник?

— Да — потвърди принцът.

— Та нали само него виждам тук — каза принцесата.

— Вие сте несправедлива — поклони се принцът.

— Аз?

— Разбира се. Простете на бедния човек.

— Да простя? За какво да прощавам на господин Дьо Гиш?

— Обясни, моля те, Дьо Гиш. За какво искаш да получиш прошка? — попита принцът.

— Уви, нейно височество прекрасно знае това — лицемерно отвърна Дьо Гиш.

— Подайте му ръката си, принцесо — помоли Филип.

— Щом това ви доставя удоволствие.

С неподдаващо се на описание движение на очите и рамената принцесата протегна ръката си на младия човек, който притисна устни лакомо към нея.

Дълго не ги откъсна от тях, а и принцесата не бързаше да си отдръпне ръката, защото принцът добави.

— Дьо Гиш съвсем не е лош, принцесо, той няма да ви ухапе. Присъстващите се възползваха от тези думи, които не бяха кой знае колко смешни, и гръмогласно се закикотиха. Действително положението беше изключително и някои добри души забелязаха това.

Принцът все още се наслаждаваше на впечатлението, направено от думите му, когато съобщи за идването на краля.

Ще се опитаме да опишем вида на салона в този момент.

В средата на залата при камината, украсена с цветя, седеше принцесата с придворните дами, около които се навъртаха кавалерите. Други групи се бяха наместили в нишите на прозорците и като отреди от гарнизон, поместен в кулите на крепост, от своите укрепени пунктове ловяха всички произнесени думи от прекрасната домакиня.

В една от най-близките до камината групи беше Маликорн, произведен с помощта на Дьо Гиш и Маникан в надзирател на дворцовите покои. Офицерският му мундир беше ушит преди два месеца и блестеше с познатата си. Той заслепяваше със сиянието си и с огъня на погледите си Монтале, седяща вляво от принцесата.

Принцесата разговаряше с госпожица Дьо Шатийон и госпожица Дьо Креки — нейни съседки, като от време на време подхвърляше по някоя дума към принца, който се беше смалил, след като чу възгласа:

— Кралят!

Госпожиците Дьо ла Валиер и Монтале седяха отляво на принцесата, Луиза беше предпоследна в редицата на придворните дами. Вдясно от нея беше Дьо Тоне-Шарант. Тя беше като новобранец, когото са разположили между обстреляни стари войници.

Подкрепена по такъв начин от двете си приятелки, тя закриваше лицето си с ветрило и даваше вид, че слуша думите им, нашепвани ту в едното ту, в другото ѝ ухо.

Когато произнесоха името на краля, всички в залата се размърдаха и заговориха.

Принцесата, като домакиня, стана да посрещне царствения гост. Ставайки от мястото си, тя хвърли поглед наляво, който Дьо Гиш сметна за отправен към него, а всъщност беше насочен към Ла Валиер.

Кралят се приближи към централната група и всички присъстващи забързаха към него. Всички глави се склониха пред него, а нежните женски шии заприличаха на наведените лилии пред цар Аквилон. Тази вечер у Людовик нямаше нищо царствено. Той беше олицетворение на младостта и красотата.

Неговото радостно настроение оживи всички присъстващи. Всеки се изпълни с увереност, че ще прекара прекрасна вечер, дори само затова че кралят ще гостува на принцесата.

Ако някой можеше да се сравни с краля по веселост и хубаво настроение, това беше господин Сент-Енян. Целият порозовял, в розов костюм, с розово лице, с розови ленти и, най-главно, с розови мисли, а мисли той имаше тази вечер достатъчно.

Те бродеха из главата му и разцъфнаха особено когато забеляза, че госпожица Тоне-Шарант също е облечена в розово. Не искаме да кажем, че хитрият царедворец не е знаел предварително, че прекрасната Атенаис ще избере розова рокля. Той в съвършенство владееше изкуството да застави шивача или прислужницата да проговорят.

Изпращаше към Атенаис толкова смъртоносни погледи, колкото ленти имаше по камизола и панталона си, с една дума, безброй.

Когато кралят приключи приветствието си към принцесата и я покани да седне, кръгът незабавно се затвори.

Людовик започна да разпитва принца за къпането. Като поглеждаше към дамите непрекъснато, той разказа, че поетите описват в стиховете си като галантно развлечение къпането във Валвен и че един от тях, господин Лоре, сигурно е бил довереник на някоя нимфа, толкова истина звучи в стиховете му.

Много от дамите счетоха за свой дълг да се изчервят.

Възползвайки се от момента, кралят реши да се огледа. Само Монтале не се смути толкова, та да не забележи, че кралят поглъща с очи госпожица Дьо ла Валиер.

Смелостта на Монтале принуди краля да измести погледа си и това спаси Луиза от огъня, който щеше да предизвика този настойчив поглед. Принцесата завладя Людовик, засипвайки го с град от въпроси, а никой на този свят не умееше да разпитва като нея.

Кралят искаше да включи всички в разговора и затова удвои остроумието и любезността си.

Принцесата беше жадна за комплименти и реши на всяка цена да ги изтръгне от устата на краля. Тя се обърна към него със следните думи:

— Господарю, вие знаете всичко, което става в кралството, и затова сте знаели предварително стиховете на господин Лоре, подсказани му от тази нимфа. Може би ваше величество ще благоволи да ни ги предаде.

— Принцесо — отвърна кралят с изискана любезност, — не се решавам... Струва ми се, че именно вас биха смутили някои подробности. Но Дьо Сент-Енян разказва отлично и има отлична памет, а което не запомни, импровизира. Уверявам ви, че той е голям поет.

Изведеният на преден план розов господин беше принуден да се представи в неизгодна за него светлина. За нещастие на принцесата той мислеше само за собствените си работи и вместо да я обсипе с комплименти, които тя чакаше с такова нетърпение, Сент-Енян опита щастиято си.

Хвърляйки поглед към прекрасната Атенаис, която използваше на практика изказаната от нея предната вечер теория, тоест, не удостояваше с никакво внимание обожателя си, графът каза:

— Ваше височество, извинете, ако лошо съм запомнил стиховете на господин Лоре. Там, където кралят не е запомнил нищо, какво остава за простия смъртен като мен.

Принцесата не прие особено благосклонно това поражение на царедвореца.

— Ах, принцесо — добави Сент-Енян, — в сегашното време не е толкова важно какво казват нимфите на сладките води. Дори може да се каже, че в прозрачните стихии не става нищо интересно. Великите

събития стават на сушата, принцесо. За това, което става на сушата, се разказва толкова...

— Какво става на сушата? — попита принцесата.

— За това трябва да попитаме дриадите — каза графът, — както ви е известно, те обитават гъстите гори.

— Знам, че те по природа са доста бърбиви, господин Дьо Сент-Енян.

— Да, принцесо, но когато те разказват само приятни неща, не бива да ги упрекваме в бърбивост.

— Значи те разказват приятни неща? Графе, вие раздразнихте любопитството ми и на мястото на краля бих ви заповядала да разкажете за тези приятни неща, които дриадите разказват, тъй като според вас единствено вие разбирате техния език.

— Аз изцяло съм на услугите на негово величество.

— Той разбира езика на дриадите — намеси се принцът. — Щастливец е този Сент-Енян.

— Не по-зле от френския език, ваше височество.

— Слушаме ви, графе! — нетърпеливо се намеси принцесата. Кралят почувства известно притеснение. Неговият довереник би могъл да го постави в неудобно положение.

Това личеше ясно по всеобщото внимание, с което беше посрещнато предисловието му и по повишеното внимание на принцесата. Дори най-сдържаните се готвеха да ловят всяка дума от устата на графа.

В залата се закашляха, започнаха да се приближават, да поглеждат крадешком към придворните дами. Последните замахаха с ветрила като дуелисти, готови да посрещнат атаката на противника си.

Тогавашното общество беше свикнало с остроумни словесни състезания и пикантни разкази. В този момент един съвременен салон, усетил скандала, разгласата и трагедията, би се разбягал, а гостите на принцесата, напротив: разположиха се по-удобно, за да не пропуснат нито една дума, нито един жест от комедията, съчинена за тях от господин Дьо Сент-Енян. Те знаеха, че каквато и да бъде развързката, всичко ще е остроумно и благополучно.

Графът се ползваше с репутацията на учтив човек и добър разказвач. Сред дълбоката тишина, която би уплашила всеки, но не него, той започна своя разказ:

— Принцесо, кралят ще ми позволи първо да се обърна към вас, тъй като вие проявихте най-голям интерес към моите думи. Имам чест да ви съобщя, че дриадите с най-голямо удоволствие се събират и обитават хралупите на дъбовете и тъй като те са много красиви, естествено, избират най-красивите дървета.

При този увод, много прозрачно намекващ за прословутата сцена при кралския дъб, сърцата на слушателите затуптяха толкова силно, било от радост, било то тревога, че ако Сент-Енян нямаше силен и мощен глас, те биха го заглушили.

— Сигурно е, че във Фонтенбло има дриади, тъй като тук съм виждала най-красивите дъбове! — намеси се принцесата.

Произнасяйки тези думи, тя погледна към Дьо Гиш, който не можете да се оплаче, както и от предишния поглед, макар че в него личеше известна небрежност, тягостна за любещото сърце.

— Тъкмо се канех да разкажа на ваше височество именно за Фонтенбло — каза Сент-Енян, — защото дриадата, за която ще стане дума, живее в парка на замъка на негово величество.

Действието започна и сега пътят назад беше отрязан както за разказвача, така и за слушателите.

— Да ви чуем — каза принцесата, — струва ми се, вашата повест няма да е толкова интересна като народна приказка, но ще бъде занимателна като светска хроника.

— Ще започна от самото начало — каза графът. — Във Фонтенбло, в една красива хижа, живеят пастири. Единият от тях се казва Тирсис и притежава богати владения, получени като наследство от родителите. Тирсис е млад и красив и е първият пастир в околността. Можем да го наречем и крал.

Раздаде се одобрителен шепот и графът продължи:

— Силата на Тирсис се равнява на мъдростта му. По ловкост никой не може да му съперничи, особено на лов. Дали язди кон по прекрасните равнини, или ръководи игрите на послушните му пастири, винаги ти се струва, че прилича на бога Марс, който разтърсва копието си над тракийските равнини, или по точно, на Аполон, разпръскващ над земята огнени стрели.

Всеки ще се съгласи, че този алегоричен портрет на краля беше нелюбопитно начало. Затова слушателите не останаха равнодушни и гръмка аплодираха. Не остана равнодушен и кралят, който обичаше тънките

похвали, но мразеше явното подмазвачество. Сент-Енян продължаваше:

— Не само заради войнствените си игри пастирът Тирсис си беше извоювал правото да бъде крал на пастирите.

— На пастирите от Фонтенбло — каза кралят, усмихвайки се на принцесата.

— О — възкликна тя, — Фонтенбло е произволно избрано от поета. Аз бих казала, на пастирите от целия свят.

Кралят забрави ролята си на безпристрастен слушател и се поклони.

— Достойнствата на този крал на пастирите блестят особено много в обществото на красавици — продължаваше Сент-Енян сред похвален шепот. — Умът му е изтънчен, а сърцето — чисто. Той умее да прави комплименти с приятен тон. Умее да обича със скромност, която обещава на победените красавици най-приятна участ. Всичко е обкръжено с тайна и внимание. Който го е виждал и чувал, не може да не го обича. Който обича и е обичан от Тирсис, е намерил щастието.

Дьо Сент-Енян направи пауза. Кралят с удоволствие приемаше казаните комплименти и колкото и уродливо да беше представен този портрет, той особено много се харесваше на тези, които бяха искрено убедени в достойнствата на пастира Тирсис. Принцесата помоли разказвача да продължи.

— Тирсис имаше верен приятел — продължи Сент-Енян, — или по-точно, верен слуга, наречен... Аминтас.

— Обрисувайте ни този Аминтас — лукаво помоли принцесата, — вие сте такъв прекрасен художник, господин Дьо Сент-Енян...

— Принцесо...

— Моля ви, не превръщайте този беден Аминтас в жертва, аз никога няма да ви простя това, графе!

— Принцесо, Аминтас е достатъчно дребен в сравнение с Тирсис, за да правим някакво сравнение. Някои приятели в днешно време приличат на онези слуги от древността, които са искали да бъдат погребани живи в краката на своите починали господари. Мястото на Аминтас е в краката на Тирсис. Той нищо не иска и ако този славен герой...

— Славен пастир, искате да кажете? — попита принцесата, упреквайки на шега графа.

— Ваше височество е права, сгреших — отвърна придворният — и ако пастирът Тирсис прави чест понякога на Аминтас, като го нарича свой приятел, като му открива сърцето си, то това е изключителна милост, която той приема като върховно блаженство.

— Всичко това — прекъсна го принцесата — ни рисува пълната преданост на Аминтас, но не ни дава неговия портрет.

Нарисувайте го, искам да го видя.

Дьо Сент-Енян се поклони ниско на снахата на негово величество и се подчини:

— Аминтас е малко по-възрастен от Тирсис. Той не е съвсем пренебрегнат от природата, дори казват, че музите се усмихнали при раждането му, както Хеба се усмихва на младостта. Той няма претенции да блести. Много му се иска да бъде обичан и ако го опознаеш по-отблизо, ще се окаже достоен за любов.

Последното изречение, придружено от изразителен поглед, беше насочено директно към Дьо Тоне-Шарант, която издържа атаката, без да трепне.

Скромността и изтънчеността на тази реплика предизвикаха всеобщо одобрение. Аминтас ги пожъна под формата на аплодисменти и дори Тирсис кимна благосклонно с глава.

— Една вечер — продължи разказвачът — Тирсис и Аминтас се разхождали в гората, разговаряйки за своите любовни страдания. Забележете, госпожо, че това е вече разказ на самата дриада, тъй като иначе не би било възможно да се узнае какво са говорили двамата. Те влезли в най-гъстата част на гората, за да се усамотят и без пречки да си поверят един на друг своите мъки, когато изведнъж доловили гласове.

— Ах, ах — чуха се възклицания, — колко интересно! Принцесата поиска, като бдителен генерал, от Монтале и Ла Валиер да се държат мъжки, тъй като те изнемогваха под атаката на прозрачните обвинения.

— Тези мелодични гласове — започна отново Сент-Енян — принадлежали на няколко пастирки, които също решили да се насладят на свежестта на гората и знаейки, че тази част на гората обикновено е недостъпна, се събрали, за да обменят мнения за овчарския занаят.

Последната фраза на Сент-Енян предизвика взрив от смях и едва забележима усмивка на краля, който погледна към Тоне-Шарант.

— Дриадата уверява, че пастирките са били три и че са били млади и красиви — продължи графът.

— Как са ги наричали? — попита принцесата.

— Как са ги наричали? — повтори въпроса Сент-Енян, сякаш възмутен от тази нескромност.

— Ами да. Пастирите нарекохте Тирсис и Аминтас, наречете и пастирките с някакви имена.

— О, принцесо, аз не съм съчинител, аз просто преразказвам това, което ми съобщи дриадата.

— Как дриадата нарече тези пастирки? Каква непослушна памет имате! Да не би дриадата да е скарана с богинята Мнемозина?

— Принцесо, тези момичета... но помнете, че да се казват имена е престъпление...

— За което жената ви прощава, графе, при условие че ни съобщите имената на пастирките.

— Те се наричали Филис, Амарилис и Галатея.

— Най-последно! Струваше си да чакаме толкова време, докато ги назовете! — каза принцесата. — Това са очарователни имена. А сега, какви са портретите им?

Сент-Енян се намръщи.

— О, графе, карайте поред! — помоли принцесата. — Нали, господарю, са ни нужни описанията на тези пастирки?

Кралят очакваше такова развитие с известно безпокойство, но не се реши да дразни такава опасна събеседничка. Освен това той беше убеден, че Сент-Енян при обрисувването на портретите ще намери няколко тънки щриха и те ще направят благоприятно впечатление на тази слушателка, чието сърце искаше да плени. С такава надежда и с такива опасения кралят разреши на разказвача да ги опише.

— Добре — съгласи се Сент-Енян с вид на убеден човек.

Той започна описанието си.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ОСМА

КРАЯТ НА РАЗКАЗА НА НАЯДАТА И ДРИАДАТА

— Филис — въздъхна Сент-Енян, хвърляйки предизвикателен поглед към Монтале с вид на учител по фехтовка, който подканва противника си да заеме отбранителна позиция, — Филис не е нито брюнетка, нито блондинка. Не е висока, но не е и ниска. Не е студена, но не е и възторжена, независимо че е пастирка, тя е умна като принцеса и дяволска кокетка. Има превъзходно зрение и сърцето ѝ желае да завладее всичко, до което достига погледът ѝ. Тя прилича на птичка, която вечно чурулика, ту спускаща се на ливадата, ту гонеща пеперуди, ту кацаща на върха на някое дърво, сякаш хвърля предизвикателство към всички птицелови, сякаш ги кани да се изкачат на дървото, за да я хванат с ръце или да я подмамат на земята в своите мрежи.

Портретът беше толкова точен, че всички погледи се обърнаха към Монтале, която внимателно слушаше господин Сент-Енян, сякаш ставаше дума за някаква личност отвън.

— Това ли е всичко, графе? — попита принцесата.

— Това е само бегло описание, ваше височество. За Филис може да се говори още много. Боя се да не злоупотребявам с търпението на ваше височество или да засегна скромността на пастирката, затова преминавам към нейната приятелка Амарилис.

— Добре — съгласи се принцесата, — разкажете ни за Амарилис и ние ще ви слушаме с внимание.

— Амарилис е най-голямата от трите, но — побърза да добави Сент-Енян — тя няма още и двадесет години.

Веждите на госпожица Дьо Тоне-Шарант, които се бяха смръзили при първите думи на разказвача, се изгладиха и тя се усмихна.

— Тя е висока, има разкошни коси, вчесани както при гръцките статуи, походката ѝ е величествена, движенията ѝ са горди, така че по-скоро прилича на богиня, отколкото на обикновена смъртна. Тя прилича най-много на Диана Ловджийката, само че с известна разлика... жестоката пастирка, след като открадва веднъж колана на Амур, когато бедното момче спи, знаете, нали, в розовия храст, сега пуска своите стрели не към обитателите на гората, а безжалостно ги отправя към всички бедни пастири, които се приближат до нея на по-малко от един изстрел или един поглед разстояние.

— О, каква зла пастирка! — каза принцесата. — Нима никога няма да се набоде на една от тези стрели, които така безжалостно хвърля във всички посоки?

— Всички пастири се надяват на това — въздъхна Дьо Сент-Енян.

— Но най-много пастирът Аминтас, нали? — попита принцесата.

— Пастирът Аминтас е толкова срамежлив — Продължи най-смирено графът, — че ако у него живее тази надежда, той никому не я доверява и я е заключил дълбоко в сърцето си.

Отговор на тази характеристика на пастира беше последвалият одобрителен шепот.

— А Галатея? — попита принцесата. — С нетърпение чакам вашата изкусна ръка да довърши портрета, който Вергилий не успя да допише.

— Принцесо — отвърна Дьо Сент-Енян, — вашият покорен слуга не е никакъв поет в сравнение с великия Вергилий Марон, но въпреки това, ободрен от вашите разпореждания, аз ще положа всички старания.

— Слушаме ви — каза принцесата.

— Тя е бяла като мляко, златоруса като пшеница и разпръсква във въздуха аромата на своите къдри. Често се питаш дали това не е красавицата Европа, която възбуди любовта на Юпитер, играейки с приятелките си на цъфналата поляна. От очите ѝ, сини като небесния лазур в най-прекрасните летни дни, струи нежен пламък. Мечтателност подхранва това лице, от което се излъчва любов. Когато смръщва вежди и навежда глава към земята, слънцето в знак на дълбока скръб се скрива зад облаците. Затова пък, когато тя се

усмихва, цялата природа оживява и замлъкналите до този миг птици отново започват да пеят своите песни сред клоните.

— Галатейя — завърши описанието си — е най-достойна за обожание от целия свят. Ако някога тя подари някому своето сърце, щастлив ще бъде този смъртен, когото нейната девствена любов пожелае да превърне в божество!

Принцесата слушаше това описание като всички останали и само одобряваше най-поетичните места с леко кимване на глава, но беше невъзможно да се отгатне дали тези похвали се отнасят до разказвача, или потвърждават сходството на портрета с оригинала.

Виждайки, че принцесата не се възхищава явно, никой от слушателите не се осмели да аплодира, дори принцът, който в дъното на душата си намираше, че Дьо Сент-Енян твърде дълго се спира на описанието на пастирките, а доста бегло нахвърля портретите на пастирите.

Обществото сякаш беше застинало.

Разказвачът, изчерпал цялата си риторика и всички цветове от палитрата си за портрета на Галатейя, очакваше, че след благоприятното възприемане на другите описания ще последва гръм от ръкопляскания. След като те не последваха, той беше учуден повече, отколкото кралят и всички присъстващи.

Няколко мига цареше тишина, нарушена от принцесата, която попита:

— Господарю, какво е мнението на ваше величество за тези три портрета?

Кралят се опита да избави Дьо Сент-Енян, без да се компрометира:

— Според мен отлично беше описана Амарилис — каза той.

— А аз предпочитам Филис — обади се принцът, — това е чудесна нимфа, по-скоро добър малчуган.

Всички се разсмяха.

Този път погледите бяха толкова настойчиви, че Монтале почувства как се изчервява.

— И така — продължи принцесата, — какво говореха тези пастирки?

Уязвеното самолюбие на Сент-Енян трудно можеше да удържи атаката на тези свежи сили.

— Принцесо — опита се да завърши своя разказ той, — тези пастирки си признаваха една пред друга своите чувства.

— Продължавайте, продължавайте, господин Дьо Сент-Енян, вие сте неизчерпаем източник на пасторална поезия — каза принцесата с любезна усмивка, връщайки на разказвача цялата му увереност.

— Те разказваха, че любовта не таи в себе си опасност, но нейното отсъствие е смърт за сърцата.

— Какво заключение извадиха от това? — поинтересува се принцесата.

— Решиха, че трябва да се обича.

— Много добре. Поставяха ли някакви условия?

— Да, свободата на избор — отвърна Дьо Сент-Енян. — Трябва да добавя — така каза дриадата, — че една от пастирките, струва ми се Амарилис, дори се изказа против любовта, макар да не отричаше, че в сърцето ѝ е проникнал образът на един пастир.

— На Аминтас или на Тирсис?

— На Аминтас, ваше височество — каза скромно Дьо Сент-Енян. — Тогава Галатея, кротката Галатея с чистите очи, отвърна, че нито Аминтас, нито Алфисбей, нито Титир и въобще никой от най-красивите пастири на тази страна не може да се сравни с Тирсис, който затъмнява всички, както дъбът затъмнява със своята величественост всички дървета, а лилията със своята пищност — всички цветя. С една дума, тя нарисува такъв портрет на Тирсис, че дори той, който я слушаше в този момент, въпреки цялото си величие сигурно се е почувствал поласкан. По такъв начин Тирсис и Аминтас бяха отличени от Амарилис и Галатея. И ето, тайната на двете сърца се разкри в мрака на нощта в гъстата гора. Ето, ваше височество, какво ми разказа дриадата, на която е известно всичко, което става в гъстата трева и в хралупите на дъбовете. На която е известна любовта на птиците, разбираем е смисълът на тяхната песен, езикът на вятъра сред клоните и жуженето на златните и изумрудените насекоми във венчетата на дивите цветя. Тя ми разказа всичко това и аз само повторих нейните думи.

— Значи вие завършихте, нали, господин Дьо Сент-Енян? — попита принцесата с усмивка, която хвърли краля в трепет.

— Да, свърших, принцесо — отвърна графът, — и ще се чувствам щастлив, ако узная, че ми се е удало да развлека ваше

височество в течение на няколко минути.

— Тези минути хвъркнаха незабелязано — усмихна му се Хенриета, — защото вие превъзходно разказахте всичко, което сте чули. Но, драги Дьо Сент-Енян, за нещастие, вашите сведения сте получили само от една дриада, нали?

— Да, ваше височество, признавам, че само от една.

— Значи вие не сте удостоили с внимание една малка наяда, която остана съвсем незабелязана, а знаеше много повече, отколкото вашата дриада, драги графе.

— Наяда? — повториха няколко гласа, които явно подозираха, че този разказ ще има продължение.

— Да, наяда. Тя се намираще до дъба, за който говорите и който се нарича кралски, доколкото ми е известно. Нали е така, господин Дьо Сент-Енян?

Сент-Енян и кралят се спогледаха.

— Да, принцесо — отвърна графът.

— Вие не сте забелязали, че около този дъб сред незабравките и маргаритките ромоли ручей.

— Струва ми се, че принцесата е права — каза кралят, който с безпокойство следеше всяко движение на устните на снаха си.

— Гарантирам ви, че там има ручей — потвърди принцесата, — и за доказателство служи това, че живеещата в него наяда ме спря, когато минавах покрай нея.

— Не може да бъде! — извика Дьо Сент-Енян.

— Да — продължаваше принцесата, — тя ме спря и ми съобщи много от това, което господин Дьо Сент-Енян пропусна в своя разказ.

— Разкажете ни, моля ви! — помоли принцът. — Вие толкова прелестно разказвате.

На този съпружески комплимент принцесата отвърна с поклон.

— Моята история няма да има поезията на графа и неговия талант на разказвач.

— Но вие ще бъдете слушана със същия интерес — каза кралят, който усети нещо враждебно в гласа на снаха си.

— Впрочем — продължи принцесата — аз говоря от името на тази малка, бедна наяда, най-очарователната от всички полубогини, които някога съм срещала. По време на своя разказ тя толкова се смя, а

тъй като смехът е заразителен, ще поискам позволенията ви също да се посмея, припомняйки си нейните думи.

Кралят и Сент-Енян забелязаха, че при тези думи мнозина се развеселиха, бързо се спогледаха, питайки се с погледи дали не се крие тук някакъв заговор.

Принцесата беше решила твърдо да сложи ножа в раната и затова с наивния си, а всъщност най-опасен вид каза:

— И така, аз вървах покрай ручея и намирах много току-що разцъфнали цветя. Значи Филис, Амарилис, Галатея и всички ваши пастирки току-що са минали по тази пътечка.

Кралят прехапа устни. Разказът ставаше все по-заплашителен.

— Моята малка наяда — продължи принцесата — си почиваше изтегната на дъното на ручея. Когато тя доплува до мен и докосна края на роклята ми, аз не исках да се отнеса лошо с нея, още повече че божество, дори и второстепенно, стои по-високо от една смъртна принцеса. Отнесох се с нея приветливо и ето какво ми каза тя, заливайки се от смях: «Представете си, принцесо...». Вие разбирате господарю, че това са думите на наялата...

Кралят кимна в знак на съгласие и принцесата продължи:

— «Представете си, принцесо, бреговете на моя ручей бяха свидетели на едно много забавно зрелище. Двама любопитни пастири, любопитни до крайност, станаха жертва на мистификация от страна на три нимфи или три пастирки...» Извинете, но не си спомням дали тя каза нимфи или пастирки. Но това не е важно, нали?

По време на това предисловие кралят видимо се изчерви, а Дьо Сент-Енян, който беше загубил всякакво самообладание, облещи очи.

— Двамата пастири — продължи моята наяда, като се смееше, — тръгнаха по следите на трите девизи... Искам да кажа на трите нимфи, тоест, извинете, на трите пастирки. Това невинаги е благоразумно и може да притесни онези, след които вървиш. Обръщам се към всички присъстващи дами и съм уверена, че нито една от тях няма да спори с мен.

Кралят беше много обезпокоен от продължението на този разказ, но все пак я помоли да продължи.

— Но пастирките — каза ми моята наяда — видяха как Тирсис и Аминтас се промъкнаха в гората. Луната помогна да ги познаят през

дърветата... Вие се смеете — прекъсна разказа си принцесата. — Почакайте, почакайте, още не сте чули всичко.

Кралят побледня, а Сент-Енян изтри изпотеното си чело. В групата на дамите се чу приглушен смях и шепот.

— Както казах, пастирките, забелязвайки нескромните пастири, седнаха при кралския дъб и когато тези неканени свидетели се приближиха на такова разстояние, че можеха да чуят всяка тяхна дума, започнаха да произнасят горещи признания, думите на които благодарение на самолюбието, свойствено за всички мъже, се сториха на двамата пастири сладки като мед.

При тези думи, които събралите се не можеха да слушат, без да се смеят, в очите на краля проблесна мълния.

— Честна дума, очарователна шега — каза кралят, ставайки, — а вие, принцесо, я разказахте не по-малко очарователно. Но сигурна ли сте, че правилно сте разбрали вашата наяда?

— Нали графът ни уверява, че добре разбира езика на дриадите, — енергично се защити принцесата.

— Без съмнение — каза кралят. — Но вие знаете, че графът има една слабост, иска да влезе в Академията и за тази цел е изучил много неща, които, за щастие, са ви неизвестни и напълно е възможно езикът на речните нимфи да принадлежи към числото на неовладените от вас предмети.

— Вие разбирате, господарю — отвърна принцесата, — че в такива неща не можеш да се доверяваш само на себе си. Слухът на жената не може да се нарече непогрешим, беше казал свети Августин, ето защо аз поисках да се подкрепя с други свидетелствания и тъй като моята наяда е богиня-полиглот... нали така се казва, господин Дьо Сент-Енян?

— Да, ваше височество — каза напълно разстроеният граф.

— Тъй като моята наяда — продължи принцесата — е полиглот и отначало говореше с мен на английски, то аз се побоях, както вие казвате, че лошо ще я разбера, наредих да повикат госпожиците Монтале, Дьо Тоне-Шарант и Дьо ла Валиер като я помолих да повтори пред тях на френски всичко, което ми беше разказала на английски.

— И тя се съгласи? — попита кралят.

— О, няма на света същество по-любезно от нея... Да, господарю, тя повтори всичко дума по дума. Така че не остават никакви съмнения. Нали така, госпожици? — обърна се принцесата към левия фланг на своята могъща армия. — Нали е вярно, че наялата каза именно това, което разказвам, и аз ни най-малко не съм променила думите и? Филис... извинете, сбърках, госпожице Ора дьо Монтале, нали е истина?

— Истина е, принцесо! — отчетливо каза госпожица Дьо Монтале.

— Истина ли е, госпожице Дьо Тоне-Шарант?

— Самата истина! — отвърна Атенаис не по-малко твърдо, но не така ясно.

— А вие какво ще кажете, Ла Валиер? — попита принцесата. Бедната девица чувстваше устремения към нея огнен поглед на краля, но не се осмели да отрича, нито се осмеляваше да излъже, само наведе глава в знак на подчинение. Главата ѝ повече не се повдигна. Студът, който я вледеняваше, беше по-мъчителен, отколкото хладният повей на смъртта.

Това тройно потвърждение смаза краля. Сент-Енян дори не се опитваше да скрие отчаянието си и без да съзнава какво говори, бърбореше:

— Чудесна шега! Много добре изпълнена, госпожи пастирки!

— Това е справедливо наказание за любопитството! — каза кралят с дрезгав глас. — Кажете, кой след това наказание, настигнало Тирсис и Аминтас, ще се реши отново да проникне в сърцата на пастирките? Аз — никога... А вие, господа?

— Ние също не! — повтори в хор група придворни. Принцесата тържествуваше, виждайки разочарованието на краля. Тя се наслаждаваше, като мислеше, че нейният разказ ще послужи като развръзка на цялата тази история.

Принцът, когото двата разказа бяха разсмели, макар че нищо не беше разбрал от тях, се обърна към Дьо Гиш и го попита:

— Защо мълчиш, графе? Няма ли какво да кажеш? Може би ти е жал за Тирсис и Аминтас?

— Жал ми е от цяла душа! — отвърна Дьо Гиш. — Защото любовта е такава сладка химера, че когато я загубиш, губиш повече от живота си. Затова, ако тези двама пастири са се сметнали за любими и

ако са били щастливи, а изведнъж вместо щастие срещнат не само пустота, подобна на смъртта, но и насмешка над чувствата им, която е хиляди пъти по-лоша от смъртта... ако е така, то аз ще кажа, че Тирсис и Аминтас са най-нещастните от всички смъртни.

— Вие сте прав, господин Дьо Гиш — съгласи се кралят, — защото смъртта е твърде жестоко наказание за едно малко любопитство.

— Значи разказът на моята наяда не се хареса на краля? — наивно попита принцесата.

— Бъдете спокойна, принцесо — каза Людовик, взимайки я за ръка. — Вашата наяда ми се хареса още повече, тъй като тя беше правдива, и нейният разказ, трябва да признаем, е потвърден от неопровержими доказателства.

С тези думи той хвърли към Ла Валиер такъв поглед, чието значение никой не можеше да определи, започвайки от Сократ и свършвайки с Монтен.

Тези думи и този поглед окончателно довършиха бедното момиче, което падна на рамото на Монтале, сякаш беше загубило съзнание.

Кралят стана, без да обърне внимание на това малко произшествие, което никой не забеляза, и против навиците си (обикновено кралят прекарваше по-дълго при принцесата) се прости с гостите и тръгна към апартаментите си.

Дьо Сент-Енян го последва. Колкото беше весел, когато влизаше при принцесата, толкова сега беше отчаян.

Госпожица Дьо Тоне-Шарант не беше толкова чувствителна, колкото Ла Валиер, не се изплаши ни най-малко, нито пък загуби съзнание.

ГЛАВА ТРИДЕСЕТ И ДЕВЕТА КРАЛСКАТА ПСИХОЛОГИЯ

Кралят бързо влезе в апартаментите си.

Може би Людовик XIV вървеше толкова бързо, за да не залита. Той оставяше след себе си следа като от някаква тайнствена тъга.

Всички бяха забелязали доброто настроение на краля при неговата поява у принцесата и всички се радваха на това, но никой не знаеше истинския му смисъл. Напротив, причината за това развълнувано, бурно тръгване беше понятна на всички или поне всички считаха, че не е трудно да се разбере.

Лекомислието на принцесата, нейните шеги, малко резки за обидчив характер, особено ако такъв характер притежава кралят, твърде фамилиарното обръщение към него като към обикновен смъртен, ето какви причини според гостите предизвикаха бързото и неочаквано тръгване на Людовик XIV.

Принцесата беше по-проницателна, но и тя отначало точно така си обясни неговото поведение. На нея ѝ беше достатъчно да подразни самолюбието на този, който твърде бързо беше забравил поетите ангажименти, като видимо без всякаква причина пренебрегваше плодовете на най-благородната и най-славна своя победа.

При това състояние на нещата принцесата считаше за необходимо да покаже на краля разликата между любовта във висшето общество и малката страст, типична за някой провинциален благородник.

Предавайки се на високопоставената любов, чувствайки нейната царствена сила, подчинявайки се до известна степен на етикета и изискванията, кралят не само не се унижаваше, но беше длъжен да намери в нея спокойствие, увереност, тайнственост и всеобщо уважение.

Отдавайки се на любовна интрига с придворна дама, той би срещнал и у последния от придворните само осъждане и насмешка. Щеше да изгуби своята безпогрешност и недосегаемост. Слизайки до

простосмъртните страсти, той щеше да се подложи на тревожни вълнения.

С една дума, да се превърне кралят в простосмъртен, да се докоснеш до лицето му като до лице на най-обикновен слуга, означаваше да нанесеш страшен удар на тази благородна кръв. Да се засегне самолюбието на Людовик беше по-лесно, отколкото да се пробуди в сърцето му любов. Принцесата умно беше преценила отмъщението си и, както видяхме, постигна своята цел.

Нека читателят не си помисли, че у принцесата живееха бурните страсти на средновековните героини. Напротив, тя, млада, грациозна, остроумна, кокетлива, влюбчива по-скоро по въображение и честолюбие, отколкото по влечение на сърцето, беше открила епохата на беглите наслаждения, която продължи сто и двадесет години, от средата на шестнадесети век до последната четвърт на осемнадесети век.

Тя виждаше или си въобразяваше, че вижда нещата в истинската им светлина. Знаеше, че кралят, нейният царствен девер, първи се беше смял на простичката Ла Валиер, и беше сметнала, че не е в навиците му да обича особа, която може да предизвика насмешки дори за един миг.

Освен това нима на стража не стоеше самолюбието, този демон, играещ такава могъща роля в драматичната комедия, наречена женски живот. Нима самолюбието не й нашепваше високо, с шепот, полугласно, с всички тонове и оттенъци, че тя, принцесата, богатата, красивата, младата, е невъзможно да се сравнява с жалката Ла Валиер, наистина също млада, но главното — бедна? В това няма нищо чудно. Известно е, че най-ярките характери изпитват задоволство, като се сравняват със своите близни.

Може би читателят ще запита какво е целяла тя с тази тънка и добре обмислена атака? Защо беше изразходвала толкова усилия, ако не е целяла да изгони от сърцето на краля другото, наивното, което искаше да заеме там място. Защо принцесата отдаваше толкова голямо значение на Ла Валиер, ако не се е страхувала от нея?

Не, принцесата не се боеше от нея от гледна точка на историка, който, знаейки всичко, вижда бъдещето, или по-точно, миналото. Тя не можеше да бъде пророк. Принцесата не можеше да чете повече от

който и да е друг в тази страшна книга, наречена бъдеще, която крие най-важните събития зад най-стаените си страници.

Не, принцесата искаше просто да накаже краля за неговата чисто женска потайност. Тя искаше да му докаже, че след като прибягва до такива оръжия за нападение, то тя, жената, умна и от род, ще съумее да открие в своя арсенал оръжие за отбрана, годно да отрази удара, нанесен дори от кралска ръка.

Освен това тя искаше да му докаже, че във войни от такъв род няма крале или че кралете, борещи се за себе си като обикновени смъртни, рискуват да загубят короната си при първия удар. Че, накрая, ако кралят се надява да предизвика само с вида си обожание у всички придворни дами, то това би било дръзко и оскърбително за жените, които стоят по-високо от другите, и урокът, получен от този горделивец, ще му бъде полезен.

Ето какво мислеше, без съмнение, принцесата за краля.

Самото събитие оставаше настрана от нея.

Ръководейки се от тези съображения, тя беше направила съответните внушения на придворните си дами и беше подготвила току-що разиграната комедия.

Кралят беше смазан. Откакто беше излязъл изпод опеката на Мазарини, Людовик за първи път бе видял с него да се отнасят като с обикновен смъртен.

Подобно държание от страна на поданиците му пробуди у него желание да даде достоен отговор. Силите се набират в борба.

Но да се бориш с жени, да се подложиш на насмешки и на нападения от някакви провинциалистки, специално пристигнали от Блоа, беше връх на безчестието за младия крал, изпълнен с тщеславие, внушено от съзнанието за личните качества и високата представа за кралската власт.

Нищо не трябваше да се пуска в ход. Нито упреци, нито изгнание, нито дори израз на собственото недоволство.

Изразявайки недоволство, той би показал като Хамлет, че е поразен от оръжието на насмешките.

Да се сърдиш на жени — какво унижение, особено когато тези жени могат да ти отмъстят със смях.

О, ако в тази история имаше замесен някакъв благородник, какво удоволствие би изпитал Людовик да го тикне в Бастилията!

Дори в такъв случай неговото разсъждение се охлаждаше от следните факти:

Да имаш армия, затвори, почти божествена власт, и да ползваш всичко това, за да удовлетвориш някаква дребна злоба, то би било недостойно за обикновен чиновник, а какво остава за краля!

Оставаше само мълчешком да преглътне обидата, запазвайки на лицето си обикновеното благодушие и приветливия израз.

Нужно беше да се продължат приятелските отношения с принцесата, сякаш нищо не се бе случило. Приятелски?... Защо не?

Принцесата бе или виновница за неприятното събитие, или неволна наблюдателка.

Ако тя беше организирала всичко, това означаваше голяма дързост, но няма тази роля не бе съвсем естествена?

Кой се вмъкна при нея в разгара на медения ѝ месец, за да ѝ нашепва любовни думи? Кой се осмеляваше да мисли за изневеря? Кой, прикривайки се с кралската мантия, каза на тази млада жена: «Не се страхувайте от нищо, обичайте френския крал, той е над всичко и с едно движение на кралския скипър ще ви защити от всичко, дори от угризенията на съвестта»?

Младата жена послуша кралските думи и отстъпи пред съблазняващия глас и сега, пожертвала своята чест, тя получаваше невярност, толкова по-оскърбителна, защото предпочетена пред нея е друга, стояща значително по-ниско и имаща право да се нарече любима.

Значи дори да бе виновница за станалото, принцесата не трябваше да бъде обвинявана.

Ако, напротив, тя се оказеше само пасивна участничка, основанията за обвинения щяха да са още по-малко.

«Нима е била задължена да обуздава провинциалните езичета? Нима е била длъжна да обуздава дързостта на тези момичета?»

Тези разсъждения нанасяха чувствителен урон на самолюбието на краля, но мислено преброждайки всички свои обиди и огорчения, след като на пръв поглед превърза раните си, Людовик усети нова, непозната, глуха, нетърпима болка.

Той не смееше да си признае, че тя идва от сърцето му.

Наистина, историкът трябва да разкаже на читателя как кралят разговаряше със себе си. Той позволи на наивното признание на Ла

Валиер да погъделичка сърцето му. Той повярва в чистата любов, в любовта към човека, безкористно, и душата му, която беше много по-млада и по-наивна, отколкото бе предполагал, се устреми насреща на друга душа, която току-що му беше открила тайните си.

Необикновеното в тази сложна история на любовта беше сборът от взаимни чувства на две сърца. Тук нямаше нито едновременност, нито равенство. Едното сърце винаги започва да обича преди другото. Но също и престава да обича след другото. Колкото повече любов беше изказала Ла Валиер, толкова повече тя беше усетена от краля.

Това го учудваше.

Но нали му доказаха, че това признание е оскърбление, мистификация, нанесена на човека и краля!

По такъв начин тази девойка, у която, честно казано, нямаше нищо необикновено, която бе средна хубост, знатност и ум, избрана от принцесата да играе роля на нищожество, не само хвърли предизвикателство към краля, но го пренебрегна, него, който беше достатъчно да плесне с ръце като султан, за да паднат всички в краката му!

От вчера той беше толкова зает с това момиче, че не можеше да мисли за нищо друго. От вчера въображението му се задоволяваше с прелести, които не бяха негово притежание. С една дума, кралят, който имаше толкова неотложни дела, когото викаха толкова жени, от вчера вечерта беше посветил всяка минута от живота си, всеки удар на сърцето си на тази единствена мечта.

Наистина това беше прекалено.

Тъй като негодуванието на краля го караше да забрави всичко, в частност присъствието на Сент-Енян, то се изливаше в най-невъздържани ругатни.

Графът се беше скрил в ъгъла и оттам наблюдаваше бурята.

В сравнение с кралския гняв неговото собствено разочарование му се струваше толкова нищожно! Той само се боеше този гняв да не се стовари върху него.

Изведнъж кралят спря да се разхожда и хвърляйки разгневен поглед към нещастника, каза:

— А ти, Сент-Енян?

Дъо Сент-Енян направи движение, сякаш искаше да попита: «Какво искате да кажете, господарю?»

— Ти се оказа същият глупак като мен, нали?

— Господарю...

— Ти също се хвана на тази груба шега?

— Господарю, нека ваше величество не се гневи, но на вас ви е известно, че жените са ограничени същества, създадени за зло. Значи невъзможно е да се иска от тях добро!

Кралят изпитваше дълбоко уважение към собствената си личност и започваше да се научава да владее чувствата си, навик, който щеше да запази за цял живот; разбра, че уронва достойнството си, придавайки такова значение на един нищожен епизод.

— Не — живо каза той, — ти грешиш, Сент-Енян, аз не се сърдя. Просто се възхищавам на ловкостта и смелостта на тези две момичета и се учудвам колко глупаво попаднахме в капана на сърцата си, след като сме имали всичкото време да научим предварителните подробности.

— Сърце, господарю, сърце! На този орган трябва да предоставим само физически функции и да му отнемем моралните. Признавам си, че след като видях сърцето на ваше величество да е толкова заето от тази...

— Заето? Моето сърце? Умът може би, но що се касае до сърцето... то...

Людовик забеляза, че се готви да прикрие единия фланг, но започва да открива другия.

— Впрочем — добави той — няма за какво да упреквам тази хлапачка. Аз знаех, че тя обича друг.

— Виконт Дьо Бражелон, да. Предупреждавах ваше величество.

— Ти си прав, но не си първият. Граф Дьо ла Фер искаше от мен ръката на Ла Валиер за сина си. Щом като се обичат толкова, щом се върне Бражелон от Англия, ще ги венчаем.

— Вече познавам цялото великодушие на краля!

— Стига, Сент-Енян, стига, стига за това — прекъсна го Людовик.

— Да забравим обидата, господарю.

— Това няма да бъде трудно — въздъхна кралят.

— За начало ще напиша за цялата тази тройка една хубава епиграма. Ще ѝ сложа заглавие: «Наяла и дриада», това ще достави удоволствие на принцесата.

— Действай, Сент-Енян, действай — прошепна кралят. — Ще ми декламираш стиховете. Това ще ме разсее. Всичко това са дреболии, Сент-Енян, дреболии — добави кралят с вид на човек, комуто е трудно да диша.

Той се беше оправил и беше придал на лицето си израз на ангелско търпение, когато на вратата почука камердинерът. Дьо Сент-Енян почтително се отмести.

— Влезте — каза кралят. Камердинерът леко отвори вратата.

— Какво се е случило?

Камердинерът показва писмо, сгънато на триъгълник.

— За негово величество — каза той.

— От кого е?

— Не зная, писмото ми беше дадено от един от дежурните офицери.

По даден знак от краля лакеят му подаде писмото.

Кралят се приближи до свещта, отвори писмото, прочете подписа и не можа да сдържи възклицанието си.

Сент-Енян, който почтително стоеше встрани, не пропускаше нито дума.

Той изтича към краля.

Кралят освободи лакея с движение на ръката.

— Боже мой! — произнесе кралят, прочитайки писмото.

— Да не би да се чувствате зле, ваше величество?

— Не, не, чети!

Кралят му подаде писмото.

Очите на Сент-Енян жадно се насочиха към подписа.

— Ла Валиер! — възкликна той. — О, господарю!

— Чети, чети! Сент-Енян прочете:

Господарю, простете ми за настойчивостта, но — най-главно — простете ми, че не съблюдавам етикета в моето писмо. То ми се струва изключително спешно и неотложно, затова си позволявам да се обърна с него към ваше величество.

Върнах се разбита от мъка и умора, господарю, умолявам ваше величество да ми даде аудиенция, на която

ще кажа на краля цялата истина.

Луиза дьо ла Валиер.

— Какво ще кажеш? — попита кралят, взимайки писмото от Сент-Енян, който беше слисан от току-що прочетеното.

— Аз ли какво да кажа?

— Какво мислиш за това?

— Не зная.

— И все пак?

— Господарю, хлапачката е почувствала бурята и се е изплашила.

— От какво се е изплашила? — гордо попита Людовик.

— Хм! Ваше величество има хиляди причини да се сърди на автора или на авторите на тази зла шега. Паметта на ваше величество, обърната откъм лошата ѝ страна, служи като вечна заплаха за човека, който е сбъркал.

— Аз съм на друго мнение.

— Кралят вижда по-добре от мен.

— Виж какво виждам в тези редове: мъка, принуда... Особено ако си припомним някои подробности от сцената, разиграла се при принцесата... С една дума...

Кралят не се доизказа.

— С една дума — продължи мисълта на краля Сент-Енян, — ваше величество иска да даде аудиенция. Ето кое е ясно за мен.

— Аз ще направя нещо повече, Сент-Енян.

— Какво именно, господарю?

— Вземи си мантията...

— Но, господарю...

— Знаеш ли къде са стаите на придворните дами на принцесата?

— Разбира се.

— Знаеш ли как да се промъкнем до там?

— Не, не знам.

— Не познаваш ли някого там?

— Наистина, господарю, вие имате щастливи хрумвания.

— Познаваш ли някого?

— Да.

— Кого?

— Един млад човек, който е в добри отношения с една девойка.

— Придворна дама ли е тя?

— Да, придворна дама.

— С Дьо Тоне-Шарант ли? — попита Людовик със смях.

— Не, за нещастие, с Монтале...

— Как се казва?

— Маликорн.

— Можеш ли да разчиташ на него?

— Така ми се струва, господарю. Сигурно има някакъв ключ...

Ако има, той ще ми го даде... Оказал съм му една услуга...

— Толкова по-добре. Да вървим!

— На услугите съм на ваше величество.

Кралят наметна пелерината си върху плещите на Сент-Енян, сам наметна неговия плащ и двамата излязоха бързо.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТА

КАКВО НЕ БЯХА ПРЕДВИДИЛИ НИТО НАЯДАТА, НИТО ДРИАДАТА

Дьо Сент-Енян спря на площадката на стълбата, която водеше към преддверието на придворните дами и към втория етаж на принцесата. Тук той заповяда на минаващия лакей да извика Маликорн, който все още се намираше при принца.

Маликорн се появи след около десет минути и започна внимателно да се вглежда в тъмнината.

Кралят беше отстъпил в най-тъмния ъгъл на вестибюла. На преден план се беше изпъчил Дьо Сент-Енян.

Изслушвайки молбата му, Маликорн се обърка.

— Аха — каза той, — вие искате да ви заведе в стаите на придворните дами?

— Да.

— Нали разбирате, че не мога да изпълня подобна молба, без да зная целта на вашето посещение.

— За нещастие, драги ми Маликорн, аз съм лишен от възможността да ви дам каквото и да е обяснение. Вие сте длъжен да ми се доверите като на приятел, който ви оказа вчера услуга и който моли вие да му окажете услуга днес.

— Но аз, господине, ви казах от какво имам нужда: просто не исках да спя под голо небе. Всеки честен човек може да ви каже това, докато вие нищо не ми съобщавате.

— Повярвайте ми, драги Маликорн — настояваше Дьо Сент-Енян, — че ако имах позволение, бих ви обяснил всичко.

— В такъв случай, господине, не мога да ви пусна да влезете при госпожица Дьо Монтале.

— Защо?

— Това ви е известно много добре, защото вие ме заварихте на оградата, когато ѝ разкривах сърцето си. Съгласете се, бих бил повече

от любезен, ако ви отворя вратата на дамата, която ухажвам.

— Кой ви е казал, че искам от вас ключа от нейната стая?

— От коя тогава?

— Нали тя не живее сама?

— Не, не е сама.

— Заедно ли живее с госпожица Дьо ла Валиер?

— Да, но вие нямате работа при госпожица Дьо ла Валиер, така както и при госпожица Дьо Монтале. На този свят има само двама души, на които бих дал този ключ: на господин Дьо Бражелон, ако ми го поиска, и на краля, ако ми заповяда.

— В такъв случай дайте ми този ключ, господине, аз ви заповядвам! — произнесе кралят, излизайки от тъмнината с разтворено наметало. — Госпожица Дьо Монтале ще слезе при вас, а ние ще се качим при госпожица Дьо ла Валиер, тъй като имаме работа само при нея.

— Кралят! — извика Маликорн, падайки в краката на Людовик.

— Да, кралят — отвърна с усмивка Людовик, — който ви е благодарен както за съпротивата, така и за капитулацията. Станете, господине, и ни окажете услугата, която искаме от вас.

— Слушам, господарю — каза Маликорн, ставайки.

— Помолете госпожица Дьо Монтале да слезе! — заповяда кралят. — И нито дума за моето посещение.

Маликорн се поклони и започна да се изкачва по стълбите.

Кралят толкова внезапно промени решението си и толкова бързо тръгна след него, че макар Маликорн да се бе изкачил до половината, Людовик стигна до стаята на придворните дами заедно с него.

Той видя през полуотворената врата Ла Валиер, седнала в кресло, а в другия ъгъл на стаята — Монтале, която се решише пред огледалото и беше встъпила в преговори с Маликорн.

Кралят широко разтвори вратата и влезе. Като позна краля, Монтале нададе силен вик и избяга. Виждайки това, Ла Валиер също се изправи, но веднага след това падна в креслото.

Кралят бавно приближи до нея.

— Вие искахте аудиенция, госпожице — студено започна той, — готов съм да ви изслушам. Говорете.

Верен на своята роля на глух, сляп и ням, Дьо Сент-Енян се намести в ъгъла до вратата на табуретка, която сякаш нарочно беше

поставена там за него. Скрит зад завесата, той изпълняваше ролята на доброто стражево куче, което пази своя господар, без да го безпокои.

Издадена в ужас при вида на ядосания крал, Ла Валиер стана за втори път и умоляващо го погледна.

— Господарю — прошепна тя, — простете ми.

— За какво да ви прощавам, госпожице?

— Господарю, аз много се провиних, нещо повече — извърших престъпление.

— Вие?

— Господарю, аз оскърбих ваше величество.

— Ни най-малко — отвърна Людовик.

— Умолявам ви, господарю, не говорете с мен сурово! Чувствам, че съм ви оскърбила, господарю. Но ще ви докажа, че не съм го направила с умисъл.

— С какво всъщност, госпожице — попита кралят, — сте ме оскърбили? Нищо не разбирам. Напълно невинна шегата на младо момиче. Вие се присмяхте на един лековерен млад човек и това е напълно естествено. Всяка жена на ваше място би постъпила по същия начин.

— О, ваше величество, вие ме унищожавате с тези думи.

— Защо?

— Защото, ако шегата беше мое дело, тя съвсем нямаше да бъде невинна.

— Това ли е всичко, което искахте да ми кажете, молейки ме за аудиенция?

Кралят даде вид, че се кани да си тръгне. Ла Валиер направи крачка към него и с ясен, но пресеклив глас възкликна:

— Ваше величество чу ли всичко?

— Какво всичко?

— Всичко, което казах под кралския дъб?

— Не съм пропуснал нито дума, госпожице.

— Слушайки ме, ваше величество е могъл да помисли, че аз съм злоупотребила с вашето лековерие?

— Да, лековерие, правилно казахте.

— Нима на ваше величество не е известно, че бедните момичета понякога са принудени да се подчиняват на чужда воля?

— Простете, но не мога да разбера как тази воля, която толкова свободно се прояви под кралския дъб, би могла да бъде подчинена на чужда воля.

— А заплахата, господарю!

— Заплахата?... Кой ви е заплашвал? Кой е посмял да ви заплашва?

— Тези, които имат това право, господарю.

— Никой няма право да заплашва в моето кралство.

— Простете ми, господарю, но дори около ваше величество има хора, достатъчно високопоставени, за да могат да погубят една девойка без бъдеще, без състояние, която не притежава нищо освен доброто си име...

— Как биха могли да я погубят?

— Могат да погубят нейната репутация, като я изгонят позорно.

— Госпожице — каза кралят с дълбока горчивина в гласа, — не обичам хора, които се оправдават, като прехвърлят вината на други.

— Господарю!

— Да, тежко ми е да видя, че вместо простичко признание вие изплитате пред мен цяла мрежа от упреци и обвинения.

— На които вие не придавате никакво значение? — извика Луиза.

Кралят мълчеше.

— Но кажете, за Бога! — горещо се молеше Ла Валиер.

— Тъжно ми е да го призная каза кралят с хладен глас. Девойката плесна с ръце.

— Значи вие не ми вярвате?

Кралят не отговори нищо.

— Значи вие предполагате, че аз, аз... че аз съм организираща този смешен, безчестен заговор, за да се надсмея толкова безсърдечно над ваше величество?

— Боже мой, това съвсем не е смешно и не е безчестно — възрази кралят, — това не е заговор, а просто една забавна шега и нищо повече.

— О! — отчаяно прошепна Ла Валиер. — Кралят не ми вярва! Кралят не иска да ми повярва!

— Да, не искам.

— Боже! Боже!

— Какво по-естествено може да има? Кралят върви след мен, подслушва ме, дебне ме. Кралят може би иска да се позабавлява с мен, какво пък, ние ще се позабавляваме с него. И тъй като кралят има сърце, ще го прободем право в него.

Ла Валиер покри лицето си с ръце, заглушавайки риданията си.

Людовик безжалостно продължи да говори, изливайки върху бедната си жертва всичко, което сам беше изтърпял:

— Ще измислим една басня, например че аз го обичам и съм спряла избора си върху него. Кралят е толкова наивен и самонадеян, че ще повярва на думите ми. Тогава навсякъде ще разгласим за тази наивност на краля и ще се посмеем над него.

— О! — извика Ла Валиер. — Да се мисли така е ужасно!

— Това не е всичко — продължи кралят. — Ако този надменен крал приеме шегата сериозно, ако той непредпазливо изрази пред някого своята радост, тогава ще го унизим пред двора. Приятно ще е да разкажем на възлюбления си за похождението на господаря, измамен от любимата. Каква зестра за бъдещия мъж!

— Господарю — възкликна напълно отчаяна Ла Валиер, — моля ви, нито дума повече, умолявам ви! Нима не виждате, че ме убивате!

— Каква изтънчена шега — продължи кралят, леко смутен. Ла Валиер внезапно рухна на паркета и доста силно си удари коленете.

— Господарю — молеше тя, кършейки ръце, — ще предпочета позора пред предателството!

— Какво правите? — попита кралят, без да се помръдне.

— Когато пожертвам заради вас честта и живота си, може би ще повярвате на искреността ми. Разказът, който чухте при принцесата, е лъжа отначало докрай. Това, което казах под дъба...

— Е?

— Това е истината.

— Госпожице! — възкликна кралят.

— Господарю продължи Ла Валиер, увлечена от нетърпимото си, изгарящо чувство. — Господарю, дори да умра на място от срам, аз бих твърдяла, докато имам глас: казах, че ви обичам, и действително ви обичам!

— Вие!

— Да, аз. Обичам ви от мига, когато ви видях, от минутата, когато там, в Блоа, където чезнех, вашият царствен поглед падна върху

мен, животворен и лъчезарен. Аз ви обичам, господарю! Знам: бедната девойка, обичаща краля и признала му това, нанася обида на величеството. Накажете ме за тази дързост, презирайте ме за безразсъдството, но никога не си помисляйте, никога не казвайте, че съм се присмяла над вас, че съм ви предала! В мен тече кръв, вярна на кралете, и аз обичам... обичам моя крал! Ах... умирам!

Останала без сили и дъх, тя падна като подкосена, като цветче, срязано от сърпа на жетваря, за когото ни е разказвал Вергилий.

След тези думи и тази гореща молба у краля не останаха нито досада, нито съмнение. Цялото му сърце се отвори пред горещото дихание на тази любов, предадена с думи на мъжество и благородство.

След като изслуша признанието, кралят почувства внезапна слабост и закри лицето си с ръце. Но когато пръстите на Ла Валиер се впиха в ръката му и горещото им дихание сгръ тялото му, Людовик вдигна Ла Валиер и я притисна в обятията си.

Главата ѝ безжизнено се отпусна на рамото му.

Изплашеният крал извика Сент-Енян.

Досега седял неподвижно в своя ъгъл, той притича, като си даваше вид, че бърше сълзите си. Той помогна на Людовик да настанят момичето в креслото, напръска я с «водата на унгарската кралица», без да спира да повтаря:

— Госпожице! Послушайте ме, госпожице! Успокойте се! Кралят ви вярва, кралят ви прощава! Вие може да го развълнувате много, госпожице, негово величество е чувствителен, негово величество също има сърце! Госпожице, обърнете внимание, кралят е бледен!

Ла Валиер не се събуждаше.

— Госпожице! — продължаваше Сент-Енян. — Много ви моля, събудете се. Време е! А ако на краля му прилошее, ще трябва да викам лекар! Какво нещастие, боже мой! Събудете се! Направете едно усилие!

Трудно можеше да се измислят по-красноречиви и по-убедителни думи от тези, произнесени от Сент-Енян, но нещо по-силно и по-убедително върна в съзнание Ла Валиер.

Кралят се отпусна на колене пред нея и започна да покрива ръцете ѝ с горещи целувки. Тя дойде на себе си, отвори очи, в които животът мъждукаше, и прошепна:

— О, господарю, значи ваше величество ми прощава? Кралят мълчеше. Вълнението му беше твърде силно. Сент-Енян счете за необходимо да се оттегли. Той видя, че очите на Людовик горяха. Ла Валиер се изправи.

— Сега, господарю — мъжествено произнесе тя, — сега, когато съм оправдана поне в очите на ваше величество, разрешете ми да се отправя в манастир. Там до края на живота си ще благославям моя крал и ще умра, благодарейки на Бога, че ми е подарил един ден щастие.

— Не, не! — отвърна кралят. — Вие ще живеете тук, благодарейки на Бога и обичайки Людовик, който ще ви устрои живот, пълен с блаженство, който ви обича и се кълне в това!

— О, господарю, господарю!

За да разсее всички съмнения, кралят започна толкова горещо да я целува, че Сент-Енян се скри зад завесата.

Тези целувки, които тя нямаше сили да отблъсне, възпламениха младото момиче.

— О, господарю! Не ме карайте да се разкайвам за откровеността си, защото това ще докаже, че ваше величество още ме презира.

— Госпожице — каза развълнуван кралят, отстъпвайки назад, — никого не обичам и не уважавам толкова на този свят, колкото вас. От днес никой, кълна ви се, никой няма да се ползва с по-голяма почит от вас в моя двор. Моля ви да простите порива ми, госпожице, който беше от прекалена любов, но аз ще ви докажа нейната сила, като ви оказвам цялото уважение, каквото можете да пожелаете.

Поклони се и попита:

— Госпожице, ще позволите ли да запечатам целувката си върху вашата ръка?

Почтително докосна с устни ръката на младото момиче.

— От днес — добави Людовик, като се изправи и галеше Ла Валиер с поглед, — от днес сте под мое покровителство. На никого не казвайте за злото, което ви причиних, и простете на другите за това, което са ви сторили. Сега ще стоите толкова високо, че те няма да ви внушават страх, вие просто ще ги съжалявате! Кралят се поклони, сякаш беше в храм, и повика Сент-Енян:

— Графе, надявам се, че госпожицата ще ви удостои с част от своята благосклонност в замяна на дружбата, която ѝ дарявам навеки.

Дьо Сент-Енян преклони коляно пред Ла Валиер.

— Колко щастлив ще бъда — прошепна той, — ако госпожицата ме удостои с тази чест!

— Ще ви изпратя приятелката — каза кралят. — Сбогом, или по-точно, довиждане!

Кралят весело се отдалечи, увличайки след себе си Сент-Енян.

Принцесата не беше предвидила такава развързка. Нито наядата, нито дриадата ѝ бяха говорили за това.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЪРВА НОВИЯТ ГЕНЕРАЛ НА ЙЕЗУИТСКИЯ ОРДЕН

В същото време, когато Ла Валиер и кралят съединяваха в първото си признание тъгата по миналото, щастието от сегашната минута и надеждите за бъдещето, Фуке, който се бе върнал у дома си, тоест в апартаментите в замъка, разговаряше с Арамис за всичко онова, което кралят бе пренебрегнал за момента.

— Кажете ми — започна Фуке, след като настани госта си в креслото и сам седна до него, — кажете ми, господин Дербле, как вървят работите в Бел-Ил? Имате ли някакви новини от там?

— Господин суперинтендант — отвърна Арамис, — там всичко върви според нашите желания. Всички разходи са изплатени и нито един от плановете ни не е разкрит.

А гарнизонът, който кралят се канеше да изпрати там? Днес сутринта разбрах, че е пристигнал преди две седмици.

— А как го приеха там?

— Прекрасно.

— Какво стана с предишния гарнизон?

— Той е бил стоварен в Сарзо и от там незабавно е изпратен в Кемпер.

— А новият гарнизон?

— Той вече е наш.

— Уверен ли сте в това, което казвате, епископе?

— Уверен съм. Сега ще разберете как е станало всичко.

— Но от всички места за разквартируване на гарнизони Бел-Ил е най-лошото.

— Знам и действам съобразно с това. Там е тясно, гарнизонът е откъснат от света, няма жени, няма игрални домове. А в наше време — добави Арамис със свойствената му усмивка — е тъжно да гледаш как

младите хора жадуват за развлечения и колко привързани стават към този, който им даде възможност да се повеселят.

— А ако те се развличат в Бел-Ил?

— Ако се развличат благодарение на краля, ще отдадат сърцето си на него, но ако скучаят заради краля и се развличат с помощта на господин Фуке, ще обикнат господин Фуке.

— А вие предупредихте ли моя интендант незабавно след пристигането им...

— Не. Оставихме ги да скучаят цяла седмица и след като тя изтече, те започнаха да роптаят, че предишните офицери имали повече развлечения. Тогава им беше обяснено, че предишните офицери са съумели да се сприятелят с господин Фуке, който, виждайки в тях свои приятели, е положил всички усилия, за да не скучаят. Тогава се замислиха. Интендантът обаче начаса добави, че макар да не му е известно разпореждането на господин Фуке, той достатъчно добре познава своя господар и с увереност би могъл да каже, че всеки благородник, намиращ се на служба при краля, го интересува. Въпреки че новопристигналите не са му известни, той е готов да направи за тях това, което е правил за предишните...

— Чудесно! Надявам се, че обещанията са изпълнени. Нали знаете, че не искам от мое име да се дават празни обещания.

— След това в разпореждане на офицерите бяха дадени две корабчета и коне, както и ключовете от главното здание. Сега те си устройват там забавления и се разхождат с дамите от Бел-Ил, по-точно, с онези от тях, които не страдат от морска болест.

— А войниците?

— Нали разбирате, че всичко е относително. На войниците се дават вино, хубава храна и високо заплащане. Значи можем да разчитаме на този гарнизон.

— Добре.

— Оттук правя извода, че ако всеки два месеца ни сменят гарнизона, то за две години цялата армия ще премине през Бел-Ил. Тогава зад нас ще стои не един полк, а войска от петдесет хиляди души.

— Добре зная — каза Фуке, — че никой освен вас, господин Дербле, не може да бъде такъв скъпоценен и незаменим приятел, но — добави той със смях — забравяме нашия приятел Дьо Балон. Какво

става с него? Признавам си, че тези три дни, които прекарах в Сен-Манде, ме накараха да забравя всичко на този свят.

— Затова пък аз не съм забравил — отвърна Арамис. — Портос е в Сен-Манде и там го гледат много. Хранят го изискано, сервират му тънки вина, разхожда се в малкия парк, който ползвате само вие. Той тренира мускулите си, като превива млади ели или събаря стари дъбове, както Милон Протонски, и тъй като в нашия парк няма лъвовете, то сигурно ще го заварим невредим. Нашият Портос е храбрец!

— Да, но когато му стане скучно, ще започне да разпитва.

— Той не се вижда с никого.

— Но нали нещо чака, на нещо се надява?

— Аз съм му внушил една надежда и той живее с нея.

— Каква?

— Да бъде представен на краля.

— Охо! Като какъв?

— Разбира се, като инженер, укрепил Бел-Ил, дявол да го вземе.

— Значи сега трябва той да се върне в Бел-Ил?

— На всяка цена. Дори мисля да го изпратя там колкото може по-скоро. Портос е такъв човек, че само Д'Артанян, Атос и аз знаем слабостите му. На нашите офицери ще направи впечатление на рицар от времето на кръстоносните походи, ще напои целия главен щаб, без сам да се напие, и ще стане предмет на общо учудване и симпатия. Ако стане необходимо да се изпълни някаква заповед, Портос е идеалният изпълнител. Всички ще бъдат принудени да вършат каквото той пожелае.

— Тогава го пращайте.

— Точно това искам, но след няколко дни, тъй като трябва да ви кажа нещо.

— Какво?

— Нямам доверие на Д'Артанян. Както сте забелязали, него го няма във Фонтенбло, а той никога не пътува напразно.

Затова сега, когато привърших своите работи, ще се постарая да узная с какво е зает той.

— Значи всичко сте уредили?

— Да.

— Вие сте щастливец, как бих искал и аз да кажа същото.

— Надявам се, че нямате причини за безпокойство?

— Кой знае?

— В такъв случай — каза Арамис с типичната си последователност на мислите, — в такъв случай можем да помислим за момичето, за което ви споменах вчера.

— За кое момиче?

— За Ла Валиер.

— Ах, да, наистина!

— Нали нямате нищо против да поухажвате тази девойка?

— Пречи ми едно нещо.

— Кое?

— Сърцето ми е заето от друга жена и аз не чувствам абсолютно нищо към това момиче.

— Ужасно е, ако сърцето ти е заето в момент, когато ти е нужна главата.

— Вие сте прав. Нали виждате, щом казахте една дума, и аз оставих всичко. Да се върнем на това момиче. Каква полза виждате от това, да се заема с ухажването ѝ?

— Говорят, че кралят се интересувал от нея.

— А според вас това не е истина, така ли? Нали знаете всичко!

— Знам, че кралят внезапно е променил чувствата си. Само преди няколко дни той изпитваше страст към принцесата, по същото време принцът се оплакал на кралицата майка, имало съпружески недоразумения и последвали майчини съвети.

— Откъде знаете всичко това?

— От сигурен източник.

— Какво следва?

— След тези недоразумения и сетнешните съвети кралят е престанал да разговаря с нейно височество.

— А по-нататък?

— По-нататък той се заел с Ла Валиер. Тя е придворна дама на принцесата. Нали знаете какво се нарича прикритие?

— Разбира се.

— Тогава знайте, госпожица Дьо ла Валиер служи за прикритие на принцесата. Възползвайте се от тази възможност. Нараненото самолюбие ще ни облекчи победата. Тайната на краля и принцесата ще е в ръцете на момичето. Знаете ли какво прави умният човек с притежаваната тайна?

— Досещам се. Но как да намеря достъп до нея?

— Мене ли ще питате за това? — учуди се Арамис.

— Питам, защото нямам време да се занимавам с нея.

— Тя е бедна, скромна, а вие ще ѝ създадете положение. Дали ще покори краля като негова фаворитка, или просто ще стане пазителка на неговите тайни, в нея вие ще намерите верен човек.

— Добре — каза Фуке. — Какво трябва да направим по отношение на това момиче?

— А какво правехте, когато искахте да се харесате на някоя жена, господин суперинтендант?

— Пиших ѝ. Обяснявах се в любов. Предлагах ѝ услугите си, като се подписвах: Фуке.

— Нито една ли не оказа съпротива?

— Само една. Но преди четири дена и тя се предаде като останалите.

— Ще бъдете ли така добър да напишете няколко думи? — усмихна се Арамис, подавайки перото на Фуке.

Фуке го пое.

— Диктувайте — каза той. — Главата ми е толкова заета с други работи, че не съм в състояние да напиша и две думи.

— Съгласен съм — каза Арамис, — пишете.

Той започна да диктува:

Госпожице, видях ви и не се учудвайте, че ви намерих красавица. Но тъй като не заемате достойно за вас положение при двора, вие просто чезнете тук.

Ако имате честолюбие, любовта на един порядъчен човек ще послужи като опора за вашия ум и прелест.

Слагам любовта си във вашите крака, но тъй като всяка, дори благоговейната и обкръжена с тайни любов може да стане компрометираща, такава достойна особа не трябва да подхвърля на риск репутацията си, без да получи в замяна гаранции, осигуряващи нейното бъдеще.

Ако благоволите да отговорите на любовта ми, то аз ще докажа признателността си, като ви направя свободна и независима.

Довършвайки писмото, Фуке погледна към Арамис.

— Подпишете се.

— Нужно ли е?

— Вашият подпис върху писмото струва милиони. Не забравяйте това, драги суперинтенданте.

Фуке сложи подписа си.

— По кого ще го изпратите?

— По свой лакей.

— Сигурен ли сте в него?

— Той е проверен човек. Впрочем ние водим игра без всякакъв риск.

— Защо?

— Ако е истина това, което казвате за услугите, направени от това момиче на краля и принцесата, то кралят ще ѝ даде пари, колкото поиска.

— Значи у краля са се появили пари? — учуди се Арамис.

— Сигурно, след като не иска от мен.

— Ще поиска, бъдете спокоен.

— Ще ви кажа нещо повече. Мислех, че ще ме кори за празника във Во.

— И какво?

— Дори не загатна.

— Ще загатне.

— Вие считате краля за много жесток, драги Дербле.

— Не него.

— Той е млад, значи добър.

— Той е млад, значи е слаб и роб на страстите си. Господин Колбер държи в мръсните си ръце неговите слабости и страсти.

— Значи вие се боите от него.

— Не отричам.

— В такъв случай аз съм пропаднал.

— Защо?

— Моето влияние пред краля се крепеше на парите ми.

— Какво от това?

— Аз съм разорен.

— Не сте.

— Как не съм! Нима познавате работите ми по-добре от самия мен?

— Може би.

— А ако той поиска от мен да организирам този празник?

— Ще го направите.

— А пари?

— Нима някога са ви липсвали?

— Ако знаехте колко трудно намерих последните, за празника във Фонтенбло!

— Другата сума няма да ви затрудни.

— Кой ще ми я даде?

— Аз.

— Вие ще ми дадете шест милиона?

— Ако се наложи, мога да дам и десет.

— Наистина, драги Дербле, вашата самоувереност ме плаши повече от гнева на краля.

— Напрасно.

— Кажете тогава, кой сте вие?

— Мисля, че знаете.

— Струва ми се, че започвате да ставате загадка за мен. Какво целите всъщност?

— Искам да видя на трона на Франция крал, който да е признателен на господин Фуке, и искам господин Фуке да ми бъде предан.

— О! — възкликна Фуке, стискайки ръката на Арамис. — Що се касае до моята преданост, аз съм изцяло ваш, но драги ми Дербле, вие се заблуждавате.

— За какво се заблуждавам?

— Кралят никога няма да ми е предан.

— Аз не говоря за сегашния крал, а въобще за краля.

— Нима не е все едно?

— Не. Това са напълно различни неща.

— Не ви разбирам.

— Сега ще разберете. Да предположим, че Людовик XIV не е крал.

— Не е крал ли?

— Не. Просто на трона седи някой, изцяло зависещ от вас.

— Това е немислимо.

— Дори ще ви бъде задължен за трона си.

— Вие сте полудял! Само Людовик XIV може да седи на френския престол. Не виждам кой би могъл да го замени.

— А аз виждам.

— Освен брата на краля, принца — каза Фуке, поглеждайки с безпокойство към Арамис, — но той...

— Не става дума за него.

— Вие искате принц без кралска кръв... принц, който няма никакво право...

— Моят крал, по-точно, вашият крал, ще притежава всички необходими качества, повярвайте ми.

— Пазете се, господин Дербле, пазете се. Вие ме хвърляте в смут и главата ми почва да се мае.

Арамис се усмихна:

— Какви дреболии ви смущават!

— Повтарям ви. Вие ме плашите! Арамис отново се усмихна.

— Но вие се смеете! — учуди се Фуке.

— Ще дойде време, когато и вие ще се смеете. Засега се смее само аз.

— Но обяснете ми, за бога!

— Когато настъпи часът, ще научите всичко, бъдете спокоен. Вие не сте апостол Петър, а аз не съм Христос, но ще ви кажа: Защо се съмняваш, о неразумни?...

— Боже мой... съмнявам се... съмнявам се, защото не разбирам нищо.

— Значи сте сляп и затова ще се обърна към вас като към апостол Павел: Ще настъпи ден и очите ти ще се отворят!

— Колко бих искал да вярвам в това! — възкликна Фуке.

— Вие не вярвате? А аз десет пъти ви преведох над бездната, в която щяхте да паднете, ако бяхте сам. От генерален прокурор станяхте интендант, от интендант — първи министър, от първи министър — всемогъщ дворцов финансист. Не, не — добави Арамис с неизменната си усмивка, — вие не виждате, значи не вярвате.

Епископът стана, канейки се да тръгва.

— Само още една дума — каза Фуке. — Никога не сте говорили така с мен. С толкова самоувереност, или по-точно, с такава дързост!

— За да говориш високо, гласът ти трябва да е свободен.

— И вашият глас е такъв?

— Да.

— Откога?

— От вчера.

— Пазете се, господин Дербле, вие сте много самонадеян!

— Как да не съм самонадеян, като в ръцете си имам власт?

— Значи имате власт?

— Нали вече ви предлагам десет милиона и отново ви ги предлагам.

Развълнуваният Фуке се изправи.

— Не разбирам нищо! Вие казахте, че се каните да сваляте и качвате крале на трона. Сигурно съм полудял или зле съм чул!

— Вие не сте полудял, аз действително казах това.

— Но как можете да говорите подобни неща?

— Можеш с пълно право да говориш за сваляне на корони и за възкачване на нови крале, когато стоиш по-високо от троновите и кралете... земни.

— Значи вие сте всемогъщ? — извика Фуке.

— Казах го и отново го повтарям — отвърна с треперещ глас Арамис. Очите му блестяха странно.

Фуке безсилно падна на креслото и стисна главата си с ръце. Епископът го наблюдава няколко мига като ангел, който се взира в простия смъртен.

— Сбогом! — каза накрая той. — Спете спокойно и изпратете писмото на Ла Валиер. Утре ще се видим, нали?

— Да, утре — отвърна Фуке, разтърсвайки глава като човек, който едва сега е дошъл на себе си. — Но къде ще се видим?

— На разходката на краля, ако ви е угодно.

— Много добре.

Те се разделиха.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ВТОРА БУРЯТА

На другия ден още от сутринта беше мрачно и облачно. За този ден беше определено да стане разходката на краля, затова всички се взираха в небето.

Над дърветата висеше влажна мъгла и слънцето, което едва се виждаше през гъстата пелена, не можеше да я разсее. Нямаше роса по тревата. Лехите бяха сухи, а цветята искаха влага. Птиците пееха поддържано от обикновено, сред листата, сякаш застинала гора. Не се чуваше шум и шумолене — диханието на природата, породено от слънцето. Цареше мъртва тишина.

След като се събуди, кралят погледна през прозореца и беше удивен от мрачната природа. За съжаление, всички разпореждания бяха дадени и приготовленията завършени, а най-главното бе, че Людовик много разчиташе на тази разходка, която се очертаваше достатъчно примамлива. Реши без колебание, че времето е без значение и разходката трябва да се състои, след като е обявена.

Впрочем в някои обикнати от Бога земни царства има часове, когато, изглежда, волята на земния крал има влияние над волята божия. Август си бе имал своя Вергилий, който бе казвал: «Цяла нощ вали, а на сутринта зрелищата се връщат». Людовик си имаше своя Боало, но той казваше нещо съвсем друго и Бог се отнасяше към него толкова милостиво, колкото към Август.

Людовик изслуша месата както обикновено, макар че споменът за едно създание силно го отвличаше от мисълта за Създателя. По време на службата той неведнъж броеше минутите, после секундите, които го отделяха от щастливия миг, когато трябваше да започне разходката, тоест мига, в който по пътеката трябваше да се зададе принцесата с нейните придворни дами.

От само себе си се разбира, че никой в замъка не знаеше за нощната среща на краля с Ла Валиер. Може би бързивата Монтале

щеше да се раздрънка, ако Маликорн не я беше сплашил, че това не е в неин интерес.

Що се касае до Людовик, той беше толкова щастлив, че почти беше простил вчерашната постъпка на принцесата. Наистина, той по-скоро трябваше да е доволен от нея. Ако не беше онази игра, той не би получил писмото на Ла Валиер. Без това писмо нямаше да има аудиенция, а без тази аудиенция Людовик нямаше да научи нищо. Сърцето му беше изпълнено с толкова блаженство, че в него не оставаше място за досада. Поне не в тази минута.

И така, вместо да се намръщи при вида на снаха си, Людовик реши да бъде още по-внимателен и дружелюбен, отколкото обикновено. Но само при едно условие: че тя яма да го кара да чака дълго.

Ето за какво мислеше той, слушайки месата, ето какво го караше да забравя по време на църковната служба за неща, които най-християнският крал и най-старши син на църквата не биваше да забравя.

Но Бог е толкова снизходителен към юношеските заблуждения и всичко юношеско, което се докосва до любовта, дори до греховната любов, бащински се поощрява от него. Вследствие на което Людовик видя на излизане от службата през разкъсаните облаци късче лазурно небе, разстлано като килим под нозете господни.

Той се върна в замъка и тъй като часовникът показваше десет, а разходката беше определена за дванадесет, започна работа с Лион и Колбер.

По време на тези занимания Людовик се разхождаше бавно от масата към прозореца, който гледаше към павилиона на принцесата, и затова видя на двора господин Фуке, почтително приветстван от придворните, които бяха узнали за вчерашната аудиенция при краля. Фуке тръгна с любезен и щастлив вид да приветства своя крал.

Като го видя, Людовик инстинктивно се обърна към Колбер. Той се усмихна, изглеждаше изпълнен с любезност и доволство. Това приятно настроение се беше появило у него, след като един от секретарите му бе донесъл пакет, който той, без да разпечата, бе прибрал в дълбокия си джоб.

Но тъй като в радостта на Колбер се криеше нещо зловещо, от двете усмивки кралят предпочете тази на Фуке. Той направи знак да

влезе суперинтендантът, после се обърна към Лион и Колбер:

— Завършете работата и я оставете на писалището ми. Ще я прегледам на свежа глава.

После излезе.

Поканен от краля, Фуке се заизкачва бързо по стъпалата, придружен от Арамис, който се смеси с тълпата придворни така, че Людовик не го забеляза.

Горе на стълбата кралят посрещна Фуке.

— Господарю — каза суперинтендантът, виждайки приветливата усмивка на лицето на младия монарх, — от няколко дни ваше величество ме обсипва с благоволения. Сега във Франция не царува млад крал, а млад бог, богът на наслажденията, щастието и любовта.

Кралят се изчерви. Complimentът беше доста ласкаещ, но биеше право в целта.

Людовик XIV покани Фуке в малкия салон, който отделяше работния му кабинет от спалнята.

— Знаете ли защо ви повиках? — попита кралят, сядайки на перваза, за да не изпуска от поглед цветарника, към който гледаше втората врата на павилиона на принцесата.

— Не, господарю... но съм уверен, че е за нещо приятно, ако съдя по приветливата усмивка на ваше величество.

— Така ли ви се струва?

— Не, ваше величество, просто съм уверен.

— В такъв случай грешите.

— Аз ли, господарю?

— Да. Напротив, искам да ви се скарам.

— На мен ли, господарю?

— На вас, и то доста сериозно.

— Наистина, ваше величество ме плаши. Но съм готов да ви слушам, уверен в добротата и справедливостта на ваше величество.

— Казват, господин Фуке, че подготвяте голям празник във Во!

Фуке се усмихна като болен, който усеща първите признаци на забравената, но връщаща се отново треска.

— А вие не ме каните! — продължи кралят.

— Господарю, не мислех за този празник и едва вчера един от моите приятели (Фуке подчерта тази дума) ми напомни за него.

— Но вчера ние се видяхме и вие не ми казахте нито дума за това, господин Фуке.

— Господарю, можех ли да се надявам, че ще слезете от царствената си висота и ще посетите скромното ми жилище.

— Извинете, но вие не ми казахте нито дума за този празник.

— Повтарям, нищо не съм казал за този празник на краля, първо, защото още нищо не беше решено и, второ, защото се боях от отказ.

— Кое ви караше да се боите от отказ? Пазете се! Решил съм да ви разпитам докрай!

— Горещото желание да получа съгласие от краля при моята покана.

— Добре, господин Фуке. Виждам, че много лесно ще стигнем до разбирателство. Вие горите от желание да ме поканите на празника си, а аз — от желание да присъствам на него. Започвайте, ще приема вашата покана.

— Как! Ваше величество ще приеме?

— Наистина, излиза, че аз сам се каня, а не че само приемам поканата ви! — засмя се Людовик.

— Ваше величество ми оказва огромна чест! — извика Фуке. — Но съм принуден да повторя думите на господин Дьо ла Вьовил, отправени към вашия дядо Анри IV: «Господи, аз не съм достоен».

— А аз ще отговоря, господин Фуке, че ако устроите празник, ще дойда дори без покана!

— Благодаря ви, ваше величество, благодаря! — каза Фуке, повдигайки глава при вестта за тази височайша милост, която би трябвало да го разори. — Но кой е предупредил ваше величество?

— Мълвата, господин Фуке. Разказват чудеса за вас и за вашия дом. Ще се възгордеете ли, ако узнаете, че кралят ви завижда?

— Това ще ме направи най-щастлив от всички смъртни, господарю, защото в деня, когато кралят се запали от завист към собственика на Во, последният ще намери подарък, достоен за краля.

— Значи, господин Фуке, вие ще устроите празник и ще отворите широко вратите на вашия дом.

— Моля ваше величество да определи деня.

— Точно след месец.

— Ще бъде ли угодно на ваше величество да изрази още някакво желание?

— Не, господин суперинтендант. Искам само да ви виждам често около себе си.

— Господарю, имам честта да участвам в разходката на ваше величество.

— Много добре. Тогава аз тръгвам, господин Фуке, защото виждам, че и дамите са готови.

Произнасяйки тези думи, кралят се затича за ръкавиците и шапката си с бързината на влюбен юноша. Камердинерът му ги подаде.

От двора се чуваше тропот на колела по посипаната с камъчета пътека и цвилене на коне.

Кралят слезе по стълбите. Когато се появи на изхода, всички замръзнаха на местата си. Кралят тръгна право към младата кралица. Що се касае до кралицата майка, тя не се чувстваше добре и не искаше да излиза. Мария-Терезия седна в каретата заедно с принцесата и запита краля за посоката, която трябва да поемат.

Точно в този момент Людовик видя Ла Валиер, уморена и бледна след събитията от вчерашния ден. Тя сядаше в карета заедно с три свои приятелки. Кралят отговори на кралицата доста разсеяно, че му е все едно накъде ще тръгнат и че той ще се чувства навсякъде добре, където се чувства добре кралицата.

Тогава тя заповяда на кочияшите да карат към Апремон.

Конете препуснаха напред.

Кралят възседна коня си. Няколко минути той язди близко до вратичката на каретата, в която бяха кралицата и принцесата.

Небето се беше прояснило. Но във въздуха се чувстваше тежест, която правеше атмосферата задушна. Тук-там из слънчевите лъчи се мяркаха блестящи прашинки. Беше горещо.

Тъй като кралят явно не обръщаше внимание на времето, то и останалите също не се безпокояха. Целият кортеж се движеше към Апремон съгласно заповедта на кралицата.

Придворните бяха шумни и весели. Всеки се стараеше да забрави язвителните думи, произнасяни предната вечер.

Принцесата беше особено очарователна.

Всъщност, когато тя видя краля да язди до вратичката на каретата, и през ум не ѝ мина, че той язди тук заради кралицата. Надеждата, че нейният рицар се е върнал при нея, се възроди отново.

Само след четвърт левга обаче кралят се усмихна милостиво, поклони се, спря коня си, пропусна каретата на кралицата, след нея и каретата на старшите придворни дами, както и всички останали екипажи. Виждайки, че той спира, кортежът се накани също да спре, но кралят даде знак да продължат.

Когато каретата, в която седеше Ла Валиер, мина покрай него, Людовик се приближи до нея.

Поклони се на дамите и се канеше да язди близко до тях, когато внезапно целият кортеж спря. Очевидно кралицата, обезпокоена от отсъствието на съпруга си, беше дала знак за спиране.

Кралят нареди да попитат за причината.

— Искам да походя пеш — гласеше отговорът.

Тя очевидно се надяваше, че кралят няма да се реши да тръгне пеш заедно с придворните дами, до които яздеше.

Наоколо беше гора.

Разходката обещаваеше да бъде прекрасна, особено за мечтателите и влюбените.

Три красиви, дълги и сенчести алеи тръгваха в различни посоки от мястото, където кортежът беше спрял. През дантелата на листата се виждаха късчета синьо небе.

В дълбочината на алеите се виждаха да пробягват изплашени диви кози, които за секунда се спираха по средата на алеята, повдигнали глава, след което се втурваха като стрела и с един скок се озоваваха в гъстата гора. От време на време заек философ, клекнал на задните си лапи, търкаше муцунка, размишлявайки дали не е време за бягство и дали след хората не идват и кучета, които ще прекъснат неговите размишления, обода му и любовните авантюри.

След кралицата всички слязоха от екипажите.

Мария-Терезия се беше облегнала на ръката на една от придворните си дами и поглеждала скришом към краля, който не подозираше, че е предмет на вниманието ѝ, тръгна към първата попаднала ѝ пред погледа пътека. Отпред вървяха двама пажове и с пръчки отместваха клонките от пътя на нейно величество.

Слизайки от каретата, принцесата видя до себе си граф Дьо Гиш, който веднага ѝ предложи услугите си.

Принцът, възхитен от вчерашното си къпане, обяви, че отива към реката, и като освободи Дьо Гиш, остана в замък с Лоарен и Маникан.

Ревността му се беше изпарила. Затова напразно го търсеха из кортежа. Впрочем той рядко взимаше участие в масовите развлечения, така че неговото отсъствие донесе по-скоро облекчение, отколкото разочарование.

По примера на принцесата и кралицата всеки си намери развлечение по свой вкус.

Както вече казахме, кралят се намираще до каретата, в която седеше Ла Валиер. Скачайки от коня след спирането на каретата, той ѝ предложи ръката си. Монтале и Дьо Тоне-Шарант веднага се отдалечиха, първата от скромност, а втората от корисни съображения. Едната искаше да се хареса на краля, а другата — да го раздразни.

В последния половин час природата също взе своето решение. Висящата във въздуха мараня малко по малко се сгъсти на запад и после, увлечена от въздушния поток, започна бавно и застрашително да се приближава.

Бурята се чувстваше, но тъй като кралят не я забелязваше, никой не се осмеляваше да я види.

Разходката продължаваше. Някои от придворните вдигаха от време на време глава към небето. По-страхливите се държаха близо до каретите, където се надяваха да се скрият в случай на буря.

Останалата част от придворните, виждайки, че кралят смело навлиза в гората, пое след него.

Забелязвайки това, той взе под ръка Ла Валиер и я поведе по странична пътека, където никой не се осмели да го последва.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ТРЕТА ДЪЖДЪТ

В същата посока, в която тръгнаха Ла Валиер и кралят, но не по пътеката, а направо през гората, крачеха двама души, съвършено равнодушни към приближаващата буря. Вървяха с наведени глави, сякаш обмисляха нещо сериозно. Не виждаха нито Дьо Гиш, нито принцесата, нито краля, нито пък Ла Валиер.

Изведнъж мълния озари въздуха и се раздаде далечен, глух гръм.

— Аха — вдигайки глава, забеляза единият от спътниците, — започва буря. Дали да не се върнем в каретата, драги Дербле?

Арамис вдигна глава към небето:

— Е, няма защо да бързаме. Значи мислите, че вчерашното ви писмо е стигнало до адресата.

— Уверен съм в това.

— На кого поръчахте да го занесе?

— На един мой проверен слуга, както вече имах честта да ви съобщя.

— Получихте ли отговор?

— Още не съм го видял. Вероятно тя е дежурила при принцесата и го е накарала да чака. Трябваше да тръгваме и аз не го дочаках. Затова не ми е известно какво е станало там.

— Видяхте ли краля преди тръгването?

— Да.

— Как ви се стори той?

— Безупречен или безчестен в зависимост от това, дали в момента е говорел истината или лицемерил.

— Празникът?

— След месец.

— Самопокани ли се?

— Толкова настойчиво, че не мога да не усетя пръста на Колбер.

— Аз мисля същото.

— Нощта успя ли да разсее илюзиите ви?

— Какви илюзии?

— Относно помощта, която можете да ми окажете в този случай.

— Не. Цялата нощ писах и всички разпореждания са дадени.

— Празникът ще ми струва няколко милиона. Не забравяйте това!

— Аз давам шест... За всеки случай намерете два или три...

— Вие сте магьосник, драги Дербле!

Арамис се усмихна.

— Но след като разпилявате милиони — попита Фуке с тревога в гласа, — защо преди няколко дни не дадохте петдесетте хиляди на Безмо?

— Защото преди няколко дни бях беден като Йов.

— А днес?

— Днес съм по-богат от краля.

— Отлично — кимна Фуке, — аз умея да се ориентирам в хората. Знам, че не сте способен да нарушите думата си. Вашата тайна да си остане у вас и повече да не говорим за това.

В този момент се чу глух тътен, който се превърна в силен гръм.

— Охо! — възкликна Фуке. — Казах ли ви!

Действително небето сякаш се разтвори и едри капки дъжд заудряха по листата.

— Да се върнем при каретата — предложи Арамис.

— Няма да успеем...

— Все още можем да стигнем, преди водата да е прокапала през листата.

— По-добре да се скрием в някоя пещера.

— Това е добро като идея, но откъде пещера?

— Има, и то само на десет крачки от тук.

— Колко сте щастлив, че имате такава памет — възкликна Арамис. — А не се ли боите, че кочияшът, като не ви види, че сме тръгнали по обиколен маршрут, и ще тръгне след каретите на придворните?

— Не, не се боя. Ако оставя някъде кочияша и екипажа, те ще се помръднат само ако кралят специално им заповяда, а това не е много сигурно. Но струва ми се, че не само ние сме влезли толкова навътре. Чувам някакви гласове.

Казвайки това, Фуке се опита да разтвори с бастунчето си гъстата зеленина, която скриваше от тях пътя.

Арамис погледна заедно с него в образувалия се процеп.

— Жена! — възкликна той.

— Мъж! — каза Фуке.

— Ла Валиер!

— Кралят!

— Охо! — възкликна Арамис. — Нима и кралят знае вашата пещера? Това не ме учудва. Той има достатъчно добри отношения с нимфите на Фонтенбло.

— Не е беда! — отвърна Фуке. — Да влезем там. Ако кралят не знае къде се намира, само ще наблюдаваме какво ще стане. Ако пък знае, тъй като пещерата има два изхода, когато той влезе през единия, ние ще излезем през другия.

— А далеч ли е още? — попита Арамис. — Дъждът вече прониква през листата.

— Вече стигнахме.

Фуке разгърна клоните и пред тях се появи едва забележим отвор, напълно покрит с бръшлян. Суперинтендантът показваше пътя. Арамис вървеше след него. Влизайки в пещерата, той се огледа.

— Внимавайте, те също се движат в тази посока!

— В такъв случай да им отстъпим място — усмихна се Фуке и дръпна Арамис за наметалото. — Не мисля, че кралят познава моята пещера.

— Действително — каза Арамис, — те търсят нещо. Изглежда, че им е нужно някакво клонесто дърво, това е всичко.

Арамис не грешеше. Кралят гледаше нагоре, а не около себе си.

Той държеше Ла Валиер под ръка. Девојката се плъзгаше по влажната трева. Людовик се огледа по-внимателно и забелязвайки огромен клонест дъб, насочи Ла Валиер към него. Бедното момиче се оглеждаше на всички страни, сякаш се боеше и искаше някой да ги забележи или просто да има до тях нечие присъствие.

Кралят я доведе до ствола на дървото, под което беше свършено сухо, сякаш никакъв дъжд не е валил. Той застана до нея със свалена шапка. Няколко минути по-късно капките дъжд започнаха да си пробиват път през листата и да падат върху главата на краля, но той не ги забелязваше.

— Господарю — прошепна Ла Валиер, сочейки шапката му. Кралят се поклони и решително отказа да я сложи.

— Това е изключително удобен случай да им предложим нашето място — прошепна Фуке на ухото на Арамис.

— Това е изключително удобен случай да ги подслушаме, без да пропуснем нито дума от това, което те ще кажат — прошепна в отговор епископът.

Двамата замълчаха, тъй като гласът на краля ясно достигаше до тях.

— Боже мой, госпожице — каза кралят, — виждам, или по-точно, отгатвам вашето безпокойство. Повярвайте ми, искрено съжалявам, че ви отделих от останалото общество и заради мен можете да се намокрите. Но вие вече сте мокра, може би вече ви е студено?

— Не, господарю.

— Но вие треперите!

— Господарю, аз се страхувам, че в момента, когато всички са се събрали, моето отсъствие може да бъде зле изтълкувано.

— С удоволствие бих ви предложил да се върнем при каретите, госпожице, но погледнете и чуйте: може ли сега да се върви нанякъде.

Действително, гръмотевиците следваха една подир друга и дъждът се лееше на потоци.

— Освен това — продължаваше кралят — никой не би посмял да каже за вас нещо лошо. Вие сте в компанията на френския крал, което ще рече, с първия благородник на кралството.

— Разбирам ви, господарю — отвърна Ла Валиер, — за мен това е велика чест, но аз не се страхувам за себе си.

— А за кого тогава?

— За вас, господарю.

— За мен ли, госпожице? — усмихна се кралят. — Не ви разбирам.

— Нима ваше височество е забравил какво се случи снощи при нейно височество?

— Не говорете за това, моля ви, или по-добре ми позволете още веднъж да ви благодаря за вашето писмо и...

— Господарю — прекъсна го Ла Валиер, — вали, а ваше величество е без шапка.

— Моля ви да не се безпокоите за мен. Аз се страхувам, че вие може да се намокрите.

— О, аз съм селянка — отвърна с усмивка Ла Валиер. — Свикнала съм да тичам по ливадите около Лоара и по градините в Блоа във всяко годишно време. Що се отнася до моя тоалет — добави тя, поглеждайки към своята скромна муселинова рокля, — то ваше величество вижда, че за него няма какво да се страхувам.

— Действително, госпожице, неведнъж съм забелязвал, че вие дължите всичко на самата себе си, а не на облеклото. Вие не сте кокетка. За мен това е голямо достойнство.

— Господарю, не ме правете по-добра, отколкото съм в действителност. Просто кажете: вие не можете да бъдете кокетка.

— Защо?

— Защото аз не съм богата — усмихна се Ла Валиер.

— Значи вие признавате, че обичате красивите неща? — живо възкликна кралят.

— Господарю, намирам красиво само това, което е достъпно за мен, другото...

— Другото ви е безразлично.

— Другото ми е чуждо, тъй като е недостижимо.

— А аз намирам, госпожице — каза кралят, — че вие не заемате при моя двор положението, което ви се полага. Аз действително твърде малко съм осведомен за заслугите на вашето семейство. Моят дядо се е отнесъл твърде пренебрежително към вашите родственици.

— О, не, господарю! Негово кралско височество херцог Орлеански винаги е бил благосклонен към моя втори баща господин Дьо Сен Реми. Нашите услуги са били скромни и за тях ние напълно сме възнаградени. Не на всеки е дадено щастие да служи бляскаво на краля. Аз, разбира се, не се съмнявам, че ако би се представил случай, моите родственици не биха се спрели пред нищо, но за съжаление, не сме имали това щастие.

— Кралете са длъжни да поправят несправедливостта, госпожице — отвърна кралят, — и аз с удоволствие взимам върху себе си това задължение към вас.

— Не, господарю — живо възкликна Ла Валиер, — оставете всичко както си е.

— Как така, госпожице? Вие се отказвате от това, което аз искам и съм длъжен да направя за вас!

— Всичко, което бих искала, господарю, беше направено за мен в деня, в който бях удостоена с честта да бъда приета в двора на принцесата.

— Но ако вие отказвате внимание към себе си, приемете поне за вашите родственици знака на моята признателност.

— Господарю, вашите великодушни намерения ме плашат, тъй като ваше величество със своята благосклонност веднага ще създаде завистници на моите близки, а на себе си — нови врагове. Оставете ме, господарю, в забрава. Нека моите чувства към вас останат светли и безкористни.

— Но това е учудващо! — възкликна кралят.

— Интересно — прошепна Арамис на ухото на Фуке. — Кралят не е свикнал с такива думи.

— А какво ще стане, ако тя отговори по същия начин и на моето писмо? — прошепна на свой ред Фуке.

— Нека не бързаме, да изчакаме края — отвърна Арамис.

— Освен това, драги Дербле — добави суперинтендантът, който беше достатъчно зле разположен, за да повярва в искреността на чувствата, изразени от Ла Валиер, — понякога е доста изгодно да изглеждаш безкористен в очите на краля.

— Точно това си помислих и аз — отвърна Арамис. — Да послушаме какво ще стане по-нататък.

Кралят се приближи плътно до Ла Валиер и вдигна над главата ѝ шапката си, тъй като проникващият през листата дъжд ставаше по-силен.

Ла Валиер погледна със своите прекрасни очи пазещата я от дъжда кралска шапка, поклати глава и въздъхна.

— Боже мой! — каза кралят. — Каква печална мисъл може да проникне във вашето сърце, когато аз го защитавам със своето собствено сърце.

— Ще ви отговоря, господарю. Вече засягах този въпрос, толкова деликатен за момиче на моите години. Но ваше величество ми заповяда да мълча. Господарю, вие не принадлежите на себе си. Вие сте женен и чувството, което би ви отдалечило от кралицата и

приближило към мен, ще се превърне в източник на дълбоко огорчение за нея.

Кралят се опита да прекъсне Ла Валиер, но тя продължи с умоляващ жест:

— Кралицата ви обича нежно, тя следи всяка крачка на ваше величество, която ви отдалечава от нея. На нея ѝ е подарено щастието да срещне един прекрасен съпруг, и тя със сълзи се моли на небето да ѝ го запази. Кралицата е ревнива към най-малкия жест на сърцето ви.

Кралят отново искаше да каже нещо, но Ла Валиер отново решително го спря:

— Нима не е престъпление при тази нежна и благородна любов да се дава на кралицата повод за ревност? Простете ми тези думи, господарю. Боже мой, аз знам, че е невъзможно, или по-точно, трябва да бъде невъзможно най-великата в света кралица да ревнува от едно толкова обикновено момиче като мен. Но тя е жена и както при всяка жена, сърцето ѝ може да се отвори за подозрения, които могат да ѝ бъдат внушени от думите на лоши хора. В името на небето, господарю, не ми отделяйте толкова много внимание! Аз не го заслужавам.

— Нима, госпожице — извика кралят, — вие не разбирате, че говорейки по този начин, превръщате моето уважение към вас в преклонение?

— Господарю, вие приписвате на моите думи значение, което те нямат. Вие ме мислите за по-добра, отколкото съм. Смилете се над мен, господарю! Ако не знаех, че кралят е най-великодушният човек в цяла Франция, бих помислила, че ваше величество иска да ми се присмее...

— Разбира се, вие не мислите така! — възкликна Людовик.

— Господарю, ще бъда принудена да мисля така, ако ваше величество говори с мен по този начин.

— Значи аз съм най-нещастният крал в целия християнски свят — реши Людовик с неподправена тъга, — ако не мога да внуша доверие към своите думи на жената, която обичам повече от всичко на света и която разбива сърцето ми, като отказва да повярва в моята любов.

— Господарю — каза Ла Валиер, отстранявайки се внимателно от краля, който все повече се приближаваше към нея, — бурята като че ли утихва, дъждът спря.

В същото време, докато бедното момиче се опитваше да укроти сърцето си, проявяващо твърде голяма готовност да се подчини на желанието на краля, бурята се погрижи да ги опровергае. Гората се озари от синя мълния с фантастичен блясък и удар на гръмотевица, напомнящ артилерийски залп, се раздаде над самата глава на краля и Ла Валиер, сякаш височината на гостоприемния дъб я беше привлякла.

Младото момиче извика изплашено.

Кралят с едната си ръка я притисна към сърцето си, а другата протегна над главата ѝ, сякаш я защитаваше от удара на мълнията.

Няколко минути цареше тишина, по време на която тази очарователна двойка, като всичко младо и изпълнено с любов, замря неподвижно. Фуке и Арамис също застинаха в съзерцание.

— О, господарю! — прошепна Ла Валиер. — Чувате ли?

Тя склони глава на рамото му.

— Да — каза кралят, — нали виждате, че бурята не утихва.

— Господарю, това е предупреждение. Кралят се усмихна.

— Господарю, това беше глас божи, който ни заплашва с наказание.

— Нека — отвърна кралят. — Аз приемам тази гръмотевица като предупреждение и дори като заплаха, но само в случай че през следващите пет минути се повтори със същата сила. В противен случай позволете ми да мисля, че бурята е само буря и нищо повече.

Кралят повдигна глава, сякаш предизвикваше небето. Но то, изглежда, беше влязло в сговор с Людовик, защото в продължение на пет минути след гръмотевицата, която изплаши влюбените, не се чу никакъв звук, освен от падащите капки. Когато гръмотевицата се обади отново, нейният звук беше далеч по-тих, сякаш през последните пет минути бурята, подгонена от поривите на вятъра, се беше изместила на десетки левги оттук.

— Е, какво, Луиза — прошепна кралят, — още ли ще ме плашите с гнева на небесата? Ако непременно търсите предзнаменование в мълнията, нима още мислите, че тя носи нещастие?

Младото момиче вдигна глава. В същото време дъждът нахлу през листата и заструи по лицето на краля.

— О, господарю, господарю! — извика Луиза с израз на непреодолим страх, който развълнува краля до дъното на душата му.

— Нима заради мен ваше величество остава с непокрита глава под проливния дъжд? Но аз съм само едно обикновено момиче!

— Вие сте моето божество — отвърна кралят, — което изгони бурята. Вие сте богиня, която връща слънцето и топлината!

В същия момент блесна слънчев лъч и падащите от дърветата капки заблестяха като брилянти.

— Господарю — отвърна почти победената Ла Валиер, правеща последно усилие. — Господарю, още веднъж ви моля да помислите за неприятностите, които ваше величество ще изтърпи заради мен. Боже мой, в тази минута вас ви викат, вас ви търсят. Кралицата сигурно се безпокои, а принцесата... О, принцесата... — извика с ужас младото момиче.

Тези думи направиха необходимото впечатление на краля. Той трепна и пусна Ла Валиер, която държеше в прегръдките си до тази минута.

— Принцесата ли казахте?

— Да, принцесата. Тя също ревнува! — многозначително каза Ла Валиер.

Нейните срамежливи и целомъдрено наведени очи най-после се решиха въпросително да погледнат към краля.

— Но на мен ми се струва, че принцесата — възрази Людовик, правейки усилие над себе си, — няма никакво право...

— Уви! — прошепна Ла Валиер.

— Нима? — каза кралят почти с упрек. — И вие считате, че сестра може да ревнува брат си?

— Господарю, аз не смея да поглеждам в тайните кътчета на вашето сърце!

— Нима вярвате на това? — възкликна кралят.

— Да, господарю, и мисля, че принцесата ревнува! — твърдо каза Ла Валиер.

— Боже мой — обезпокои се кралят. — Нима нейното отношение към вас ви дава повод за такива подозрения? Принцесата се отнесе с вас зле и вие го приписвате на ревност, така ли?

— Не, господарю, в нейните очи аз означавам толкова малко!

— Но ако е така... — енергично произнесе Людовик.

— Господарю — прекъсна го Ла Валиер, — дъждът спря и, изглежда, идват насам.

Забравяйки всякакъв етикет, тя хвана краля за ръка.

— Какво от това, госпожице, нека дойдат. Кой ще се осмели да каже, че има нещо лошо в това, че съм бил в обществото на госпожица Дьо ла Валиер?

— Смилете се, господарю! Всички ще решат, че е странно кралят така да се е намокрил заради мен.

— Аз само изпълних дълга си на благородник и тежко и горко на този, който се забрави и започне да осъжда поведението на своя крал.

Наистина в този момент се показаха няколко придворни, които с любопитство оглеждаха гората. След като забелязаха краля и Ла Валиер, те явно решиха, че са намерили това, което им е нужно.

Бяха пратеници на кралицата и на принцесата. Свалиха шапки в знак, че са забелязали негово величество.

Независимо от смущението на Ла Валиер Людовик както преди стоеше в своята нежна, почтителна поза. После, когато всички придворни се събраха на алеята и видяха вниманието, което кралят оказваше на младата девица, оставайки пред нея със свалена шапка по време на бурята, Людовик ѝ предложи ръката си, отвърна с кимване на почтителните поклони на придворните и все така с шапка в ръка я изпрати до каретата.

Бурята беше преминала, но дъждът продължаваше и придворните дами, на които етикетът не им позволяваше да седнат в каретите преди краля, стояха без наметала под този дъжд, от който кралят грижливо защитаваше със своята шапка най-незначителната измежду тях.

Както всички останали, кралицата и принцесата бяха принудени да наблюдават тази преувеличена любезност. Принцесата беше така оживена, че побутна с лакът кралицата:

— Вижте, моля ви се, вижте!

Кралицата беше затворила очи, сякаш главата ѝ се маеше. Тя поднесе ръка към лицето си и седна в каретата. Принцесата я последва.

Кралят яхна коня си и без да оказва никакво предпочитание към някоя от каретите, препусна напред. Върнал се във Фонтенбло, той хвърли поводите на притичалия лакей, продължавайки да бъде замислен и погълнат от своите чувства.

Когато тълпата се отдалечи и шумът от каретите започна да затихва, Арамис и Фуке, сигурни, че никой не ги вижда, излязоха от

пещерата и мълчаливо стигнаха до алеята. Епископът сякаш искаше да проникне с поглед в най-гъстото място на гората.

— Господин Фуке — каза той, след като се убеди, че са сами, — трябва на всяка цена да получите обратно вашето писмо до Ла Валиер.

— Няма нищо по-просто — отвърна Фуке, — в случай че слугата още не го е предал.

— Това е необходимо на всяка цена, нали разбирате?

— Да, кралят обича тази девойка. Не мислите ли?

— Да. Но което е по-лошо, и тя го обича страстно.

— Значи сменяме тактиката?

— Без съмнение и без да губим време. Нужно е да се срещнете с Ла Валиер и без да правите опит да спечелите нейната благосклонност, което е невъзможно, да ѝ заявите, че сте най-преданият ѝ слуга и най-верният приятел.

— Така ще направя — отвърна Фуке, — и без всякакво неудоволствие, защото ми се струва, че тази госпожица има златно сърце.

— А може би тя е много ловка! — размишляваше на глас Арамис. — И тогава приятелството с нея става още по-необходимо.

След като помълча известно време, той добави:

— Или аз греша, или тази хлапачка ще подлуди краля. По-бързо в каретата и напред към замъка!

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТА ТОБИ

Два часа след като каретата на суперинтенданта тръгна към Фонтенбло със скоростта на облаците, гонени от последните пориви на бурята, Ла Валиер седеше в стаята си по обикновен муселинов пеньоар и довършваше своята закуска на малка мраморна маса.

Внезапно вратата се отвори и лакеят доложи, че господин Фуке иска разрешение да ѝ засвидетелства своето уважение.

Наложи се тя да попита два пъти лакея, тъй като бедното момиче познаваше Фуке само по име и не можеше да разбере какво общо може да има между нея и главнокомандващия финансите.

След неотдавнашната среща беше напълно възможно министърът да идва при нея по поръчение на краля. Ла Валиер се погледна в огледалото, оправи къдриците си и заповяда да го поканят в стаята.

Все пак тя не можеше да сподави вълнението си. Посещението на суперинтенданта не беше обикновено събитие в живота на придворните дами. Той се славеше със своята щедрост, галантност и внимание към дамите и по-често получаваше покани, отколкото молеше за аудиенция. В много домове посещенията на суперинтенданта носеше богатство, а в много сърца се зараждаше любов.

Фуке почтително влезе при Ла Валиер и ѝ се представи с това непринудено изящество, което беше отличителна черта на изтъкнатите хора от онази епоха, а в днешно време е нещо свършено непонятно, дори и на портретите, където тези хора са изобразени като живи.

На церемониалното приветствие на Фуке Ла Валиер отвърна с реверанс на пансионерка, като предложи на суперинтенданта да седне.

Вместо това Фуке се поклони:

— Няма да седна, госпожице, докато не ми простите.

— Но за какво, боже мой?

Фуке устреми към младото момиче своя пронизателен поглед, но видя само най-обикновено учудване.

— Виждам, госпожице, че сте толкова великодушна, колкото и умна, и във вашите очи аз чета исканата от мен прошка. Но ми е малко да ми простите с думи, затова ви предупреждавам, че трябва да ми простят вашето сърце и ум!

— Кълна ви се, господине — обърка се Ла Валиер, — никак не ви разбирам.

— Тази нова проява на вашата деликатност ме очарова — отвърна Фуке — и виждам, че вие не искате да ме карате да се червя.

— Да се червите? Да се червите пред мен? Но кажете ми защо?

— Нима греша — попита Фуке — и моята постъпка, за щастие, не ви е оскърбила?

Ла Валиер сви рамене.

— Едно е сигурно, господине, вие говорите със загадки и аз видимо съм твърде невежа, за да ги разбера.

— Добре, няма да настоявам. Моля ви само за едно: кажете ми, че мога да разчитам на вашето пълно и безусловно опрощаване.

— Господине — каза Ла Валиер, която започваше да става нетърпелива, — мога да ви кажа само едно и се надявам, че то ще ви удовлетвори. Ако знаех каква е вашата вина пред мен, щях да ви простя. А още повече, като не я знам...

Фуке прехапа устни, както обикновено правеше Арамис.

— Значи — продължи той — мога да се надявам, че независимо от случилото се ние ще останем в добри отношения и вие любезно се съгласявате да приемете моето уважение и приятелство.

На Луиза се стори, че започва да разбира нещо.

«О — помисли си тя, — не бих могла да повярвам, че господин Фуке толкова жадно ще търси източници на новоизявена благосклонност.»

А на глас каза:

— Вашето приятелство, господине? Вие ми предлагате вашето приятелство? Наистина това за мен е голяма чест и вие сте прекалено любезен.

— Аз знам, госпожице — отвърна Фуке, — че дружбата на господаря може да се покаже по-блестяща и по-желана, отколкото

приятелството на слугата, но мога да ви уверя, че слугата също може да се окаже толкова предан, верен и напълно безкористен.

Ла Валиер се поклони. Действително в гласа на суперинтенданта звучаха искреност и неподправена преданост. Тя протегна ръката си на Фуке и се усмихна:

— Аз ви вярвам!

— В такъв случай — добави той — моля ви веднага да ми дадете това нещастно писмо!

— Какво писмо?

Фуке още веднъж устреми към нея своя пронизателен поглед. Същото наивно и простодушно изражение на лицето.

— След това отричане, госпожице, принуден съм да призная, че вие сте най-деликатното същество, което съм виждал, и аз самият не бих бил честен човек, ако се боях от нещо, идващо от страна на такава великодушна девойка като вас.

— Наистина, господин Фуке, с дълбоко съжаление съм принудена да ви повторя, че наистина нищо не разбирам.

— Значи можете да ми дадете дума, че от мен не сте получавали никакво писмо?

Давам ви дума.

— Добре. Това ми е напълно достатъчно, госпожице. Позволете ми отново да ви уверя в моето най-дълбоко уважение и преданост.

Фуке се поклони и излезе. Той побърза да се върне в дома си, където го чакаше Арамис, а Ла Валиер остана напълно учудена от целия този разговор.

— Е? — попита Арамис, който нетърпеливо очакваше завръщането на суперинтенданта. — Как ви се стори фаворитката на краля?

— Възхитен съм. Тя е умна, сърдечна и внимателна жена.

— Не се ли обиди?

— Ни най-малко. Тя просто не разбра нищо.

— Как не разбра?

— Не разбра, че съм ѝ писал.

— Но вие трябваше да ѝ дадете да разбере, че трябва да върне писмото. Надявам се, че сте го взели?

— Не.

— Но поне уверихте ли се, че го е изгорила?

— Драги ми Дербле, цял час си играя на недомлъвки и тази игра вече ми омръзна, макар че е доста занимателна. Разберете ме: малката се престори, че не ме разбира, отрече получаването на писмото и затова не можеше нито да го върне, нито да го изгори!

— Но какво говорите! — разтревожи се Арамис.

— Казвам, че тя се закле, че не е получавала никакво писмо.

— Но това е прекалено. Вие не настояхте ли?

— Напротив. Дори бях малко невъзпитан.

— Значи тя отрича всичко?

— Да.

— Нито веднъж ли не се издаде?

— Нито веднъж.

— Значи сте оставили писмото си в нейните ръце?

— Какво можех да направя?

— Това е голяма грешка!

— Какво бихте направили на мое място?

— Разбира се, не можете да я принудите, но таква писмо не бива да остава у нея.

— Тази госпожица е много великодушна.

— Ако беше великодушна, щеше да ви върне писмото.

— Повтарям ви: тя е великодушна. Видях го в очите и, а аз имам опит в тези неща!

— Значи мислите, че е искрена?

— От все сърце.

— Тогава ние грешим.

— Как така?

— Мисля, че тя действително не е получила писмото.

— Как така? И вие мислите...

— Предполагам, че по неизвестни за нас причини вашият човек не е дал писмото.

Фуке веднага позвъни.

Влезе лакей, на когото беше наредено да извика незабавно Тоби.

Няколко мига по-късно влезе повиканият слуга. Човек прегърбен, с бягащи очички, с тънки устни и къси ръце.

Арамис впери в него пронизващия си поглед.

— Позволете ми аз да го разпитам.

— Моля — отвърна Фуке.

— Арамис се канеше да зададе въпросите си, когато наум му дойде нещо ново.

— Не — започна той, — ще види, че придаваме твърде голямо значение на думите му. По-добре разпитайте го вие.

Арамис седна с гръб към слугата, но наблюдаваше всяко негово движение в огледалото насреща.

— Тоби, приближи се — каза Фуке. Лакеят се приближи с уверена стъпка.

— Как изпълни моето поръчение?

— Както обикновено, ваша милост.

— Разкажи ми.

— Влязох в стаята на госпожица Дьо ла Валиер, която отсъстваше, и оставих записката на тоалетната масичка. Вие така ми наредихте.

— Вярно, но това ли е всичко?

— Всичко, ваша милост.

— Имаше ли някого в стаята освен теб?

— Никого нямаше.

— Скри ли се, както ти заповядах?

— Да.

— После тя се върна, така ли?

— След десетина минути.

— Кой друг би могъл да вземе писмото?

— Никой, защото човек не е влизал в стаята.

— Отвън да, но отвътре?

— От моето скривалище се виждаше цялата стая.

— Сега слушай внимателно — каза Фуке, наблюдавайки лакея.

— Ако това писмо не е попаднало на нужния адрес, по-добре си признай. Защото, ако се окаже така, ще платиш с главата си.

Слугата потрепери, но се овладя бързо.

— Ваша милост — повтори той, — аз оставих писмото на тоалетната масичка и ви моля за половин час, за да ви докажа, че писмото е в ръцете на госпожица Дьо ла Валиер, или да ви го донеса обратно.

Арамис с любопитство наблюдаваше Тоби.

Фуке му повярва, тъй като този човек му бе служил вярно двадесет години.

— Добре — каза той, — върви, но ми донеси доказателство, че говориш истината.

Слугата излезе бързо.

— Какво ще кажете, драги ми прелате?

— Трябва на всяка цена да узнаем истината. Писмото или е стигнало до Ла Валиер, или не е. В първия случай тя трябва да го върне или изгори, а във втория — да го намерим, та дори това да ни струва милион. Съгласен ли сте с мен?

— Да. Но ми се струва, че сгъстявате боите, драги ми епископе.

— Вие сте слепец! — прошепна Арамис.

— Ла Валиер, която вие взимате за тънък дипломат, е просто кокетка, която се надява, че ще продължа да я ухажвам, след като съм започнал. След като се е уверила в любовта на краля, е решила чрез писмото да ме държи в ръцете си. Това е напълно естествено.

Арамис поклати глава.

— Вие май не сте съгласен?

— Тя не е кокетка — отвърна Арамис.

— Позволете да забележа...

— Аз отлично познавам кокетките.

— Ех, приятелю, приятелю!

— Искате да кажете, че това време е останало твърде далеч в миналото? Но жените не се променят.

— Да, но мъжете се променят. Вие сте станал по-подозрителен от преди. — Фуке се разсмя и продължи: — Ако Ла Валиер реши да ми подари една трета от любовта си, а на краля две трети, ще го намерите ли за нормално?

Арамис стана нетърпеливо от мястото си.

— Ла Валиер никога не е обичала и няма да обикне никого освен краля.

— Но кажете, какво бихте направили на мое място?

— Първо, не бих пуснал от дома си този слуга.

— Тоби?

— Да, Тоби. Той е предател.

— Какво говорите!

— Уверен съм в това. Аз бих го държал затворен, докато не признае.

— Още не е късно. Ще го извикаме и вие ще го разпитате.

— Прекрасно.

— Но ви уверявам, че просто ще си губите времето. Той служи при мен от двадесет години и нищо никога не е сбъркал. А това — Фуке се засмя — е толкова просто, да сбъркаш!

— Все пак извикайте го. Струва ми се, че днес сутринта го видях да разговаря с един от слугите на Колбер.

— Къде?

— При конюшните.

— Но как така? Моите слуги са на нож с хората на този дървеняк.

— Повтарям ви, че го видях. Когато влезе, лицето му ми се стори познато.

— Защо не казахте нищо, докато беше тук?

— Защото току-що си припомних.

— Тогава вие ме плашите, драги епископе! — каза Фуке обезпокоен и позвъни.

— Дано не сме закъснели! — прошепна Арамис.

Фуке позвъни още веднъж. На вратата се появи камердинерът.

— Тоби! — извика Фуке. — Извикайте Тоби! Слугата се отдалечи бързо.

— Нали ми предоставяте пълна свобода на действие?

— Възможно най-пълната!

— Мога ли да пусна в ход всички средства, за да узная истината?

— Да.

— Дори заплаха?

— Отстъпвам ви задълженията на главния прокурор.

Минаха десет минути. Тогава с глух глас, във от търпение, Фуке позвъни отново.

— Тоби! — извика той.

— Търсят го, ваша милост — поклони се камердинерът.

— Той трябва да е наблизо. Аз не съм го изпрацал никъде.

— Ще го потърся отново, ваша милост. Камердинерът излезе отново. Арамис мълчаливо се разхождаше из стаята.

Фуке започна да звъни така, че можеше да разбуди и мъртвец.

Камердинерът се появи, треперейки цял.

— Ваша милост греши — каза той, без да дочака въпроса на господаря си. — Сигурно сте му дали някакво поръчение, защото е

отишъл в конюшната, оседдал е най-добрия кон и е заминал.

— Заминал? Незабавно го догонете! — извика Фуке.

— Хайде, успокойте се — Арамис го хвана за ръката, — станалото станало.

— Станало?

— Бях уверен в това. Сега да не вдигаме тревога. Ще се ориентираме по-добре и ще вземем мерки.

— В края на краищата — въздъхна Фуке — бедата не е голяма.

— Мислите ли?

— Разбира се. На всеки мъж е позволено да пише любовни писма.

— За мъжа — да, но за поданика... особено когато жената е обичана от краля!

— Приятелю, преди седмица кралят не обичаше Ла Валиер, дори вчера не изпитваше никакви чувства към нея, а писмото е от вчера. Аз не бих могъл да знам за любовта на краля, когато тя не е съществувала.

— Да допуснем, но писмото, за нещастие, е без дата. Това ме безпокои. Ако имаше дата, щях да съм напълно спокоен.

Фуке сви рамене.

— Нима съм под опека и кралят управлява моя ум и желания?

— Вие сте прав — съгласи се Арамис, — да не придаваме на тази работа твърде голямо значение. Освен това... ако нещо ни заплашва, ще съумеем да се защитим.

— Да ни заплашва? — учуди се Фуке. — Нима това мравешко ухапване вие наричате заплаха, която може да застраши живота и положението ми?

— Ах, господин Фуке, мравешкото ухапване може да срази и великан, ако е отровно.

— Нима вашето всемогъщество, за което говорехте неотдавна, вече е рухнало?

— Аз съм всемогъщ, но не съм безсмъртен.

— Все пак, струва ми се, най-важното сега е да намерим Тоби. Не мислите ли?

— Сега вече няма да го хванете — каза Арамис — и ако ви е бил скъп, по-добре си сложете траур!

— Но нали все пак се намира някъде?

— Вие сте прав, моля ви да ми предоставите свобода на действие
— отвърна Арамис.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ПЕТА ЧЕТИРИТЕ ШАНСА НА ПРИНЦЕСАТА

Кралицата майка покани при себе си Мария-Терезия. Болната Ана Австрийска погрозняваше и се състаряваше с учудваща бързина, както това става с жените, които са прекарали бурна младост. Към физическите страдания се бяха прибавили мъките от мисълта, че редом с младата красота, ум и власт тя служи само като живо напомняне за миналото.

Съветите на лекаря и жестокото огледало я огорчаваха по-малко, отколкото поведението на придворните, които я напускаха като плъхове, бягащи от трюма на кораба, където започва да прониква вода.

Ана Австрийска беше недоволна от срещите с по-големия си син.

Беше време, когато кралят, чиито чувства бяха по-скоро за пред придворните, отколкото искрени, посещаваше майка си един път сутрин и един път вечер за по един час. Откакто бе взел в свои ръце управлението на държавата, тези визити бяха съкратени до половин час, а сутрешните постепенно се прекратиха съвсем.

Сутрин майката и синът се срещаха на масата, а вечерните посещения бяха заменени със срещи при краля или принцесата, където кралицата отиваше с удоволствие заради синовете си.

Като следствие от това принцесата придоби огромно влияние в двора и при нея се събираше най-блестящото общество.

Ана Австрийска чувстваше това.

Болна, принудена често да седи у дома, тя доста често стигаше до отчаяние, предвиждайки, че скоро ще дойде времето на тъжната и безнадеждна самота.

Тя с ужас си спомняше самотата, на която някога я беше обрекъл кардинал Ришельо, онези непоносими вечери, когато единственото ѝ утешение бяха младостта и красотата, винаги придружавани от надеждата.

Тя реши най-после да покани целия двор при себе си и да привлече принцесата с нейната блестяща свита в тъмните и тъжни

стаи, където вдовицата и майка на френския крал беше обречена да утешава винаги разплакалата от самотата съпруга на сина си.

Ана се замисли.

През живота си тя беше скроила много интриги. В онези добри времена, когато в младата ѝ глава се бяха раждали щастливи идеи, до нея винаги беше една приятелка, умееща да подклажда честолюбието ѝ, любовта ѝ, приятелка по-пламенна и честолюбива от нея самата, която искрено я обичаше, голяма рядкост в двора, а сега отдалечена от нея по дребнави съображения.

Оттогава и в течение на много години кой можеше да се похвали, че е дал добър съвет на кралицата, освен госпожа Дьо Мотвил или Молена — дойката испанка, която като съотечественичка беше доверена на кралицата. Кой от днешната младеж можеше да ѝ напомни миналото, само заради което тя живееше.

Ана Австрийска си помисли за госпожа Дьо Шеврьоз, която се отпрати в изгнание по-скоро доброволно, отколкото по заповед на краля, и там умря като съпруга на малко известен благородник. Тя си зададе въпроса: какъв би бил съветът на госпожа Дьо Шеврьоз при подобни обстоятелства, и на кралицата се стори, че онази хитра, опитна и умна жена ѝ отвърща със своя пълен с ирония глас: «Всички тези млади хора са бедни и алчни. Нужно им е злато, за да могат да се отдават на своите удоволствия. Привлечете ги към себе си, като им подхвърлите някой кокал».

Ана Австрийска реши да последва този съвет.

Кесията ѝ беше пълна. Тя разполагаше с големи суми, събрани за нея от Мазарини и пазени в надеждно място. Никой във Франция нямаше такива скъпоценни камъни, особено подобни едри бисери, при вида на които кралят винаги въздъхваше: бисерите на неговата корона му се струваха като дребни зърна, когато гледаше камъните на майка си.

Ана Австрийска не притежаваше повече нито красота, нито очарование. В замяна на това беше богата и привличаше лицата, които я посещаваха, с надеждата за някоя голяма печалба на карти или с подхвърлена милостиня, или, на последно място, с някоя доходна служба, която тя достатъчно умело измолваше от краля, за да поддържа влиянието си.

Най-напред тя изпита това средство върху принцесата, която искаше да привлече най-бързо.

Въпреки цялата си гордост и самоувереност принцесата се улови в мрежата. Богатеейки по малко от подаръците, тя свикна с тях и с удоволствие получаваше това преждевременно наследство.

Същото средство Ана Австрийска приложи по отношение на принца и на самия крал. Тя организираше при себе си лотарии.

Една от тези лотарии щеше да се разиграе при кралицата майка в деня, до който ние стигнахме с нашия разказ. Ана Австрийска разиграваше две прекрасни брилянтови гривни с много фина изработка.

В тях бяха монтирани старинни камъни с голяма ценност, а самите брилянти не бяха скъпи, но оригиналността и изяществото на изработката бяха такива, че в двора мнозина искаха да получат гривните, а не само да ги виждат на ръката на кралицата; в дните, когато тя ги слагаше, се считаше за особена милост разрешението да им се любуват, когато ѝ целуват ръка.

По този повод придворните бяха измислили галантен каламбур, казваха, че гривните щели да бъдат безценни, ако за свое нещастие не украсявали ръката на кралицата. На този каламбур беше оказана голяма чест. Той беше преведен на всички европейски езици и на тази тема се разпространяваха повече от хиляда френски и латински двустишия.

Денят, в който Ана Австрийска разиграваше брилянтите в лотарията, беше за нея решаващ. Кралят не се беше показвал при нея вече две денонощия. Принцесата се сърдеше след сцената с дриадите и наядите. Наистина, кралят не беше сърдит, но силното чувство го отвличаше далеч от придворните бури и развлечения.

Ана Австрийска реши да се намеси, като обяви знаменитата лотария за следващата вечер. За тази цел тя реши да се срещне с младата кралица, която, както казахме, сутринта извика при себе си.

— Дъще моя — каза Ана, — ще ви съобщя една приятна новина. Кралят ми говори за вас с най-нежни думи. Той е млад и лесно се увлича. Но докато вие сте до мен, той няма да се реши да остави съпругата си, към която освен всичко друго силно е привързан. Днес вечерта разигравам лотария, ще дойдете ли?

— На мен ми казаха — неуверено забеляза младата кралица, — че ваше величество ще разиграва в лотарията своите прекрасни гривни. Но те са такава рядкост, че ние не трябва да ги изпускате от кралската съкровищница, дори и само защото са принадлежали на вас.

— Дете мое — каза Ана Австрийска, която отлично разбираше младата кралица и нейното желание да получи тези гривни за себе си, — аз трябва на всяка цена да примамя при себе си принцесата.

— Принцесата? — попита, изчервявайки се, младата кралица.

— Ами да! Нима не е по-добре да виждаш до себе си съперницата, за да я наблюдаваш и направляваш, отколкото да знаеш, че кралят е при нея, винаги готов да я ухажва. Тази лотария е примамка, която аз използвам за тази цел. Нима вие ще ме упрекнете?

— Не, не! — извика Мария-Терезия и с детски порив, толкова свойствен за испанките, запляска от възторг.

— Нали няма да съжелявате, скъпа моя, че не съм ви подарила тези гривни, както исках да направя в началото?

— О, не, не, скъпа майко!

— И така, дете мое, облечете се красиво, за да може нашата вечер да стане колкото може по-блестяща. Колкото сте по-весела, толкова по-очарователна ще бъдете и ще затъмните останалите жени със своя блясък.

Мария-Терезия си тръгна изпълнена с възторг.

Само след час Ана Австрийска прие при себе си принцесата и като я обсипваше с ласки, каза:

— Имам приятни новини. Кралят е във възторг от моята лотария.

— А аз съвсем не съм във възторг — отвърна принцесата, — никак не мога да свикна с мисълта, че тези прекрасни гривни могат да украсяват нечии чужди ръце.

— Хайде, хайде — отвърна Ана Австрийска, прикривайки с усмивка жестоката болка в гърдите. — Не се възмущавайте така, мила моя... и не гледайте на живота така мрачно.

— Ах, кралице, съдбата е сяпа... казват, че сте приготвили двеста билета?

— Точно двеста. Но нали знаете, че печалбата е само една.

— Знам. На кого ли ще се падне? Нима можете да отгатнете? — отчаяно каза принцесата.

— Вие ми напомните за съня, който сънувах тази нощ... ех, мои хубави сънища... аз спя толкова малко.

— Какъв сън?... Болна ли сте?

— Не — усмихна се кралицата, потискайки с удивителна сила на волята новия пристъп на болка в гърдите. — Присъни ми се, че кралят е спечелил гривните.

— Кралят?

— Вие искате да ме попитате какво ще прави кралят с гривните?

— Да.

— Всичко би било много хубаво, ако кралят спечели наградата, защото след като получи тези гривни, той трябва да ги подари някому.

— Например да ви ги върне.

— В такъв случай аз самата незабавно бих ги подарила някому. Нали не мислите — със смях каза кралицата, — че пускам тези гривни в лотарията от някаква нужда. Просто искам да ги подаря, без да събуждам завист. Ако случаят не ме избави от затруднението, ще му помогна... прекрасно знам на кого да ги подаря.

Тези думи се придружаваха от такава пленителна усмивка, че принцесата трябваше да заплати за нея с целувка на благодарност.

— Но вие отлично знаете — добави Ана Австрийска, — че кралят няма да ми върне гривните, ако ги спечели.

— В такъв случай ще ги подари на кралицата.

— Не, и то по същата причина, поради която няма да ми ги върне. Още повече че ако исках да ги подаря на кралицата, щях да мина и без неговата помощ.

Принцесата крадешком погледна към гривните, които блестяха на съседната маса, тъй като калъфът им беше отворен.

— Колко са красиви! — въздъхна тя. — Но ние забравихме вашия сън, забравихме, че той си остава само един сън.

— Ще бъда много учудена — възрази Ана Австрийска, — ако той не се сбъдне. Всички мои сънища се сбъдват.

— В такъв случай може да бъдете пророчица.

— Повтарям ви, дете мое, че почти никога не сънувам, но този сън странно съвпада с моите мисли и с моите предположения.

— Какви предположения?

— Например че вие ще спечелите гривните.

— Тогава кралят няма да ги спечели.

— О! — възкликна Ана Австрийска. — От сърцето на негово величество разстоянието до вашето сърце... сърцето на скъпата му сестра... не е толкова голямо, за да може да се счита сънят за несбъднат. Вие имате много шансове. Смятайте.

— Смятам.

— Първо, сънят. Ако кралят спечели, той ще ви ги подари.

— Да допуснем, че това е някакъв шанс.

— Ако сама ги спечелите, те са ваши.

— Това е ясно.

— Накрая, ако ги спечели принцът...

— Той ще ги подари на кавалера Дьо Лорен — звънко се засмя принцесата.

Ана Австрийска последва примера на снаха си и също се разсмя, но от това болката и се усили и лицето ѝ побледня.

— Какво ви стана? — изплаши се принцесата.

— Нищо, дреболия... Твърде много се смях... Да минем към четвъртия ви шанс...

— Не мога да си го представя.

— Извинете, но аз също мога да спечеля гривните и ако ги спечеля, можете да разчитате на мен...

— Благодаря, благодаря! — възкликна младата жена.

— Надявам се, съдбата ви е избрала и моят сън започва да придобива по-ясни очертания.

— Наистина, вие ми внушавате надежда и увереност — каза принцесата — и спечелените по такъв начин гривни ще бъдат сто пъти по-скъпоценни за мен.

— И така, до довечера!

— До довечера.

Те се разделиха като добри приятелки. Ана Австрийска приближи до гривните и разглеждайки ги, каза:

— Те действително нямат цена, защото с тяхна помощ тази вечер ще завоювам едно сърце и ще разкрия една тайна.

После се обърна към празното легло и добави:

— Сигурна съм, мила моя приятелко, че ти би повела играта по същия начин.

Споменът за херцогиня Дьо Шеврьоз напомни на кралицата за забравената младост с веселите шеги, огромната енергия и щастие.

ГЛАВА ЧЕТИРИДЕСЕТ И ШЕСТА ЛОТАРИЯТА

В осем часа вечерта всички дворцови благородници и дами се събраха при кралицата майка.

Ана Австрийска, в официално облекло, блестеше с остатъка от красотата си и всички други средства, които кокетството може да даде в опитни ръце, като скриваше или се опитваше да скрие от тълпата млади придворни, които я заобикаляха и ѝ се възхищаваха, разяждащата я болест, от която щеше да умре след няколко години.

Принцесата, облечена празнично и кокетно, и кралицата, семпла както винаги, седяха до Ана и се стараеха да привлекат нейното внимание.

Придворните дами се бяха обединили в армия, за да могат с по-голяма сила да отблъскват ухажванията на младите кавалери. Те отразяваха атаките като батальон, построен в каре.

Монтале, като опитен боец в такива престрелки, защитаваше с кръстосан огън целия дамски строй.

Дьо Сент-Енян, който се беше отчаял от упоритата, студена госпожица Дьо Тоне-Шарант, се стараеше да изглежда равнодушен към нея. Само че блясъкът на нейните очи всеки път го побеждаваше и той се връщаше към нея с още по-голяма покорност, на която тя отвърщаше с нови дързости. Горкият граф не знаеше на кой светец да се моли.

Придворните започваха да се увъртат около Ла Валиер.

Надявайки се да привлече погледа на Атенаис, господин Дьо Сент-Енян също се приближи до нея. Някой по-неосведомен можеше да помисли, че тук се е появило съперничество между Луиза и Атенаис.

Но такива хора не бяха чули, нито видели сцената под дъба по време на дъжда. Мнозинството беше осведомено за благосклонността на краля към Ла Валиер и младата девойка беше привлякла около себе си най-умните и най-глупавите.

Първите ѝ угаждаха, казвайки си като Монтен: «Какво ли знам аз?». Вторите говореха като Рабле: «А защо не?». След нея тръгнаха всички, както по време на лов цялата сюррия следва група от пет-шест хрътки, които единствени чувстват миризмата на преследвания звяр или дивеч.

Кралицата и принцесата, забравили за високото си положение, с чисто женско любопитство разглеждаха тоалетите на своите дами и гостенки. Или другояче казано, те безпощадно ги критикуваха.

Погледите на младата кралица и принцесата едновременно се спряха на Ла Валиер, около която, както им се струваше, се бяха събрали много кавалери. Принцесата беше безжалостна.

— Наистина — каза тя, накланяйки се към кралицата майка, — ако съдбата беше справедлива, тя щеше да се окаже по-благосклонна към Ла Валиер.

— Това е невъзможно! — отвърна с усмивка кралицата майка.

— Защо?

— Билетите са само двеста, така че в списъка не могат да влязат всички придворни.

— Значи нея я няма в списъка?

— Няма я.

— Колко жалко! Тя би могла да спечели гривните и да ги продаде.

— Да ги продаде? — възкликна кралицата.

— По този начин може да си осигури зестра, избавяйки се от необходимостта да се омъжи бедна, както навярно ще се случи.

— Нима! Бедната! — каза кралицата майка. — Значи тя няма тоалети?

Тя произнесе тези думи като жена, на която никога не са липсвали средства.

— Прости ми, Господи, но ми се струва, че тя е със същата пола, с която беше сутринта на разходката. Тя успя да я спаси благодарение на грижите на краля, който я укри по време на дъжда.

При тези думи на принцесата в залата влезе кралят. Тя не беше забелязала влизането му, увлечена в своето злословие. Изведнъж вниманието ѝ привлече Ла Валиер, която каза няколко думи на заобиколилите я дами и те се отдалечиха от нея. Тяхното движение

насочи погледа ѝ към входната врата. В този момент капитанът от гвардията обяви влизането на краля.

Ла Валиер, която досега внимателно гледаше към галерията, внезапно наведе очи.

Кралят беше облечен разкошно и с вкус и разговаряше с принца и господин Дьо Роклор, които вървяха отдясно и отляво, съвсем близо до него.

Кралят се приближи отначало към кралиците, на които внимателно се поклони. Целуна ръка на майка си, направи няколко комплимента на принцесата за елегантния ѝ тоалет и започна да обхожда присъстващите. Поздрави Ла Валиер по същия начин, както и всички останали. После негово величество се върна при майка си и съпругата си.

Виждайки, че кралят се обръща към младото момиче с най-банална фраза, те направиха заключение, че увлечението на краля е преминало.

Трябва да отбележим, че сред придворните, наобиколили Ла Валиер, беше и господин Фуке и неговото особено внимание поддържаше разстроената девойка. Той се канеше да я заговори, но към тях се приближи Колбер и покланяйки се на суперинтенданта по всички правила, реши на свой ред да започне разговор с Ла Валиер. Фуке възпитано се отдалечи.

Монтале и Маликорн, които изпиваха с очи тази сцена, се спогледаха.

Дьо Гиш, който стоеше в нишата на прозореца, виждаше единствено принцесата. Но тъй като тя често спираше погледа си върху Ла Валиер, то очите му от време на време също се устремяваха към придворната дама.

Ла Валиер инстинктивно чувстваше върху себе си силата на тези очи, отправени към нея с любов, любопитство или завист. Никой и нищо не ѝ идваше на помощ: нито съчувствени думи от страна на приятелките, нито любовен поглед на краля. Беше невъзможно да се изрази страданието на бедното момиче.

Кралицата майка нареди да бъде изнесена отпред маса, върху която бяха наредени лотарийни билети, след което помоли госпожа Дьо Мотвил да прочете списъка на избраните.

Няма защо да споменаваме, че списъкът беше съставен по всички правила на етикета: най-отпред беше кралят, после кралицата майка, след нея кралицата, принцът, принцесата и т.н. Всички сърца потрепваха по време на този прочит. Поканените бяха повече от триста, всеки се питаше дали името му ще бъде прочетено в този списък.

Както останалите, така и кралят слушаше съвсем внимателно.

Когато беше произнесено и последното име, той разбра, че Ла Валиер не присъства в списъка. Всъщност това можеше да бъде забелязано от всеки. Кралят се изчерви както винаги, когато нещо го ядосаше.

Лицето на кротката и покорна Ла Валиер не изразяваше нищо.

По време на четенето кралят непрекъснато я наблюдаваше. Това ѝ действаше успокоително. Тя беше твърде щастлива, за да може някаква друга мисъл, освен мисълта за нейната любов, да проникне в ума или сърцето ѝ. Възнаграждавайки я за това трогателно смирение с нежни погледи, кралят ѝ показваше, че цялата ѝ деликатност е достигнала до него.

Най-после списъкът беше прочетен. Лицата на жените, които бяха пропуснати или забравени, изразяваха разочарование.

Маликорн също не беше в списъка и неговата гримаса говореше на Монтале:

— Нима няма да направим така, че занапред щастието да не ни забравя.

— О, разбира се — отвръщаше му тънката усмивка на госпожица Ора.

Билетите бяха раздадени по номера.

Най-напред получи билет кралят, после кралицата майка, после кралицата, принцът, принцесата и т.н.

След това Ана Австрийска отвори торбичка от испанска кожа, в която имаше двеста перлени топки с гравирани върху тях номера, след което предложи на най-младата придворна дама да извади оттам една топка.

Всички тези приготовления се правеха бавно и присъстващите чакаха напрегнато, повече с жадност, отколкото с любопитство.

Дьо Сент-Енян се наклони към ухото на госпожица Дьо Тоне-Шарант.

— Всеки от нас има по един билет, госпожице — каза ѝ той, — хайде да съберем нашите шансове. Ако аз спечеля, гривните ще бъдат ваши, ако вие спечелите, ще ми подарите един поглед на вашите чудни очи.

— Не — отвърна Атенаис, — гривните ще си бъдат ваши, ако вие ги спечелите. Всеки за себе си.

— Вие сте безпощадна — каза графът — и аз ще ви накажа за това с едно четиристишие...

— Тихо — прекъсна го момичето, — ще ми попречите да чуя печелившия номер.

— Номер едно — произнесе момичето, което извади перлена топка от торбичката.

— Кралят! — извика кралицата майка.

— Кралят спечели! — радостно повтори младата кралица.

— Вашият сън се сбъдна! — възторжено прошепна принцесата на ухото на Ана Австрийска.

Единствено кралят не даде никакъв израз на удоволствие.

Той само благодари на съдбата за нейната благосклонност към него, като леко се поклони на девойката, която играеше ролята на представителка на капризната богиня.

След като получи от ръцете на Ана Австрийска калъфа с гривните, кралят каза сред завистливия шепот на всички събрани:

— Действително ли тези гривни са толкова красиви?

— Погледнете — отвърна му Ана Австрийска — и сам преценете.

Кралят внимателно отвори калъфа и огледа гривните.

— Да — каза той, — какви чудесни камъни и каква прекрасна изработка!

— Каква изработка! — повтори принцесата.

Кралица Мария-Терезия от пръв поглед разбра, че кралят няма да ѝ подари гривните, но тъй като по всичко личеше, че той не се кани да ги подари и на принцесата, тя беше повече или по-малко удовлетворена.

Кралят седна.

Най-приближените му придворни един след друг се приближаваха, за да се полюбуват на скъпоценностите, които скоро, с позволение на краля, започнаха да преминават от ръка на ръка. На часа

всички познавачи и профани започнаха да издават възклицания на възхищение и да обсипват краля с поздравления. Действително възторгът беше обясним: едните се възхищаваха от брилянтите, а другите от камейките.

Дамите изразяваха явно нетърпение, виждайки, че съкровището е завладяно от кавалерите.

— Господа, господа — каза кралят, от когото нищо не оставаше скрито, — наистина може да се помисли, че вие носите гривни като сабиняните. Време е да ги предадете на дамите, които, както ми се струва, повече от вас разбират от такива неща.

Тези думи се сториха на принцесата като начало на изпълнението на решението, взето от краля. Нейната щастлива увереност се подкрепяше от погледите на кралицата майка.

Придворният, който държеше гривните в момента и на когото кралят направи забележка, побърза да ги предаде на кралица Мария-Терезия, която, знаейки, че те не са предназначени за нея, едва ги погледна и ги предаде на принцесата. Тя, и особено принцът, ги разглеждаха дълго с жадни очи. След което Хенриета предаде скъпоценностите на другите дами, произнасяйки само една дума, но с такъв израз, сякаш гривните ѝ се бяха паднали:

— Великолепни!

Дамите, получили гривните от ръцете на принцесата, се полюбуваха и ги предадоха нататък.

В същото време кралят спокойно разговаряше с Дьо Гиш и с Фуше. По-точно, не разговаряше, а слушаше. Привикнал с всички превратности на думите, като всички хора, обладаващи неоспорима власт, той взимаше от отправените към него изрази само онези думи, които заслужаваха отговор.

Що се отнася до вниманието му, то беше насочено към съвсем друго място: движеше се заедно с погледа му.

Госпожица Дьо Тоне-Шарант беше последна в списъка на дамите, участващи в лотарията. Затова тя стоеше в края на редицата, а след нея оставаха само Монтале и Ла Валиер.

Когато гривните стигнаха до тези две придворни дами, сякаш никой не им обърна внимание. Сякаш скромните ръце, които ги държаха в момента, бяха лишили скъпоценностите от всякакво значение.

Монтале дълго съзерцава гривните, треперейки от радост, завист и лакомия. Без колебание тя би предпочела брилянтите пред камеите, а стойността пред красотата. Затова с голяма неохота ги предаде на своята съседка. Ла Валиер ги погледна почти равнодушно.

— Какви разкошни, какви великолепни гривни! — възкликна Монтале. — Защо не им се възхищаваш, Луиза? Наистина, ти не си жена!

— Аз съм възхитена — отвърна тъжно Ла Валиер. — Но защо да желаяш нещо, което не може да ти принадлежи?

Кралят леко се беше наклонил напред и внимателно слушаше думите на Луиза. Едва беше затихнал гласът ѝ, когато, сияещ, той стана и преминавайки през цялата зала, се приближи до нея:

— Грешите, госпожице, вие сте жена, а всяка жена има право на скъпоценности!

— О, господарю! — възкликна Ла Валиер. — Значи ваше величество не желае да повярва в моята скромност!

— Аз вярвам, че вие притежавате всички добродетели, в това число и искреност, затова ви моля откровено да кажете мнението си за тези гривни.

— Те са толкова прекрасни, господарю, че могат да бъдат поднесени само на кралицата.

— Аз съм във възторг от вашите думи, госпожице. Гривните са ваши и кралят ви моли да ги приемете!

Ла Валиер почти с уплаха се опита да върне калъфа на краля, но той меко отстрани треперещата ѝ ръка.

Всички замряха от учудване, възцари се глуха тишина. Единствено кралиците, които не бяха чули разговора, не можеха да разберат какво става.

Принцесата повика при себе си Дьо Тоне-Шарант.

— Боже мой, каква щастливка е Ла Валиер! — възкликна Атенаис. — Кралят току-що ѝ подари гривните!

Принцесата прехапа устни до кръв. Младата кралица погледна първо към нея, после към Ла Валиер, след което се изсмя гръмко. Ана Австрийска седеше неподвижно, погълната от зародилите се в нея подозрения, като страдаше непоносимо от болката в гърдите.

Дьо Гиш, виждайки бледността на принцесата и разбирайки причината за това, побърза да излезе. Маликорн се възползва от

общата суматоха, приближи се до Монтале и прошепна:

— Ора, до теб е нашето щастие и нашето бъдеще.

— Да! — отвърна Монтале.

После нежно целуна Ла Валиер. А в същото време, ако можеше, би я удушила с най-голямо удоволствие.

Издание:

Автор: Александър Дюма

Заглавие: Виконт дьо Бражелон или десет години по-късно

Преводач: Владимир Гергов

Година на превод: 1991

Език, от който е преведено: френски

Издание: първо

Издател: „Тренев & Тренев“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1991

Тип: роман

Националност: френска

Излязла от печат: 1991 г.

Редактор: Иван Тренев

Художествен редактор: Лили Басарева

Художник: Емилиян Станкев

Коректор: Магдалена Атанасова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2949>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.